



Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

SCRIPTORES SYRI

SERIES SECUNDA — TOMUS XCH

ANONYMI AUCTORIS

EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

GEORGIO ARBELENSI VULGO ADSRIPTA

II

ACCEDIT ABRAHAE BAR LIPHEH

INTERPRETATIO OFFICIORUM

CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM
ORIENTALIUM

EDITUM CONSILIO
UNIVERSITATIS CATHOLICAE AMERICAE
ET
UNIVERSITATIS CATHOLICAE LOVANIENSIS

CURANTIBUS
L.-B. CHABOT, I. FORGET, I. GUIDI, H. HYVERNAT

SCRIPTORES SYRI

SERIES SECUNDA

TOMUS XCII

—
VERSIO
—

ROMAE MDCCCXV

ANONYMI AUCTORIS
EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

GEORGIO ARBELENSI VULGO ADSRIPTA

II

ACCEDIT ABRAHAE BAR LIPHEH
INTERPRETATIO OFFICIORUM

INTERPRETATUS EST

R. H. CONNOLLY O. S. B.



ROMÆ
EXCUDEBAT KAROLUS DE LUIGI

PARISIIS
J. GABALDA, BIBLIOPOLA
RUE BONAPARTE, 90.

—
MDCCCXV



JUN 12 1944

12713

PRAEFATIO EDITORIS

Pauca hic proferre visum est praeter ea, quae dicta sunt in Praefatione ad versionem prioris partis huius operis. Negavimus praesens opus esse Georgii Mosulensis et Arbelensis metropolitae, cui vulgo adscribitur. Ad hanc opinionem id praecipue movet nos, quod Georgii nomen in codicibus manuscriptis non occurrit, sed opus relinquitur anonymum. Auctor falsae attributionis procul dubio fuit I. S. Assemanus; qui tamen prius putaverat opus ab Ebediesu Bar Bahrīz fuisse compositum. Qua ratione postea iudicaverit Georgium fuisse auctorem, nescimus.

In supra dicta Praefatione annuimus priori sententiae Assemani, scilicet auctorem huius operis fuisse Bar Bahrīz. Ab illa sententia nunc recedimus. Si enim Bar Bahrīz re vera saeculo undecimo vixit, ut Wright affirmat (*Syriac Literature*, p. 234), posterior fuit Georgio Arbelensi, qui saeculo decimo floruisse creditur. At praesens opus videtur nobis ante tempus Georgii fuisse conscriptum, ob huiusmodi rationes:

1. Quod iam ostendimus (in Praefatione supra memorata), Cod. Vat. CL continet initio *Quaestiones* varias de rebus ecclesiasticis et liturgicis, quae Georgio Arbelensi

in codice syriaco adscriptae sunt. Continet etiam, secundo loco (foll. 39, seqq.). *Quaestiones de Baptismo*, eidem Georgio in codice adscriptas (vide Catalogum Vaticanum, t. III, p. 280). Sed harum *Quaestionum* utraque series omnino alia est ac nostra *Expositio Officiorum*. Ut hoc fiat manifestum licet aliqua hic proferre, quae ab Assemano (*B. O.*, t. III, 2, p. cclvi) recitantur e *Quaestionibus de Baptismo*.

Quaest. 3. « Quare in Tomo [scu Codice officiorum] Mar Iesuiabi [sc. Išo'yabhi III catholici] praecipitur, ut baptizandum sacerdos pollice signet; nunc autem videmus eum signari indice? Responsio. Olim [ad verb. « prioribus temporibus »] viri ac mulieres baptizabantur: et quoniam peccatis impliciti erant, et a gratia ad fidem vocati, ideo (sacerdos) illos pollice signabat. Nunc vero filii Christianorum Nestorianorum baptizantur, infantes scilicet puri, nec peccatis inquinati: adeoque eos indice signari oportet ».

Hinc prudens lector facile intelliget, usum baptizandi adultos multo ante obsoletum fuisse quam scripserit Georgius Arbelensis.

Sed e contra, in nostra *Expositione Officiorum*, Tract. V (de Baptismo), in quo, sicut et per totum opus, anonymus auctor studiose adhaeret praescriptionibus Išo'yabhi III, de solis adultis baptizandis sermo est, nec ullo quidem in loco fit mentio parvulorum. Unde constat, tempore, quo scripserit auctor, adhuc vigere usum baptizandi adultos, qui tempore Georgii Arbelensis obsoletus esset. Constat etiam, ordinem baptismi pro infantibus, quo utuntur hodie Nestoriani, non fuisse ab Išo'yabho III compositum, sed multo recentiore aetate: licet sollemne adhuc sit ut in codicibus manuscriptis illi tribuatur, quippe quia ex illius ordine pro adultis baptizandis redactus sit.

G. Diettrich, de baptismo Nestorianorum disserens, in

libro cui titulus *Die nestorianische Tauf liturgie*, rem historicam penitus turbavit; cuius hanc causam fuisse erroris manifestum est: scilicet, quod nec nostri auctoris *Expositionem Officiorum* legisset nec *Quaestiones* Georgii Arbelensis, sed ea tantum vidisset, quae passim ab Assemano excerpta sunt in *Bibliotheca Orientali*. Unde non solum existimat Georgium Arbelensem conscripsisse nostram *Expositionem* (quod ei, Assemanum secuto, facile erat sentire); sed etiam (quod mirum omnino videtur) putat *Expositionem* et *Quaestiones* unum esse atque idem opus: seu potius, putat *Quaestiones de Baptismo* esse partem *Expositionis Officiorum*: vide p. 61 libri eius, ubi locum illum e *Quaestionibus*, quem supra exaravimus, refert ad « *Expositio eccl. Officiorum Quaestio 3 de Baptismo* » (sic). Alios Diettrichii errores, hinc exortos, non attinet hic referre.

2. Praeter Abraham Bar Lipheh, scriptores Syri, quos memorat auctor, sunt hi: S. Ephraem; Iṣō'yabh III catholicus († c. 660); Daniel Bar Maryam, coaevus Iṣō'yabhi III; Georgius catholicus († c. 680), successor Iṣō'yabhi III; et Tinotheus I catholicus († c. 821). De aetate Abrahae Bar Lipheh plura dicimus infra in Praefatione ad versionem eius *Interpretationis Officiorum*. Certum esse credimus, eum non recentiore fuisse saeculo octavo. Nihil ergo est cur auctor noster anonymus post saeculum nonum scripsisse putetur.

Praesenti tomo continentur ultimi tractatus quatuor huius operis: scilicet, tract. IV, de Mysteriis seu Liturgia; tract. V, de Baptismo; tract. VI, de Consecratione ecclesiae; tract. VII, de Sepultura defunctorum. Septimo tractatui additur capitulum unicum de Matrimonio. Sed hoc deerat in archetypo codicis Alqošiani (A); nam in hoc codice post ultimum capitulum de Sepultura defunctorum

BQ

3963

,EG

occurrit colophon cuiusdam librarii, quo dicit se absolvisse hic transcriptionem totius operis. Sed neque, in cod. A, hoc capitulum inter capitum indicula recensetur, quae initio libri posita sunt. Addititium est ergo aut in ipso cod. A aut in priore aliquo exemplari. Qui illud composuit profitetur se esse auctorem totius operis: utrum falso an vere, vix potest decerni. Videtur esse eiusdem farinae cum reliquo libro; sed auctoris mysticum interpretandi modum quivis facile potuit imitari.

Demum in hac *Expositione Officiorum* praesto habes, lector, opus summi momenti ad totam fere rem liturgicam Nestorianorum excutiendam; in quo, si diligenter examinetur, et cum hodierna praxi componatur, multa, nisi fallimur, invenientur de praeterita aetate testimonia, quae apud recentiores Nestorianorum scriptores non facile comperies. Hoc unum monere volumus: multis in locis sensum auctoris difficilem esse intellectu, imo penitus obscurum, nisi diligenter consideretur mystica eius ratio interpretationis. Saepe enim auctor non propriis ipsarum nominibus res designat, sed earum rerum appellationibus, quae ipsae mystice significare habentur: e. g. sacerdos saepenumero absolute « Christus » dicitur, vel « Deus »; diaconus dicitur « angelus »; absis ecclesiae « caelum »; bema « Ierusalem »: et alia huiusmodi minus aperta, quae non nisi sedula scrutatione totius libri disci possunt. Cum itaque, in reddendo latine auctoris verba, necessario haec omnia diuturno studio volverimus, quaesumus, benigne lector, ne confestim versionem nostram erroris coarguas, si sensus tibi non statim appareat. Quos autem re vera offenderis errores, pro his veniam precamur.

R. H. C.

EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

*TRACTATUS QUARTUS

p. 1.

CAPUT PRIMUM.

Quare praecepit beatus Išo'yabh ut hora tertia mysteria con-
5 ficiamus? et quid sibi vult hoc nomen « mysteria »?

Spiritus virtute vestrisque precibus, frater noster, e tribus
agonibus evasimus, in quibus cursum nostrum in timore *tene-*
bamus, ne forte debitum sermonibus nostris finem adicere non
possemus. Sed illis iam expositis, de quibus ad vespertinum,
10 nocturnum et matutinum officium dictum est, restat nunc ut *et*
hoc explicemus, propter quod illa sunt posita. Et tu, quaesu-
mus et rogamus, *Deum* obsecra, precumque tuarum vim mul-
tiplica, ut per pontem istum, super ignem positum, ita transire
possim ut incolumis evadam, non ut amplius quid proficiam.
15 Ait enim scriptura: « Quis habitabit nobis cum igne devo-
rante »? ¹ et iterum: « Dominus Deus noster ignis est consu-
mens » ². Sola ergo ipsius virtute expositiones aggredimur
mysteriorum gloriosorum.

Cum ergo de tempore mysteriorum *celebrandorum* interro-
20 gaveris: — ut quidam tradunt, et sicut Mar Paulus in epistola
sua ad Corinthios scripsit, et sicut de Actibus *apostolorum*
audivimus, ita, inquit, in diebus apostolorum temporibusque
proximis post eos, mysteria media nocte agebant, et sacra-
mentum sumebant; et in ipsa ecclesia usque mane pernocta-
25 bant. Et in documentum, de Actibus promunt historiam Eu-
tychi: « Nocte, inquit, cum convenissemus ut frangeremus
eucharistiam, Paulusque sermonem suum protraheret, *adole-
scens de tertio cenaculo cecidit » ³. Item, Paulus Corinthios
30 increpans: « Die, inquit, quo ad ecclesiam convenitis, alius ex
vobis esurit, alius ebrius est » ⁴: sic enim cibos ad ecclesiam
portabant, ibique cenabant; et alii ex eis divites alii pauperes

p. 2.

¹ Is., xxxiii, 14. — ² Deut., iv, 24. — ³ Act., xx, 7-9. — ⁴ I Cor.,
xi, 20, 21.

fuerunt. Et hoc constitutum diu obtinuisse dicunt. Cum autem mala a spoliatoribus et latronibus paterentur, fidelium ordo rogavit ut immutaretur hoc constitutum. Apostoli quidem hoc faciebant: hora scilicet, qua *Dominus* corpus suum et sanguinem tradidit eis, et ipsi sacramentum fidelibus dabant, itemque hora qua *Dominus* de sepulchro surrexit. Cum autem postulassent fideles ut horam ipsis in diem transferrent, propter mala quae tolerabant, illa hora mysteria agere statuerunt, qua Cephas, Spiritu descendente, populo ait: « Ecce, hora adhuc tertia est » ¹: priore constituto transeunte ab eis. In testem vero pristinae horae, duos dies reliquerunt illos, quibus re vera mysteria atque resurrectio peracta erant; hoc est. Pascha ² et Resurrectionem. Quapropter praecepit Išo'yabh ut hora tertia diei mysteria incoherent.

De nomine « mysteria » interrogasti. « Mysterium » nomen est *alicuius rei*, quae aliquid quod abest repraesentat atque imitatur; qualis est pictura regis imaginis in tabula delineata: vel si quis domum aedificet, quae *aliam* domum imitetur; et quamvis una sit altera minor, ambarum tamen anguli et porticus, ingressusque et egressus pares sunt. Ita et mysteria ecclesiae: figuram ⁴ alicuius rei praeteritae vel futurae depingunt. Quod praeteritum est, per narrationem, quod autem futurum est, per fidem praesentamus. Et sic utrumque tempus p. 3. *per mysteria figuramus: caelum significantes, et Ierusalem, et Paradisum, et mundum, et Christum, et angelos, et homines. Et quaecumque in creatura videntur, per ea significamus, et quaecumque mente cognoscuntur. Et nihil est in rebus creatis, quod necessitatem habeat ut aliquid significet, quin in hoc divino officio peragatur. Divina ergo virtute proficiscamur ad sensus exquirendos praeclaros *eorum*, quae tempore mysteriorum praescribuntur.

CAPUT II.

Cur initio mysteriorum marmitham dicimus, deinde post hanc « Tibi Domine » (lākh ū-Mārā) et « Sanctus »?

Ut iam supra dixi, omnia officia *res* significant, ab initio

¹ Act., 11, 15. — ² I. e., quintam feriam maioris hebdomadae. —

³ Codd. « mysterium ». — ⁴ Ad verbum « mysterium ».

creaturae et usque ad finem *mundi*. Et qui ministrant solliciti sunt, quantum mens potest, ut mysterium exhibeant omnium: etiamsi ea, *quae aguntur*, non possint proprietatem rerum omni modo praesentare, sed partem quandam. Neque enim ullum
5 mysterium aut pictura potest veram speciem imitari: qui autem regis imaginem in tabula depingunt, non possunt imaginem eius accurate depingere, sicut est; sed quantum possunt imitantur. Et etiamsi omnia imitari possent, non possent tamen *imaginem ita* depingere ut moveret se aut imperaret.
10 Ita et haec arcanarum rerum praesentatio, quae in ecclesia fingitur: tantum per eam imitamur, quantum imitari potest. Ab initio ergo marmitham incohamus, ostendentes nos a lege incepisse; ut initium (Šurrāyā) postea per novum testamentum perficiatur ¹. Incipimus autem cum septimo tono (qālā),
15 quem ante dixi mysterium exprimere adventus Iohannis. Cum hoc officium propius *ad veritatis revelationem accedat, similitudinem ab initio ostendamus *eius*, *qui erat* propinquus ² p. 4. Salvatoris nostri ³. Marmitha enim vespertini officii cum primo tono persolvebatur, propter longinquitatem rei *significandae*;
20 in nocturno autem officio, cum omnibus tonis; nunc vero, cum ultimo tono, qui est septimus: quo ostendimus, propositum omnium officiorum ad hoc officium spectare.

Et quae est marmitha? Alii adhibent « Caeli enarrant » ⁴, alii « Exaltabo te » ⁵. Et has in omnibus dominicis *adhibent*; sed
25 in festis ac commemorationibus alii mutant, alii non mutant.

Qui dicunt « Caeli enarrant », sic disputant: Iustum, inquit, est ut haec marmitha suo iure stet accurate sicut est ⁶, suoque cum tono dicatur: nam et ipsa marmitha initio suo gloriosa Dei magnitudinemque eius enarrat. Item, medius psalmus *eius* ostendit Deum de tribulatione *clamantes* exaudire,
30 nostraque omnia a Deo esse; ultimus psalmus *eius* gaudium implet electis et confusionem infidelibus. Sed et ⁷ ipsa marmitha, secundum ordinem psalterii, typum Iacob, tribuum patris, ostendit, nec non et patrum eius ante eum et seminis eius post

¹ Šurrāyā dicebatur ante lectionem apostoli: vide cap. v, init.

— ² I. e., cognatus. — ³ I. e., Iohannes Baptista. — ⁴ Ps. XIX. —

⁵ Ps. CXLV. — ⁶ I. e., ut videtur: integer dicatur, et sine « mutatione ».

— ⁷ Legi **سورة**.

eum usque ad Moysen. Et quia ipsa marmītha in cantionem (qīntā) desinit; et quia psalmi quoque eius, secundum ordinem suum in psalterio, initium legis sunt atque promissionum ¹; et quia haec marmītha aptissima est: hanc utique dicamus: nam tres testes habet, cantionem (qīntā) scilicet, et initium legis esse, et congruentiam. 5

Qui autem dicunt « Exaltabo te », sic respondent: Quoniam haec marmītha finem temporum significat, nec non victoriam p. 5. Eliae et confusionem filii perditionis, et *proxima est marmīthae psalmorum qui resurrectionem significant: ipsam magni huius officii initium faciamus. Item, quoniam sententiae eius magnopere Deum exaltant, et dicunt eum exaudire eos qui ipsum in veritate invocent, aliaque habet idonea, ut illud: Deum sanare et alligare, pauperesque exaltare, et iniquos humiliare, et pluviam dare, et germinare facere, et escam et potum dare, — quorum nonnulla significant mysteria gloriosa, — cum aliis huiusmodi: haec utique dicatur. Et utriusque partis consilium valde conveniens aptumque est. 10 15

Qui in festis ac commemorationibus mutant, ita dicunt: In festis dispensationis Domini nostri iustum est ut « Cantate Domino » ² dicamus, quae marmītha typus est manifestationis Domini nostri et dispensationis eius in Ierusalem. Cum ergo festum dispensationis frequentemus, dicatur marmītha quae dispensationem significat. Diebus commemorationum, quoniam in eis sanctos honoramus, dicatur marmītha illa, quae electionem Aaronis eiusque filiorum significat ³, nec non et levitas et instructionem tabernaculi testimonii. Nam sicut illi ad sacerdotium electi erant, ita et sancti se Domino addixerunt; e quibus alii ad sacerdotium quoque, alii ad apostolatum et martyrium, alii ad prophetiam sunt electi. 25 30

Denique uniuscuiusque valde idoneum pulchrumque consilium est.

CAPUT III.

Quid significat mutatio in abside ⁴: « Confitebor tibi in ecclesia magna » ⁵ ? 35

¹ Vide Tract. II, cap. III. — ² Ps. xcvi. — ³ I. e., ea quae cum Ps. xxxiii (« Exultate iusti ») incipit: vide vol. I, p. 97. — ⁴ A om. — ⁵ Ps. xxxv, 18.

Haec mutatio adventum Iohannis significat. Ita et officium quoque vespertinum mutationem habet duorum versuum. Nunc autem egreditur episcopus; et qua hora in absidem ingreditur, mutant, « Confitebor tibi » *dicentes*, etiamsi *marmitha nondum sit absoluta: quia tota marmitha vocem Iohannis significat. Nunc autem, hi versus significant occursum *populi* obviam Domino. Quod in abside mutant prius, *hoc est*: Iohannes prius angelos vidit, Domini honorem frequentantes, caelumque apertum, et Spiritum descendentem. Et cum haec vidisset, et ipse excitabat se ut diceret: « Ecce agnus Dei » ¹.

Rursum, quod dicitur responsorium (‘ōnīthā), quod vocatur « Throni », vel « Absidis »: *hoc ideo fit* ut notum sit, Deum Verbum de caelo descendisse et se cum carne univisse, et Ierusalem venisse ut dispensationem suam impleret. His itaque rebus testimonium perhibent subdiaconi et diaconi cum archidiacono et episcopo. Quid etenim? Subdiaconi lanternas ferunt et ad portam altaris stant, extra vela: hoc est, suum locum longe a throno ostendunt esse; diaconi vero, alii cereos alii thuribula ferunt. Duo diaconi, ordinis custodes ², Gabrielis et Michaelis vice *fungentes*, vacui egrediuntur, ut officium suum impleant: Gabriel quidem, quasi novi testamenti ministerium tenens, et Michael, quasi *eius* adiutor, et quasi *vetus* regimen *ei* traditurus. Et hi primi veniunt, et post eos subdiaconi, qui sunt in mediali ecclesia *angelorum*; deinde summa ecclesia ³, qui ministerium throni suscipiunt. Caput vero horum, archidiaconus, quippe ipse primus intelligit ea, quae a Creatore dispensantur, prope episcopum est, manum eius sinistram tenens ⁴: hoc est, dextra prius actiones agit, deinde sinistrae fiunt notae. Ita et Dominus noster dixit: « Cum eleemosynam facis, *nesciat sinistra tua quid faciat dextra tua » ⁵. Unde et archidiaconus sinistram episcopi tenet; quia quaecumque episcopus requirit aut iubet fieri, ipse quasi dextra iubet; deinde sinistram excitat ut ostendat sociis, qui circa eam sunt, *quid sit faciendum*. Ita et archidiaconus, qui sinistram illius tenet, quando secretum *aliquod* didicit, sociis suis innuit, ut ea perficiant quae fieri cupit et vult hic alter Deus ⁶.

¹ IOHAN., I, 29. — ² Sc., diaconi officiales. — ³ I. e., reliqui diaconi.

— ⁴ I. e., ut videtur, ad sinistram eius manens. — ⁵ MATTH., VI, 3. —

⁶ Sc., episcopus.

Innuīt igitur *archidiaconus*, et vela revolvunt; et subdiaconi paratos se habent; et ostendit eis quod: « Beneplacitum est Domino in populo suo » ¹, et paratus est ut descendat ad redimendam creaturam eius: exite in pompa ante eum. Et sic exeunt, ordo post ordinem: primi *diaconi*, ordinis custodes, 5 Gabriel et Michael, et post eos subdiaconi; post hos *reliqui* diaconi; deinde ille qui portat crucem, signum Regis victoriosi, et seriem mandatorum eius, quae traditurus est in dispensatione eius, *nempe* evangelium adorandum: et ultimus episcopus, qui est Christus, *egreditur*. Et quo egrediuntur? Ad locum qui primus per Dei religionem erat excultus, cui *et* carnalia praecepta imposita erant: ut quemadmodum illi (sc. Iudaei) carnalibus legibus informati erant, nunc legem Spiritus accipiant; et quibus prophetae prophetabant de revelatione Domini, iisdem revelatio eius ostendatur, et *ille* in loco typicarum oblationum det *eis* oblationem veram. Itaque de caelo 10 per viam a prophetis tritam. — scalam quam viderat Iacob, — descendit, et venit Ierusalem. Egrediuntur enim de abside, ¹caelo ², et veniunt ad bema, Ierusalem. Subdiaconi in transitione (šěqāqōnē) ³ stant, hic quoque ordinem suum 20 observantes, neque ad thronum istum, qui in Ierusalem est ⁴, ascendunt.

Quid autem? Sunt qui vela ante episcopum aperiant, et sunt qui non aperiant usque ad « Tibi Domine » (lākh ū-Mārā).
p. 8. Qui aperiunt, ^{*}ita dicunt: Hora, inquiunt, qua Deus Verbum 25 ad redimendum nos descendit, eadem caeli portae aperiantur. Qui non aperiunt sic dicunt: Quanquam Deus ad redimendum nos venit, tamen mortales non eum agnoverunt: et portae caeli apertae sunt ut nos crederemus, non quod ipse caelo opus habebat aperto, neque angeli: nos autem nonnisi in baptismo *eius* agnovimus eum esse Deum. At baptismus eius in Ierusalem fuit: et in baptismo eius caeli aperti sunt. Quid etenim? « Cum baptizatus esset Iesus, confestim ex aqua ascendit, et caeli aperti sunt ei » ⁵, et omnia honori *eius debita* expleta sunt. Ita et nunc: usque ad « Tibi Domine », quod epiphaniā Domini nostri significat, non aperiatur absis. 35

¹ Ps. CXLIX, 4. — ² A, male, « diaconi »; i. e., šā m m ā š ē pro š ě m a y ā. — ³ Vide Tract. II, cap. II. — ⁴ Sc., ad altare in bemate. — ⁵ MATTH., III, 16.

Et pulchrum quidem est utriusque partis consilium: hoc autem, ut non aperiunt, magis mysterium significat.

Similiter et qui lampades tenent atque cereos, ascendente episcopo ad bema, revertentes in *gestrōma* (κατάστρωμα) ¹ stant: per hoc ostendentes se ministerium naturarum, quod tenent, non relinquere. Dominum, donec descenderet, comitabantur; et iterum ad ministerium suum reversi sunt; et alii candelabra addunt ad portam absidis: sicut enim Dominus eorum ad visitandam creaturam suam advenit, *et ipsi* honorem *ei* auxerunt per ministrationem suam. Quae omnia, etsi non in omni loco agantur, beatus tamen *Iṣō'yabh*, ut supra dixi, ea praescribere sollicitus fuit, quae mysterium *aliquod* significarent.

Duos quoque diaconos, ordinis custodes, in bemate iuxta altare iubet manere; dixit enim: « Manent quasi in honorem altaris et episcopi »; ut per scripturam evangelii et crucis vexillum eum, qui inter eos occultus est, episcopum, honorent: quemadmodum et in homine dispensationem ita implevit occultus *ille*, qui revelatus fuit, ut post unionem corporis et Verbi Dei *adoratio et honor et dominatio utrique pariter praedicatur, Deo homini facto, et Homini deificato. p. 9.

Et pacem instituit *aut* archidiaconus aut diaconus: nam ambo custodes sunt ordinis. Et hoc faciunt, aut propter Dominum, quia ad terricolas se demiserit, aut propter nostrae naturae exaltationem. Quod dicit: « Pax nobiscum »; et non, « Oramus »: *de hac re* in vespertini officii expositione diximus ².

Et *mox* incipiunt: « Tibi Domine » (*lākh ū-Mārā*). Et qui thuribula portant secundum vespertini officii ordinem faciunt ³. Qui in *gestrōma* sunt, revertuntur et intrant per portam diaconici, quasi iam impletum sit mysterium quod significant. Illi quoque, qui thuribula *portant*, descendunt *de bemate*; qui vero ordinis sunt *custodes*, manent. Et ascendunt [cantores (?) et dicunt] canonem « Sanctus », qui est adimpletio officii typorum ⁴. Usque adhuc officium dispensationis figurabant tantum; iam vero ipsa dispensatio peragitur: quia a natura incipiunt, et mox scripturam introducunt, et reliqua.

¹ Vide Tract. II, cap. II. — ² Vide Tract. II, cap. XI. — ³ Ibid. —

⁴ Ad verbum: « mysteriorum ».

CAPUT IV.

Quare legem legunt, deinde prophetas; et mox surgentes *šurrāyam* dicunt?

Ut iam initio dixi, natura prius creata est, deinde data est ei lex; et homines sine lege et scriptura diu manserunt. Ita et nunc per lectiones significant. Prius legem legunt, in qua creatio naturae mundique constitutio *narratur*; et post hanc, scripturam prophetarum, quae legem et carnalia praecepta docet. Ait enim beatus *Išō‘yabh*: « Egreditur lector de porta diaconici, et adorat ad altare et venit ad bema, et ab episcopo p. 40. benedicitur. Et diaconus ordinis dicit: Sedete et silete ». *Quod lector de porta diaconici egreditur, *hoc est*: de archivis testimonii venit. Quod non de abside *venit, ideo fit* quia imae *angelorum* ecclesiae locus longe est a caelo; et quamquam nobis altiores sunt, inferiores tamen sunt quam *ea* ecclesia, quae est supra eos, eo quod voce perficiant ministerium suum. Et ut ostendant re vera quod non sint subtiles, sicut superiores *angeli*, orarium suum, quod regis signum notaque est, super manus suas ferunt. Egreditur autem de diaconico *lector*, quia nondum trita est via, qua de caelo *angeli* egrediantur. Venit ad bema: *id est*, ad locum mandatorum, Ierusalem. Adorat ad episcopum, quasi a Deo auctoritatem acceperit ut de rebus naturae loquatur. 5 10 20

Custos autem ordinis nunc Michaelis fungitur vice. Quod iubet: « Sedete et silete », et populus sacerdotesque sedent, *hoc est*: mundus adhuc rebus utitur terrenis; et de pulvere plasmatus, in pulverem reversurus est. Et ideo aequales *adhuc* omnes homines sunt, nec Abrahae quis filius agnoscitur esse, nec filius Chanaan. Et dum lector naturalem hanc dispensationem implet, *ita res est* sicut cum angelus Noe apparuit, eique praecepit de arca *aedificanda*. Sed et Abrahae et Isaac et Hagar et Iacob apparuit *angelus*, quibus nondum *Deus* mandata legis dederat, sed hoc tantum, ut ipsum cognoscerent. Ita et lector hic venit ut loquatur; et omnes homines, qui in Ierusalem et qui in mundo, uno ordine sedent, et mortem significant. 25 30 35

Rursum vero, ubi primus lector legere incipit, mox alius

post eum eodem modo ascendit, librum legum ac mandatorum ¹ portans; et stat a latere illius, absolutionem verborum naturae expectans. Deinde suum ipsius testamentum tradit, quod est carnalium mandatorum.

5 Et custos quoque ordinis iubet: « Silete »; sic ostendens: Etsi rerum mutationem vidistis, hic tamen *lector* priori similis est, neque multum praestat; nam ut ille ² bene observetur *praecipit, neque aliquid addit eis, quae naturae propria sunt: p. 11. naturam legibus erudit, sacrificia addens atque adumbrationes, quae *postea* abroganda sunt.

Cum autem finem fecerit is, qui legem significat: quid? Aliud quid iubet *diaconus ordinis*: « Surgite ad orationem ». In carnali lege ambulat, donec alia revelatio ostendatur. Postquam vero populus legem suscepit, qua per prophetas erudiebatur, promissumque accepit lucis oriturae: quid? Babylonem descendit; ibique, Babylone, promissum accipit, Abrahae promisso simile. *Deus* olim Abraham ascendere fecit per promissum et statutum spatium annorum. Simili modo Babylone quoque surgit vir, novo *testamento* praepositus, et promissum 20 dat de lumine orituro. Et ostendit ei, promissum *hoc* tantum temporis moraturum, donec *lumen* reveletur, quantum post promissum Abrahae datum moratus esset *populus*, donec lex ei data esset et terram promissionis hereditate cepisset. Ita Daniel orans effatus est: « Vidi virum ignis Gabrielem volantem et volitantem et venientem de caelo; et docuit me 25 quantum temporis permansura sit vetus oblatio » ³. Et propter verbum Danieli dictum, « Surge tibi »: custos ordinis eodem utitur, et dicit: « Surgite ad orationem ». Quid demum? Surgite, accipite ea quae in fine ⁴ impleturi estis ¹, quae et auxilio 30 atque redemptioni vobis sunt.

Et surgentes, versus dicunt de vetere *testamento*, cum canticone (q̄intā) novi; quo ostendunt filios Israel in *virtute* promissionis novi *testamenti* sacrificia persolvere postquam Babylone ascenderant usque ad manifestationem Domini nostri. Unde

¹ I. e., librum prophetarum, qui significat dispensationem Mosaicae legis. Vide init. huius cap. — ² Sc. lector primus. Sensus est: « praecipit ut lex, quam ille legit, bene custodiatur ». — ³ Cf. DAN., IX, 21 seqq. — ⁴ S: « audituri estis ».

et paucos versus de medio psalmi adhibent. aut de fine eius.
p. 12. qui lectioni, quae lecta est, apti sunt, tamquam *non discedentes a forma oblationum legis. Mutationem tamen dicunt: quia terminus illis statutus fuit, donec *vetus* oblatio transiret.

Episcopus autem non surgit nunc; quia ipse locum Domini 5
nostri implet, *et* promissum de eo datum non debet adhuc apparere ¹. Absoluto demum šurrāya, aliud mysterium agitur.

CAPUT V.

Quare diaconus accipit apostolum et de abside egreditur; et *quare* alii per portam maiorem eum deferunt, alii per portam minorem? et quare diaconi ante eum egrediuntur usque ad bema?

Venit iam Gabriel de caelo, ut Iohannis conceptionem annuntiet. Šurrāya namque promissum eiusdem Gabrielis ad Danielelem significat. Nunc autem de abside egreditur, ut id perficiat quod Danieli promisit. Et diaconi ante eum veniunt: id 15
quod ostendit, hunc adventum praestantiores esse quam Michaelis, qui vetus testamentum absolvebat ². Venit ergo et stat: ubi? « A dextris altaris incensi » ³, ubi Zachariae apparuit. Stat autem in latere dextro bematis, ut et per ipsum adventum *suum* ostendat ei quod: Ego sum Gabriel, qui olim Danieli apparui, eique de eadem hac spe annuntiavi. 20

Nunc autem diaconus, ordinis custos, Michael, pacem instituit, locumque relinquit, in quo stat, et testamentum suum novo huic, qui advenit, ultro tradit. Iubet autem more solito: « Si- 25
lete ». Et ad verbum eius tacet populus, et diaconus clamat: loquitur Gabriel, et Zacharias tacet: qui lingua caret loquitur; et tacet hic, qui linguam possidet et loquelam. Et quomodo hoc fiat, dicam: quoniam per huius (sc. Zachariae) filium futurum erat ut vetus testamentum immutaretur et sileret, prius sacerdos 30
tacet, de cuius ore *homines* legem requirunt ⁴. Unde et
p. 13. Michael angelus, cum *testamentum suum huic (sc. Gabrieli) traderet, *populum* silere iussit: non vero « Sedeatis » dixit.

¹ Sensus est: episcopus non debet videri, ne ante tempus impleatur promissum de manifestatione Domini, cuius vices gerit. — ² Vel « tradebat ». — ³ LUC., I, 11. — ⁴ MAL., II, 7.

Illud «Silete» *dixit*, primo, propter Zachariam; secundo autem, cum nondum super Iordanem ortum sit lumen Domini nostri, adhuc in tenebris sunt populus et populi. Ierusalem autem, et qui in ea sunt, sacerdotes nempe in bemate, sedent, eo quod
5 nondum cognoverunt Lumen, nec eis apparuit. Populi vero longinqui, qui nondum legis moneta sunt impressi, ad excipiendum eum stant. Oriens cum muneribus occurrit pariter et adorationem praestat; Aegyptus cum honore eum excipit, et pastores praecipue rudes gloriam eius viderunt: ita et ii, qui in templo sunt,
10 in pedibus stant, ad eorum instar qui statim post nativitatem eum receperunt. Mulierum ordo cum illis feminis, quae rebus supra naturam assentiebant, eisque quae prophetabant, in pedibus stat: *cum* Elisabeth, inquam, et Anna quoad prophetiam, et cum Maria *quoad ea quae sunt* supra naturam. Sacerdotes vero cum Zacharia
15 sedentes ne naturae quidem assensum praebent: «Quomodo hoc sciam, qui senex sum: et uxor mea aetate provecta est?» ¹ ait Zacharias angelo. Ne naturae quidem hic assentit, quamvis naturae promissorumque gnarus. Mulier autem quid? «Ecce, ego ancilla Domini; fiat mihi secundum verbum tuum» ².
20 Et Magi, promissorum inscii atque prophetarum: «Ubi, *inquiunt*, est Rex Iudaeorum, qui natus est? Vidimus enim stellam eius in oriente, et venimus adorare eum» ³. Pastores quoque currunt ut infantem in praesepe adorent, angeli promisso creduli. Ierusalem, promissionum ac prophetiae domina,
25 in carnis crassitudine dormitat.

Lectio autem apostoli haec significat: prima quidem sententia, *quam* alta acrique voce *diaconus* proclamat, est visio *Gabrielis* ad Zachariam. Post hanc *sententiam* autem, pacifice * ac leniter loquitur: quae visio est angeli ad Mariam, p. 14.
30 quando annuntiavit ei. Populi, qui in templo pedibus stant, *sunt* velut Oriens et Aegyptus et pastorum turma. Sacerdotes vero, socii Zachariae, sedent tacentque. Sedent quidem, Christi adventum expectantes, veterem ordinem figurantes, sicut Zacharias: tacent autem, sicut et ille. Manent Ierusalem, sicut
35 et ille mansit, donec implerentur dies ministerii eius.

Quid autem? Quidam de porta maiore apostolum deferunt, alii de porta minore. De abside tamen egreditur: et qui de porta

¹ LUC., I, 18. — ² LUC., I, 38. — ³ MATTH., II, 2.

maiore eum deferunt, ad hunc modum dicunt: Siquidem angelus de caelo descenderit, per viam hanc tritam veniat *et diaconus qui apostolum legit*: de porta maiore exeat, ut promissum eius ¹ perfectius sit.

Qui de porta minore eum deferunt, haec dicunt: Licet de caelo descenderit *Gabriel*, tamen per viam Mosaicae legis gradiebatur. Ubi apparuit? « Ad dexteram altaris incensi ». Quando? Dum festum expiationis agebat sacerdos. Cui? Ei, qui legalia sacrificia offerebat. Veniat ergo per viam, per quam lex et prophetae venerunt; et satis ei honoris sit regis signum, orarium scilicet in humero eius, et non in manu. Sed et satis sit ei honor diaconorum, qui ante eum egrediuntur. Et, ut videtur, altera haec *sententia* magis congruens est, videlicet ut per portam minorem egrediatur.

Et sic *diaconus* per lectionem apostoli, donec absolvatur, *tempus* significat ab annuntiatione Iohannis donec de deserto venit ad Iordanem. Et huius dispensationis pauci cognitionem habebant: angeli et Dominus noster et Iohannes. Ita et episcopus quoque sedet, sicut Dominus noster sedebat Nazareth. p. 15. *nec potentiam suam manifestat. Et silentio sedet; et sacerdotes cum Iohanne et Zacharia sedent. Archidiaconus vero, qui baculum episcopi tenet et stat, *significat* Gabrielem angelum, qui Domini nostri honorem custodiebat etiam quando a vulgo absconditus fuit.

CAPUT VI.

Quare dicit *Išō'yabh*: « Tribus versibus de apostolo lectis, descendit diaconus ordinis, et qui cum eo sunt, ad portam bematis, et adorat versus bema: et surgit presbyter *quidam* et adorat, et intrat cum eis »?

« Tribus versibus de apostolo lectis »: hi sunt *illi versus*: primus versus, annuntiatio Domini nostri; secundus, nativitas Iohannis; tertius, nativitas Domini nostri. Nato demum *Domino*, quid? Veniunt Magi ab oriente cum pastoribus, et adorationem offerunt. Ita et diaconi accedunt ad portam bematis,

¹ Lectio apostoli significat id, quod Gabriel Zachariae promisit; vide supra.

faciebus suis ad occidentem versis, et tergis suis ad orientem, hoc est, *ad eam plagam* unde venerunt Magi. Et sacerdotem adorant, tamquam Christum. Quo facto revelatur in somnio Ioseph ut in Aegyptum fugiat. Quid enim? « Apparuit angelus
5 in somnio Ioseph, et dixit ei: Surge, accipe puerum et matrem eius et fuge in Aegyptum » ¹, etc. Nunc ergo *diaconus*, custos ordinis, quasi *angelus* in somnio, longe stat a sacerdote ², in porta bematis, non autem prope. Capita sua inclinant, quia Dominum suum Christum adorant. Surgit sacerdos
10 et adorat, et crucem osculatur et episcopum, et vadit cum illis. Christus nunc vadit de Ierusalem ³ ad diaconicum ⁴; descendit autem per viam per quam promissa venerunt: de caelo promissa descenderunt ad populum in Aegyptum; et de Aegypto angelus, eorum dux, iter faciebat cum eis ad Ierusalem. Et
15 cum ⁵ad portam absidis perveniunt, hoc est in Aegyptum, quo p. 16. descenderunt promissa, ibi consistunt et orationem orant: quae oratio tempus significat breve, quo in medio Aegypti manserunt ⁵. Deinde intrant per portam diaconici, unde lex et prophetae egressi sunt.

20 Manet autem sacerdos in diaconico, sicut Christus Nazareth; lectionem enim, quae *significat* conversationem sacerdotis ⁶, nemo novit nisi angeli qui coram eo stant. Et sic secreto typice agunt, et paratos se habent ad processionem, in qua evangelium evecturi sunt: quae *processio* manifestationem Domini
25 nostri ad Iordanem significat. *Interim* vero veteris testamenti dispensatio in Ierusalem, hoc est in bemate, peragitur: *haec est* lectio apostoli. Quod sacerdotes mirantes et taciti stant ⁷, *hoc est*: iam duci eorum, Zachariae, silentium impositum est. Et sic sacerdos in diaconico manet, sicut *Dominus* Nazareth,
30 usque ad tempus baptismi Domini nostri.

¹ MATTH., II, 13. — ² I. e., a presbytero, qui evangelium lecturus est. — ³ I. e., de bemate. — ⁴ A om. — ⁵ Sc. Iesus et parentes eius. — ⁶ Sc., Christi. Sensus est: Quemadmodum vitam Christi absconditam in Nazareth nemo noverat nisi angeli; ita lectionem evangelii, quam lecturus est presbyter, nemo novit nisi diaconi, qui cum eo sunt in diaconico. — ⁷ « Sedent » fortasse legendum est (vide cap. v, ad finem), nisi iam surrexisse intelligantur ad *zummarā* audiendum (vide cap. VII).

CAPUT VII.

Quare, absoluto apostolo, diaconus dicit: « Silete »; et ascendit cantor (ʿāmōrā) et dicit hymnum (zummārā)?

Gabriel, qui est diaconus *iste*, rebus usque ad Iohannis adventum peractis, absolvit *lectionem apostoli*; deinde iubet, ut moris est, « Silete »: sic enim silentio standum est vobis donec lux vera apparuerit. Et ascendit cantor ab alio *bematis* latere ut zummāram dicat.

Quod « cantorem » (ʿāmōrā) vocavit eum, non « diaconum », *hoc est*: non est angelus, sed sacerdos de semine Aaron. Sed et ideo « cantorem », seu « cantatorem » (mēzammērānā) vocavit eum, quia etiam sacerdotes laudes Domini coram populo cantabant. Quod ab alio latere *bematis* ascendit, neque unde venit diaconus venit et ipse: *ideo facit*, quia Iohannes p. 17. venit de deserto. Quod *ad locum diaconi. *id est* angeli, ascendit, *hoc est*: repraesentat quo modo angelus de illo ¹ promissum dederit ². Item, lectores ³ veteris *testamenti* in sinistra parte bematis stant, hoc est in loco inferiore, et minora deterioraque tradunt mandata: id est, secundum mandata eorum, ita est et eorum locus: hic autem in latere dextro *stat*. 20

Ascendit autem cantor, Iohannes, et in latere dextro stat; et verbis, quibus olim Iohannes usus est, et ipse effatur: hoc est « Alleluia », loco sermonis quem Iohannes dixit: « Convertimini, appropinquavit regnum caelorum » ⁴. Et populus post eum respondet, quasi verbis eius assensum praebens. Sic ait evangelium: « Tunc exibat ad eum Ierusalem et omnis Iudaea, et baptizabantur ab eo confitentes » ⁵. Vox quoque « Alleluia » sonat hebraice « laudibus celebratus ». Addit autem cantor strophas (tarʿē) versuum de vetere *testamento*. Et quid significant? Responsum quod Iohannes sacerdotibus respondit, cum ad eum misissent ut viam eius cognoscerent: « Ego, inquit, sum vox in deserto clamans, sicut scriptum est in Isaia propheta » ⁶. Haec prima strophā est. Quod autem dicit versum 30

¹ Sc., de Iohanne. — ² Ad verbum: « promiserit »: sc. Zachariae. —

³ Ad verbum: « lectiones ». — ⁴ MATH., III, 2. — ⁵ *Ibid.*, 5. —

⁶ IOHAN., I, 23.

ex David: *hoc ideo fit*, quia Iohannes dixit se secundum prophetiam venisse: nam versus *ex David* testis est prophetiae; per cantionem (q̄intā) autem, quam his adiungit, prophetiam impletam esse *ostendit*. Quid autem? *Ceteri* verbo eius assentiunt, et dicunt « Alleluia ». Strophā secunda est reprehensio Iudaeorum: « Genimen viperarum », etc.: id est: Etiam si ex veteris *testamenti* scriptura contenditis vos esse filios Abrahae, nolite, inquit, in hoc confidere. Quid autem? « Ecce, securis radici apponitur arborum. Omnis arbor quae non facit fructus bonos, exciditur et in ignem cadit » ¹. Usque modo, inquit, ramos tantum peccati lex excidebat de arboribus inutilibus; nunc autem peccati radicem *Deus* evellit; et si quae *arbor* non sit apta ad fructus faciendos, excidetur, etc. Quid *ergo? p. 18. Sacerdotes neque baptizari neque eum recipere voluerunt; publicani autem et meretrices receperunt eum, et clamabant ei « Alleluia ».

Cum autem cantator (mēzammērānā) typice expleverit officium Iohannis et baptismum eius, — id est sermonem quem proclamavit de regno caelorum, et prophetiam impletam, et reprehensionem Iudaeorum, — mox ¹ cum exultatione ² paratum se habet, quia signum videt manifestationis Domini nostri: videt absidem lampadibus splendentem, et subdiaconos stantes ad custodiam, et caeli portas agitari; et olfacit Regis odorem venientis: et eadem hora diaconus vela movet. Haec videns cantator cum exultatione stat, et a doctrina *Iohannis* et a baptismo populi absistit. Convertit se ut laudet *eum* et obviam proficiscatur ei, qui venit; et dicit hullālam ³, et descendit ad portam bematis et stat donec ascendat evangelium. Deinde descendit ipse, ostendens quomodo *Iohannes* discipulis eius dixerit: « Illum oportet crescere, me autem minui » ⁴. Et quasi porta bematis ipsa sit Iordanes, qui *situs* est ante terram promissionis ⁵, — populus enim Iordanem transit, deinde terram occupat, — ita in porta bematis stat, quasi ad Iordanem. Et ubi Christum baptizavit, ipse deorsum descendit, et Dominus noster ⁶ Ierusalem ascendit ad explendam dispensationem suam.

¹ MATTH., III, 10. — ² Ad verbum: « cum saltu »; quod ad « saltum » Iohannis in utero matris refertur. — ³ I. e., ut videtur, « Alleluia ». — ⁴ IOHAN., III, 30. — ⁵ Vide Tract. II, cap. II. — ⁶ I. e., presbyter, evangelii lector, vel ipsum evangelium.

Ad dextrum latus procedit *presbyter evangelii* ¹, ad locum lectorum, veteris *testamenti* ordinem observans, cum quo novum testamentum, suam doctrinam, consentire demonstrat. Et primum quidem ad episcopum vadit *evangelium*, qui illud osculatur: per quod ostendit, Verbum, quod de caelo descenderit — quod significat evangelium — unitum fuisse cum homine ex nobis *desumpto*, hoc est episcopo.

CAPUT VIII.

Quare praecepit Išo'yabh ut presbyter, qui evangelium deferret, paenula (*phainā*) induatur, diaconi vero tunicis, hique ¹⁰
p. 19. luminaria portantes *et thuribula ante eum egrediantur; subdiaconi quoque, suis relictis locis, cum lampadibus ei obviam veniant?

Diaconi, quoniam summam *angelorum* ecclesiam figurant, statim se parant ad exeundum ante regem, in regalis servitii ¹⁵ vestitu apparentes; presbyter autem paenula *induitur*: hoc est, ipse habitum gerit regalem; diaconi vero tunicas, quae verum servitutis ordinem ostendunt. Luminaria et thuribula *habent*, quae temporis convivii idonea sunt. Sic enim et reges a ministris honorari solent. Subdiaconi, qui mediam *angelorum* ²⁰ ecclesiam significant, nutu eorum viso, qui in superiore ecclesia sunt, relinquunt ministerium luminarium, quod agunt ², et in occursum eius festinant. Inferiores vero *ordines* illi, quia non sine sermone intelligunt, non videntur.

Ordinis custos, diaconus Gabriel, in sinistro stat latere *be-* ²⁵ *matis*, contra regem qui apparuit. Et quid nunc proclamat? Primo quidem loco ³ *dixerat*: « Sedete et silete »; medio autem loco ⁴: « Silete ». Nunc autem quid? « Stemus parati ». Et iure hoc facit. Quando autem carnalis lex pronuntiabatur, cuius finis mors erat, in terra *nos* fecit sedere; quia nos mortales ³⁰ sumus, et nostra mandata ipsi haud convenientia sunt. Cum autem spem revelationis gentium annuntiaret, praecipiebat:

¹ Vel, ipsum « *evangelium* ». — ² Ad verbum: « quae tenent ». At subdiaconi locum occupabant sub lampadibus in media abside suspensis (vide Tract. II, cap. 11), et ideo quasi angeli reputantur illi, qui stellas dirigunt. — ³ I. e., ante lectionem legis: vide cap. iv. — ⁴ I. e., ante lectionem apostoli: vide cap. v.

« Silete ». Quoniam vetus testamentum silere faciebat, et audiri novum, facere nos cum vetere, ad novum autem recipiendum stare oportebat. Nunc vero, quando lumen et redemptio omnium advenit: State parati; et cum statis, nolite in alienam cogitationem declinare aut in inania verba erumpere; neque aliena cogitatione videamini *occupati*; sed aures vestras inclinate, et audite verba evangelii. Sed et antehac alios iubebat, « Sedete » inquit, *et rursus, « Silete »: nunc autem seipsum cum congregatione socians, « Stemus, inquit, parati et audiamus »; per quod *sic* ostendit: Usque adhuc data sunt vobis mandata vobis convenientia, id est: Hoc manducate, et illud non manducabitis, et adulterium non facietis neque furtum, etc., quae nobis ¹ minime convenient si mandentur. Neque enim adulteramus nos, sive mandatum sit nobis ne adulteremus sive non mandatum; sicut nec, simili modo, furtum et homicidium *facimus*. In hoc *autem* mandato vobiscum sumus, quando spiritualiter vivitis: et iure horum *mandatorum* indigemus; *hoc* enim desideramus et expectamus, liberari nos ab inconstantia. Si autem vos non liberati fueritis a morte, nos ab inconstantia non liberabimur. Antehac non audivimus spem resurrectionis mortuorum; sed et laborem nostrum pro vobis in vanum esse existimabamus. Nunc autem, quando hoc mysterium revelatum est, Dominusque redemptionem mortalibus facturus est, iure hanc allocutionem nos una vobiscum audimus. Antehac, in quibus *pro vobis* laboribus versabamur, id curabamus, ne cum daemonibus eiceremur; neque aliam redemptionem ullam expectabamus, quia filiis Adam bonis mercedem in hoc mundo dari videbamus. Nunc *autem* spem resurrectionis mortuorum audivimus; sed et spem adepti sumus, fore ut liberemur a prava voluntate et a passionibus rationalium *creaturarum propriis*: « Stemus » *ergo*, et laeti *omnes* una turmasimus; et « audiamus » verba quae et nos et vos gaudere faciunt: una ecclesia simus. Et propter hoc ita iubet: « Stemus parati ».

Quare, et ipse sacerdos, qui est Dominus noster, videns angelos et corporales bene paratos ad ipsum recipiendum, sententiam idoneam pronuntiat, id est: « Pax vobis ». Nunquam

¹ I. e., diaconis, qui cum angelis comparantur.

p. 21. audivimus angelos, cum apparerent, nec ipsum Dominum, *hanc vocem adhibuisse: ad Adam dixit: « Ubi es, Adam? » ¹ ad Abraham: « Ego sum El-Šaddai, Deus » ², etc.: ad Moysen: « Moyses, Moyses, solve calceamenta tua de pedibus tuis » ³; ad Isaiam ⁴ « Vidi Dominum sedentem super thronum excelsum » ⁵. Quid autem nunc? Subline eloquium: « Pax vobiscum ». Soluta est tribulatio, quae alligata erat super naturam mortalium; cessavit angustia, quae super vos regnabat. Usque adhuc legati ad vos veniebant cum terroribus: nunc Dominus legatorum cum pace. Et cum hanc *allocutionem* adhibet, usum reddunt spirituales et corporales: « Et tecum, *inquietes*, et cum spiritu tuo »: de tuis tibi gratias agimus, de sapientia, quam docuisti nos. Et cum tu nos, quamvis indignos, honoraveris, quod possumus tibi rependimus. Et ostendens quod Deus est ille, qui homo factus est, et homo ille, qui deificatus est, ¹⁵ — qui est Dominus noster Iesus Christus, — populus ei dat gloriam.

Post haec autem, quid? « Silete » nunc. Et quare? Liberatis iam nobis, et invicem coniunctis, inque unum populum factis, Salvator de genere vestro advenit ut nos et vos redimat. Et ²⁰ ego ei custos ordinis creditus sum, a quo vos eius verba audiat, quae ego scio quia mysterium ⁶ eorum didici: audite, ut *ea* vobis narremus. Populus autem quasi domino et servo *eius* obedit: facies suas ad Regem revelatum convertunt, capita sua detegentes, quae Adami peccato erant obiecta; et facies suas ²⁵ sursum levant, pro eo quod primi homines ⁷ nuditatem suam viderunt. Et sic manent donec absolvatur lectio. Ministri ⁸ vero, qui vasa ⁹ tenent, ordinatim stant: subdiaconi in media transi-
sitione (šē qā qō nē), quippe quibus ad thronum ascendere non
p. 22. liceat: diaconi cereorum, in utroque *latere bematis. Et thuribula more debito tractant; et euntes, ab episcopo, tamquam a Domino, benedicuntur; et ad altare et ad crucem et ad evangelium accedunt: primo quidem ad dextrum latus, deinde ad sinistrum, tertio ad turmam diaconorum, ordinis custodum. ³⁰

¹ Gen., III, 9. — ² Ibid., XVII, 1. — ³ Ex., III, 4, 5. — ⁴ Sic. — ⁵ Is., VI, 1. — ⁶ Seu « secretum ». — ⁷ Ad verbum: « domus Adami », quod valet syriace: primi homines, seu Adam et Eva. — ⁸ Seu forte « Diaconi ». — ⁹ Ad verbum « res ».

Sunt autem qui diaconis una cum congregatione *incensum* dant; qui vero non cum congregatione dant diaconis, ita dicunt: Quemadmodum servorum ordo cum dominis atque convivis non debent epulari, — sed postquam hi epulati sunt, epulentur et
 5 illi. — ita nec diaconorum ordo, qui servitium praestant, cum congregatione coequentur; sed postquam aromatibus congregatio recreata fuerit, tunc et illi recreentur. Illi autem, qui diaconis una cum congregatione incensum dant, sic dicunt: Sicut una iam ecclesia facti sumus in Christo, nec servorum
 10 nec dominorum mentionem faciamus, sed aequè *omnibus* fumum et incensum offeramus, quia simul in concordiam redacti sumus. Et priores illi, quando mysteria agunt, naturalem distinctionem inter spiritales et corporales observant; hi autem alii, supra mortalitatem *elevatos* nos esse dicunt. Sic una et
 15 altera pars tradit.

CAPUT IX.

Quare in diebus passionis et in baptismo diaconus ante evangelium dicit: « In silentio estote et silete »; non autem: « Stemus parati? ».

20 Quia dies ieiunii ¹ad nos pertinent ¹, neque angeli nobiscum in ieiunio fiunt participes; et rursum, *quia* passio et mors Domini nostri propter nos fuerunt; et iterum, *quia* baptismus nobis datus est, — nec enim spiritales nobiscum in ieiunio participes fiunt; neque *omnino* manducant; nec in passione participantur nobiscum: *pro nobis enim mortuus est Christus: p. 23.
 25 nec in baptismo participantur: quia nos in mortem Filii Dei baptizamur, mortemque et resurrectionem significamus, — iure nunc, cum *presbyter* evangelium legit, quod ista significat, nobis diaconus praecipit, quasi ipse sit ab huiusmodi rebus remotus. Ubi vero dispensationem redemptionis agit, doctrinamque *eius* declarat, *angeli* nobiscum sociantur. At ubi lectio
 30 ea significat quae nostra sunt propria, dissociat se a nobis *diaconus*, neque participatur in mandatis quae nobis data sunt:

¹ Ad verbum: « nostri sunt satellites » (g ě z ĩ r ē): vide vol. I, p. 62, l. 28. Išo'dādih, *Com. in evang.* (ed. M. DUNLOP GIBSON), p. 232, vocem بقاء; per فتى et فاء elucidat.

mandatis, inquam, de ieiunio, de passione, de baptismo. Quia haec nostra sunt propria, — angelus namque ipsum Dominum gloriae in passione confortabat, ut dicitur: « Apparuit ei angelus de caelo, qui confortabat eum » ¹; et rursum, in ieiunio eius, postquam Satanam vicerat, angeli accesserunt et ministrabant ei; et rursum, cum baptizaretur, angeli in honorem eius descenderunt, — iure nunc diaconus nobis praecipit, nec seipsum nobiscum consociat.

In festis *vero* ac dominicis, quoniam resurrectionem agimus, *et* angeli in resurrectione super lapidem sederunt, et una nobiscum superni ordines requiescebant: nobis se socium adiungit *diaconus*, quando *his* diebus laetitiae stamus ad festum celebrandum. Haec sicut congruum est descripsimus.

CAPUT X.

Quare accedit presbyter, et evangelium, una cum eo qui legit, sustinet? et quare, cum absolutum est evangelium, episcopus illud osculatur; et archidiaconus accipit illud et super altare ponit? et quare alii, quando egreditur evangelium *de abside*, osculantur illud, alii non osculantur donec de bema descendat?

Quod presbyter evangelium sustinet: *per hoc* assensum praebent verbis Domini nostri dicentis: « Super os duorum vel trium testium stabit omne verbum » ². Sed et ab initio Deus ita dixit: *« Non est bonum Adamum esse solum: faciamus ei » ³, etc. Et quando Deus apparuit Abrahae, cum duobus angelis visus est. Et in epiphania Domini nostri, Pater de eo testimonium dedit et Spiritus. Ita et nunc, presbyter ad evangelium sustinendum ideo accedit, ut evangelium per scripta, presbyter voce, alter vero *presbyter* nutu et silentio, tres testes credi dignos significant.

« Et cum, inquit, absolutum est evangelium, vadit ad episcopum, et ipse osculatur illud »: ostendens hanc dispensationem ab homine de nobis *sumpto*, et divinitate uncto, fuisse expletam. Et sic evangelium respiciamus quasi Deum Verbum, qui in homine de nobis *sumpto*, episcopo, inhabitavit. Et cum

¹ LUC., XXII, 43. — ² MATTH., XVIII, 16. — ³ Gen., II, 18.

dispensatio per lectionem perageretur, in hac dispensatione episcopus particeps factus est osculando *evangelium* initio: et nunc *similiter* in fine.

Ceterum, ante diximus egressum evangelii de abside esse
 5 adventum Domini nostri de caelo in Ierusalem, lectionemque eius esse doctrinam et dispensationem illius post baptismum. Nunc autem, impleta dispensatione, quid? Venit ut seipsum morti tradat. Et archidiaconus, vicarius episcopi ¹, accipit evangelium et super altare ponit. Quod non ipse *sacerdos* illud
 10 ponit, sed archidiaconus, ideo fit quia aliorum interventu *Christus* in cruce suspensus est. Venit ipse sacerdos, et evangelium cum eo, propterea quod sua sponte ad passionem venit, neque vi coactus.

Restat autem ut dicamus, quare quidam evangelium oscu-
 15 lentur quando de abside egreditur, alii vero non osculentur donec ingrediatur. Qui osculantur illud quando egreditur, ita dicunt: Quo tempore Lumen saeculorum apparuerit et de caelo ad Iordanem venerit, *eodem* nos faciem eius cum laetitia excipiamus; quia scimus quod ipse ²vivificator noster est. Qui non
 20 excipiant illud, sic dicunt: In adventu eius de caelo, etsi angeli et spiritales eum agnoverunt, nos tamen, donec baptizatus est, et Iohannes testimonium perhibuit de eo, et Pater de caelo clamavit et Spiritus descendit, non cognovimus eum. Et si quidem earum rerum, quae ibi fuerunt, typos agimus, oportet
 25 nos ita exhibere ut ibi factum est, neque ad excipiendum eum occurrere nunc, cum nec noverimus nec viderimus eum; neque faciem nostram ad eum convertere donec accurate eum cognoverimus. Ergo, ubi pacem dat ², et diaconus dicit: « Stemus parati », — « parati » autem *stamus*, quando facies nostra
 30 *versa* est ad orientem, — sic stemus, et ad Pacem respondeamus: non convertentes faciem nostram. Et sic maneamus donec indolem sermonis viri audiamus ³: neque cuius vocanti acquiescamus donec eum veritatem habere discamus. Nam et ipse Dominus ad hoc miracula et virtutes operatus est per nomen

¹ Ad verbum: « qui est impletor post episcopum ». Sed « implere » saepe apud nostrum auctorem significat « locum implere alicuius », seu « vices gerere ». — ² Sc., presbyter qui evangelium legit. — ³ I. e., ut videtur, donec expleta sit evangelii lectio.

suum. ut agnosceretur et praedicaretur et crederetur. Et nos eam formam nunc imitamur. quae fuit in baptismo *eius expressa*. Postquam baptizatus erat et signa coeperat *ostendere*, tunc multi in eum credebant. Nos quoque per doctrinam et signa eius ad eum convertamur; et post passionem eius excipiamus eum, quando descendit de dispensatione hematis post passionem eius, ut mulieres et discipulos imitemur. Hi ante passionem eius non existimabant eum adoratione dignum: sed mulieres unctione eum honorabant: et Christum. Dei Filium. vocabant eum quaedam ex eis cum discipulis. Attamen *ita* eum vocabant, quasi unum ex unctis de domo David. et quasi *virum* timentem Deum, ac eius Filium nominatum: sicut in quodam loco dicitur: « Filii Elohim » ¹; et iterum: « Filius meus et primogenitus meus Israel » ²; et: « Filios educavi » ³, et reliqua. Sed adoratione dignum eum non ante passionem iudicabant. Cum autem esset in cruce glorificatus, et de sepulchro surrexisset, mulieres apprehendebant pedes eius et adorabant eum; et discipuli, cum vidissent eum. adorabant. Ita et nos faciamus: cum mulieribus et discipulis adoremus *et honoremus eum. Et horum, ut videtur, *sententia magis* conveniens est. ²⁰

CAPUT XI.

Quid significat homilia (‘āmōrūthā) post evangelium? et quare diaconus hic dicit: « Sedete et silete »? ⁴.

Quemadmodum Dominus noster, quando cum turbis in parabolis loquebatur, solis discipulis suis parabolas interpretabatur, ²⁵ — sicut parabolam seminis et seminatoris, agrique et zizaniorum, discipulis non intelligentibus denuo interpretatus est, — ita est homiliae significatio.

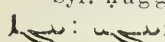
Cum dicit diaconus: « Sedete et silete », ita ostendit: Audistis iam signa Domini nostri et dispensationem eius, sed non intelligitis: humiliare vos cum discipulis, ut vobis de novo explicetur. Et cum didiceritis cum discipulis, quid sit signum adventus eius et consummationis mundi, morte voluntaria vos mortificate, ut mysteria occulta sciatis. ³⁰

¹ Gen., VI, 2; Iob., I, 6, etc. — ² Ex. IV, 22. — ³ Is., I, 2. — ⁴ A add. in marg.: « de turgāmā ».

- Et sic concionator (ʿāmōrā) in doctrina sua et allegoriam¹ festivitatis ostendit et interpretationem lectionis. Per lectionis interpretationem, typum *exhibet* doctrinae *Domini* discipulis eius *traditae*; per allegoriam festivitatis, *repraesental* quemadmodum *Dominus*, in monte Thabor se transfiguraverit coram Cepha et Iacobo et Iohanne, et in specie resurrectionis apparuerit. Cum ergo nos a discipulis fidem acceperimus, non a crucifixoribus: aequum est ut interpretationem doctrinae, quae coram omnibus pronuntiata est, iterum doceamur.
- 10 Item, alio modo: diaconus, praecipiendo « Sedete et silete », hoc ostendit: Nolite putare, o homines, pares vos esse ad intelligendam vim dispensationis Domini nostri, nisi a carnis crassitudine per mortem vos expediatis. *Iam ergo mortui p. 27. estote per mysterium, ut possitis, sicut Christus qui surrexit,
- 15 haec bona cognoscere, quae erga nos facta sunt. Et concionator quidem stat sicut Dominus noster: hunc supra peccatum *elevatum* esse ostendens, et mori non fuisse dignum.
- Et haec diaconus iubet quasi domus praepositus, qui domini sui voluntatem novit. Nam et diaconus in diaconico prius discit
- 20 quae concionator sit interpretaturus: per quod significat, arcana prius a spiritalibus secreto sciri, qui ea postea aperte exhibeant.
- Ait insuper Išoʿyabh: « Non sedent diaconi »: hoc est, spiritales non patiuntur cum mortalibus. Item, quasi in honorem
- 25 Domini nostri stant.

CAPUT XII.

- Quid hic litaniae (kā rōz wāthā) significant? et quare primam ille, qui in ordine stat, proclamat, alteram qui apostolum legit?
- 30 Ante, in vespertini officii expositione, demonstravimus litanias passionem et mortem significare; per petitionem vero et supplicationem *earum* exhiberi resurrectionem *Domini nostri*. Ita et nunc: nam evangelii lectio dispensationem Domini post baptismum significat; descensus eiusdem *evangelii* de loco

¹ Syr. ḥuggāyā; vide BRUN, *Dictionarium syriaco-latīnum*, s. v.  « allegorice exposuit ».

lectorum (bēth qārōyē) *significat*, *Iudaeos* duxisse eum ad crucifigendum; quod super altare ponitur. *hoc* crucifixionem eius *docet*. In crucifixione eius datus est locus misericordiae. — dico autem, per mortem suam Patrem, qui misit eum, cum genere nostro reconciliavit, — et rursum, quando crucifixo- 5
ribus misericordiam et remissionem petivit, nec non et poenitentibus, sicut erga latronem fecit.

Quibus perspectis, ductores ¹ populum excitant ut misericordiam petat, sicut peccatores et poenitentes.

p. 28. Prior ascendit Michael: quia ipse est ductor primus, qui 10
petitiones novit eas, *quae mortalitati opus sunt: sicut in vespertini officii expositione diximus ². Nunc autem, non dicit « qui misericordia dives es », et alia illa. Cur non? Quia bonitas eius et misericordia, ecce, iam manifeste apparuerunt; et quod « misericordia dives est », didicistis, eo quod in mise- 15
ricordia visitaverit vos, et quod non sit passus in morte Filii generis nostri, quem sibi coniunxit.

Sed et Gabriel quoque, novi *testamenti* dux, venit ut impleat quae sua sunt: et *hic* mortem significat atque resurrectionem.

Postquam de sepulchro surrexit *Dominus*, dispensatioque 20
eius expleta est, restat ut ad caelos ascendat.

CAPUT XIII.

Quare duo diaconi crucem et evangelium portant, et *diaconi* ordinis ante eos procedunt? et quid sibi volunt verba: « Qui baptismum non suscepit »? et quare, cum dicunt: « Itē audi- 25
tores », diaconi vela ligant, subdiaconi templi portam [claudunt], sanctimoniales feminae (bēn āth qēyāmā) vero portam mulierum?

Completa iam tota dispensatione, spiritales, diaconi, spiritali ministerio praepositi, ascensionem figurant. Canonem vero 30
« Sanctus » ³ ideo non dicunt, quia hic canon misericordiam petit. Misericordia Dei *iam* revelata est: petitionem misericordiae hic memorari non decet. Quid autem? Presbyter, evangelii lector, ea quae decet implet: orat: « Rogamus te, comple

¹ Sc., diaconi. — ² Vide Tract. II, cap. XIII. — ³ I. e., hymnum trisagium.

nobiscum gratiam tuam: et effunde super manus nostras donum tuum hoc, quod statuisti nobis ab initio dispensationis tuae: et quemadmodum in omnibus renovati sumus, renova nos in ascensione tua in caelum, per revelationem Spiritus tui, quem super nos oriri fecisti ».

Et *diaconus populum praeparat ut accipiant, sicut discipuli, benedictionem ascensionis. Quo praecipiente, archidiaconus et alius *diaconus* crucem et evangelium tollunt, et qui sunt *diaconi* ordinis ante eos *procedunt*. Per quattuor enim perficitur ascensio, secundum quod omnia nostra per quattuor habent perfectionem suam: quattuor elementis gubernamur; et quattuor humores sunt in homine; et regiones, quae circumdant nos, quattuor sunt; sed et homo ad dextram et ad sinistram et prolinus et retrorsum se convertit; et si in tribus partibus aliquid sustulerimus, dum reliqua pars non elevetur, elevatio imperfecta est. Rursum, sicut terra et aqua ministrant nobis per ea quae ferunt, aer autem et ignis simpliciter ¹ ministrant: ita et duo diaconi ascensionem ambulando comitantur, duo portando *crucem et evangelium*. Et ubi ad caelum, absidem, perventum est, *diaconi* ordinis in porta consistunt; qui crucem et evangelium portant, ad altare ingrediuntur. Sic enim ii, qui Dominum nostrum ² portant, usque ad thronum eius deducunt eum; ceteri vero hic manent, donec intercludant visionem discipulorum, ne ascensionem intueantur: ut Lucas in Actibus ait: « Cum intuerentur in caelum, dum ipse abibat, apparuerunt eis duo viri stantes iuxta illos in vestibus albis » ³. « Iuxta illos », inquit, stabant, quasi non longe abessent, ut visionem illorum intercluderent a conatu eorum quae apprehendi nequeunt, et docerent eos quod venturus esset in fine temporum. Et sic stant, expectantes ut episcopus populo benedicat, sicut praecepit eis ⁴ *Dominus*.

Episcopus nunc rector est loco Domini nostri, a quo accepit ut quidquid alliget aut solvat, alligatum et solutum sit et in caelo: ita ut, — sicut ait Dominus noster: « Ubi duo vel tres congregantur in nomine meo, ibi sum ego inter eos » ⁵. — *sa- p. 30. cerdos sic se habeat, ac si ipse Christus populo benedicat.

¹ I. e., per se, non alia dona suppeditando. — ² I. e., hic, evangelium. — ³ Act., I, 10. — ⁴ Cfr. Act., I, 4. — ⁵ MATTH., XVIII, 20.

Cum autem benedictionem acceperint, sicut discipuli, quando elevatis manibus benedixit eis: quid spirituales ¹ *faciunt*? Clamat ordinis custos, Gabriel: « Qui baptismum non suscepit, discedat ». Hoc est: O homines mortales, haec omnia, quae vidistis, fide nunc cognoscuntur, per quam *fidem* baptismum accepistis. ⁵ Et si in morte Christi et in resurrectione eius baptizati estis, confitemini quod vos quoque cum illo resurgetis, quo die venturus est glorificari in sanctis eius. Si autem, quamvis baptizati ², non creditis in resurrectionem, a regni quoque ovili eritis alienati. Audite Paulum dicentem: « Qui in Christo baptizati ³ sumus, in morte eius sumus baptizati » ⁴. Si ergo in morte eius baptizati estis, consurrexistis cum eo per mysterium. Quod si hoc a vobis pro vero non habetur, exite de ovili regni. ¹⁰

Iterum, compar istius, Michael, dicit: « Qui non accipit sibi ⁴ signum (rušmā) vitae, discedat ». Hoc est: Etiam si impressi ¹⁵ estis signo vitae: ex more *tamen* tabernaculi testimonii signati estis ⁵, signo prophetarum, qui prophetaverunt de hoc mysterio vitae, quod revelatum est. Et si illorum signo signati estis, ad signum addite crucem ⁶. Signum namque capacitatem corporis ostendit: huius capacitatis impletio, operatio est. Si ²⁰ ergo prophetia signati estis, linite membra vestra pigmentis, quae illi vobis nota fecerunt, qui vos signaverunt, ut sitis corpus immortale: si vero non accipitis, exite de ovili regni.

¹ Sc., diaconi. — ² Ex his verbis pariter et sequentibus manifestum fit, disciplinam catechumenatus obsoletam iam fuisse; nam auctor has diaconi proclamationes aperte de baptizatis accipit. — ³ Rom., vi, 3. — ⁴ Auctor hanc proclamationem de futuro tempore intelligit, et ita legit: « Man dŕ-lā mēqabbēl leh rušmā dhē-hayyē, nezal »: i. e.: « Qui non *accipit sibi* signum vitae, discedat ». Ita cod. A hic punctis instruit verbum, « mēqabbēl » (« accipit »); et paulo infra legimus: « si vero non accipitis ». Ita quoque in textu Urmiano, qui hodie in usu est inter Nestorianos, legitur: « accipit ». Vera tamen forma verbi haud dubie est « mēqabbāl », ut et in *Missali Chaldaico* habetur. Unde tota proclamatio ita verti deberet: « A quo non *acceptum est* signum vitae, discedat »; et ad unctionem baptismi spectat. Cfr. Narsai (ed. MINGANA, vol. I, p. 274): « Omnis qui non *accipit* (qabbēl) signum vitae, discedat »; ubi tamen formula ad metricum usum accommodata est. — ⁵ Sensus ex Tract. V, cap. vi (de Baptismo) eruitur: unctio corporis, quae praecedat mersionem, significat unctionem in vetere testamento collatam. — ⁶ I. e., ut videtur, conversationem Christiano idoneam.

Deinde et ille, qui crucem portat, — cherub qui currum sustinet, ¹ — dicit: « Qui non sumit, discedat ». Hoc est: *Per p. 31.
suasum sit vobis, fratres, quod ea quae [ab] his, rectoribus vestris, praecepta sunt, — a Michael, inquam, *diacono* signi, et
5 Gabriele verae imaginis ², — veraciter vobis praecipiant; namque portam hanc nemo invenit, nisi faciat sicut praeceperunt rectores vestri. Cessate ergo ab eis quae mortis sunt, et accipite ea quae dicta sunt vobis. Quod si haec non facitis, quomodo resuscitati estis a morte per mysterium? exite de ovili regni.
10 Cum autem tres testes testimonium perhibuerint populo, ille, qui omnem plenitudinem implet ³, nullum *insuper* testimonium aut mandatum eis infert, — si enim tribus istis non consentiunt neque attendunt, nihil prodest si quis *aliquid* de novo dixerit eis, — sed subdiaconis praecipit, qui sunt media *angelorum* ec-
15 clesia: « Ite auditores, portas videte ». Vos, auditores nostri, scitote, inquit, quod hoc nobis mandatum est: Post ingressum *Domini* in caelum, portas claudite, quas peccatores pulsant. Ita et Dominus noster de fatuis *virginibus* ait, quod, porta clausa, venerunt et pulsabant portam dicentes: « Domine, Do-
20 mine, aperi nobis » ⁴. Ita et nunc, dubitatores expellendo, id significant quod et Dominus noster per parabolam de rege et servis eius: illum *enim* in tenebras exteriores eiecit, cui non erant vestimenta nuptiis idonea. Dubitatoribus eiectis, statim portas claudunt, quas fatuae pulsant. Et sicut rursus ait: « In
25 fine eligit zizania de medio tritici » ⁵: ita subdiaconi eligunt, qui de mediali ecclesia *angelorum* sunt et huiusmodi rerum auctoritatem habent. Sed et de mulieribus ordo diaconissarum delectus est, et earum quae portas claudunt ⁶; quia totum agnen domus Adami unum est, etiamsi *fecunditate et natu- p. 32.
30 rali copia inter se diversi sint.

Illi ergo, sicut dictum est eis, ita faciunt, et portas claudunt. Et ii quidem, qui baptismi participes effecti sunt sine mo-

¹ Cf. Ez., cap. x. — ² Nempe, Michael qui proclamavit de acceptione signi (quod significat unctionem sub vetere testamento collatam), et Gabriel qui proclamavit de baptismo aquae (qui significat baptismum Iohannis: vide Tract. V, cap. vi). — ³ Sc., diaconus quartus: vide quod dictum est supra de numero quattuor. — ⁴ MATTH., XXV, 11. — ⁵ MATTH., XIII, 30. — ⁶ Sc., ostiariarum.

ribus ¹, in medio loco relinquuntur. Non exeunt foras, propter fidem *suam*; sed ingredi ² prohibentur, quia iugum laborum non sustulerunt. Sic agitur erga eos qui in templo sunt. Vela autem, ante portam thalami pendentia, ligantur.

Episcopus quoque, qui vice Domini nostri in terris relictus ³ est ut repraesentet eius mysteria, doctrinam inchoat per actum quā naturam significet eiusdemque purificationem ⁴.

Alii autem aliter dicunt: nempe consuetudinem fuisse in initio fidei, ab apostolis *institutam*, baptizandos non baptizari usque ad trigesimum annum, hoc est aetatem Christi ⁵. Et uno, ¹⁰ *inquunt*, anno ante baptismum, signabant eos signo baptismi: per signationem prioris anni significantes baptismum Iohannis ante Dominum nostrum. Dicunt insuper, quod ii quoque, qui baptizati fuerant, sed propter fortuita *peccata* contracta a sacramento se abstinebant, mysteriorum officio usque ad hanc ¹⁵ horam interesse solebant; et hanc ob rem diaconi ita clamabant; et ubi *diaconus* dicebat: « Qui non suscepit baptismum discedat » ⁶ et: « Qui non accipit sibi »: exhibant illi, qui baptizati non erant; et rursum, si quis ob fortuita *peccata* sacramentum non sumeret, exiret; qui vero sumebant, manebant; ²⁰ et deinde *diaconus* subdiaconis praecipiebat ut portas clauderent.

Quibus autem sic respondendum est: Si haec praxis immutata est, verba quare non sunt ablata? At concedatur, diaconos
p. 33. ⁷haec iubere: portas quare subdiaconi claudunt? et quare non unus de congregatione portas claudit? ⁷. Quomodo hoc ²⁵ munus assignatum est subdiaconis? Atqui, ut supra diximus, beatus Išo'yabh de eis rebus sollicitus fuit, atque praescripsit, quae mysteria exprimerent, neque de factis ipsis adeo curabat: et *ita praescripsit* quia et subdiaconi mediarum re-

¹ I. e., laici: hic et passim auctor per vocabula « mores » et « labores » significat sacri ministerii officia (vide praecipue cap. xxv). —

² Sc., in absidem. — ³ Nempe, episcopus adhuc in bemate manet. — ⁴ Hoc ad manum ablationem refertur: vide cap. seq. — ⁵ Cf. LUC. III, 23. — ⁶ A om. — ⁷ Auctor hoc disputat: has proclamationes non secundum proprium verborum sensum esse intelligendas, sed mystice; et hoc probat ex ultima formula: « Ite auditores », quam etiam adversarii de subdiaconis accipiebant, non de catechumenis aut laicis: ipse enim Išo'yabh munus claudendi portam templi subdiaconis assignavit.

rum potestatem habent, — cum sint media *angelorum* ecclesia, — et illi, qui in templo sunt, in *quadam* medietate stant ¹: *qui* propterea quod baptismo signati sunt, operibus vero non fuerunt strenui, in templo stant. Per quod hoc ostendunt: quod ii *pariter* qui in fide strenui fuerunt, et in anima sanctificati sunt, corpore vero non laboraverunt, et illi qui corporaliter laboraverunt, sed baptismum non susceperunt, in uno ordine et in una mansione videntur esse; ii vero qui nomine quidem baptismum susceperunt, sed secundum haereticam confessionem in Dominum nostrum crediderunt, foras egrediuntur de regno.

Denique, qui crucem et evangelium portant, non ponunt *ea* super altare donec vela ligentur; sicut nec discipuli ² potuerunt comprehendere destinatum Domini nostri locum, quo ipse pervenerat.

Ubi vero absoluta est Domini nostri dispensatio, et ipse in caelum ascendit, apostolosque Spiritu suo sapientes reddidit: demum responsorium (‘onīthā) incohant, quod passionem eius et mortem et resurrectionem, totamque dispensationem eius declarat.

Accepta illorum proclamatione, congregationeque cum illis confitente, discipulisque omnibus et populo in una concordia responsorium dicentibus, tandem Simon Cephas, episcopus, qui est caput sicut Dominus eius, discipulique omnes, qui cum eo sunt, una cum Christo mortem figurant ³.

CAPUT XIV.

Quid significat sessio episcopi et presbyterorum inter responsorium (‘onīthā) Mysteriorum in bemate *canendum*? et quare unus ex presbyteris *accipit baculum episcopi et stat loco p. 34.

¹ Argumentum huiusmodi videtur esse: subdiaconi, aequae atque ii qui in templo sunt laici, « medii » quodammodo sunt; cum ergo « auditoribus » praecipitur ut curam portarum habeant, non absurde hoc a subdiaconis perficitur. « Auditores » est re vera nomen catechumenorum; et haec proclamatio olim ad ipsos catechumenos spectabat, ut liquet ex dietis Narsai (ed. MINGANA, vol. I, p. 272): « Ite auditores, videte diligenter portas externas, ne quis alienarum religionum intret. Iuxta portas stant lii, quasi mercenarii, neque communicantur in mysteriis ecclesiae, sicut domestici ». — ² « Discipuli » respondent presbyteris in bemate sedentibus. — ³ I. e., sedent.

archidiaconi? et quare quattuor diaconi aquam et abstersoria proferunt, duo episcopo et duo sacerdotibus?

Proh Spiritus virtutem: quantum in mente beati huius viri sapientiae suae vim suppeditavit! Quid etenim? Episcopus et socii eius, discipuli, Christi mortem figurant, et moriuntur cum eo, ut cum eo vivant in resurrectione. Non tamen ecclesiam sine vicario *sui* relinquit; sed quemadmodum ipse ¹ loco Domini sui surrexit, ita baculum pastoralis sui officii alteri tradit post se, qui oves pascat ei creditas. Ipse vero cum sociis suis moritur. Ante dixi sessionem in terra mortem significare ubique. 5 10

Alii vero aliter exponunt: dicunt enim sessionem nunc discipulorum ² significare ipsos aufugisse et sese abscondisse ob metum Iudaeorum. Ita tradit atque exponit Abraham Bar Liphel; et sic dicit: Sessio haec occultationem discipulorum significat. At enim, o homo, si sessio occultationem discipulorum significat, quid significant statio et in absidem ingressio? Discipuli enim, cum Spiritum accepissent, in omnes regiones profecti sunt. Oporteat ergo, secundum quod tu dicis, ut ad omnia *ecclesiae* loca, neque una via, discedant. At *apostoli* de Ierusalem ad gentes profecti sunt, de gentibus ad mortem, de morte ad regnum. Si vero gentes in caelo habitant, Christus quo ascendit? Nonne ergo sacerdotes oporteat surgentes alios ad mulieres, alios ad hanc bematis partem, alios ad illam se convertere, ut evangelium in omni loco praedicent, nec quemquam eorum videri in absidem ingredi? ³ 25

Nos autem via recta progredientes, Abraham Bar Liph in dementia sua relinquemus, et ad expositionum nostrarum sinceritatem revertemur: et a quibus rebus ⁴incepimus, secundum easdem finem faciemus. Sessio episcopi et presbyterorum mortem significat. Baculus, quem tenet unus ex presbyteris, est auctoritas a generatione in generationem transmissa. Quid denum? 30

Quattuor diaconi nunc egrediuntur, duo ampullas et pelves, duo sudaria (*mandilē*) portantes; et duo episcopum lavant

¹ I. e.: sicut Cephas (cui episcopus comparatur). — ² I. e., presbyterorum. — ³ Sensus est: apostoli et discipuli, postquam de latebris suis exierunt, in omnibus orbis terrarum partibus praedicabant: si ergo sessio presbyterorum significat occultationem discipulorum, non debent post sessionem in absidem (caelum) proficisci, sed in navi deambulare, quae varias regiones terrae significat.

et duo sacerdotes. Sed ablutio episcopi alia est quam sacerdotum. Et episcopus quidem prius lavatur, aliis diaconis in porta bematis consistentibus, eo quod vivificator noster prior mortuus est et resurrexit, nostra autem natura tota in fine
5 resurget. Idcirco eius ablutio alia est quam sacerdotum, — dico autem: duo sudaria ad eum adferuntur, unum super genua, et unum quo se tergeat, — quia et Dominus noster a nostra natura differt, licet non omnino: sine coniugio, inquam, conceptus est; et baptismus eius praestantior fuit quam eorum, qui in nomine
10 eius baptizabantur; et resurrectio eius fuit tertia die; et 'altera [natura] ei assignata est praeter communem naturam *hominum* ¹. Sociatur tamen episcopus cum sacerdotibus in ablutione, quia Dominus quoque noster, secundum humanitatem suam, naturaliter ex nobis fuit; et per eius resurrectionem
15 nos quoque cum eo resurgemus.

Quod de porta diaconici progrediuntur *diaconi*, non de porta maiore, *hoc est*: per portam parvam intravit mors: per eam nempe, per quam *et nos* secundum naturam progressi sumus ². Propter quod ablutio, quae est signum expiationis, per eam
20 portam venit, per quam mors intravit. Ita per adventum Dei Verbi res evenit: pro Satana *datus est* angelus; femina pro femina; pro callido serpente, sacerdos Zacharias, cuius filii conceptione Maria certior facta est *de sua*; et pro eo, quod nostra natura de paradiso fuit expulsa, postquam *Adam* comedit fructum, eadem natura nostra exaltata est per baptismum arboris vitae. Et quemadmodum non statim mortuus est
25 Adam, ita nec nos statim surreximus. Item, quoniam nemo est *hominum qui non peccat, secundum scripturam, ad naturam debilem misericordia Dei missa est per portam mortis, ut
30 a peccatis eius absolvatur, secundum misericordiam quae facta est in eam; ut sic in regnum ingrediatur a peccatis et delictis mundata.

Typis denique istis in bemate peractis, — Cephae, inquam, seu Domini nostri, mortis et expiationis, — mox resurrectionem figurant et ingressum in caelum. Et cum Dominus noster discipulis promiserit, *dicens*: « Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum ego inter eos » ³, haud absur-

¹ Dubia interpretatio. — ² Sc., per Adam. — ³ MATTH., XVIII, 20.

dum est si episcopus aliquando vice Domini nostri, aliquando vice Cephae fungitur.

Nunc autem mystice de pulvere [resurgunt], sicut Christus, et immortales fiunt. In ipsa Ierusalem ¹, ubi, ut inter inspiratos doctores convenit, resurrectio futura est, ibi resurgunt, ⁵ sicut Christus; deinde per eius viam proficiscuntur in regnum.

CAPUT XV.

Quare, dum responsorium (‘ōnīthā) in templo dicunt, diaconi illud in abside repetunt? et quare nunc dicit *Išō‘yabh*: «Mysteria ordinant»? et quare non ostendit quomodo panis ¹⁰ sit coquendus vinumque miscendum?

Cum per descensum Spiritus sancta ecclesia in omni plenitudine vera et fide sancta perfecta esset, etiam spirituales potestates ab ea acceperunt, ut ait caelestis apostolus: «In ecclesia revelata est multiformis sapientia Dei principibus et ¹⁵ potestatibus quae in caelo sunt» ². Nunc ergo, postquam ecclesia per responsorium exhibuit dispensationem Domini nostri, — ut per hanc ipsam fidem ³ *homines* regno digni efficiantur, — mox *Christus* spiritualibus revelatur, et ipsi una nobiscum confitentur, nostrae confessioni sine dubitatione assentientes. ²¹

Quod archidiaconus, et qui cum eo sunt, mysteria ordinant, ut docet *Išō‘yabh*, *hoc est*: tempus adest ut mansiones regni ^{p. 37.} praeparent. Sed dicamus, quare non docuerit *quomodo ea ordinent aut unde venerint, cum de rebus etiam minoribus dixerit, quales sunt ablutio lampadum ⁴, et semantron ⁵, aliaque ²⁵ huiusmodi. Atqui, sicut Dominus noster dixit: «Ego vado parare vobis locum»: et: «mansiones domus Patris mei multae sunt» ⁶; sed quomodo aut ubi, non ostendit: ita nec beatus *Išō‘yabh* nunc indicat unde *mysteria* venerint aut quomodo confecta et praeparata sint; eo quod excedat nostram naturam ³⁰ scire quae et unde sint bona *nobis* parata: utrum ab antiquo fuerint, an modo parentur. Quod parat nobis, a Domino nostro

¹ Sc. in bēmate. — ² *Eph.*, III, 10. — ³ Sc., per fidem in dispensationem Domini. — ⁴ Vide Tract. II, cap. v. — ⁵ Syr. n ā q ō s ā: lignum quo percusso orientales dant signum conveniendi ad orationem. —

⁶ *IOHAN.*, XIV, 2.

didicimus; et harum *mansionum* ministros esse spiritales, scimus; et quod hi in regnum introducunt eos qui digni sunt, revelavit nobis: ipsa autem bona, quae sint, ignoramus; dixit enim insuper Dominus noster: « Oculus non vidit, nec auris
 5 audivit, nec super cor hominis ascendit, quid praeparaverit Deus diligentibus se » ¹. Et ipse quoque *Išō'yabī* symbolice de praeparatione mansionum, — quae sunt mysteria, — ostendit, eo quod haec (sc. mysteria) unde sint, lateat nos: non quasi de his docere recusaverit; sed rerum incorruptibilium
 10 typum expressit.

CAPUT XVI.

Quare, cum « Gloria » dicunt, vela revolvunt; et diaconi egressi sacerdotes introducunt? Et quaecumque hic *aguntur* doceas me singulatim.

15 Nunc, postquam mystice cum Domino nostro surrexerunt ², et mansiones regni paratae sunt, et cena apparata est: quid? Spiritales, qui intus sunt, egrediuntur et in caelum introducunt electos, qui sunt triticum electum. Et prius vela movent. Quid enim? « Mortui qui in Christo, resurgent prius » ³ ad
 20 *clamorem. Vident moveri vela, quae sunt caelum; et de pulvere se excutiant et fiunt immortales, quando cum signo Trinitatis ⁴, quo signati sunt, resurgunt de sepulchro, finita iam tota Christi dispensatione. [Et absis iam aperta est,] quam ante mortem ⁵ clauserant; et caelestes et spiritales ab ipsis didi-
 25 cerunt ⁶.

Nunc egrediuntur bini ⁷, ordo post ordinem, — nam et multi sunt, — et primus archidiaconus cum socio eius, et alii post eum bini. Si vero superfluitas sit forte diaconorum aut, — cum hoc evitari non potest, — defectus, [aliter ordinantur] ⁸: sed id
 30 quod fieri oportet hoc est, ut sint tres ordines, secundum tres ordines supernarum ecclesiarum, cherubim et seraphim et throni. Exeunt autem portis apertis; et capita sua inclinant.

¹ I *Cor.*, II, 9. — ² S add. « mortales ». — ³ I *Thes.*, IV, 16. — ⁴ Sc., audita doxologia responsorii. — ⁵ Sc., ante sessionem in beate inter responsorium canendum. — ⁶ Vide cap. XV, ad init. — ⁷ Sc. diaconi, etc., qui in abside sunt. — ⁸ Desideratur aliquid.

Et ad Ierusalem, bema, veniunt: et ad turmam sanctorum, qui in eo sunt, adorant. Deinde facies suas ad altare convertunt et adorant. *ita* ostendentes: Nos illius Domini, qui ibi sedet, quasi legati *missi* sumus ad vos: confortamini in Domino nostro, et ad eum proficiscimini. Iam perfectam scientiam adepti estis 5 post resurrectionem: videte mansiones ordinatas, quae vobis paratae sunt: et velamen (šōšepā) eis impositum est ut ab oculis peccatorum abscondantur. Et postquam responsorium simul dixerunt spiritales et corporales, in una iam ecclesia facti concordēs, et liberationem adepti a morte et inconstantia, 10 et iam, differentiis suis compositis, simul « Gloria » dixerunt: demum electi ad caelestes mansiones ire festinant. Et ad eas adorant. gratias agentes illi, qui ipsos misit: et invicem amplectuntur cum adoratione, eo quod per labores *suos* digni habiti sint qui horum bonorum heredes fiant: rursum vero, 15

p. 39. quia passiones naturae dissolutae sunt, *et tota natura humana in caritate versatur.

Spiritales quoque, diaconi, adorantes obviam illis fiunt, et facies eorum et pedes accipiunt ¹, et ante eos procedunt, quasi melius viam scientes, quae ducit in caelum. Et cum usque ad 20 caelum adduxerint eos, ipsi foris manent, nec ingredi audent donec ingrediantur sancti, a quibus *ipsi* Spiritus revelationem didicerunt ².

Et sic episcopus intrat, velut Simon, et post eum coaevus eius, qui post obitum eius auctoritatem eius suscepit. Qui enim 25 in die revelationis Domini nostri inventus fuerit in *haec* vita, non morietur sed immutabitur, ut ait beatus Paulus: « Non omnes, inquit, dormiemus, omnes vero immutabimur: subito, inquit, sicut ictus oculi, in tuba novissima, cum sonaverit: et mortui resurgent incorrupti, et nos immutabimur » ³. Ita et 30 nunc: ille, qui baculum *episcopi* tenet, qui non est mortuus cum episcopo et apostolis in bema — quia non humi sedebat — mutatur in resurrectione, sine dormitione. Alius episcopus ⁴, qui loco Cephae stare et baculum eius tenere invenitur, *ba-*

¹ I. e., ut videtur: salutantes eos (nam « accipere faciem » est salutare), et accipientes (sensu literalī) caligas eorum (de quo vide infra). — ² Vide cap. xv, init. — ³ I *Cor.*, xv, 51, 52 — ⁴ Ille est re vera unus ex presbyteris (vide cap. xiv, init.), qui « episcopus » symbolice tantum dicitur.

culum cum eo feret et vadet post Cephā, et tradet *baculum* Domino sacerdotii. Et respondebunt et dicent: Ecce nos et filii quos dedisti nobis ¹, qui per gratiam tuam servati sumus.

Et diaconi capita sua inclinant ut caligas pedum sacerdotum
5 accipiant. Et sic intrant sacerdotes, quasi virtutibus primi, unus post alterum. Et prius episcopus ante altare adorat, *deinde* et alii *qui* circa eum: et iure quidem ille, ut bonus pastor, adorat *primus*, et gradus pastoratus sui tradit *ceteris*. Et quando ingreditur ille, qui baculum fert, hunc accipit ab illo
10 archidiaconus et ad altare reponit. Cum archidiaconus sit *quasi* angelus super sacerdotium constitutus, ipse auctoritatem ² accipit et ad Regem caelestem tollit. *Pastores, qui ea *auctori-* p. 40.
tate gregem pascebant, in regno facit gaudere; quia de caelo auctoritas pastoralis descenderat, et *nunc* cum honore in cae-
15 lum reversa est. Postquam ingressi sunt *sacerdotes* et mansionum heredes facti sunt, tunc ingrediuntur et spiritales ³ post eos, et suum quisque ordinem ministerii observant; et stant ordinatim, sicut decens est ut coram rege stent: rege ⁴ in throno sedente, et vicario eius, Cepha ⁵, coram eo stante.
20 Dux exercitus ⁶ caelestis, secundum appellationem quam accepit ⁷, ita apparet; ceteri autem, discipuli ⁸ et spiritales ⁹, in suo quisque ordine stant.

Dicit quoque *Iṣō'yabh*: Subdiaconi locum suum relinquentes veniunt et stant in acie, quasi ab inconstantia liberati et ipsi:
25 superis et inferis in una felicitate *sociatis*, tamquam ipsius regis cognatis. Humani gradus ¹⁰ prius regnant: deinde — quasi throno propinquiore — diaconi, qui sunt summa *angelorum* ecclesia; post hos media ecclesia ¹¹; et lectores in qestroma stant. Et ordinatim stant, ut decet sessionem regis.

30 CAPUT XVII.

Quare hic dicunt « Credimus »?

Cephas nunc in capite ecclesiae constitutus, et cum eo pastores et tota congregatio ecclesiae hinc et inde, ipse cum pastoribus, qui a tergo eius sunt, unus post alterum, gregem

¹ Cfr. Is., viii, 18. — ² Sc., baculum. — ³ I. e., diaconi — ⁴ Sc., mysteriis, super altare dispositis. — ⁵ Sc., episcopo. — ⁶ *φάλαγγξ*. — ⁷ Sc., « archidiaconus ». — ⁸ Sc., presbyteri. — ⁹ Sc., diaconi. — ¹⁰ Sc., presbyteri. — ¹¹ Sc., subdiaconi.

Christo, pastori magno ¹, tradit. Et tradunt oves, dicentes: Ecce nos et filii, quos dedisti nobis ² ex fide *genitos* quam docuisti nos. Ecce, obtulimus eos coram te; et baculus fidei, quo eos pascebamus, hic est. Et ipse prius incipit filem veram *recitare*, deinde omnis congregatio filiorum eius cum eo: hoc est autem, 5

p. 41. *ita dicit*: *Docuisti eos in hac fide conversari: et ecce, ipsi erunt et sibi et mihi testes fideles, et confitebuntur verum fidei verbum, quod docuisti eos. Et dum *fidem* recitant ii, qui intus sunt ³, respondent post eos illi, qui foris sunt. Etsi enim qui intus sunt, electi videlicet et sancti, operibus praestant, attamen 10 fide *omnes* sunt aequales. Et cum confessionem Cephas indicaverit, et qui cum eo sunt, rite omnes, qui veritatem eius *iam* sunt confessi, tunc congregatim confitentur; et quidquid hi, qui intus sunt, incolant, illi, qui foris sunt, obsignant. Et sic confessionem ostendunt Patris et Filii, qui hominem de nobis 15 *assumptum* sibi coniunxit et in eo dispensationem immediate implevit, qui est ipse Deus et homo in duabus naturis et duabus hypostasibus (qĕn ōm ē); et Spiritum sanctum *confitentur* procedentem; et unam ecclesiam sanctam et apostolicam; et ob-
signant *confessionem* per « resurrectionem corporum ». 20

CAPUT XVIII.

Quare hic accedit diaconus ad portam absidis? et quare dicit Iso'yabh: « ille qui apostolum legit »? et quare quattuor diaconi accedunt ad altare bini, hinc et inde, et ministrant?

Expletis iam omnibus usque ad iudicium et retributionem, 25 accedit diaconus qui Gabrielis vice fungitur, quia ipse tenet *potestatem huius* testamenti ¹. In porta absidis stat, versus regem, eo quod domus administrator est, qui coram patrefamilias, mercedis datore, dispensat. Et in primis characterem sermonis sui declarat: « Orate ut pax sit nobiscum »; et ne indignatione 30 repleantur ii qui sunt primi, secundum parabolam Regis, neque patrifamilias irascantur, putantes se plus accipere debere; neque
p. 42. invidia praevaleat, si alius misericordiam consequatur, *alius

¹ A « vero ». — ² Cf. Is., viii, 18. — ³ Sc., qui in abside sunt. —
⁴ Ad verbum: « tenet testamentum ». Sensus est: Gabriel ille est cuius testamentum (sc. novum) nunc symbolice agitur.

secundum rationem operationis suae accipiat. Iuste enim haec dispensatio, pro misericordia patrisfamilias, dispensatur; et mansiones dat ¹ episcopis et presbyteris et diaconis et choro, et reliquis, cum filiis nostris et filiabus, fratribus nostris ac
 5 sororibus, et patribus defunctis, regibusque fidelibus, qui sunt illi, qui novissimi in vineam venerunt; [postea autem prophetis, qui in vineam intraverunt primi ²; et apostolis et martyribus, qui *venerunt* post eos. Et a novissimis incipit ³ usque ad primos, secundum parabolam Domini nostri, qui procuratori suo
 10 ait: « Voca operarios et da eis mercedem suam; et incipe a novissimis usque ad primos » ⁴.

Quid denique? « Hanc oblationem laborum eorum suscipe, Domine », — rogat pro more suo, — « et sanctifica eam virtute tua; et faciem revelatam ostende eis; et fac eos partici-
 15 pare in portione et hereditate sanctorum; et nos spiritales cum eis participemus; et fiat nobis in iudicio tuo auxilium et redemptio; et fac nos delectari in vita regni tui per gratiam Christi, qui redemit nos ».

Alii vero diaconi, videntes ordinis custodem appropinquasse,
 20 occurrunt et ipsi ad ministrandum et munus suum perficiunt donec Dominus timentibus se satisficiat; et iuxta thronum stant cherubim et seraphim, et foveant et recreant ⁵ Regem ministratione sua, vultu demisso, neque audentes intueri eum. Episcopus, qui est loco Cephae, orationem offert pro grege suo,
 25 pro iustis et pro peccatoribus; et concludit omnes sub inobedientia, ut super omnes fiat misericordia ⁶ Dei nostri; ostendens indignam esse nostram naturam quae ad ministrandum illi accedat; et petit misericordiam in seipsum et in gregem suum. Et orationem suam clara voce obsignat ⁷; et filii eius
 30 et grex eius suam ipsorum orationem cum eius consociant per sigillum « Amen ». Et signat eos et seipsum signo crucis more solito, ostendens seipsum pariter et illos misericordia indigere.

*Finita autem petitione, mox ostendit eis signum pacis et p. 43.

¹ I. e., horum omnium diaconus mentionem facit in proclamatione.

— ² Haec verba, quae omittuntur (male) in Cod. S, mea incuria omissa sunt et in textu huius editionis, vol. II, p. 42, l. 6 (vide « Corrigenda » ad calcem huius tomi). — ³ Syr. « incepit ». — ⁴ MATH., xx, 8. —

⁵ S « laudant » (vide « Corrigenda »). — ⁶ Rom., xi, 32. — ⁷ Sc., conclusionem alta voce recitat.

miseri cordiae; et auditum facit eis verbum, quo Dominus noster ad discipulos suos usus est post resurrectionem, id est. « Pax vobiscum ». Et illi usuram solvunt obedientiae, quasi filii obedientes.

Custos vero ordinis, videns acceptam esse orationem Cephae, 5 eumque pace usum esse cum grege suo, *ita* eos adloquitur: Quo modo Dominus pacem vobis dat, seminate et vos pacem unus erga alterum in cordibus vestris, et « date pacem invicem in amore Christi ». Et sicut soluti estis a carne et a mortalitate, solvite *a vobis* ea quae carnis sunt propria, et mutuas 10 querimonias deponite, ut librum nunc primogenitorum ¹ videatis, qui digni sunt in regnum introire.

Et primus egreditur diaconus qui Gabrielis fungitur vice, et stat in latere dextro, inter bonorum locum atque imbecillorum et peccatorum; et commemorat eos qui ad regnum acciti sunt, 15 et legit nomina eorum, prius vivorum faciens mentionem, quos resurrectio occupaverit, qui in hac vita *adhuc* sunt: episcoporum et presbyterorum et diaconorum, et vulgi ecclesiae.

Rursum post haec egreditur Michael, rector primus ², et sanctos recitat eos, qui fuerunt sub ipsius regimine et administratione, quorum Deus nomina descripsit. Et primum ordine 20 disponit patres naturae, *deinde* patres promissionis, et patres legis. Et *simul* cum eo Gabriel recitat ordinem post ordinem; et uterque procedit in serie secundum ³ prioritatem temporis et posteritatem temporis ⁴. Et in fine populus congregatim totam 25 summam eorum coniunctim confitetur ⁵.

Restat autem ut dicamus, quare apud quosdam diaconi Gabriel et Michael vivos et mortuos simul recitent, apud alios p. 44. vero Gabriel solus recitet vivos, mortuos autem *uterque. Hi, apud quos Gabriel solus recitat *eos* (sc. vivos), *ita* dicunt: 30 Eos, qui in novo testamento sanctificati sunt, et domestici facti sunt Domino per fidem et opera ipsorum, Gabriel recitet, cui horum concreditum est testamentum, nec Michael cum eo se consociet; eo quod sublimius est testamentum hoc, cui Gabriel

¹ Sc. librum diptychorum. — ² Sc. diaconus veteris testamenti. —

³ Codd. « ad ». — ⁴ Ita ad verbum, sed sensus non certo apparet: probabilior videtur esse nomina, in unaquaque serie secundum ordinem chronologicum recitari. — ⁵ Sc., post diptycha populus dicit orationem « Et pro omnibus Catholicis », etc.

inservit, quam munus Michaelis. In ea autem quae sunt Michaelis: sive naturae sint, Gabriel potestatem habet, quia natura una est; sive scripturae sint, *hoc* quoque testamentum, cuius Gabriel minister est, una cum illo *Michaelis* gradiebatur; 5 quia antiqui omnes Filium de longe videbant, et desiderabant eum. Non Filius vetus testamentum desiderabat, sed prophetae desiderabant videre Christum et tempus eius: neque apostoli desiderabant videre tempus prophetarum. Itaque *prius* Gabriel hoc novum testamentum absolvat, deinde ambo simul 10 consocientur; nec dignus habeatur Michael ut egrediatur, donec proferantur dona iis, qui ad Gabrielem pertinent. Et quemadmodum *Michael* non egreditur ad bema donec videat eos (sc. congregationem) illos commemorasse, qui pertinent ad testamentum cui ipse inservit, — Abraham, inquam, et Isaac 15 et Israel ¹, — ita nec hic egrediatur donec didicerit illos acceptos esse, qui Gabrielis sunt.

Illi vero, apud quos ambo simul recitant, *ita* dicunt: Sicut Gabriel particeps factus est eorum, qui veteris testamenti sunt, *ita* et Michael particeps fiat eorum, qui sunt novi; quia hic ² 20 ablatae sunt cogitationes et dubitationes, et primi, prophetae, et novissimi, apostoli, in Christo unum sunt, et utrumque testamentum eundem characterem prae se fert; et quamquam *vetus* illud quasi infantibus datum est, *novum* vero hoc quasi viris perfectis, tamen infantes et viri natura unum sunt. Unus 25 est homo, sive infans sive iuvenis sive senex sit: ita neque inter sanctos *Gabrielis atque Michaelis distinguamus. Et p. 45. utriusque partis consilium optime convenit: illi autem priores rectam observarunt regulam, eo quod secundum naturam processerunt.

30 Cephias autem, videns dona data esse, mox ipse, cum tota congregatione, rogat ut cum iustis consocientur etiam peccatores qui crediderunt; et quamvis per opera eorum non sint digni, tamen per Dei misericordiam *hoc fiat*. Deinde simul omnes pergunt: « Etiam, Domine, pro omnibus suscipiatur sup- 35 plicatio haec; et fac nos dignos omnes regno tuo ». Et in eadem *oratione* includunt presbyteros et diaconos et totum *ecclesiae*

¹ Hoc ex eis elucidatur quae infra, cap. xxii, dicuntur: scilicet diaconum, Michaellem, post responsum « Ad te, Deus Abraham », etc., ad bema pergere ut dicat populo « Pax nobiscum ». — ² Syr. « ibi ».

conventum ¹, *eorum* qui vel ante tempus vel in tempore adventus *Domini* defuncti fuerint. *Oramus* insuper et pro omnibus quibus indigemus quasi homines infirmi, et pro tota ecclesia cum filiis eius, quae hanc participationem bonorum, quamvis indigna, digna est habita videre: « et pro omnibus 5 spiritualibus et corporalibus accepta sit petitio nostra, et ignosce, Domine, omnibus peccatoribus ».

CAPUT XIX.

Quare, dum dicunt « Credimus », ad mentionem Patris et Filii et Spiritus adorant; et rursus, dum dicunt « Pro omni- 10 bus », et « Omnes nos », adorant ad altare et ad invicem?

Quoniam per hanc fidem, et per confessionem Patris et Filii et Spiritus, digni habiti sunt qui hereditate capiant vitam; ubi illorum nominis fit mentio, adorant, gratias agentes quod *Deus* dignos fecerit ipsos ut per eius sanctum nomen vivant. Sed et 15 invicem gratias agunt, quod unius mentis facti sint, in huius confessionis concordia stabilitae: et sic dicunt: Confitemur et laudamus te Deum Patrem veritatis, cui in initio placuit ut creares nos, et quando peccavimus *redemisti nos per Filium tuum dilectum, naturam de te et imaginem essentiae tuae, qui homi- 20 nem ex genere nostro sibi coniunxit et in eodem habitavit, et in eo fecit nobis renovationem et vitam. Et iterum: Et benedicti mediatores ad nos a te missi, qui per suum interventum adduxerunt nos ad hanc familiaritatem maiestatis tuae. Ne fiat vacua fides nostra, etiamsi sine operibus sit. Et nos quoque, 25 congregatio benedicta, qui renovati sumus per resurrectionem, et a quibus cogitationes inconstantiae transierunt, in amore simus simul et concordia, omnes unum corpus effecti in Christo; et invicem diligamus tamquam invicem membra.

Ad Filii quoque *mentionem* dicunt: Benedictus adventus tuus 30 ad nos, qui renovasti nos per dispensationem tuam, et convertisti nos, et a morte nos redemisti, et fecisti nos unum corpus verum omnes, et tu es caput nostrum ².

Benedicta autem *et* virtus Spiritus, qui uterum spiritalem

¹ Ad verbum « foedus ». — ² S: « omnium nostrum » (vide « Corrigenda »).

baptismi sanctificavit, et genuit nos et fecit nos unam massam novam et sanctam, dignam hereditate caelestium bonorum, et intelligentem omnia pretiosa sibi data.

Item, ad « resurrectionem corporum nostrorum », adoremus
 5 eum qui nos resurgere fecit; et invicem quoque adoremus, quia in una mansione *omnes* simul concordēs facti sumus. Item, *ad verba* « Pro omnibus », et « Omnes nos » *adoremus*: sic enim alius propter alium, et per mutuas orationes, heredes erimus bonorum regni *caelestis*. Quapropter inclinationem ¹ reddamus
 10 Deo et invicem, et intelligamus magnitudinem gratiae, quae data est nobis: quia ablatum est a nobis iugum crassitudinis carnalis, et facti sumus spiritales per resurrectionem, et cognovimus virtutem Creatoris, et quomodo et quare per has *omnes* immutationes erexerit nos. Quamobrem adorationem praestamus
 15 altari et invicem: altare pro throno Dei habentes.

*CAPUT XX.

p. 47.

Quare nunc dicit *diaconus*: « Accessit sacerdos »? et quare nunc dicit *Išō'yabh*: « Offert oblationem ² N. »? et quid innuit diaconus quando ad portam absidis accedit? Et omnia quae hic
 20 observantur fac me doceas.

Expletis omnibus, quae ab initio mundi usque ad iudicium et voluptatem *caeli* observata sunt, absolutum est iam hoc officium. Venit nunc sacerdos ad ipsum officium dispensationis perfecte implendum, ut et ea, quae in ceteris officiis mystice
 25 sunt peracta, nunc plene cognoscantur. Et quemadmodum in Adami rebus Christi significabantur, iterumque apud Noe earundem mysterium agebatur, et item tertio apud Abraham, nec non apud Moysen, et in prophetarum serie; et denique in Christo — mystice *tamen* — impletae sunt, *cum* re vera et
 30 in plenitudine consummandae sint in fine temporum: ita et nos dispensationem significavimus: in vespertino officio, quasi apud Adam; in nocturno officio, quasi cum Noe et Abraham: in matutino, quasi cum prophetis; *et* in *ipsis* mysteriis ³ usque adhuc

¹ *μετάνοια*. — ² S (recte, ut videtur): « cum anaphora »; quae lectio in utroque Cod. invenitur infra (p. 47 l. 12): vide notam ibi appositam. — ³ I. e., in officio mysteriorum, seu in liturgia.

quasi dispensationem Christi mystice tractavimus. Nunc demum
 quasi futuram illam *dispensationem* significamus. Et sicut al-
 tera *dispensatio* est altera praestantior, ita et alteri plus ho-
 noris quam alteri exhibemus. In vespertino officio, quando res
 Adami significabamus, etiam mundi creaturam ostendimus; in 5
 nocturno officio, cum res Noe et Abrahae *tractavimus*, po-
 tiore laboravimus labore, secundum longiorem vitam Noe, quae
 usque ad Abraham protracta est; in matutino autem, quemad-
 modum prophetae alius post alium surrexerunt festinanter, ita
 et psalmos unum post alium disponimus; in Domini nostri 10
 adventu, quia Iohannes huius exordium fuit, ita et in initio of-
 ficii mysteriorum, *marmitham septimam suo cum tono inco-
 hamus, quae *marmitha* adventum Iohannis significat. Et tanto
 huius officii mysterium pluris facimus quam priorum, quanto
 Christus illis praestat, qui fuerunt ante ipsum. Nunc autem, 15
 postquam huius *officii* excellentiae satis fecimus, protinus ve-
 ram figuram adiungimus, quae ¹ *in fine* revelanda est. At quo-
 niam in hoc mundo verbis atque sermonibus utimur ad lau-
 dandum Deum ², quidquid *antehac* figuravimus, vocibus pariter
 et *verborum* compositionibus celebravimus. Nunc autem, de 20
 sepulchro resurgentibus, verba nobis et nomina opus non sunt:
 ibi enim, *in resurrectione*, cognoscemus sicut et cogniti sumus,
 secundum sermonem beati Pauli: « Nunc, inquit, cognovi ex
 parte: tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum; nunc
 quidem per mysterium videmus, in parabolis, tunc autem facie 25
 ad faciem » ³.

Hanc igitur dispensationem ab ipso initio *huius partis offi-*
cii ⁴ honorat *Īṣō'yābīl*. Usque adhuc in omnibus hisce orationi-
 bus, qui orabat aut legebat aut sedebat « presbyter » vocabatur
 aut « episcopus »; nunc autem ablatum est nomen « presbyter » 30
 et « episcopus », et « sacerdos » vocatur. Cum iam sacerdos,
 Christus, officium hoc persolvat, sublatum est nomen « presby-
 ter » et « episcopus »: « Ipse enim est sacerdos et pontifex »,
 ait beatus Ephraem, « et ipse est qui offert et accipit, nec
 non et consecrat ». 35

¹ I. e. adiungimus figuram veritatis, quae revelanda est (sc. in fu-
 turo saeculo). — ² Ad verbum: « laudamus et utimur ». — ³ I Cor.,
 xiii, 12. — ⁴ Sc., anaphorae. Vide p. 47, not. 4.

Nunc ergo « sacerdos » accedit, et cum eo diaconus: ut Gabriel¹ honorem eius exhibeat, et dicat ipse quae sunt necessaria. Duobus beatus *Iṣō'yabḥ* hanc dispensationem² honoravit: primo, quod « sacerdotem » vocavit eum qui accedit; deinde,
 5 quod verba *huius* officii unius sunt *personae*³, neque mixta verba sunt ex uno et altero testamento, vel ex hac scriptura atque ex illa, qualia in *officiis* hunc mundum *spectantibus* adhibebantur. Secundum divisionem membrorum et secundum cogitationes divisas, ita *antehac* fuit et dispositio officii nostri;
 10 postquam vero *omnes unius cogitationis uniusque consilii et p. 49. animi facti sumus, minister quoque officii nostri unus est, atque ex uno ore loquitur: hoc est, cum anaphora⁴ unius personae (paršōpā).

Sed neque diaconus iisdem utitur *verbis* quibus antehac; sed
 15 videns regem accessisse ut ipse officium persolvat, non per mediatores, mutat sermonem suum: accedit more solito, et adorat servi instar: non dicit « Pax », neque « Oremus »: cur enim oremus? necesse non est. Cum ad locum pacis pervenerit, nec pacis mentionem ille facit, — eo quod Dominus pacis ipse
 20 officium persolvit, — sed allocutionem infert, quae novum statum doceat; et quasi ipse sit nobiscum in concordiam redactus, ostendit et dicit: « Confiteamur et rogemus et supplicemus Dominum omnes pure atque gementer ». Non amplius, o auditores, mysteria, ut antehac, exprimimus: tunc enim locus erat remis-
 25 sionis peccati; et etiamsi cogitationibus loqueremur inordinatis, Deus fortasse nobis ignosceret. Nunc autem mundatae sunt cogitationes nostrae, et transiit a nobis et a vobis inconstantia, et vos liberati estis a morte. Quapropter « pure orate » et « gementer supplicate »: magnum est re vera mysterium hoc,
 30 quod peragitur, et secundum magnitudinem eius, ita sit timor vester: « servite illi in timore »⁵, cum gemitu quoque, quia misericors est et misericordiam suam non colibet⁶. Et prae-

¹ Sc. diaconus. — ² I. e., hanc officii partem. — ³ Vide not. seq. —

⁴ Syr. bēqurrābh qurbānā, quae etiam lectio est Cod. S in interrogatione huic capitulo praemissa, ubi quaeritur: « Quare nunc dicit (Iṣō'yabḥ): Offert oblationem [S 'cum anaphora'] N? ». Ex eo loco sensus huius eruitur: « una persona », ut mihi videtur, non est episcopus, sed auctor anaphorae, quae praesenti die adhibetur, scilicet aut SS. Adaeus et Maris aut Theodorus aut Nestorius. — ⁵ Ps. II, 11. —

⁶ Cf. Ps. LXXVII, 9.

terea, « state statione decora »: et « intuemini oculis cordium
vestrorum omnia quae nunc aguntur », et magnitudinem eorum
intelligite. Et quid sunt, o spiritalis ¹, qui corda nostra ter-
rore replevisti? « Mysteria, inquit, tremenda consecrantur ».
« Horrendum est nimis incidere in manus Dei vivi » ², ait 5
p. 50. beatus apostolus. Nunc ergo « mysteria tremenda *consecran-
tur »: iure timeamus, tremamus, trepidemus: ne simus negli-
gentes nunc, quia coram rege stamus. « Furor regis angeli
sunt mortis » ³ ait sapiens. « Ne forte irascatur » et perdat
nos, ne cessemus a fletu: et si non voce, ne contra nos com- 10
moveatur, sed corde tamen. « Osculamini filium, ne irascatur »,
ait beatus David: si enim irascitur, « peribitis de via eius:
quia si exarserit ira eius », perdet; si vero pacificatur, « beati
omnes qui confidunt in eo » ⁴. Ergo et vos ita facite. Et quis
est qui consecrat? dic nobis, o spiritalis. « Sacerdos, — Chri- 15
stus, — accessit ut oret, ut per ipsius interventionem pax vobis
multiplicetur ». Ne ergo contemnatis: si Deus demisit se et ve-
strum corpus induit, idemque sanctificavit et deificavit, et ad
dextram sedit, et petit pro vobis ⁵, confortamini et « levate
capita vestra, quia appropinquavit redemptio vestra » ⁶. « Con- 20
fortamini in Domino nostro, et in potentia virtutis eius » ⁷,
quia pax multiplicatur vobis. Quid autem? « Oculos vestros
deorsum inclinate »: humiliare vos, sicut homines quibus bene
factum est, quamvis indignis. Videte quod reconciliatus est
vobis Creator, cum multiplicata sint peccata vestra. Nam et 25
multo malo digni eratis; sed Deus noster, qui misericordia
dives est, redemit vos per Filium suum, et exaltavit vos ad
seipsum. Misericordiam ergo consecuti, « inclinate oculos ve-
stros deorsum »; et quia elevati estis, « mentem vestram ad
caelum tendite ». Quoniam spiritaliter elevati estis, mentes ve- 30
strae spiritaliter eleventur: « et vigilanter et diligenter rogate
et supplicate Deum ». « Vigilanter », quia mortalitate expediti
estis, et socii facti estis vigilantium ⁸: « diligenter », quia Crea-
tor cum diligentia visitavit vos. « Rogate » eum, quia ipse vos
quaesivit ⁹; et supplicate ei, quia ipse non rogatus ad vos de- 35
scendit. « Et nemo audeat loqui ». Et cur *non*? Quia loquela

¹ Sc. « diacone ». — ² *Heb.*, x, 31. — ³ *Pror.*, xvi, 14. — ⁴ *Ps.* ii, 12.
— ⁵ *Rom.*, viii, 34. — ⁶ *Luc.*, xxi, 28. — ⁷ *Eph.*, vi, 10. — ⁸ I. e., ange-
lorum. — ⁹ Eadem vox syriace et « rogare » et « quaerere » sonat.

vobis ablata est pariter et taciturnitas, *et facti estis velut p. 51.
angeli: illos imitamini. Spiritualibus similes facti estis: nolite
loqui. Et si oratis, illos imitamini: non manebitis sine oratione,
quia etiam spirituales orant: non orabitis cum loquela, ne sitis
5 alienati ab illorum coetu. « Et in silentio et in timore state ».
« In silentio », quia in futuro saeculo motio nulla est: « in
timore », quia Deus iudex est ¹: timete eum, et trepidate a le-
gibus eius.

Et ubi huiusmodi *verbis diaconus* cum congregatione bene-
10 dicta collocutus est, ad consuetum suum sermonem revertitur,
ne alienus habeatur et non audiat. Sed dicit « Pax nobi-
scum », non « Oremus, pax »; nunc enim pax illa, propter
quam ipse venit, nobiscum est, Salvator *scilicet* omnium. Si-
quidem dicit: « ut per eius ² interventionem pax multiplicetur
15 vobis »: quid nunc ipse oret nisi *hoc*: « Pax nobiscum » facta
est? Neque petitione vobis opus erit, quia pax, et Dominus
pacis, nobiscum est. Deus venit et visitavit nos: sanavit con-
triticos corde ³, et morbos eorum alligavit.

Quid ergo sacerdos, de quo haec *dicta sunt*? Quasi procurator
20 pro grege creditus, acquiescit sermoni *diaconi*, neque mandatum
repudiat aut suasioni se praebeat impervium; sed accedit « ut pax
fiat per eius interventionem ». Et pulchrum initium viae suae
ostendit. Et coram eo velamen *a mysteriis* aufertur. Quia reve-
latum est mysterium regni, heres factus est caeli et terrae, et
25 aperte novit mansiones paratas: non est alienus a mysteriis, ne
procul sit a regno. Venit et paravit, et revelatae sunt ei man-
siones. Adorat coram altari, ad significandum quod etiam Chri-
stus in humanitate eius « pernoctavit in oratione Dei » ⁴.

Post haec autem quid diaconi *faciunt*? *Ministerium suum p. 52.
30 assumunt: cherubim alis et seraphim luminibus: alii enim ex
eis flabella accipiunt, ut seraphim, alii luminaria, ut cherubim.
Et altare circumdant, et honorem praestant sacerdoti et obla-
tioni; et sicut servi ministrant domino Christo, sacerdoti et
pontifici qui in mundo apparuit. Sed et rationem ministerii sui
35 exhibent; accedit enim diaconus ad portam absidis, ad medium
locum, qui est inter caelum et terram. Presbyter autem, qui
evangelium legit, paratum se habet ad anaphoram (qurrābh

¹ Cf. Ps. LXXV, 7. — ² Sc. sacerdotis. — ³ Cf. Is., LXI, 1. — ⁴ Luc.,
VI, 12.

qurbānā) ¹; et sicut alter Christus, accipit thuribulum, et a principe ² benedicitur, ne ipse per se auctoritatem habere *videatur*: nam et ipse Christus quondam a Iohanne fuit baptizatus.

CAPUT XXI.

5

Quare canonem « Gratia » sacerdos nunc dicit, et reliqua?

Cum sacerdoti placuerit ut similitudo sit Domini sui, obedientiam ostendit: et ea quae Gabriel diaconus proclamavit plene exhibet: « Gratia, inquit, Domini nostri Iesu Christi, et caritas Dei Patris, et communicatio sancti ³ Spiritus sit cum 10
omnibus nobis ». Hoc est, primo: Pax non adimpletur nisi cum gratia adest Trinitatis: nec enim Christus quidquam eorum, quae nostrae naturae debebantur, sine voluntate Trinitatis egit. Unde « pax » « gratiam » debet praecedere, quia si nulla sit pax, nec gratia ulla est: sed et « gratia » « pacem » praecedere debet, quia gratia prius ignoscit, deinde fit pax ⁴. « Et 15
caritas Dei Patris »: cum enim Christus gratiam implevit, per caritatem Dei Patris ^{p. 53.} *implevit. Et totius Trinitatis una est voluntas; sed descensus *Filii* per gratiam, consensus Patris per caritatem, communicatio autem perfectionis per descensum Spiritus fit. Et ideo, cum Pater nostram redemptionem voluisset, non tamen perfecta est donec Filius descendere consensit: et cum descendisset Filius, et nos per dispensationem suam visitasset, non est perfecta redemptio nostra nisi per descensum Spiritus sancti, qui apostolis communicatus est et docuit eos de 20
Filio, sicut ipse dixit: « Ille vobis suggeret quaecumque dico vobis; ille vos docebit omnem veritatem » ⁵. Quod si haec veritas a Trinitate non indicatur, spuria est: unde in baptismo eius, Pater de excelso clamavit, Spiritus descendit sicut corpus columbae ⁶, Filius autem baptizatus est et dispensationem 25
perfectit. 30

Postquam autem populus assensum praebuit voluntati sacerdotis et mandato eius, secundum id quod dixit eis, *secum* consocians eos: protinus ostendit eis alium sermonem: Vos, o

¹ I. e., ut videtur, ea facit quae, incipiente anaphora, requiruntur. —

² Nempe, a sacerdote, sen ab episcopo. — ³ A om. — ⁴ Videntur haec ad « pax » referri, a diacono et ante et post « sursum corda », etc., proclamatum. — ⁵ Iohān., xiv, 26. — ⁶ Luc., iii, 22 (Pesch.).

mortales, participes iam facti humanarum Filii passionum, et credentes dispensationi eius, quae pro nobis *facta est*: sursum elevamini: nam et ad hoc venit, ut vos erigeret. Confortamini, forti animo estote, gaudete in Domino, glorificate eum et confitemini ei; thesauros vestros ad caelum tollite, ubi nec tineae nec aerugo corrumpit ¹. « Sursum ergo, et in altum sint mentes vestrae », « ubi habitatio pura est tota, et habitatores eius gloriosi, ubi angeli in loco terribili non cessant volare et naturam Divinitatis honorare, et plausibus glorificant et concinunt dominationi eius, et vocibus iucundis Dominum honorando recreant: ibi », quasi homines a morte expediti et socii facti cum spiritualibus, « *sint mentes vestrae* » ². Ecce ego ante vos profectus sum, et eo praeparare *robis* locum. Puritate ergo et sanctitate venite et accedite ad ista mysteria; quae, cum in terra videtis, in caelo esse existimate: et ibi, in caelo, ³sint p. 54. mentes vestrae.

Populus autem, quasi domestici fidei, assentiunt sermoni veri pastoris, qui ab ipsis mediator est designatus ³, et respondent ei: Vere, sicut mandasti nobis, ita facimus. Et cum ille « sursum » dixerit, neque definiverit, ipsi protinus, tamquam veritatem scientes et perfecti, ubi sit « sursum » dicunt, hoc est: « Ad te, Deus Abrahae et Isaac », etc.: ac si dicerent: Cogitationem *tuam* scimus, — quid a nobis requirat, — licet nobis non indicaveris; et ecce elevati sumus ad eum qui solus est aeternus, qui est ipse Deus primorum et novissimorum; qui, etsi ad nostram eruditionem mutationem fecerit legum, ipse tamen non mutatur, sed sicut pater qui filios suos amat, de lege in legem erudit nos; et qui novum testamentum dedit nobis, ipse est Deus patrum priorum.

Sacerdos autem, filios sibi obediens et cogitatione elevatos videns, suum quoque ministerium statim eis manifestat: Iam denique, cum sitis in caelo, scitote quod « haec oblatio Deo offertur » per mediatorem, filium generis nostri. Populus autem rite laetique dicunt ei: Admodum iuste haec oblatio perficitur, si illi *offertur* ¹; et « dignum et iustum est ». Porro autem, quid?

¹ MATTH., VI, 20. — ² Vide Theodori et Nestorii liturgias, quibus fortasse utitur auctor in exponendo textum liturgiae Apostolorum Adaei et Maris: alioquin illarum textum hic directe exponit. — ³ Ad verbum « creditus ». — ⁴ Ad verbum « est ».

CAPUT XXII.

Quare nunc dicit diaconus qui in bema¹ est: « Pax nobiscum »? et *quare* non dicit *Išō'yabh* quod diaconus qui proclamavit ¹ *hoc* dicit: cum nos dicamus quod diaconus qui proclamavit dicit?

Gloria Spiritui Domini! quantum sapientiae suae contulit beato huic *viro* ut pulchram huic officio formam depingeret! Quid autem? « Dicit diaconus qui in bema² est: Pax nobiscum ». Sed prius investigemus, quare non dixerit: * « Diaconus ad bema venit », deinde, « dicit: Pax »: cum alibi dixerit 10 semper: « ascendit diaconus », et « ascendit cantor », et his similia. Diaconus vero nunc, qui in bema³ est, Michael est: qui etiam extra absidem sedet, sicut ad pedes Iesu sedit in sepulchro. Ubi enim audivit Michael Deum, qui *nunc* praedicatur, eundem esse de quo ipse dixisset Moysi ², cucurrit festinanter Ierusalem ³, in qua suas docebat leges: et *nunc* annuntiat populo, qui sunt in vetere testamento ⁴, pacem et tranquillitatem: ac si diceret: Confortamini, o patres legis, quia hic ille est Christus, quem ego vobis praedicabam secundum divinitatem eius: sed vestimentum ⁵ de vobis assumpsit, 15 et mandata ita immutavit ut vobis accommodarentur. Et ecce *hoc* nobis notum fecit per illud, esse se « Deum Abrahae et Isaac et Iacob ». Propter quod state in virtute Dei nostri, et levate capita vestra: et state in libertate novi testamenti, nec amplius sub iugo legis vos inclinate. Hic est Messias, cuius 25 nomen ego, dum eram dux *vester*, prophetis iugiter notum faciebam.

Et non dicit *Išō'yabh* « procedit diaconus », quia Michael statutum morem ministrationis suae nunquam reliquit, sed semper cum Gabriele apparet. Cum eo erat in nativitate: et ubi 30 Dominus noster Satanam vicit cum eo erat, quando venerunt ad ministrandum Domino nostro: et cum eo erat in resurrectione. Unde necesse non est ut dicatur « ascendit ad bema »:

¹ Sc., qui proclamationem « omnes vos » pronuntiavit (?). — ² Hoc didicit nempe ex responso populi: « Ad te, Deus Abrahae », etc. — ³ I. e., ad bema. — ⁴ I. e., qui significant eos, qui sub vetere testamento vixerunt. — ⁵ Sc. corpus.

quia non inde recessit. Et ecce, quamvis apud nos ille diaconus hanc pacem annuntiet, qui et proclamationem facit, tamen, uti superius dixi, beatus *Išō'yabh* ea omnia praescripsit, quae typum aliquem regni exprimerent; neque curae fuit ei ut omnia
 5 quae scripsit plene perficerentur, ita ut nihil aut adderetur p. 56.
 aut demeretur.

Cum autem uterque angelus, Gabriel et Michael, stans annuntiaverit inter populum ¹ ea quae necessaria sunt, — praeparationem scilicet *Christi*, — ipse *sacerdos* ² insigne officium ³
 10 incohatur.

CAPUT XXIII.

Quare nunc sacerdos quiete incipit? et quid significat haec gēhāntā?

Haec gēhāntā veterem dispensationem significat, et primam
 15 creaturam, — nam populus ei ³ dixit, mentes suas elevatas esse ad « Deum Abrahae »; et Michael quoque annuntiationem pacis filiis legis annuntiavit. — quasi diceret *sacerdos*: Ego sum de quo antiquitus dictum est, qui a Deo exivi et vos ad eum congregavi. Incipit ostendere quomodo creaturam ex ni-
 20 hilo creaverit; et quomodo ministros ei constituerit spiritales; et quomodo veterem hominem creaverit; et quomodo sine lege eum direxerit, deinde legem ei introduxerit, et de immutatione eiusdem *legis* ostenderit ei. Et notam facit immensam eius bonitatem, qui cum a spiritalibus celebraretur et laudaretur,
 25 cladem tamen domus Adami non neglexit. Et quia duo prophetae ostenderunt eum a spiritalibus laudari, Isaias inquam et Daniel, — Isaias quidem *dixit*: « Vidi Dominum sedentem in throno excelso, et seraphim stantes super eum » ⁴, etc.: Daniel autem dixit: « Millia millium stant coram eo, et decies
 30 millies dena millia ministrant ei » ⁵. — ita et sacerdos, Christus, nunc ostendit gloriam summi Dei: ita scilicet eum esse ut dixerint prophetae priores, et licet creatura opus non haberet, tamen creasse eam ut ipsa pulchritudinem possideret. Et ecce, hoc notum fit ex eo, quod ⁶ille, cui necesse non erat ut
 35 uniret se cum nostra natura, propter nos exinanivit se et no-

¹ A: « in mundo ». — ² S: « officium mysteriorum ». — ³ Sc. sacerdoti. — ⁴ Is., vi, 1. — ⁵ DAN., vii, 10.

stram formam accepit; et cum esset Deus, inventus est in forma hominum. et in similitudine factus est homo ¹. Quare, ut ostendam vobis quanta sit misericordia et bonitas eius: liberati iam a crassitudine carnis, sine corpore ascendite, sicut Paulus, et videte quomodo spiritales in sua quisque turma glorificent eum, 5 et quid dicant ii, qui nomen sanctae Trinitatis indicant ².

Sed et quiete *sacerdos* incipit, quia omnia quae prophetis dicta sunt, dicta sunt secreto: et cum propheta *aliquid* secreto didicisset, ea aperte ostendebat quae filii Israel audire poterant. Sed et beatus Moyses velamen sibi obduxit, ut populum 10 cohiberet ne ipsum viderent: et Domini nostri Dei, cum ad visitandum nos venisset, non omnes homines adventum cognoscebant, sed angeli *tantum* et homines sancti, qui erant laboribus insigniti. Ita et gēhāntam *sacerdos* quiete dicit, ut spiritales eam audiant et electi, quos elegit et ad regnum suum 15 evexit, populus vero non audiant eam, eo quod non sint laboribus sanctificati.

Sed ne obliviscantur sermonis eius, et sine ulla prorsus auditione maneant, et ne alieni fiant ab ipso, cum fidem habeant ³: postquam ea recitavit quae ad veterem ordinem et 20 primam creaturam attinent, volens *nunc* ostendere *Deum* a spiritalibus perpetuo laudari, sermonem in medio gēhāntae suae auditum facit, ubi laudes angelorum ostendit: non quod absoluta sit gēhānta: sed quemadmodum hodie angeli et homines in unam sanctam ecclesiam redacti sumus, et in Christo facti 25 sumus unus grex, ut ait caelestis apostolus, voluit ut nos quoque in concordiam redigamur, sicut et vigilantes ⁴, et eorum laudibus eum (sc. Deum) laudemus. *Etsi enim in corpore et propter res carnis ineffabilia beatus Paulus audivit verba, quae non licebat ei dicere: nobis tamen hodie, supra carnem 30 *elevatis* per resurrectionem, et in caelum sublati, et in angelorum ecclesia constituti, horum laudes pronuntiare licet. Et *sacerdos* ostendit coram eis canonem, quem Isaias propheta de illis (sc. angelis) dixit: namque veritatem dixerunt et prophetaverunt prophetae, et visiones multifariam multisque modis ⁵ viderunt. Cum autem pronuntiat formulam illam, qua 35

¹ Cf. *Phil.*, II, 7. — ² Sc., seraphim, ter « Sanctus » dicendo, Trinitatem praesagiunt. — ³ Syr. « propter fidem eorum ». — ⁴ I. e., angeli. — ⁵ Cf. *Heb.*, I, 1.

spiritalis *Deum* laudabant, tunc populus totus, quasi natura
 aequales, sigillum ¹ illorum (sc. angelorum) laudis recitant, hoc
 est, « Sanctus, sanctus, sanctus Dominus virtutum, cuius pleni
 sunt caeli et terra laudibus »: hoc est, caelum et terra iam
 5 una ecclesia facta sunt: neque caelum caelum est, nec terra
 terra est, quia ablata sunt tempus et locus compositus ²: nam
 caelum est caelum terrae, et terra est terra caeli. Nisi enim
 esset caelum supra, non esset terra infra: et nisi terra esset
 infra, non esset caelum supra. Iam vero, superis et inferis in
 10 unam ecclesiam redactis, non est « supra » neque « infra ».
 Sed et Deus in terra apparuit, et nostra natura in caelum
 ascendit: et cum Deus ad nos descenderit, terra facta est cae-
 lum; et cum sursum elevatus sit Filius generis nostri, caelum
 terra factum est. Quare caelum et terra unum facta sunt, et
 15 non est terra neque caelum; et nos cum angelis iam consti-
 tuti sumus. Ipsam ergo illorum « sancti » praedicationem ³
 recitamus, tamquam per resurrectionem perfecti.

Cum autem seraphicam « sancti » praedicationem absol-
 vunt, pergit sacerdos ad ministrationem suam explendam; et
 20 revertitur ad cursum gēhāntae suae, quiete *recitans*. Et ostendit
 quomodo Deus hominem induerit, et quomodo, cum *esset ex- p. 59.
 celsus, demiserit se ut nos salvaret. Et cum gēhānta in initio suo
 a vetere *testamento* inceperit, *sacerdos* nunc novo eam obsi-
 gnat, ut vetus et novum unum faciat, et una leges coniungat.
 25 Et per recitationem suam ostendit totum scopum dispensationis
 Domini nostri; et gloriosa memorat, quae fuerunt in nativitate
 et epiphania eius, et usque ad passionem eius; in hac gēhānta
 unam illam *et* voluntariam passionem enarrans: hoc est, quoad
 tradidit corpus et sanguinem eius et sua sponte se sacrificavit:
 30 ut per alteram gēhāntam eius mortem significet et mortem
 nostram, nec non resurrectionem eius et resurrectionem no-
 stram; ut de pulvere resurgentes digni habeamur in mansio-
 nes regni caelorum introire et bonis perfrui quae non amit-
 tuntur, quorum typus sunt corpus et sanguis. Et cum pervenerit
 35 ad finem narrationis de sacrificio, — id est, postquam *Dominus*
 corpus suum et sanguinem tradidit, — deinde gēhāntam con-

¹ I. e., ultima verba. — ² I. e., materialis. — ³ Ad verbum: « sanctificationem ».

cludit sigillo Trinitatis. Et populus, quia secretum sacerdotis, quasi homines perfecti, noverunt, respondent post eum: « Amen »; credentes magnam esse eius *cum Deo* familiaritatem. Et ostendit eis ipse quoque ¹ angelus (sc. diaconus), cui hoc officium committitur, ut semper orent ipsi, et non deficiant misericordiam 5 petere. Sic enim Dominus noster hora passionis sui discipulis suis ait: « Vigilate et orate, et ne deficiatis » ²; et cum opus non haberet oratione, non solum orabat ipse, sed etiam illis praecepit ut ipsum oratione adiuverent. Illi vero, sicut praecepit eis angelus ut corde orent, — quia verbis iam non indi- 10 gent, cum sint mundati a crassitudine carnis, — in oratione cordis versantur.

CAPUT XXIV.

p. 60. Quare nunc dicit diaconus qui in *bematē est: « Mentibus vestris orate », deinde: « In silentio et timore »? et quare haec 15 gēhānta duo habet « Pax »?

Dispensatione usque adhuc per gēhāntam suam peracta, sacerdos nunc ad mortem significandam venit; et ostendit eum (sc. Christum) sine peccato ad crucem et mortem traditum fuisse. Et usque ad descensum *Spiritus* mortem eius ¹ et re- 20 surrectionem ³ ostendit. Tempore autem descensus, resurrectionem significat eius et mortem nostram. Mortuus est ille dum nos in mundo sumus; surrexit ille, et morimur nos; et in fine veniet et resuscitabit nos. Sic et gēhānta ostendit: nam usque ad medium eius, illius mortem significat; post medium 25 autem, illius resurrectionem et mortem nostram; et in fine eius, nostram resurrectionem. Ideo autem bis in ea « Pax » dicitur, quia duas mortes significat. Primum est « Pax » mortis illius, secundum est « Pax » mortis nostrae; quia cum nostra mors cum eius morte fuerit coniuncta, et resurrectio nostra 30 cum eius resurrectione, digni efficiemur ut cum eo bonis caelestibus perfirmamur. Ideo autem non simul nostra mors atque illius fit, quia ille a nobis differt quodammodo, et quodammodo nobiscum participat. Differt a nobis, eo quod de caelo venit, et

¹ Legendum est 𐌶𐌵 𐌶𐌺, non 𐌶𐌺 : 𐌶𐌵 (textus). — ² Cf. Luc., xviii, 1; Matth., xxvi, 11. — ³ Delendum puto hoc verbum, quia non concordat hic cum interpretatione auctoris.

Deus est pariter et homo: conceptus est sine coniugio, non fuit tentatus peccato nostrae naturae. Sed et mors eius a nostra differt: ille mortuus est et resurrexit tertia die; nos vero non eodem quo ille modo resurgimus. Coniunctus est nobiscum
 5 in hoc, quod homo est, et quod in omnibus quae nostra sunt tentatus est, et etiam naturam et hypostasim possidet nostrae similem, et unus est ex indissecabilibus ¹. Simili modo et eius mortis figura cum *figura mortis* nostrae coniungitur, eo quod in eadem gēhānta et eius et nostra *mors* exprimitur. Separatur a nobis, eo quod prius *sacerdos* eius mortem et resurrectionem figurat, deinde mortem et resurrectionem nostram.
 10 Sed et *angelus Michael duobus « Pax » hanc gēhāntam p. 61. coronavit: unum est « Pax » mortis eius, alterum « Pax » mortis nostrae. Et ubi eius mortem significabat, praecepit nobis
 15 ut mente oraremus: id est, uno moriente, omnes per mysterium morimur; et uno resurgente, omnes per mysterium resurgimus. Ergo in eius morte mente oremus. Per nostram mortem silentium in nobis regnet, et *fial* cessatio naturae: quasi diceret: Cum iam mors vestra figuratur, sponte mortui estote,
 20 et « in silentio estote » quasi homines mortui; « et in timore », propter mortis tempus festinum. Sed ubi « mentem » indicat aut « silentium », aut his similia, *quae* nostra sunt seorsum a spiritualibus, non se nobis immiscet *diaconus*, sed nos docet quomodo oporteat agamus, — *angeli* enim nostro officio praefecti
 25 sunt, — et quomodo curam nostri habeant usque ad novissimum halitum. At in « Pax » seipsum nobis immiscet. Vide quomodo, sin hoc ita esset, oporteret eum dicere: « Mentibus vestris orate: pax vobiscum ». Sed ut mente oremus, nobis praecipit. In « Pax » *vero*, et nos et se pariter facit esse, quasi diceret:
 30 Licet in morte non vobiscum participemus, tamen ad passiones inconstantiae quod attinet, quae omni hora *nobiscum* pugnant atque contendunt, et nos a pace separant, simul vobiscum sumus; et etiam nos pace indigemus, ut passiones illae a nobis solvantur. Sed non solvuntur nisi quando a vobis mortalitas aufertur. Cum autem vos a morte liberamini, ab in-
 35 constantia quoque liberamini: et vobis ab inconstantia libera-

¹ S in marg. haec habet: « h. e. hypostasibus, quae indissecabiles vocatae sunt, quia si dividitur hypostasis corrumpitur et perit: ideo indissecabilis vocatus est (Christus) ».

tis, vobiscum liberamur et nos: et fit « pax nobiscum », quia passiones a nobis quiescunt. Et quemadmodum non fit pax inter homines nisi propter praecedentem tribulationem, ita et pax, quae nunc *fit*, propter praecedentes passiones fit. In p. 62. *« Pax » ergo simul simus: separemur a vobis in eo quod ad mortalitatem pertinet: quoad inconstantiam coniungamur. Quoad vitam et rationem cum Deo simus: separemur ab eo in iis quae sunt Creatoris et creaturae; ita ut in una definitione invicem participantes, simul in concordia esse possimus. Et sicut unum facti sumus vobiscum per resurrectionem, — quia com- 10 participes sumus passionum, — ita et cum Deo unum sumus per vitam et rationem, et cognoscimus sicut et cogniti sumus. Et quemadmodum nunc ex parte cognoscimus, ibi in omni plenitudine scientiae perfecti erimus, « et Deus erit omnia in omnibus » ¹, quia omnes Deum perfecte cognoscent, sicut et 15 ipse cognoscit eos. Et hic impletur sermo beati Pauli, qui dicit: « Tunc cognoscam sicut et cognitus sum » ².

Restat autem ut dicamus, quare haec dicat diaconus qui in benate est, non Gabriel. Quia Gabriel in ea auctoritatem habet quae futuri saeculi sunt, Michael in ea quae sunt huius 20 saeculi: et quia Gabriel conceptionem annuntiavit Patris futuri saeculi, cuius regnum non est de hoc mundo; et Michael similiter dicit ea quae mortem figurant. Sed et *haec de causa*: ut per sua verba populum cum populis participare faciat. Item, quia Michael in Ierusalem videtur, quae est hic mundus, Ga- 25 briel vero in caelo est; cuius loco Michael, quasi propinquior nunc, nobiscum loquitur.

At ubi dicit, « In silentio et in timore », populus quoque mortem exhibent, secundum eius praeceptum, et mystice moriuntur; et adorant super terram, id quod mortem significat; 30 et cadunt casu prioris Adami, ut in secundi Adami resurrectione resurgant. Si enim nulla esset mors, nec ulla esset resurrectio: nam propterea *resurgimus, quod morimur. Ita et nunc, populus adorat super terram et tacet, neque mente orans neque ore. 35

Sunt autem quidam qui dicunt diaconum, cum superius dixerit, « Nemo audeat loqui », anathema tulisse in eos qui lo-

¹ 1 Cor., xv, 28. — ² 1 Cor., xiii, 12.

- querentur. Sed non intellexerunt diaconum, non de iis, quae huius mundi sunt, velle loqui, sed mysterium aliquod exprimere. Sin autem aliter res esset, tota ecclesia sub *hoc* canone concluderetur; *nam* quia dixit *diaconus*, « Quicumque orat,
- 5 corde suo oret », nullam porro orationem nobis orare liceret; ita ut hic iterum dicendo, « In mente orate », *priorem* eius sermonem corroboraret. Sed et ipse sacerdos, qui voce orat et benedicit, *eidem* canoni obnoxius esset. Sed non est verum hoc: non loquelam prohibuit canone, sed mortis mysterium
- 10 expressit. Ita nec Michael suis verbis a Gabrielis verbi sensu recedit. Ibi, supra, Gabriel dixerat: « Nemo audeat loqui; et qui orat, corde suo oret: et in silentio et timore state »: nunc Michael, quasi unus utriusque animus unumque consilium sit, eundem iterat sermonem: « Mentibus vestris orate ». Ibi *dictum erat*, « Corde orate »: sed « mens » et « cor » unum sunt. Et ibi, « In silentio et timore state »: et hic eundem sermonem *Michael* dicit: quia cum Maria duos angelos sedentes videret, evangelium dicit utrumque cum ea eundem sermonem de resurrectione locutum fuisse. Sic ait: « Vidit
- 20 duos angelos in albis sedentes, unum ad caput eius, — Gabrielem, — et unum ad pedes eius, — Michaellem, — et dicunt ei » ¹, et reliqua. Ita et nunc: cum duo sint angeli, unum tamen sensum habet verbum eorum; et quod Gabriel coniunctim dixit, *Michael dicit separatim, prout conveniens est. p. 64.
- 25 Completa autem dispensatione, mortuoque Domino nostro atque resuscitato, et nobis quoque mortuis et resuscitatis, mox sacerdos audita facit verba quae iudicio conveniunt: cum adhuc in nullo canone suo iudicii et retributionis mentionem fecerit. Et sicut dicit Interpretes ², ita est canon eius: « Et hic et ibi
- 30 omnes nos simul aequaliter »: *vel* ut ait Nestorius: « Ut cum stamus coram te in illa domo iudicii terribili et gloriosa »: quorum uterque rationem iudicii proclamat. Sacerdos futurum iudicium ostendit, et quod omnes misericordia egemus; ut ait caelestis apostolus: « Concluserit enim Deus omnes in inobedientia, ut omnium misereatur » ³: hoc est, inconstantiae pas-

¹ IOHAN., XX, 12, 13. — ² Sc. Theodorus Mopsuestenus, « Canones », de quibus loquitur auctor, videre licet in liturgiis Theodori et Nestorii post invocationem sancti Spiritus. — ³ Rom., XI, 32.

sione ita eos alligavit ut eorum natura a peccato aufugere non posset.

Tradito canone de iudicio sacerdos, quippe qui totam dispensationem peregerit per ministrationem suam, mortemque illius (sc. Domini nostri) et nostram mortem compleverit, nec non Domini nostri resurrectionem et resurrectionem nostram, venit mox ad obsignandum id quod operatus est: et quae a se cum labore et supplicatione orationum sunt facta, non sine vero sigillo relinquit; quia omnis pictura, quae delineatur, sigillo pigmentorum indiget, quae eam plene exprimant. Ita et nunc sacerdos formam perfectam delineat atque effingit eius, quod incepit. Et mysteria alterum cum altero coniungit, et frangit et signat.

Sed forte quis dicat: Si consecrata sunt mysteria per mortem Domini nostri, et Spiritus descendit et consecravit ea, et perfecta sunt omni perfectione vera: quid sibi vult hoc, ut frangat et signet? nam et Dominus noster, cum benedixisset, frangens tantum fregit. Nos dicimus: usque adhuc mysteria consecrata sunt, et facta sunt corpus et sanguis. Nunc autem, postquam facta sunt corpus et sanguis, oportet ea coniungi, ut corpus fiat sanguinis et sanguis corporis. Et si non coniungantur, oblatio non est una. Nunc autem consecrata et benedicta *mysteria*, et facta panem et vinum, *quae per manus Domini nostri *data* sunt, sacerdos invicem consociat: non quasi consecrata non sint, aut consecratione opus habeant, sed ut sigillum habeant. Sicut *cetera* nostra officia omnia Trinitatis nominibus perficimus, ita et hoc sigillum sacerdos Trinitate obsignat. Et verbis suis ostendit *mysteria* opus non habere ut oblatio fiant, sed esse consecrata mysteria. Et dicit: « Appropinquare nos facit, Domine noster et Deus noster, misericordia gratiae tuae » — ostendens nos per illius gratiam factos esse quod simus, illumque familiares sibi fecisse nos per gratiam suam — « ad haec mysteria gloriosa et sancta et divina ». Et dat gloriam Christo confectori eorum: et notum facit, quod de caelo descendit panis caelestis, sicut ipse in evangelio ait: « Ego sum panis caelestis, qui de caelo descendi » ¹; et iterum: « Corpus meum vere est cibus » ², cum reliquis aliis. Et dicit

¹ IOHAN., VI, 51. — ² *Ibid.*, 55.

insuper *sacerdos*: « Accedimus et frangimus et signamus »: quid? « Corpus et sanguinem dilecti tui, Domini nostri Iesu Christi, panis caelestis, qui de caelo descendit et dat vitam universo mundo ». Et rursus signat corpus in calice, propterea quod sanguis in corpore subsistit, et nisi esset corpus non esset sanguis: nec *enim* sanguinem sine corpore cogitamus, *licet* corpus cogitemus sine sanguine; nam sublato corpore, et sanguis tollitur: non corpus tollitur sublato sanguine. Item, sanguinem super corpus signat, propterea quod vita corporis in sanguine est, neque potest exsistere aut esse vivum sine sanguine: sed alterum in altero conservatur, et alterum alterum conservat. Et dum utrumque signo crucis signat, — eo quod redemptio haec per crucifixionem fuit perfecta, — Trinitatis nominibus obsignat, propterea quod tota divinitas in nostro corpore habitavit. Deinde verbis suis ostendit perfectionem operis sui: quid etenim? « Seposita et consecrata *et completa sunt p. 66. mysteria haec gloriosa et sancta et divina »: in hoc sermone totam dispensationem strictim percurrens. « Seposita » sunt, quando super altare posita sunt: « consecrata » sunt, quando tota dispensatio super ea signata est: « completa » sunt, quando sigillum consignationis perceperunt. Et facta sunt quid? « Mysteria haec gloriosa et sancta et divina ».

At quidam theophori viri dixerunt haec mysteria esse proprio sensu corpus et sanguinem Christi, non corporis et sanguinis eius mysterium. Quibus dicimus nos: Alia naturaliter existunt, alia sunt naturae coniuncta. Quae naturaliter existunt, non possunt in unionem assumi, sed ipsa natura intime sua facit ea. Oculi et manus hominis, eius sunt naturaliter; et non dicitur esse aliquid homo, quod cum manibus coniungitur. Cum autem totum corpus in partes diviseris: si homo sine manibus sit ¹*adhuc* homo ¹, et *etiam* sine capite et oculis et pedibus et dorso, ubi tandem est homo? Haec ergo naturaliter habet. Sunt autem ei et adiuncta quaedam: ferrarium esse, aut medicum, aut quemlibet alium artificem. Homo medicus est: potest non esse medicus; faber est: potest faber non esse; sed vocatur medicus aut faber, arte sua cum eo coniuncta. Licet vero ignoremus eum medicum esse, esse tamen hominem eum

¹ Superfluum videtur.

non possumus ignorare. Cum videmus eum, hominem eum esse sine quaestione scimus; neque interrogatur. Homine es tu? Interrogatur vero utrum medicus sit an non, quia non habet naturaliter esse medicum. Et Christum quoque unum Filium, p. 67. unum Christum vocamus. At ubi ¹aretius interrogamur ²*quomodo sit, in duas naturas atque hypostases eum dividimus: non quod Christum quasi duas *res* consideramus ³, sive naturas sive hypostases, sed ut veritas naturarum eius agnoscatur. Nam et Deum hominem factum, et hominem factum esse Deum dicimus. At persuasum habentes naturas non esse immutatas, 10 dicimus Deum manere Deum, et hominem *manere* hominem: neque Deum hominem factum esse quoad naturam, neque hominem quoad naturam factum esse Deum; sed per unionem Deum factum esse hominem, et hominem Deum. Quae cum ita sint, etiam panis hic et vinum facta sunt corpus et sanguis, 15 non natura, sed unione. Et cum « corpus et sanguinem » ea quodam modo vocamus, « mysteria » quoque ea nominamus, ut corporis et sanguinis mysteria esse intelligantur, eo quod natura sint distincta. Si enim proprie corpus et sanguis sunt, mysteria non sunt; sin vero mysteria sunt, corpus et sanguis 20 non sunt; quia per mysterium exprimitur notio aliqua, quae in ipso ³ non inest naturaliter. Quaecumque naturalia sunt, mysteria non sunt; et quaecumque sunt mysteria, non sunt naturalia. Sicut enim diaconum in mysterium angeli accipimus, sacerdotem in mysterium Christi, absidem caeli, altare throni 25 Christi, bema Ierusalem, et cetera, *quae* per se ¹ non sunt res ipsae, de quibus accipiuntur. — nec tamen, quia non sunt per se, propterea *omnino* negamus esse, sed per unionem esse *adfirmamus*; neque, quia sunt per unionem, propterea negamus vere esse, cum per fidem accipiuntur. — ita et pa- 30 nis et vinum corpus et sanguis Christi sunt per unionem et per mysterium: quoad naturam sunt panis et vinum. Si autem propter unionem obliviscamur naturarum, cur Arius ⁴*et p. 68. Cyrillus et Apollinaris et Severus reprehenduntur? qui unionem videntes seducti sunt a veritate, et Christum unam na- 35 turam vocaverunt, ex Deo et homine compositam, et com-

¹ Ad verbum: « urgemur ». — ² Ad verbum: « vidimus ». — ³ I. e.: quae notio non ipsi rei proprie inhaeret, quae alterius rei « mysterium » vocatur. — ⁴ Ad verbum: « naturā », vel « quoad naturam ».

positionem simplici intulerunt, et Creatorem creaturae subiecerunt. Sed oportet nos naturas conservare, et « mysteria » facere per unionem. Quod si mysteria non facimus, quid tandem conficimus? Sin autem mysteria conficimus, *mysterium* 5 conficimus eius, quod non est. Et ecce ipsum nomen « mysteria » servatur eis, ne in hunc errorem incidamus. Itaque panis et vinum non sunt natura corpus et sanguis, sed corporis et sanguinis sunt *mysterium*: sed et mysteria sunt voluptatis regni caelestis. Sicut ergo mortui sumus per baptismum et resurre- 10 ximus, quatenus per *mysterium* mortui sumus, et nos immortales factos esse dicimus, — non quasi non simus morituri, sed quod *mysterium* immortalitatis exprimimus, — ita et mysteria, quae agimus, his nostris rebus sunt similia. Et quemadmodum non dubitamus quin, licet mortales, immortales simus in hoc, 15 quod in fidem Christi baptizati sumus, et sicut ille surrexit velut obses, omnes surrecturi simus, — non quasi hodie immortales simus, — ita nec dubitamus quin mysteria ista corpus et sanguis sint Domini nostri per unionem: per *mysterium* tamen, et demum non ita sunt quoad naturam. De his igitur 20 rebus hactenus. Revertamur autem ad expositionem sermonis nostri.

« Consecrata et consignata sunt mysteria haec alterum altero », ait sacerdos, « in nomine Trinitatis, ut fiant in expiationem debitorum et in remissionem peccatorum ecclesiae sanctae 25 Christi Domini nostri ». Et ecce, etiam in consignatione « mysteria » vocat ea, non « corpus et sanguinem », nisi in quantum ad expiationem data et consecrata sunt.

Et hic absolutum est negotium consecrationis ¹; et signavit ea, sicut *et nos* ²rebus omnibus sigillum facimus. Nam etiam 30 faber, cum portam aut cathedram exornat, sigillum ei sculpendo facit. Sed et metallarius pro sigillo auri vel argenti, rubiginem aufert ab eo. Et quidquid in mundo est, initium et medium et finem habet. Et initium mysteriorum est eorum ascensio super altare, medium est consecratio, et finis sigillum est. Et si nul- 35 lum esset sigillum ², consecratio non esset medium. De mysterioriis hactenus.

p. 69.

¹ Seu « anaphorae » (q u d d ā š ā). — ² Suspicio aliquid hic deesse: expectares huiusmodi sensum: « Et si non esset finis sigillum », etc.

CAPIT. XXV.

Quare hic iterum dicit sacerdos: « Gratia Domini nostri »? et quid sibi vult haec proclamatio, quam proclamat diaconus: « Omnes nos timore et honore » ¹? et quare non eam proclamat ille, qui in bemate est? Et cuncta quae hic observantur, fac mihi exponas. 5

Expleto *hoc* sacerdotis negotio, priorem sermonem resumit; ostendit enim populo quod. Absolutum est id. quod incohavimus, et in certamine, in quod ingressus sum, pugnavi et vici. Et *hoc* nunc notum facio vobis: et Trinitatis nomine obsigno 10 vos. Et annuntio vobis « gratiam » eius: et verbum quod ante dixi, hoc idem perficio. Tunc enim figurabam vobis haec, quae futura erant: nunc autem, quod initio in mysterio dixi, re perficitur. Neque putetis differentiam interesse inter mysterium et eventum: sed mysterium et eventus unum sunt. Quapropter 15 benedictionem accipite, et paratos vos habete ad gaudium ². Cum per priorem benedictionem praeparaverim vos ad mysteria gloriosa figuranda, nunc iterum signo vos et praeparo vos ad perfruendum ipsis mysteriis. Quid autem?

p. 70. Diaconus, *qui in bemate est, — hic est Michael, — cum 2 viderit dispensationem impletam, et mortem destructam, nostraeque naturam per resurrectionem renovatam, mox in caelum lactus proficiscitur: et quae hic ³ agebat, nunc manifeste apparent. Gabriel vero, utpote novum testamentum tenens, non relinquit officium, quod suscepit, donec invitatos una cum rege 25 lactificet. Et nunc quoque praeparat populum ad communionem mysteriorum. Et ostendit beatitudinem regni caelorum, et angelorum esse et hominum in una concordia, nec servum esse nunc nec liberum, nec spiritalem nec corporalem, sed omnes nos unum esse. Sed quid dicit? 30

« Omnes nos timore et honore accedamus ad mysterium corporis et pretiosi sanguinis Redemptoris nostri ». « Timore », quia ignis sunt devorans. « Honore », quia valde honoravit nos Dator eorum. « Accedamus », ad quid? Non ad corpus et

¹ A om. — ² I. e., ad communionem mysteriorum. — ³ Sc., in bemate.

sanguinem, sed « ad mysterium corporis eius et pretiosi eius sanguinis ». Vides beatum *Išō'yabī* non dare locum¹ iis, qui nugas loquuntur. Sed quid? « Corde puro et vera fide recordemur passionis eius et intelligamus resurrectionem eius ». Hoc
5 est: Puritatem, quae carnem transcendit, cordi nostro inseramus², neque res istas corporaliter intueamur, sed spiritualiter; neque panem et vinum videamus, sed respiciamus mysterium, quod in eis perficitur; et fide intelligamus ea. *Et* quasi in caelo sit *mysterium*, mentem nostram sursum dirigamus; et ritus
10 omnes, quos hic videmus, caelestes esse existimemus. Saeculum enim quod expectatur, et huiusmodi omnia, fide praesentantur. Et recordantes passionis et mortis Domini nostri, et resurrectionem eius corde figurantes, intelligamus quis sit; neque nulum hominem noverimus eum, — quia « vana salus ho-
15 minis »³, — neque Deum sine homine, *ne passionibus subi- ciamus Deum impassibilem. Sed *ita* noverimus eum: quod gratia sua propter nostram redemptionem descendit de caelo « Uni-
20 genitus Dei, et accepit a nobis corpus mortale et animam rationabilem et intelligentem et immortalem, et mandatis sanctis et legibus divinis convertit nos ab errore tenebrarum, et appropinquare nos fecit regno suo: et postquam complexit dispensationem suam, passus et crucifixus est, et resurrexit, et ascendit in caelum velut obses ex genere nostro, et tradi-
25 dit nobis mysteria haec, ut per ea recordemur omnis gratiae eius erga nos ». Quid autem? « Nos corde recto, et sine mortalitate, et humili spiritu, sicut eius qui propter nos humiliavit semetipsum et factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis⁴: etiam nos eius spiritu ambulemus, et accipiamus ab eo in sinceritate cordis hoc donum, quod est vita
30 aeterna. Et oratione pura, a carnalibus dubitationibus elevata, et multiforini dolore communicemus in mysteriis ecclesiae, in spe poenitentiae », — et ubique ad reprehensionem eorum, qui non intelligunt mysteria, « mysteria » vocat ea, — « contriti propter delicta, quae per opera nostra commisimus ». Quasi
35 *iram* simus in regno caelorum, dolorem induimus pro peccatis nostris, ut etiam tormenti poenas coram praesentemus. Et haec

p. 71.

¹ Ad verbum: « cedere ». — ² Ad verbum: « cor nostrum possidere faciamus ». — ³ *Ps.* LX, 11. — ⁴ *Phil.*, II, 8.

agentes non desperemus: Deus noster misericors est et propitius: « petamus ab eo misericordiam et remissionem peccatorum ». Et ante petitiones nostras ad eum, « dimittamus delicta conservorum nostrorum ». Et cum nos haec, quae nostra sunt, facimus, et conservis nostris ignoscimus, ille peccata et delicta 5 absolvit.

Et quamquam *diaconus* non ostendit, ut semper *solet*, unde et a quo petamus, tamen cum ea recitat quae nostra sunt propria, populus, *illius verbis obtemperans, respondet et dicit: p. 72. Etiam, o doctor sapiens, id perficiemus, quod doces nos. Et 10 scimus quod haec facientibus nobis, « Dominus absolvit peccata et delicta nostra ». Et quasi homines qui pro invicem orant¹, omnes pro invicem orant: « Domine, absolve peccata et delicta servorum tuorum »: nec quis est inter eos qui pro seipso petit. Et Gabriel quoque, quasi nobiscum unius animi 15 effectus, atque *cum* daemonum caterva, qui ipsius generis sunt et misericordia indigent, non seipsum a communi *ratione*² excludit, sed seipsum et nos una consociat; quia omnes misericordia egemus, et nulla creatura est quin peccet, aut cogitatione aut operibus. His autem peractis, ipse *diaconus* in 20 fine ostendit *dicens*: Haec perficientes consummationem eorum accipiemus in « resurrectione corporum nostrorum et redemptione animarum nostrarum ». Iam, *inquit*, vidistis resurrectionem per mysterium, et beatitudinem *caeli* et iudicium et retributionem per arrhabonem: invicem ignoscite, ut re vera 25 in regno regnetis. Et respondet populus: Ita in saeculum sit nobis hoc verae fidei propositum, et in saecula regnemus in regno: cum « Amen », quod est sigillum.

Sciendum tibi est, frater noster, quod haec proclamatio non est ex praescriptione antiquorum et apostolorum, sed beatus 30 ipse Iſo'yabſ eam praescripsit et instituit per Codicem suum; ita ut vix atque molestia accepta sit ab iis qui veritati resistunt et doctoribus. Sed et multae diu manebant ecclesiae nec eam dicebant: et ferunt etiam, esse usque ad hodiernum diem ecclesias quae non eam proclamant. Antiquitus vero, *inquirunt*, 35 cum dixisset sacerdos alterum « Gratia »³, prosequebatur:

¹ Cf. Iac., v. 16. — ² Ad verbum: « e medio ». — ³ Sc. « Gratia Domini nostri », etc., post fractionem et consignationem.

« Et fac nos dignos, Domine »: ut nos facimus diebus ieiunii, quando *mysteria non consecramus. Cum autem beato *Išo'yabli* p. 73. decens videretur, ut etiam ante receptionem mysteriorum denuo figuremus dissolutionem tribulationum, hanc proclamationem instituit, sicut et dispensationem quoque iterum renovavit ¹.

Sacerdos autem videns angelum cum populo perfecte in concordiam redactum, totamque congregationem absolutionem *peccatorum* petivisse, statim, sicut verus mediator, supplicationem facit pro grege suo: « Absolve, Domine, tua benignitate peccata et delicta servorum tuorum, et sanctifica labia nostra, quibus populus tuus absolutionem petivit debitorum, ut dent nunc in regno tuo fructus gloriae Trinitati tuae gloriosae; et fac nos dignos per gratiam tuam, o Pater misericors, ut simus tibi filii dilecti et immaculati, et stemus coram te, sicut docuisti nos, corde puro et revelata facie, dum fiducia illa, quam ostendisti nobis, — qui, cum proni essemus in peccatis nostris, inclinasti te de caelo sancto tuo ad redimendum nos, et tua misericordia nos appropinquare fecisti tibi, et filios ditionis tuae appellasti nos, — nos quoque nunc, sicut docuisti nos in evangelio tuo, semper coram te stantes *et* orantes te et petentes a te, illis hic utimur verbis, quae docuisti nos.

Deinde populus, quippe quibus tota veritas revelata sit per resurrectionem, sciunt quid *a se* requiratur; et cum audierint mediatorem, qui pro ipsis surrexerit, Deum supplicando dixisse: « Omnes nos pariter invocemus te, et sic dicamus »: ipsi clamant: « Pater noster, qui es in caelis ». Hoc est: O Pater, qui es in caelis, sanctifica nos sanctitate nominis tui, et revela nobis regnum tuum illud, quod *erit* in resurrectione: et secundum tuam voluntatem conversemur; et fiat [voluntas tua, sicut in caelo, et in terra:] ² sicut nunc in terra sumus, et typum caeli per mysteria expressimus, sint cogitationes nostrae in caelo. Et da nobis necessaria corporis nostri *debilis. Et libera nos a tentationibus; et erue nos a malo: quia tuum est regnum et potestas et gloria ab initio et ante initium; et in hoc permanes aeternae, Amen.

¹ Hoc ad alteram recitationem canonis « Gratia », etc., refertur. Vide cap. xxi, et praesentis capituli initium. — ² Desiderantur aliquot verba, plura fortasse quam quae coniectura supplevi.

Deinde rursum sacerdos, cum viderit gregem suum manus eius cum corde ad Dominum eius protendisse, secundum suum mandatum, et petivisse ab illo misericordiam et gratiam, sicut docuerit eum, dimissis invicem peccatis, et demum ab illo (sc. Domino) remissionem postulasse: suscipit mox eorum petitiones, et easdem coram illo quasi munera offert. Et quemadmodum, cum populus munera atque honores regi suo offerunt, mediatore insuper opus habent, qui ad regem ea introducat, et apologiam pro ipsis faciat: ita et nunc, populus munera intulit, sed mediator ex ipsis *delectus* offert ea coram rege. « Etiam, *inquit*, Domine noster et Deus noster, rogamus te secundum promissum tuum nobis, et supplicamus tibi, ne nos inducas in tentationem, sed erue nos a malo et virtutibus eius ». Tu nosti, Domine gloriæ, quid petierit grex tuus, quoniam *hoc* ei naturaliter opus est: et praecepisti eis ut peccata invicem dimit- tant: et fecerunt quod praecepisti eis; et me mediatorem inter te et illos posuisti. Fac ergo cum eis gratiam secundum bonitatem tuam: et per meam interventionem eorum orationes suscipiantur. Et si ego non sum dignus, propter illos suscipe; et si non omnes digni sunt, propter bonos inter illos suscipe; et si opera nostra non sunt digna, propter fidem nostram suscipe: et si illi non sunt digni, propter meam interventionem suscipe et concede. Et [seipsum] tanquam gratiam consecutum et gratis acceptum reputans, sermonem sigilli ¹ secreto profert, eo quod mysterium hoc secretum sit: sed auditum facit « in saecula saeculorum ».

p. 75. Gabriel autem, quippe qui mysteria secreta noverit, *quoniam ab initio cum eo fuit, respondet post eum. Populus vero, quia nomen Trinitatis non audivit, tacet; quia non decet eos respondere « Amen » ad sermonem in quo non fit Trinitatis *mentio* ². Quare et sacerdos, quia ipse assidue personas Trinitatis recitat, et grex eius *adhuc* per sigillum ³ tantum *cum eo* consociatus est, vult iam ut ipse *grex* Trinitati confiteatur, — sicut et ea, quae ipse docuit, accepta habuit, — atque ut coram Rege caelesti et sua et gregis sui gloriosa Trinitatis confessio manifestetur ⁴.

¹ Sc. ultimam partem orationis post « Pater noster ». — ² Ad verbum: « in quo nulla est Trinitas ». — ³ Sc. per « Amen ». — ⁴ Sensus est: vult sacerdos ut congregatio, quae adhuc post doxologiam « Amen »

Et prius ad pacem eos invitat: « Pax vobiscum ». Scitote pacis mysterium, quod ego in initio praedicavi vobis, de quo docui vos, iam impletum esse. *Nam* et pax nunc plene facta est, quae antehac in mysterio data fuit; quia condonata sunt
5 peccata omnium nostrum, et ego petitiones vestras introduxi, et eduxi vobis numera propitiationis. Gaudete in Domino nostro et in potentia virtutis eius ¹, et confortamini in multa pace, quae vobis ab eo annuntiata est. Et ubi respondent ei more solito, deinde dicit eis: « Sanctum sanctis decet in perfe-
10 ctione » ².

Quidam putaverunt *sacerdotem* hic, « sanctum » *dicendo*, hoc sanctum, quod est super altare, « decere in perfectione » dicere, quia id sumere « in perfectione » conscientiae oporteat nos, et quia *hominibus* sanctis congruum sit. Sed non intel-
15 lexerunt sanctum (sc. sacramentum) peccatoribus datum esse, et in expiationem debitorum. Christus, cum illud traderet, ita discipulis suis locutus est: « Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur in remissionem peccatorum » ³; et: « Hic est sanguis meus testamenti, qui pro multis effunditur in remis-
20 sionem peccatorum » ⁴. Sed quidquid sacerdos sine interpreta-
tione dicit, ad populum recurrendum tibi est, qui interpretatur illud. Et quemadmodum cum superius dixisset, « Sursum sint mentes vestrae », nesciebatur ⁵ubi esset « sursum » donec a p. 76.
populo dictum est, « Ad te, Deus Abrahae »; et cum rursus
25 dixisset, « clamantes et glorificantes », donec populus eorum ⁵
sanctificationem dixerunt, nesciebatur quid *hoc* esset; et cum dixisset, « et fac nos dignos », cuius in fine dixit, « vocemus te et sic dicamus », nesciebatur *quid*, donec populus dixit,
« Pater noster qui es in caelis »: ita et hic, cum ipse dixerit,
30 « Sanctum sanctis », neque interpretatus sit, populus, ut solet, interpret fit eorum (sc. verborum). Ut ante dixi, cum tempus

tantum respondit, ipsa iam doxologiam integram recitet, scilicet post verba « Sancta sanctis »: vide infra. — ¹ *Eph.*, vi, 10. — ² « In perfectione »: vox syriaca verti potest « in concordia » vel etiam « per consensum ». Auctor, historici sensus huius formulae ignarus, « sanctum » (i. e. sacramentum) quasi « sanctitas » intelligit, et « sanctis » ad personas Trinitatis refert. — ³ Formula ita legitur in liturgia Nestorii. — ⁴ A om. hanc formulam calicis, in liturgia Nestorii legitur « novi testamenti ». — ⁵ Sc. angelorum: alludit ad « Sanctus ».

iam adsit receptionis mysteriorum. voluit *sacerdos* ut illi formulam Trinitatis confiteantur, eique gloriam attollant. Quare, cum dicit: « Sanctum sanctis decet in perfectione », notum facit populus, qui sint isti sancti, de quibus locutus est: et dicit populus: « Unus Pater sanctus, unus Filius sanctus, unus Spiritus sanctus ». Et cum populus ordine eos recitaverit, deinde gloriam eis attollit; ut per priorem recitationem eorum fides sua in eos ostendatur, per gloriam, quae postea, *significet* se et cognovisse eos et honorasse eos. Hoc sonat « Sanctum sanctis », quod dicit sacerdos.

Nunc autem, cum tota actio completa sit, et sacerdos eis totum quod decorum est suggesserit, ipsique confessionem, quam docuit eos, confessi sint: accedit *sacerdos* ¹ut incipiat gaudium *caeli significare* ¹. Et ipse prius sumit sacramentum, sicut *homo* qui, cum laboraverit, ipse prius de fructibus suis nutritus est ². Sed et Dominus noster, ut docet sanctus Nestorius in sua liturgia, cum fregisset corpus suum, ipse prius comedit. Sic dicit: « Benedixit, et fregit, et comedit, et dedit discipulis suis, et ait: Accipite, comedite ex eo omnes: hoc est corpus meum »: et rursum: « calicem miscuit, et benedixit, ³et gratias egit ³, et bibit, et dedit discipulis suis » ⁴. Unde et nunc p. 77. sacerdos, quippe quia vice Domini nostri fungitur, **ipse prius* edat ⁵, sicut Dominus noster. Iure oportuit Dominum nostrum comedere, ut sicut nobiscum particeps factus est in omnibus rebus nostris humilibus, ita et particeps esset nobiscum, per humanam suam naturam, etiam in fractione corporis sui: et quemadmodum comedit carnem bruti illius agni paschalis, edat quoque carnem agni rationalis.

Ideo autem alius sacerdos accedit et dat ei, qui consecravit, quia hic mediator est et similitudo Domini nostri, non ipse Dominus noster: et ne audeat accedere ad mysteria ⁶ sine mediatore: neque, eo quod dignus habeatur hoc honore, contemnat oblationem Domini sui. Et sicut redemptio nonnisi per mediatorem data est nobis, ita ne sacerdotem quidem decet, qui est mediator inter nos et Creatorem, sine mediatore ad mysteria

¹ Ad verbum: « ut gaudium inchoet ». — ² Cf. II *Tim.*, II, 6. —

³ A om. — ⁴ Eadem fere leguntur in Nestorii liturgia, ut hodie extat.

— ⁵ A « edit » (perf.). — ⁶ A add.: « Domini sui ».

accedere. Et cum sumpserit ipse, deinde cum secum consociat ¹, qui ipsi aequalis fere est in mysteriis. — eum dico, qui evangelium legit, — ita ut una secum delectetur et paranymphus suus. Et hic vices gerit Cephae, qui vicarius Domini nostri
5 factus est erga apostolos. Deinde cum eo consociantur ² *reliqui*, suo quisque ordine; eo quod quidam sunt inter eos qui, propter labores suos, digni sunt ut mansiones ³ accipiant quae sunt in caelo ⁴. Cum autem acceperint presbyteri omnes, velut homines sancti domus Adam, mox spiritales ⁵ quoque liberantur a passionibus inconstantiae, et communicantur in mysteriis sanctis.
10 Et omnium primus accedit Gabriel, quasi princeps spiritualium, et quasi *novi* testamenti praepositus; et post eum Michael, qui est ille diaconus qui pacem in bemate instituit; deinde *alii diaconi* singuli. Subdiaconi, qui de media *angelorum* ecclesiae sunt, non possunt ob canones ordinum suorum ad sedem
15 summa ecclesiae attingere; quare expectant, donec Christus p. 78. ad eos de caelo perveniat, et liberet eos a passionibus et laetificet eos ⁶. Unde et diaconus qui consecravit ⁷, qui est Gabriel, calicem accipit: quoniam ipse *huius* testamenti minister factus est, ipse est qui munera domini sui distribuit.
20 Verum non accipit calicem donec ipse sacerdos ei dederit: quo ostendit Christum sibi potestatem dedisse in thesaurum eius. Sed neque illi diaconi, qui ad altare *stant*, ad negotium flabellorum accedere audent donec sacerdos permiserit
25 eis: quo ostendunt se servos esse, nec potestatem habere in unum eorum, quae ad regnum pertineant. Itaque Gabriel, accepto calice, ad portam stat absidis, quae est caelum, et eis, qui in medio statu vixerunt, proclamat: Ecce, paratus est Rex ut ad vos veniat, et sua misericordia peccata vestra absolvat,
30 et laetificet vos gratis propter bonam fidei vestrae indolem. Et illi quidem primi, ii scilicet qui intus sunt, utpote qui per labores digni habiti sunt regno, ad faciei revelationem perveniunt, et munera accipiunt, quasi propter laborum diligentiam digni: qui vero medii sunt, fideles inquam in templo, qui sine
35 laboribus sunt, quasi misericordiam consecuti usque ad finem

¹ Vel « communicat ». — ² Vel « communicantur ». — ³ I. e. sacramentum. — ⁴ I. e. in abside. — ⁵ I. e. diaconi. — ⁶ I. e., extra absidem expectant, ibique communicant. — ⁷ I. e., ut videtur, qui episcopo astitit consecranti.

expectant. Et ille egreditur ad eos, et ipsi summam ei reverentiam exhibent ¹.

p. 79. Diaconus Gabriel prius sacerdotem, Christum, instanter deprecatur ut populo eius benedicat et peccata eorum absolvat. Et cum fieri non possit ut *sacramento* delectentur, nisi prius ⁵ peccata absolvantur, *sacerdos* mox bonitatem suam exhibet, et acquiescit supplicationi Gabrielis; et voce praemittit ante se misericordiam suam. *Quid autem? « Donum gratiae Vivificatoris nostri, Domini nostri Iesu Christi, impleatur in misericordia nobiscum omnibus ». Hoc est: Per misericordiam digni ¹⁰ habiti estis hoc dono, non per labores. Et « gratia Christi », *hoc est*: Ille qui vestem induit de vobis *sumptam*, et passus et tentatus est, et potest eos adjuvare qui tentantur, ecce fecit in vos misericordiam suam, et complevit vobiscum gratiam suam, et dedit vobis donum regni sui. ¹⁵

Itaque populus, videntes in se misericordiam a iudice, Christo, illapsam, respondent: « O Domine, in saeculum saeculorum, Amen », fiat misericordia tua super nos: neque causa peccatorum nostrorum tua delectatione privemur, cum sis bonus, et dominus qui est servis suis propitius. ²⁰

Ceterum Gabriel prius progreditur, quasi viae gnarus: nam et ipse est qui crucem Domini nostri feret et ante eum venit in resurrectione. Et calicem hic loco crucis illius puta esse, quae in manibus Gabrielis apparebit ante Dominum nostrum in adventu eius. Sed et calix est sanguis, et ille potissimum *sanguis*, qui ante sacrificium ² effunditur. Sed illa magis accurata *interpretatio* est, qua ad crucem Domini nostri refertur, quae ante eum ventura est in manu Gabrielis. ²⁵

Sed forsitan quis interroget: Quare non unus ex presbyteris calicem accipit, si corpus et sanguis unum sunt? Nos dicimus: ³⁰ Omnes presbyteri sunt iam quasi caeli beatitudinem adepti, et quasi laboribus carentes, et in gaudio et in pace. Diaconus autem hic, quasi Christi domus praepositus, donec Dominus noster finem fecerit mansionum, quas distribuit, cum ipso sociatur: donec in omnes Adami domus misericordia facta fuerit, ³⁵ iique mansiones acceperint: tunc et ipse requiescet.

¹ Ad verbum: « dum ipsi replentur reverentia de eo ». — ² V. om.: sacrificium crucis intelligi debet; et sanguis, qui calice figuratur, is est, quem Christus discipulis dedit in caenaculo.

Portae autem templi, quae clausae sunt, typus sunt portarum regni, quae clauduntur coram infidelibus: et portas quidem pulsant *sed [non] respondetur eis. Nam beatus Iſō'yabhi ita p. 80.
 dicit ¹: Subdiaconi portam ² templi claudunt post sermonem,
 5 « Ite, auditores, portas videte », et feminae religiosae ³ portam ⁴ mulierum; et non aperiunt eas donec populus sacramentum sumant. Et mysteria ordinantur, et officium incolatur. Et portae caeli clauduntur coram infidelibus; et pulsantibus respondet sponsus, sacerdos: « Non novi vos » ⁵. Mensam ⁶
 10 quoque Michael accipit. Velut servi colla sua inclinant *diaconi* ad ministrandum Christo, Domino suo: et dum ille distribuit, ipsi sunt portitores mansionum: per hoc ostendentes totam resurrectionis ministrationem per angelos perfici. Ait enim Dominus noster in parabola zizaniorum et agri, messem esse finem
 15 mundi, messores autem angelos ⁷. Veniunt angeli et initio, in resurrectione, — quando Christus cum quattuor diaconis ascendere voluit inter responsorium *canendum* ⁸, — omnia zizania
 • in templo eligunt per sermonem, « Quicumque baptismum non suscepit » etc.: id quod typus est segregationis malorum,
 20 qui sunt zizania. Itaque eligunt et expellunt zizania, et triticum, filios fidei, relinquunt. Et si quis est qui, cum dignus sit fide, pravis *tamen* peccatorum moribus vivit, nec per unum quidem sensum ad ullum fidei *opus* accessit: tamquam homo qui non induitur vestimentis caena dignis, et hic de perfrui-
 25 tione mysteriorum expelli ostenditur per sermonem illum: « Quicumque sacramentum non sumit, discedat ». Nam et si aliquis hic sit qui, ob fortuita *peccata*, quae ei occurrerint, non sumit sacramentum, similitudinem et ipse exprimat eius, qui vestimenta non habuit, et foras exeat ⁹. Quod autem usque
 30 ad hanc *horam omnes simul consistunt, *hoc significat*: ita p. 81.

¹ Nescio an Iſō'yabhi verba prope ad finem huius paragraphi continentur. — ² S in plur. (vide « Corrigenda »). — ³ Syr. « b ē n ā th q ē y ā m ā ». — ⁴ S in plur. (vide « Corrigenda »). — ⁵ MATTH., XXV, 12. — ⁶ I. e. patenam. — ⁷ MATTH., XII, 39. — ⁸ Vide capp. XIII et XIV. — ⁹ Nisi haec ipsius Iſō'yabhi verba adhuc sunt, initio huius paragraphi recitari coepta, proprio ac literalī sensu accipienda non sunt, ut liquet ex subsequentibus et ex eis quae in cap. XIII sunt dicta. Antiquis liturgiae formulis de expulsiōe catechumenorum auctor noster mysticas interpretationes applicat, nec « foras exire » secus dicit quam « a communionē se abstinere ».

omnes homines pariter in mundum intrant; et per mortem pari modo exeunt, iusti et iniqui: et in resurrectione pari modo de sepulchro resurgunt, et *manent* usque ad iudicium, quo separantur oves ab haedis.

Unde et in mysteriis, usque ad iudicium et retributionem ¹ una steterunt baptizati et non baptizati, et qui sumunt et qui non sumunt. In fine autem ii, qui opera habent, exaltati sunt: ii vero, qui sine operibus sunt, foras expulsi sunt: et impletus est in eis sermo parabolae Domini nostri, qui dixit eis: « Discedite a me, maledicti, in ignem aeternum » ²; et hoc ipsum quoque perficitur. 5 10

Populus vero, videntes misericordiam in se factam, laeti occurrunt ut accedant ad Dominum nostrum et ad mensam; et unusquisque praevenire contendit, velut homines qui festinant metuentes ne voluptatem amittant. Et omnia, mi frater, typum expriment resurrectionis: et si mundi initium cupis videre, et finem eius, et iudicium et retributionem post resurrectionem, et voluptatem *caeli*, et tormentum, et quibus misericordia fit, et qui misericordia non sunt digni, et omnia quae futura sunt: officium mysteriorum scrutare, et haec *omnia* ante oculorum tuorum aciem finge, dum ritus perlegis quos praescripsit beatus Isô'yabl, — etiamsi non peragantur, — et ex eis omnia discas quae quaeris. Et quemadmodum si quis regis imaginem videre cupit, quando pictura illius affertur ei in tabula deformata, et omnia quae sunt *regis* videt depicta ³, — quomodo imperet, et obediatur ei, et dona distribuatur, et occidat, — mens videns contenta quiescit, et vix minus quam *ipsius* regis visionem reputat praesentationes eius: ita et mysteria, *in quibus omnia regni *caelestis* instituta praesentantur: quisquis res futuras vult scire, cum illa videt, quiescit, si bonus est, sin vero malus, iam nunc torquetur. Nam et hanc ob causam deformantur hae similitudines in ecclesia, frater noster, ut spectatores eas aperte videant, et timeant iudicium futurum. Et quemadmodum scripturae tormentum et voluptatem nobis ostenderunt, atque in ipsa natura praesentantur menti nostrae dissolutio nostra et compositio et resuscitatio nostra: ita et apostolis 20 25 30 35

p. 82.

¹ I. e., usque ad communionem. — ² MATTH., XXV, 41. — ³ Ad verbum: « et videt omnes repraesentationes eius ».

patribusque visum est, ut in mysteriis figurentur iudicium et retributio et tormentum; ut qui vident, videntes timeant et convertantur. Et Christianos oportet ex omnibus scripturis et per omnia officia ad lucem mysteriorum appropinquare, quae aperta
5 praesentatione omnia docent eos, quae scripturae docent coniunctim. Desidiosi vero sacerdotes et fideles ea reliquerunt, quae fieri debent, nec quam ob rem beatus Išo'yabl ita praescripserit investigant, nec placet eis omnes mysteriorum similitudines exprimere; et si praecipit ut sedeant presbyteri, illi *hoc*
10 *facere* contemnunt, putantes propter desidiam *ministros* in bemate sedere: et hunc canonem despiciunt, et non sedent. Et per hoc omnes canones *interpretationis* de resurrectione irritos faciunt. Sed et fideles non debito more adorant et surgunt; et, velut lege carentes, « dissolutae sunt viae eorum
15 omni tempore », ¹ nec quidquam ecclesiastici decoris considerant. Est autem qui gaudet et dolet *inter mysteria agenda*, et futura omnia considerat ², ille nempe cuius, dum mysteriis interest, cogitatio in resurrectionem *intenta* est, et omnia quae ibi (sc. in saeculo futuro) sunt per ea repraesentat: deinde,
20 accepto sacramento, domumque profectus, gaudet, perinde ac si *ipsum* Christum iudiciumque eius et misericordiam et retributionem vidisset.

*Cum autem haec res propter magnitudinem eius longius sit p. 83.
protracta, eo quod typis et rebus exponendis conferta sit, hanc
25 claudamus, et alias magni atque divini huius officii res decla-
remus, ut in portu bono absolutionis verborum nostrorum quiescamus.

CAPUT XXVI.

Quare in festis dicimus « Terribilis es », et in epiphania
hullālam? et cur haec in nullis dominicis dicimus? et quare
30 dicit diaconus « Glorificate », et responsum (‘unnāyā) dicunt
in bemate? et quodnam mysterium habent responsum et versiculi (bātē) et « Corpus tuum et sanguis tuus », et omnia
quae in his ponuntur?

Ante diximus, festa magis ad Domini nostri dispensationem
35 accommodari: atque cum festum agimus, praeter commemora-

¹ Ps. x, 5 (syr.). — ² Ad verbum: « videt ».

tionem mortis et resurrectionis, ipsum quoque festum honoramus. Et quia ab initio mysteriorum mortem et resurrectionem significabamus, neque *ibi*¹ licebat nobis in *festo* nativitatis amplius quid inferre mysteriis epiphaniae aut ascensionis²; completa iam anaphora³, revertentes honorem festi exhibemus. 5
Et mysteria loco Christi ponimus, sacerdotes et diaconos loco discipulorum et angelorum; et stamus ordinatum, velut servi coram domino, et laudes regis recitamus. Et quia in nativitate angeli pastoribus apparuerunt « gloria » dicentes, pastoresque « regressi sunt glorificantes et benedicentes Deum »⁴, et magi 10 cum vidissent stellam « gavisii sunt gaudio magno valde »⁵; ita et nunc, omnes glorificant Deum excelsum. At cum gloria, quam viderunt duo illi prophetae priores, Isaias inquam et Daniel, iam supra sit celebrata per canonem « Clamantes »: veniunt nunc iterum cum laudibus (*hullāle*) suis, et ex aliis 15 duobus prophetis glorificant, *scilicet* ex David et Ezechiele. Et sublimia eorum verba proferunt: « Terribilis es, inquires,

p. 81. Deus excelsus, de sanctuario tuo »⁶, Davidis: «*et* Benedictus honor Domini de loco suo »⁷, Ezechielis. Et hisce versibus plaudentes prophetarum testimonia adhibent, quae in Christo 20 nato impleta sunt. Ita et evangelium ad unumquodque dominicae dispensationis factum sententiam de prophetis applicat.

Quod primum secreto dicunt, deinde vocem elevant, *hoc est*: ita dispensatio Domini nostri abscondita fuit a vulgo, cognoscebant autem eam angeli et homines pauci. Quod vocem ele- 25 vant, *hoc est*: Dominus noster iam revelatus est et notus. Quod ii, qui in templo sunt, his respondent, *significat* gentes, quae conversae sunt et fidem acceperunt quae est in Christum. Quod ii, qui intus sunt, versus (*peṭhīgāmō*) de vetere testamento dicunt, *hoc est*: ipsi melius intelligunt prophetas eorumque tes- 30 timonia, et introducunt testimonia eorum quae in ipso festo

¹ I. e., in priore mysteriorum parte, ubi mors et resurrectio figurabantur. — ² Vel: « amplius quid innovare (distinctionis causa) inter nativitatem et mysteria epiphaniae aut ascensionis »: textus difficilis est interpretatu: expectares huiusmodi sensum: nec licebat nobis *ibi* amplius quid inferre mysteriis in *festo* nativitatis aut epiphaniae aut ascensionis ». — ³ Sive « consecratione » (*quiddā shā*). — ⁴ Luc., II, 20. — ⁵ Matth., II, 10. — ⁶ Ps. XVIII, 35. — ⁷ Ezech., III, 12.

- impleta sunt; nam eos duntaxat versus dicunt qui sunt idonei. Quod post alterum quemque versum coniungunt cum ipsis *versibus* « Terribilis es », *hoc est*: prophetiam cum Domini nostri dispensatione coniungunt. Quod populus solum « Terribilis es »
- 5 respondet, neque versus dicit, *hoc est*: populis omnibus, postquam baptizati sunt, non est impositum iugum mandatorum veteris *testamenti*, sed apostoli scripserunt eis, prout Actus ostendunt, ut abstineant se a strangulatis et a fornicatione et ab eo quod sacrificatum est et a sanguine ¹; et praeter haec
- 10 omnia comedant: et nunc quoque ipsi (sc. fideles) versus dispensationis dicunt, *hoc est* « Terribilis es ». Quod in fine dicunt supplementum (‘a qqa ph ǣ th ā), *hoc est*: ostendunt expectationem prophetarum nunc impletam esse, ipsosque *prophetas* requievisse. Quod supplementum cum responso (‘unnā yā) miscent, *significat* unionem populi cum populis per evangelium
- 15 Christi. Quod diaconus dicit « Glorificate » ², — Gabriel scilicet, qui pacem annuntiat iis, qui in vetere testamento vixerunt, — *hoc est*: illi de longe viderunt Christum: nimirum omnes prophetae, qui in bema te sunt, in lege *ambulabant in Ierusalem. p. 85.
- 20 Dixit Išo‘yah: «Vigilatores ad bema ascendunt et dicunt responsum ». Quod ad bema ascendunt, *hoc est*: ad Ierusalem. Quod etiam caeci sunt, *hoc est*: ii, qui operibus fuerunt strenui, sed in baptismo non participaverunt, non perfecte delectantur, sed quodammodo caeci sunt in delectatione ³, verbum implentes quod Dominus noster dixit: « Omnis qui ex aqua et
- 25 Spiritu non nascitur, non potest videre regnum Dei » ⁴. Ita et caeci, qui in lege sunt, confortantur; et videntes se ad misericordiam vocatos esse officii ⁵, quod est in Domino nostro, cum gaudio glorificant: per hoc ita ostendentes: Etsi digni non
- 30 essemus ut videremus hanc bonam spem, tamen expectabamus eam, et desiderabamus eam videre: et per similitudines aliquantulum figurabatur coram nobis, et contenti eramus. Secundum quod Dominus noster dixit in evangelio: « Abraham pater vester exultabat ut videret diem meum, et vidit et gavisus est » ⁶:

¹ Act., xv, 20, 29. — ² Vel: « Laudate ». — ³ Vox « delectatio » seu « voluptas » ab auctore passim pro caeli beatitudine vel pro sumptione eucharistiae, quae caeli gaudium significat, usurpatur. — ⁴ IOHAN., III, 5. — ⁵ Sensus est: videntes se vocatos esse ad misericordiam quae acquiritur per participationem in officio. — ⁶ IOHAN., VIII, 56.

ita et nos desiderabamus videre eum. Nam et ipse Dominus noster rursus ait: « Multi prophetae et iusti desiderabant videre unum ex diebus Filii hominis, et non viderunt » ¹. Hi igitur cum gaudio glorificantes, typum exprimunt eorum, qui in vetere testamento ministrabant.

5

Finito autem responso, et egrediente Domino nostro ², mox revertentes testimonium insuper introducunt de versiculis (bāt ē), qui versus (peth gām ē) prophetiae implent: « Ecce viderunt oculi mei misericordiam tuam, quam parasti omnibus populis: lumen ad revelationem gentium, et gloriam plebi suae Israel » ³; 10 verbum quod locutus est Zacharias ⁴. Et unumquemque versiculum cum responso coniungunt, eo quod sua quisque *testimonia* prophetiae exhibent, et prophetiam suam cum Christo, qui iam apparuit, coniungunt. Quare, cum unum sit responsum, p. 86. versiculi multi sunt; *quia, simili modo, cum Christus unus sit, 15 prophetae multi fuerunt. Nam et beatus ipse Ephraem unicuique responso versiculos composuit secundum numerum omnium litterarum *alphabeti*. Quod secundum litteras composuit, ostendit nos Dei virtutem per scripturas cognovisse. Quod ad omnes *litteras* composuit, ostendit prophetas esse multos, et omnes 20 prophetias eorum finem accepisse. Quod autem singuli versiculi necessario cum responso coaptandi sunt, *hoc est*: omnes prophetae uni Christo haerebant. Quod versiculi similes sunt supplemento (a q q a p h ē t h ā) responsi, *hoc est*: prophetia illorum similis est iis, quae in Domino nostro et in dispensa- 25 tione eius perfecta sunt.

Quod ii, qui apud mysteria sunt, mutant nunc *dicentes* « Corpus tuum et sanguis tuus », *significat* gratiarum actionem omnium rationalium *creaturarum*, qui reddunt gloriam ei, qui ipsos laetificavit. Quod ii, qui apud mysteria sunt, dicunt, deinde 30 ii qui apud bema, respondent eis, *hoc est*: « mortui, qui in Christo, resurgent prius » ⁵, ipsique laetificari et gratias agere incipient. Quod alii respondent post illos, *hoc est*: hi quoque per misericordiam, quam consecuti sunt, laetificati sunt. Qui autem ultimos versiculos (bāt ē) dicunt, *sunt* quasi potestatem habentes 35 in mysteria, propter labores suos, et in mansiones regni; quo-

¹ MATTH., XIII, 17; LUC., XVII, 22. — ² Sc. sacerdote, vel sacramento.
— ³ LUC., II, 30-32. — ⁴ Sic codd.: lege « Simeon ». — ⁵ 1 *Thes.*, IV, 16.

rum mansiones multae sunt. Quod populus primam illam stropham (tar'ā) respondent, *hoc est*: ipsi, propter misericordiam in se factam, una mansione digni habiti sunt: ne tamen, quod misericordia digni habiti sunt, propterea similes fiant iis, qui
 5 operati sunt. Sicut enim si quis caenam facit, mittens vocat cum gaudio amicos suos, inimicos a se repellit; quosdam vero, qui non male deliquerunt, sed minora peccata *commiserunt*, sua gratia introducit, — qui tamen ingressi non aperta facie delectantur, ut *amici eius, sed minora eis obsonia apponuntur, p. 87.
 10 — amicis vero suis, licet cum istis in convivio sint, pluribus habet dignos honoribus: ita et in iudicio Domini nostri agitur: iusti per labores suos mansiones paternae domus possidebunt; peccatores, misericordiam consecuti, mansiones minores possidebunt. Haec omnia per « Corpus tuum et sanguis tuus »
 15 figurantur. Unde et populus, propter misericordiam in se factam, eandem stropham (tar'ā) respondent: ceteri ¹, *scilicet* superi ², versiculos (bātē) multos dicunt.

Idcirco autem « Terribilis es » et « Corpus tuum et sanguis tuus » in nullis dominicis dicuntur, quia in dominicis solam resurrectionem significamus: in festis vero, et resurrectionem et allegoriam festi ³: et festo quidem « Terribilis es » et « Corpus tuum et sanguis tuus » tribuimus; resurrectioni responsum tantum cum versiculis. De his rebus *haec* satis sit declaratio.

Sed et canticum (teshbōhtā) subiungunt, quae est gratiarum actio communis malorum et bonorum, sapientium et insipientium. Et ita singulis sensibus eam iucunditatem attribuunt, in qua quisque versatur; ut quisquis in omnibus sensibus suis sanctificatur, perfectus sit in regno, et cum offert decem minas, decem civitates ei reddantur; ei vero, qui minus *offert*, pro
 25 ratione *numeri* sensuum reddatur. Cum insuper sensus et corporis sint et animae, Dominus noster, cum parabolam proponeret de minis, *unam minam* decem minas comparasse ostendit: quae quidem mina intellectus est. Decem servos dicens, de perfectione *huius* numeri indicavit; quia nullus est numerus
 30 supra decem. Decem minas *dixit*, quia omnibus dedit intellexit

¹ Codd. « ultimi », una littera mutata. — ² I. e., ut videtur, diaconi in abside. — ³ I. e.: et resurrectionem significamus et allegoricam praesentationem festi agimus. Superius (vide p. 27 not. 1) ἡ ὑγᾶ ὑᾶ pro « expositione allegorica » usurpatum est.

etum. Negotiatio per sensus fit: si quis in uno sensu sanctificatur, unam minam lucratur: si in quinque sanctificatur, quinque minas lucratur: et reliqua. Sic et ²canticum hoc ostendit, et dicit: p. 88. « Robora, Domine noster, manus quae extensae sunt »: et dinumerat manus et oculos et aures et os et linguam et pedes, 5 « et corpora quae manducaverunt », et « amorem magnum », qui est complementum animae ¹. Postquam singulorum sensuum gratiarum actio impleta est, mox ad aliud *canticum* se convertunt, quod est « Domine noster Iesu », quod et magis generale est. 10

Et sic inter receptionem mysteriorum, quae beatitudo est *caeli*, multis modis *Deum* collaudant. Quemadmodum cum homines ad convivium conveniunt ², singuli modulationem (q̄ i n t ā) carminis laeticam proferunt, et uno ipsam modulationem canente omnes gaudent et post eum respondent: idem et hic fit, 15 quando Dominum, qui advenit, toto habitu cunctisque modulationibus laudant, et Christum ³ comitantur donec beatitudinis mysteria distribuerit et *in caelum* ingrediatur. Unde dicit beatus Iſō'yabī: « Venit sacerdos cum mensa ⁴ ad bema, et eis dat, qui apud bema sunt », hoc est clero: quo ostendit, Dominum 20 nostrum misericordiam suam in eos effundere, qui sub lege conversati sunt, et ad eos in misericordia sua venisse. Sicut de caelo descendit Ierusalem, ita et nunc inclinatur se ut ad eos veniat. Et licet non ita in omnibus locis agatur, ita tamen sanctus ipse Iſō'yabī praescripsit, ut excellentiam mysteriorum significaret. 25

Et cum sacerdos omnia compleverit, et Dominum suum in omni dispensatione imitatus sit, in hac *scilicet* quae iam peracta est, et in illa quae futura est: tandem cum spiritalium turmis ⁵ electisque suis et hominibus sanctis ⁶, qui laboribus 30 ipsorum gradus atque mansiones possederunt, ad thronum suum, caelum, ingreditur, et in throno suo sedet; et sancti isti et spiritalis gaudent cum eo in aeternum et delectantur.

¹ Ad verbum: « qui est complementum quod in anima est »: sensus fortasse est: mentione « amoris », sensus animae implicite, sicut sensus corporis explicite, in canticis indicantur. Vox « m u l l ā y ā », « complementum », graeco πλῆρωμα aliquando respondet, hoc sensu: « ea, quibus aliqua res impletur ». — ² Ad verbum « sunt ». — ³ I. e. sacerdotem. — ⁴ I. e. patena. — ⁵ Sc. diaconis. — ⁶ Sc. presbyteris.

Quare nunc iterum in porta absidis diaconus proclamat:
« Omnes nos ergo »? et quid significant orationes sacerdotis:
et omnia quae hic observantur usque ad finem mysteriorum?

5 Postquam rex iudicii sui dispensationem absolvit, et cum
sanctis suis in caelum ascendit, hominibus, in quos miseri-
cordia facta est, *foris* manentibus post gaudium ¹ acceptum,
— qui, quamvis ab eo longe remoti, nihilominus gavisi sunt,
— mox Gabriel, propterea quod omnes in unam iam ecclesiam
10 redacti sumus et per ablationem passionum inconstantiae con-
sociati et simul in regni beatitudine laetificati, ostendit et dicit:
« Omnes nos igitur, qui per donum gratiae Spiritus sancti ap-
propinquavimus, et digni habiti sumus », et reliqua. Nos digni
iam habiti omni hac gratia et liberati a passionibus peccati,
15 et heredes facti regni caelestis, confiteamur nunc et glorifi-
cemus eum, qui, cum indigni essemus propter peccata nostra,
conversus est ad nos in misericordia sua multa, et redemit nos
a morte et ab inconstantia: et facti sumus heredes bonorum
eius. Quid *ergo*? « confiteamur ei et glorificemus eum ». Deinde
20 populus, rectori suo Gabrieli obtemperantes, gloriam reddunt,
et dicunt communiter: « Gloria ei pro magnitudine doni eius,
de quo non sufficiunt mortales loqui, quod nunc effusum est
super nos ».

Videns autem populum perfecte gratias egisse, mox ipse
25 quoque rogat iubetque: « Orate nunc, ut pax sit nobiscum ».

Deinde sacerdos, quasi populo suo gaudens, quod digni ha-
biti sint sui ipsius beatitudine, et exsultans propter magnalia
omnia quae erga populum suum facta sunt, gratias Creatori
Deo rependit per Hominem de nobis *desumptum*, *et dicit:
30 « Decorum est, Domine mi. per singulos dies confiteri divi-
nitati tuae et adorare maiestatem tuam, qui resuscitasti genus
nostrum de pulvere, et fecisti illud filium naturae ² spiritualium:
et in una ecclesia glorificabunt te nova gloria ³: et delectasti
eos in regno tuo, et docuisti eos iucunditatem laudum tuarum,

¹ I. e. communionem. — ² I. e. unius naturae cum spiritualibus. « Fi-
lius naturae » syriace passim pro « consubstantialis » (ὁμοούσιος) usurpa-
tur. — ³ Seu: « laudabunt... laude ».

ut incessanter iugiter confiteantur tibi, vocibus laudis et confessionis Trinitati tuae gloriosae ».

Deinde populus pro more suo adorans super terram, quasi Creatorem suum gloriamque honoris eius reveritus, « Gloriam » reddit, et sigillum « Amen ». Et petunt ab eo ut ipsis benedicat; qui, audita eorum petitione, sermonem suum ad eos convertit, et dicit: « Ecce ¹ ad Christum, filium generis vestri, confugistis, qui dignos vos habuit omnibus honoribus suae perfruitionis, quae est, arrhabonis modo, corpus et sanguis eius: ipse det toti universitati rationabilium *creaturarum* ut glorificemus eum omnibus sensibus nostris, — quando pignus hoc mysteriorum, quod accepimus, consummatum fuerit nobis in regno caelorum, cum consummata fuerit resurrectio, — cum omnibus electis eius, per gratiam et misericordiam eius ».

Deinde dicit *Isō'yabhl*: « Diaconus pacem secreto instituit; et qui in abside sunt pacem invicem secreto dant ». Utpote hoc ampliori dono digni prae populo, in quem misericordia facta est, cum Christo delectantur secreto. Per pacem, quam invicem dant, *significant* cogitationes inconstantiae, in quibus ira latet, ab ipsis transiisse. Quod ordinatim stant, *significat* cuncta ibi ² in ordine decoro esse. Quod alii, praeter illum qui consecravit, orant, *hoc est*: sancti digni habentur sessione ³ cum Christo. Quod ipse *qui consecravit*, postea benedicit, *hoc est*: ipse est qui facit ut *illi* mysteriis perfruantur. Deinde, p. 91. *postquam ibi secreto delectati sunt sancti, egreditur sacerdos ut et ab illis videatur, qui misericordiam consecuti sunt, et illis quoque benedicat: et cum ii, qui intus sunt, iugiter cum eo delectentur, illi, qui foris, ex parte *tantum*. Egreditur quidem, et cum eo Gabriel et comitatus sociorum eius, quasi in honorem regis. Et clamat insuper ipse (sc. Gabriel) suppliciter coram eo ut benedicat populo, qui ei confessus est. Et benedicit eis, et dicit: « Ille qui iam in omnibus perfectionibus consociavit totum genus nostrum per mediatorem Iesum Christum, ipse vobis benedicat, et vos gaudere faciat ⁴, et adiciat vobis honorem abundantem ».

Ceterum, pius Timotheus hic iterum adiecit ad canones

¹ S. « Nunc ». — ² Sc., in caelo. — ³ Ita Cod. A (vide « Corrigenda ») S habet « dono ». — ⁴ A: « et renovet vos ».

Išo'yabhi, ut dicerent *fideles* « Pater noster qui es in caelis », orationem doctrinae Domini nostri, ¹ quae plena est delectatione vera ¹. Et simul dicunt ² eam qui intus et qui foris sunt: hoc est, omnes a passionibus inconstantiae erepti sunt, et tales
5 effecti sunt ut perfruantur corpore et sanguine, quae sunt arrhabon regni.

Expletis omnibus, ligantur vela supra ³, quae divisa erant, inter sanctos perfectos et homines misericordiam consecutos. Et nunc claudunt portas thalami, quia perfecta est redemptio.
10 Sed et sanctis illis, qui intus sunt, alius honor assignatur, ut distinctionem (puršānā) ⁴ quandam accipiant, quae est amor perfectus. Et puršānam, cum offertur ⁵, benedicit sacerdos qui consecravit, quia omnia a Christo perficiuntur.

Deinde omnes, tantis honoribus dignati, domum cum gaudio
15 proficiscuntur, et *alterum* insuper convivium parant, ut illud gaudium eorum divinum corporalium rerum convictu adimpleatur. Sed et invitationes invicem parant, epulasque ⁶ et convivia: quia sicut *Christus eos una coniunxit per dispensationem suam p. 92.
et fecit eos unum corpus et spiritum unum, *ipsi quoque* ve-
20 lut discipuli invicem colloquuntur.

Deo autem Patri, qui ab omni errore nos redemit, et Filio eius unigenito Iesu Christo, qui nos ad familiare mysteriorum suorum consortium adduxit, et Spiritui sancto, qui sapientes nos reddidit omni sapientia doctrinae suae, et semitas nobis,
25 quae ad regnum nos perducunt, monstravit, gloria et honor in saeculum saeculorum.

CAPUT XXVIII.

Quare non genuflectunt diaconi in abside per totum officium?

30 Ante diximus, genuflexionem mortem ubique significare, sive extra *absidem* genuflectamus sive intus, sessionemque in terra idem significare. Et sacerdos in abside genuflectit, quia Christi similitudinem gerit, mortemque eius et resurrectionem figurat.

¹ Vel: « quae adimplet delectationem veram ». — ² Ad verbum: « glorificant », seu « laudant ». — ³ I. e., ante absidem, seu « caelum ». — ⁴ Id fortasse quod « eulogia » vocatur. — ⁵ S: « et cum accipiunt puršānam ». — ⁶ Vel « symposia » (syr. « p u ḥ r ē »).

Christus in sua humanitate mortuus est: iure ergo *sacerdos* genuflectit, et mortem figurat. Diaconi vero, quia typum gerunt spiritualium, — spiritales autem omnino non moriuntur, nec mortali corpore induti sunt, — secundum suae naturae proprietatem typos agere debent: et non genuflectunt, quia mori non possunt: sed stant in pedibus, quia spiritales ante bema stant assidue. De Gabriele accipe documentum, qui dixit Zachariae: « Ego sum Gabriel, qui asto ante Deum » ¹. Et Isaias quoque dixit: « Et seraphim stantes super eum » ²: et Daniel ait: « Mille millia stant coram eo, et decies millies dena millia honori eius ministrant » ³. Ita et diaconos, qui typus sunt spiritualium, oportet in ministerio suo stationem exhibere solum: quapropter non genuflectunt in abside ⁴.

p. 93.

*CAPUT XXIX.

Quare in passione et in ieiunio non dicit diaconus ante evangelium « Stemus parati », sed « In silentio estote »? et quare non legunt lectiones legis et prophetarum in baptismo et in mysteriis sabbati?

Cum evangelium dominicis et festis legitur, non mors hic sed dispensatio celebratur: et cum dispensatio celebratur, angelus se nobiscum consociat propter rationem et vitam ⁵: de qua re, ecce supra dictum est a nobis. Cum autem passionem aut ieiunium mystice agimus: quia non esuriunt *angeli* nec sitiunt nec ieiunant nec moriuntur, angelus se a nobis dissociat, mortem et passionem nobis applicans, et dicens: Nunc ieiunium ieiunantes, — cum nostra natura nec ieiunet nec manducet, — « estote vos in silentio, et silete », et ministerium implete quod vestrae naturae proprium est. Rursum, cum passionem et mortem mystice agimus, idem dicit. Et ubi baptismum agimus, quia hoc proprium est nobis, et per hoc mortem quoque significamus, non se nobiscum consociat.

Quare lectiones prophetarum non legantur in baptismo et in mysteriis sabbati, haec causa est: quia quandocumque vetus

¹ LUC., I, 19. — ² IS., VI, 2. — ³ DAN., VII, 10. — ⁴ A om. — ⁵ I. e., quia angelus (diaconus) per rationem et vitam nobiscum particeps est, prima persona plur. utitur, dicendo « stemus ».

testamentum legimus, veterem illam dispensationem — sive ante legem sive ipsius legis — significans. In baptismo autem, quia per signationes *olei*, et ea quae antea *facta sunt*, veterem dispensationem significavimus ¹, et ad initium novi *testamenti*
5 ingressi sumus per proclamationem *diaconi*, non debemus vetus legere, quod veterem dispensationem significat; sed in via canonum ² nostrorum pergamus, et apostolum legamus, qui carnalem domini nostri nativitatem significat: et cantum (zum-
10 mārā) *dicamus*, qui Iohannis baptismum significat; et evangelium, quod Domini nostri baptismum significat; deinde veniamus et nos eius baptismo baptizemur. *Rursum vero, vespere p. 94.
sabbati, quia completo baptismo dicimus Dominum surrexisse, simul ac baptizati de Iordane surrexerint ³, atque cessavit iam vetus *testamentum* et transiit, et novam legem vidimus —
15 Christum scilicet, qui dispensationem suam complevit, et mortuus est et surrexit —: iure lectiones veteris *testamenti* deponimus, quae nomini mortem inferunt naturae; eas vero lectiones legimus, quae Domini nostri dispensationem exhibent, et satis est: quia mundus transiit vetus, et novus figuratur,
20 hoc est, status *qui futurus est* post resurrectionem.

CAPUT XXX.

Quare in dominica resurrectionis mane foras exeunt, et dant pacem invicem, et dicunt « Pax ⁴ resurrectionis » aut sōghitham ⁵?
25 Cum Christus *iam* surrexerit, et nos cum eo mystice, angelosque viderimus una nobiscum ab inconstantia liberatos, et nos cum eis facti simus una ecclesia: nunc novitatem quoque resurrectionis status ostendimus. Crux et evangelium et episcopus cum thuribus ac luminibus, una cum congregatione tota,
30 foras egrediuntur ad atrium (dārěthā) *ecclesiae*, cum respon-

¹ Vide Tract. V, capp. v et vi. Sensus est: vetus dispensatio significatur per primam et alteram unctionem, et ideo necesse non est ut significetur per lectiones veteris testamenti. — ² « Canon » passim usurpatur quasi « mysticae interpretationis ratio ». — ³ I. e., Dominus eodem fere tempore surrexit quo baptizati de fonte exeunt: sc. vespere sabbati. — ⁴ A om. — ⁵ Sōghithā videtur esse rhythmus formam dialogi habens.

soriis (‘ōnyāthā) resurrectionis. Quod egrediuntur crux et evangelium et episcopus, *hoc est*: Christus ad nos venit initio, quia visitavit nos per dispensationem suam; et in fine *veniet*, quia ipse nos resuscitaturus est. Quod foras exeunt, *id est*, ad locum in quo crucifixus est Dominus noster, qui est extra 5 Ierusalem. Et evangelium dicit sepulchrum fuisse prope crucem: « Erat in eo loco, inquit, in quo crucifixus est Iesus, hortus, et in horto monumentum novum » ¹, etc. Et nostra denique resurrectio in eo loco erit, in quo crucifixus est Iesus.

p. 95. Sed et locum prope Ierusalem fuisse *evangelium dicit ². Ita 10 et foras egredimur ad atrium, extra Ierusalem *sen* templum.

Quid autem? Dant pacem invicem tota congregatio: episcopus, inquam, per crucem et evangelium ³; et *ceteri*, unusquisque socio suo: simul sacerdotes et diaconi et populus. Quod pacem dant, *hoc est*: solutae sunt cogitationes carnales, et tota 15 ecclesia facta est una, spiritualium *nempe* et corporalium: nec caput ibi nec cauda est, nec magnus nec parvus, quia omnes unius gradus ⁴ sunt in incunditate regis Christi, et *ipse* Christus nobiscum participat per humanitatem suam. Quemadmodum hic cum nostra natura fuit, ita et ibi in eis participabit quae 20 nostra sunt: ipse caput, et nos ei corpus. Et cum omnia Filio subiecta fuerint, ipseque Filius in humanitate sua, sicut est unitus cum Verbo, apparuerit in iudicio: tunc omnes unam cogitationem possidebunt, et malitia atque libido cordium nostrorum eradicabitur, et omnia erunt bona: nec virga exacto- 25 rum ⁵ ibi erit, sed gaudium et pax in Spiritu sancto.

Sed quid porro? Dicunt « Pax resurrectionis », aut sōghitham. Et si sōghitham dicunt, pauci ⁶ eam dicunt: si autem « Pax » dicunt, episcopus dicit. Ubi enim sōghitham dicunt, ostendunt se ad sepulchrum stare cum Maria, et flere et sei- 30 scitari de Christo: si autem dicunt « Pax », hoc figura est Christi: quia hic ⁷ doctrinam Mariae impertit, illic ⁸ autem doctrinam de iudicio impertit ovis, quae ad dextram sunt, et haedis, qui ad sinistram. Itaque pauci ⁹ dicunt sōghitham, secundum viliores ac minores naturam mulierum: si autem 35

¹ IOHAN., XIX, 41. — ² *Ibid.*, v, 20. — ³ I. e., ut videtur, evangelium et crucem osculando. — ⁴ ἀκμῆ. — ⁵ Cf. IS., IX, 4. — ⁶ Vel « minores ». — ⁷ I. e., ut videtur, quando dicitur sōghitha. — ⁸ I. e., quando dicitur « Pax » (?). — ⁹ Vel « minores ».

« Pax » *dicitur*, episcopus hoc dicit, qui locum Christi implet. Haec hactenus.

Denique quietem dedimus Tractatui quarto in portu *comple- p. 96.
tionis; et in eo, quantum potuimus, dispensationes ¹, quae in
5 mysteriis adhibentur collegimus. Et cum in agone staremus
expositionis mysteriorum, ille nobis vires contulit, qui est in-
firmorum roborator, et imbecillitatem nostram confortavit. Et
ipsi Christo, qui ad nostram salutem nobis mysteria sua tradidit,
et cum eo Patri eius, qui ad genus nostrum misit eum, et Spi-
10 ritui sancto, qui descendit et sapientes nos effecit, et notam
fecit nobis potentiam maiestatis suae, gloria et honor in sae-
culum saeculorum, Amen ².

Explicit Tractatus quartus.

TRACTATUS QUINTUS.

15

CAPUT PRIMUM.

Quare, cum Dominus noster in epiphania baptizatus sit, Išo'yabl baptismum in vespere resurrectionis constituit?

15 'Auxilio Domini nostri, vestrisque orationibus, frater noster, de gravi agone expositionis officii mysteriorum evasimus; et
timor noster de ea solutus est. Et licet expositiones *nostrae* non
sint idoneae, tamen pro viribus promissum nostrum absolvi-
mus. Porro autem, veniamus ad expositionem sancti baptismi ³.

Interrogasti, frater noster, de die baptismi. Quoniam bapti-
smus Domini nostri ipsi quidem mortem mysticam significavit,
25 nobis autem nihil omnino: 'mors vero eius nostrum baptismum
significat ¹; quia in morte eius et resurrectione baptizamur,
ut sicut ille *resurrexit*, resurgamus in fine: iure non cum Do-

¹ I. e., ut videtur, mysticas significationes. — ² Hic sequuntur in A
ea quae initio Tract. V habentur in S; vide not. seq. — ³ Haec in
Cod. A ad finem Tract. IV sunt posita, adiectis et sequentibus: « Expli-
cit Tractatus quartus: et lāh (sc. Domino) gloria aeterna: Amen ». —

⁴ Potest et ita verti: « sed baptismus noster eius mortem significat »;
sed hoc minus accurate reddit ordinem verborum.

mino nostro baptizatur nos. Dixit enim beatus Paulus: « Ne-
scitis quoniam qui baptizati sumus in Christo, in morte eius
baptizati sumus? » ¹ Quare, in morte eius baptizamur, ut fiat
hoc nobis mysterium resurrectionis nostrae. Et quemadmodum
p. 97. ille baptizatus est et implevit dispensationem suam, deinde ²ad- 5
ventum eius accepimus: et quemadmodum, quando baptizatus
est, mortem significavit, et post mysticam mortem mortem na-
turalem mortuus est, et resurrexit: ita et nos, differamus bap-
tismum nostrum usque ad mortem eius: primo, quia ille differt
a nobis; deinde, quia ille ³re vera ²prior nobis surrexit, et 10
promissione promisit nobis resurrectionem: rursum vero, quia
morte eius redempti sumus, neque ille glorificatus est nisi per
mortem; sed et nos, cum baptizamur, Satanam vincimus simul
et mortem: ille autem non aperte Satanam vicit in die bap-
tismi sui, quia postquam baptizatus est ieiunavit, et per ieiun- 15
nium suum vicit Satanam. Expectemus ergo nos donec mortem
suam per baptismum figuraverit, et deinde Satanam vicerit: et
tunc incidamus cum eo in Iordanem, tanquam in infernum, ut
cum vera eius resurrectione figuremus nostram resurrectionem
mysticam, ⁴quae id significat nobis, quod illius baptismus *signi-* 20
fieavit illi ³.

Et propter hoc, baptismum nostrum constituimus in resur-
rectione, non in die baptismi eius (sc. Christi): ut dum resurgit
ille de sepulchro, resurgamus nos de Iordane.

CAPUT II.

25

Quare praecepit *kō'yabhi* ut feria secunda mediae ieiunii
hebdomadae baptizandi veniant et nomina sua inscribant; et
die divisionis *ieiunii* egrediatur presbyter, et cum eo duo diaconi,
et recitet super illos [mannus impositionem] ¹ vespere et mane
usque ad baptismum? 30

Cum in omnibus officiis sollicitus esset beatus *kō'yabhi* ve-

¹ *Rom.*, vi, 3. — ² A: « in baptismo » « ba'ā m ā dh ā » pro
« ba'ā bh ā dh ā ». — ³ Dubia interpretatio. Sensus videtur esse
hic: nostra, in baptismo, mystica mors et resurrectio significat nobis
veram nostram resurrectionem; sicut et Christi baptismus mortem ei
et resurrectionem veram significavit. — ⁴ Vide huius capituli inscrip-
tionem initio totius operis positam; vol. I, p. 13.

teris ac novi testamenti typos exprimere: hoc idem in baptismo egit ¹. Dicit enim: « Feria secunda divisionis *ieiunii* veniunt baptizandi et nomina sua inscribunt coram sacerdote ». Hoc typus est obedientiae *Abrahae, promissionum patris. Obedivit p. 98.

5 Abraham Deo, et reliquit domum patris sui, et abiit cum Domino in terram quam monstravit ei: ita et baptizandi, vice Abrahae sunt, quia nomina sua inscripserunt et sacerdoti, *hoc est* Deo, obedientiam praestant. Sed non statim postquam nomina sua inscripserunt recitat super eos manus impositionem, 10 sed moratur usque ad divisionem *ieiunii*, — tempus quod moratus est Abraham, donec Deus apparuit Moysi et implevit promissionem Abrahae *datam*. Cum enim electus esset Abraham, annuntiatum est ei de afflictione filiorum eius eorumque redemptione; et redemptio eorum manifestata est per Moysen.

15 Cur autem « feria secunda », et non « dominica »? Cum dominica sit mundi initium, non dixit « dominica », sed « *feria secunda* », quando aliquid temporis transivit de mundo. Nam et beatus Moyses in medio saeculo venit: si enim annos computaveris ab Adam usque ad Moysen, et a Moyse usque ad 20 Christum, dimidiaae partes sunt, plus minus, *omnium* annorum. Sed et lectiones, quae ab hac hebdomada leguntur in lege, mentionem faciunt conversationis Abrahae et filiorum eius.

Quid autem? « Die divisionis *ieiunii* egreditur presbyter et duo diaconi, et recitat super eos manus impositionem vespere 25 et mane, stantibus post eos sponsoribus eorum ». Dicit insuper, quod primum docent eos abrenuntiationem Satanae et confessionem in Deum: quia sic Abraham, cum egressus esset de domo patris sui, abrenuntiavit idolis patris sui, et credidit in Deum qui fecit caelum et terram. Quod egreditur sacerdos 30 cum duobus diaconis, *hoc est*: Deus apparuit *Abrahae* cum duobus angelis, et annuntiavit ei de circumcisione et de promissione filii eius Isaac. Ita et sacerdos gradatim descendit, *quemadmodum *Deus* revelatus est Moysi.

p. 99.

« Egreditur, inquit, in vestitu lucido »: id est, quomodo *Deus* 35 apparuit Moysi in rubo. « Recitat manus impositionem »: doctrinam quam Moysi impertivit. « Vespere et mane »: perpetuo hoc facit, in typum duorum agnorum qui offerebantur quotidie

¹ Ad verbum: « praescripsit ».

in tabernaculo, vespere unus alter mane ¹. Ita, [cum] sacerdos vespere et mane recitat super eos manus impositionem, totum tempus dispensationis veteris *testamenti* significatur. Duo autem diaconi sunt Gabriel et Michael, qui administratores facti sunt duorum testamentorum: nam et semper apparuerunt ambo: in vetere testamento cum Deo; in novo, in resurrectione et ascensione *Christi*. 5

CAPUT III.

Quare, incipiente ultima hebdomada *ieiunii*, intrant in baptisterium? et *cur* insuper praecepit ut his diebus semel sacerdos vespere ad baptizandos egrediatur? et quid sibi vult hoc nomen « sponsores »? 10

Postquam absoluta est vetus dispensatio, et adventus populi cum Zorobabele et altera terrae occupatio *figurata sunt* per diem Hosannarum ², statim significatur et adventus Iohannis ad Iordanem. Dicit enim *Išō'yabh*: « Initio ultimae hebdomadae intrant in baptisterium ». Quod mane veniunt: *ideo fit*, quia in fine noctis *reteris testamenti* (?) venerunt Dominus noster et Iohannes ad *novam* dispensationem *iniciandam*. Ita et ipse *Dominus* praedicationem suam « mane » appellavit ³. Quod de abside egrediuntur cum cruce: quia Christus de caelo descendit, et *quia* Spiritus Iohannem comitabatur. Quod ligatis velis egreditur *sacerdos*: quia Christus secreto descendit, nec quisquam descensum eius noverat nisi spiritales: ita nec aperitur nunc absis, quae est caelum. Quod de templo egredimur ⁴ ad Iordanem: hoc typus est filiorum Ierusalem, qui ad Iohannem exhibant. Ait enim evangelista: « Exhibat ad eum Ierusalem et omnis Iudaea, et tota regio circa Iordanem » ⁵: ita exeunt ii, qui in templo sunt, ad videndum Iohannem in Iordane. Quod exeunt crux et evangelium: quasi Dei virtute potuerit Iohannes facere id quod fecit. Sacerdos, qui cum eis egreditur, est vice Iohannis. Inter responsoria (*ʿonyāthā*) vero *canenda egrediuntur*: quia *Iohannes* vocibus laudum ⁶ populum reprehendit. 20

p. 100.

¹ *E.c.*, XXIX, 38, 39. — ² *Sc.*, dominicam palmarum. Vide Tract. I, cap. XIV. — ³ Cf. MATTH., XX, 1. — ⁴ MATTH., III, 5. — ⁵ Codd. « eo ». — ⁶ Syr. « *t e š b ħ ā th ā* », quod hic fortasse « carmina » sonat. Vide

Sex diebus ante baptismum intrant in baptisterium, id est, quinque, et eo *die* quo fit baptismus: quia Iohannes quinque mensibus ante Dominum nostrum conceptus est, praeter eum in quo annuntiatus est. Quod semel hodie, vespere scilicet, sacerdos 5 benedicit baptizandis cum *oratione* manus impositionis, *hoc est*: quando baptizabat Iohannes, canones observabat veteris *testamenti*, et utrumque *testamentum* implebat; et quando novum testamentum praedicabat, ipse exordium huius factus, non desistebat ¹ de vetere. Sed et, « lex et prophetae usque 10 ad Iohannem » ², ait Dominus noster. Ita et sacerdos, mane baptismum perficit, sicut Iohannes: sed vespere recitat manus impositionem super baptizandos: id quod typus est dispensationis legis.

Ceterum, ad nomen « sponsores » quod attinet: hoc nomen 15 est eorum qui pro amicis ³ suis spondent creditoribus eorum, sive in re tributi sive in aliis rebus. Dicit enim Bar Sira: « Fili mi, si spoponderis pro proximo tuo ⁴, tradidisti animam tuam omnibus tentationibus » ⁵. Et quod hic quoque sponsores veniunt cum baptizandis, *hoc est*: spondent seipsos sacerdoti, 20 quod illi sine macula erunt in servitio eorum. Et sponsores istos loco sanctorum apostolorum pone, qui pro gentibus spoponderunt, et remissionem peccatorum eis conciliaverunt. Ita se habet nomen « sponsores ».

*Quidam ⁶ vero insuper dicunt, in praesentibus mandatis de p. 101. 25 diaconis ⁷ inesse admonitionem. Sed non est verum hoc: typum aliquem exprimebat *Išō'yabh* in omnibus praescriptionibus suis, quae in Codice habentur. Ostendit enim Deum spiritales praeposuisse mundi administrationi, quorum alii luminaria alii aera dirigant, alii iugiter animas hominum custodiant a maligno, 30 qui eis nocere velit. Et de hac re ostendit hic: « Qui lu-

Tract. IV, cap. VII, ubi *zummāra* post lectionem apostoli dicitur significare verba Iohannis ad Iudaeos. — ¹ Vide « Corrigenda ». — ² LUC., XVI, 16. — ³ Ad verbum « sociis ». — ⁴ Haec de *Prov.*, VI, 1. — ⁵ *Ecclesi.*, II, 1 (SYR.). — ⁶ A praemit: « Caput quartum tractatus quinti »; sed desiderantur in utroque Cod. quaestiones consuetae. Quae sequuntur manifeste ad ipsum baptismi diem spectant, non ad feriam secundam post dominicam palmarum, sicut ea quae praecesserunt. — ⁷ Vel « ministris ».

mina, inquit, accipiunt, paratos se habeant, quia ministri sunt zodiaci; et qui thuribula *habent* ¹ ministri sunt aeris; et qui aquam praeparant ² ministri sunt imbrium, et similium; et qui cornu tenet est vetus sacerdos, cui datum fuit cornu ex quo signaret reges et sacerdotes » ³. Sed et insuper dicit eos, qui 5
flabella habent, esse seraphim, qui ipsi regi ministrent. Sic et ii, qui cereos et lumina et thuribula tenent, coram sacerdote stant: sed procul ab eo, secundum canones medialis ecclesiae *angelorum*. Qui tenent flabella, super eum stant, secundum quod seraphim stabant super thronum divinum, sicut vidit Isaias: 10
« seraphim, *inquit*, stabant super eum » ⁴. Dicit *insuper* unum ex diaconis crucem ferre: eum scilicet qui vice fungitur Gabrielis, qui Regis vexillum ante eum feret in resurrectione.

Et dicit eos apostolum super thronum reponere, in latere sinistro. Ecce quantum curae fuit ei! Apostolus enim vices gerit 15
Moysis, qui adhuc in hoc officio partem habet: Iordanis a dextris, p. 102. apostolus a sinistris: in Iordane Iohannis baptismus. *in apostolo eius in leges obedientia: ut Iohannes, sicut est mediator, leges ad sinistram suam exhibeat quae, ecce, solvendae sunt, ad dextram suam ostendat Iordanem qui, ecce, nove advenit; *et ut* ipse sit 20
inter duo, quasi mediator duorum angelorum, qui omnes ad eum (sc. Christum) congregabant, eique ministrabant: ut ait evangelium de eo: « Et erat cum bestiis, et angeli ministrabant ei » ⁵. Altare baptisterii est vice sepulchri, nec non et vice throni Christi et honoris eius ad Iordanem ⁶. Quod non ad hoc accedunt 25
nunc, *hoc est*: quia necdum Christus apparuit. Et quoniam propter suum baptismum venit Iohannes, sui adhuc baptismi officio inserviat. Et diaconi, spiritales, hic operam dant ut Iohannem honorent ministratione sua, sicut mandatum est eis: et paratos se habent ad omnia quae necessaria sunt. 30

¹ Ad verbum: « ii qui sunt thuribulorum ». — ² A om., et recte fortasse: nam lectio huius codicis eius formae hic est, quae in praecedenti clausula habetur. Lectio cod. S glossam redolet, sed sensum satis bene reddit. — ³ Si haec re vera Išo'yabhi verba sunt, ut esse videntur, manifestum sit, mysticam modum interpretandi iam adhibitum fuisse in eius « Codice », seu ritu agendi officia — ⁴ Is., vi, 2. — ⁵ Marc., i, 13. — ⁶ I. e., altare significat honorem, seu excellentiam Christi, quae ad Iordanem manifestata est.

CAPUT IV ¹.

Quare dicit: « Sacerdos in vestitu lucido egreditur cum luminibus ac thuribulis »: et cetera quae hoc tempore fieri iussit?

5 Dicit nunc: « Egreditur sacerdos in vestitu lucido ». Sicut et Iohannes angelorum splendore vestitus erat, illoque lumine quod in Moyse fulgebat propter ieiunium eius: ita et hic (sc. sacerdos) resplendet. Quid autem? Pannum (ma^cpě rā) quoque album capiti suo imponit: ostendens dealbatum esse caput
10 suum, quod Adami peccato esset denigratum, nec potuisse leges antiquas primum peccatum dealbare. Et nunc venit sacerdos, Iohannes, dealbatis capillis, et ipse nitidus.

Quidam vero dicunt Iohannis capillos capitis ita copiosos fuisse, quia non haberet qui *caput ei mundaret: et propterea p. 103.
15 hic, sudarium in capite *sacerdotis* illorum vice capillorum esse. Si autem verum esset hoc, sudarium nigrum esse oporteret, secundum nigrum colorem capillorum. Sed hoc, *quod album est sudarium*, ostendit ipsum, — secundum quod homines aquarum lavacro esset mundaturus, — munditiam iam esse consequentum, caputque eius a peccatis dealbatum esse, statim ex quo
20 baptizare coepisset; eumque, ut esset ipse a peccatis mundatus, et illos potuisse mundare, quos baptizaret.

Egreditur autem *sacerdos* cum luminibus ac thuribulis, et ceteris: angelorum instar, qui ministrabant ei (sc. Christo) ².
25 Egreditur extra baptisterium; quia ad docendum nunc egreditur, ut populum verbis suis erudiat, deinde ad baptismum eos introducat. Nisi enim prius docuisset et admonuisset, quomodo baptizaret? Dicit enim evangelium, quod summos sacerdotes et Phariseos genimen viperarum vocavit; *et* ad populum
30 universum *dixit*: « Agite poenitentiam, quia appropinquavit regnum caelorum »: ad turbas autem dicebat: « Qui duas tunicas habet, det ei qui nullam habet: idemque in cibis faciat ». Et ostendit novi *testamenti* instituta ³; et publicanos docet:

¹ A: « Caput quintum ». — ² Vide supra, p. 92, not. 5. — ³ ζέμωζ: fortasse hic velut d u m y ā, « similitudo », usurpatum (?). Vide quoque text. syr. p. 124, l. 18, et p. 148, l. 5.

« Nolite plus exigere quam vobis exigere licet »; et milites regum iussit: « Neminem concutiatis » ¹. Ita et nunc, egrediens *eandem* hanc doctrinam impertit.

Et postquam haec per šurrāyam impertit, revertitur ut recitet manus impositionem veteris *testamenti*. Nam per manus ⁵ impositionem ostendit, etiam vetera illa de novis annuntiasse, et omnes prophetas de revelatione Christi prophetasse.

Cornu *olei*, quod secum *habet*, *hoc significat*: quod non recedit ab *illo* cornu, quod missum fuit a Deo; sed eadem Spiritus sancti virtute, quae cum Moyse erat et prophetis, dirigitur ¹⁰ p. 104. et ²ecclesia; neque propter innovationem legis facta est innovatio Spiritus: lex innovatur ad nostram eruditionem: Spiritus autem unus est. Et quemadmodum unus est amor patris in filium, sive parvulus sit sive puer sive adolescens sive iuvenis, sed non eadem sunt mandata et disciplinae, quae in eum *adhiben-* ¹⁵ *tur*, — ut aliquando lacte eum pascat, aliquando terroribus et verberibus ² *corripiat*, aliquando in ludo litterarum *erudiat*: sed non totum consilium suum ei manifestet, nec bona sua ei in manibus tradat, donec scientia fuerit perfectus. — ita et Deus noster adorandus veterum novarumque legum diversita- ²⁰ tibus, — et etiam ante *dalam* legem, — priores generationes secundum humanam ³ scientiam dirigebat; et licet una sit eius erga nos dilectio unaque sollicitudo, tamen mandata innovat de generatione in generationem. Cum autem genus nostrum ad perfectam scientiam pervenisset, misit ad nos Deus Filium ²⁵ suum. Ita caelestis apostolus docet: « Dico autem, quanto tempore heres parvulus est, nihil differt a servis, cum sit dominus omnium, sed sub tutoribus est et administratoribus usque ad tempus quod statuit pater. Ita et nos, cum parvuli essemus, sub elementis mundi eramus subiecti. At ubi venit plenitudo ³⁰ temporis », cum transgressi essemus aetatem puerorum, tunc « misit Deus Filium suum, et factus est ex muliere ». Quid autem? « Et factus est sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret » ⁴. Ita et nunc: ostendit quod novum *testamentum* illo cornu perficitur, quod erat sub lege: cornu loco Spiritus ³⁵ sancti ponens, qui cum sacerdotes unxisset, ipsi sacerdotio fun-

¹ Luc., III, 8-11. — ² οὐδὲν. — ³ Ad verbum: « nostram ». — ⁴ Gal., IV, 1-5.

gebantur: et cum unxisset reges, fungebantur imperio. « Et haec omnia unus atque idem Spiritus operatur, *et dividit et p. 105. dat prout ipse vult » ¹, nec cuivis *harum* operationum se contrarium esse ostendit.

- 5 Et nunc haec signatio (rušmā) baptizandorum est loco circumcisionis Abrahae et promissionis ei *datae* ².

CAPUT V ³.

Quare, cum ex uno cornu signemus et ungamus et baptizemus et obsignemus, non semel *tantum id* ex eo facimus sed
10 quater? et si oleum, quod in cornu, sanctum est, cur necesse est ut sacerdos aliud oleum consecret? et etiam aqua baptismi: cum descenderit Spiritus super aquam, quid opus habet (sc. aqua) ut *oleo* de cornu signetur?

Sicut ante diximus, cornu hic ⁴, illud cornu, quod erat in
15 vetere *testamento*, significat, ⁵quod de virtute Spiritus *acceptum erat* ⁵. Neque enim negamus eos, qui sub lege essent, sancti Spiritus virtute dirigi: sed unus est ille Deus, qui cum Moyse erat in unitate naturae suae, et nunc *nobiscum est* in trinitate personarum (qě n ō mē) suarum; qui in vetere *testa-*
20 *mento* typos ostendit novi. Nam licet Deus sit creator, et unus sit, tamen et Spiritus sanctus operari ostenditur: neque, cum operatur, seorsum est a voluntate Dei; neque ab ipso *Deo* seorsum est, nec voluntatem eius non perfecit. Spiritus enim, qui in prophetis loquebatur, ipse Deus erat, et « Dominus »
25 appellatus fuit.

Ita et nunc Iohannes, cum voluerit vetus testamentum implere, cornu unctionis ab illis (sc. prophetis) accepit; et hoc quasi fundamentum ponit in suo ipsius baptismo, *sic* ostendens: Non praedicavi ego sine illa veritate, quam vos tenetis; et
30 cum adhuc in veteribus legibus sim, ab eis virtutem accipio ad hoc *novum* testamentum praedicandum. Nam Pharisaeis, quis esset interrogantibus, confessus est: « Ego sum vox clamans *in deserto, sicut dixit Isaias propheta » ⁶.

p. 106.

¹ 1 Cor., XII, 11. — ² Haec prima signatio est, de qua in cap. seq. dicitur. — ³ A: « Caput sextum ». — ⁴ Sc., hoc in loco (adv.). — ⁵ Ad verbum: « quod erat de virtute Spiritus ». — ⁶ IOHAN., I, 23.

Quattuor dispensationes quae per cornu exhibentur, hae sunt: dispensatio initii veteris *testamenti*: finis dispensationis huius; initium dispensationis novi *testamenti*, quod per Iohannem fuit; et dispensatio Christi.

Prima signatio (rušmā) ea est, qua beatus Abraham a Deo signatus fuit. Unde et haec signatio in fronte signatur: ostendens quod de illius (sc. Abrahae) semine exiturus est qui gentes in fronte eorum benedicet. Et haec signatio similis est *signationi* obsignationis (huttāmā) ¹. Quod uno digito signat: *significat*, quod Dei virtus *adhuc* non revelatur super nos, et non potuimus eum cognoscere nisi ex parte.

Unctio (mēšī hūthā) baptizandorum ea est quae fuit in Aaron et filios eius et reges.

Baptismus (‘āmadhā) in Iordane ² est Iohannis baptismus in remissionem peccatorum.

Ultima obsignatio (huttāmā) est baptismus Domini nostri: nam *et* perfectio est in Spiritu sancto.

Et prima quidem signatio (rušmā) sine negotio ³ signatur ex ipso cornu: quia sic promissio ad Abraham sine legum negotio fuit: et solo verbo credidit Deo, « et reputatum est ei ad iustitiam » ⁴.

Quod unctio fit cum orationibus et consecrationibus, *hoc est*: quia et Aaron ita assiduis orationibus pro populo supplicabat, et varias oblationes offerebat ut expiationem populo conciliaret.

Quod in medio consecrationis *olei* sacerdos oleum signat, deinde venit ad Iordanem, *significat* Iohannem medium stetisse inter duo testamenta: ipse enim et vetus et novum implebat, quia utramque legem servabat. Quod Spiritus super oleum non descendit: *ideo fit*, quia in vetere testamento perfectio non est data. Quod non relinquit sine consecratione oleum, quod in lagena ⁵ est: *id est*, etiam cum sacerdotes accederent utungerentur, prius oratio et sacrificium pro eis offerebatur, deinde ungebantur. Quod non descendit Spiritus, *hoc est*: quia perfectionem non sunt consecuti *reteres sacerdotes*. Quod ad Iordanem transit, *hoc est*: de lege ad legem transivit. Quod cornu cum eo venit, *hoc est*: nihil novi protulit.

¹ I. e., ultimae signationis, quae fit post baptismum. — ² I. e., in fonte. — ³ Ad verbum: « labore »; i. e., nullis praemissis orationibus. —

⁴ Rom., iv, 3; Gal., iii, 6; Gen., xv, 6. — ⁵ λεζάνη.

Quod Spiritus super aquam descendit, *hoc est*: hodie facta est consecratio perfecta in baptismo Iohannis. Quod oleum, quod consecratur, signat *oleo* ex cornu, *hoc est*: quamquam *veteres* sacrificiis sacrati erant, perfecti tamen non fuerunt nisi Dei
 5 virtute ¹. Quod signat aquam cornu: *ideo facit*, ut vetus testamentum cum novo coniungat. Et quemadmodum Dominus noster, cum luvissit oculos ei, qui caecus erat ex utero matris, ad Siloe veteris *testamenti* eum misit: ostendens se non ab illorum lege recedere: ita et Iohannes (sc. sacerdos), ubi
 10 Iordanem consecrat, obsignationem eius per *eum* Spiritum *feri* ostendit, qui veteri testamento inserviret.

Quod non ungit *ipse* sacerdos, qui baptizat: *per hoc* ostendit unctionem ad vetus *testamentum* pertinere; et ea quae veteris testamenti sunt, sacerdotes veteres impleant oportet.

15 Quod ipse *sacerdos* venit et baptizat tantum: cum tamen oleum *ipse* consecraverit: *per hoc ita* ostendit: Licet in vetere *testamento* conversatus sim, tamen in eo sum, quod illo maius est. Quod haec omnia super baptizandos fiunt ², — typus, inquam, Abrahae et typus Aaronis, — *significat*, quod non
 20 possunt fieri heredes regni, et eius (sc. Abrahae) ³ filii esse, nisi ab ipsius conversatione incipiant. « Potest Deus de his lapidibus suscitare filios Abrahae » ⁴, ait illis Iohannes: hoc est, de gentibus. Et baptizandi nunc fiunt filii Abrahae per repromissionem, et socii Moysis per ea quae legis sunt. Et
 25 baptizantur Iohannis baptismo; deinde perficiuntur baptismo Christi ⁵.

Typi ergo, qui in baptismo, quattuor sunt: scilicet, signatio (rušmā) et unctio (mešīhūthā) et baptismus (‘ā mā dhā) et obsignatio (huttāmā). Quod hic Domini nostri *baptismus* ⁶,
 30 similis est *signationi* Abrahae ⁷; differt autem ab *unctione* Aaronis ⁸, et a *baptismo* Iohannis ⁹, *hoc est*: quia Christus quoque est filius David, filius Abrahae: non autem filius Aaronis. Id quod ostendit, obsignationem (huttāmā) hanc, eam

¹ Scilicet, oleum in cornu servatum significat Spiritum sanctum, qui etiam in vetere testamento operabatur. — ² Ad verbum: « transeunt ». — ³ Vide quae sequuntur. — ⁴ MATTH., III, 9. — ⁵ I. e., obsignatione (huttāmā), post baptismum, quae significat baptismum Christi. — ⁶ Sc., huttāmā. — ⁷ Sc., rušmā. — ⁸ Sc., mešīhūthā. — ⁹ Sc., ‘ā mā dhā.

p. 108. esse *quae initium duxerit a promissione ad Abraham *facta*. Et demonstratio praesto est ex similitudine inter duas *signationes*: in prima sacerdos dicit: « Signatur N. »; nunc autem, in fine: « Baptizatus est et perfectus est N. ». Observa sermones: primum, « Signatur »: et haec *signatio* in fronte tantum fit; postea, « Ungitur »: et haec toti corpori fit. Signatio (rušmā), secundum pollicitationem repromissionis, in fronte tantum signatur. Unctio (měših ū thā), — secundum quod sacerdotes et reges ungebantur, — in totum corpus ungitur ¹. Ad baptismum (*ā mā dhā) quod attinet: quia Iohannes totum hominem baptizabat, *sacerdos* totum corpus baptizat in aqua. Sed et vide: in signatione et unctione, etsi verbo dicit « Signatur » et « Ungitur », non tamen facto ostendit, sicut in baptismo. Dicit enim: « Signatur N. », et, « Ungitur », « in nomine Patris et Filii et Spiritus »: non vero, dum dicit, simul et agit; sicut et Deus, quamquam in vetere testamento typum ostendit Trinitatis personarum, non tamen plene exposuit ² eas. Hic autem, in baptismo, dum dicit ³ « In nomine » Trinitatis, ter quoque baptizat: nomen ostendit, et rem facto perficit. In obsignatione (huttāmā) vero, quia Spiritus descendit velut linguae ignis et super singulos sedit: obsignationem quoque in summa *parte* faciei eius (sc. baptizati) facit: imitans illam promissionem Abrahae factam ⁴.

Ob huiusmodi causas de eodem cornu signat et ungit et baptizat et obsignat. Quod non omnia in eodem loco facit, *hoc est*: non omnes, *quae significantur*, res simul factae fuerunt: sed singula singulis temporibus Spiritus tradebat: modo promissionem, modo carnalia praecepta, modo baptismum in aqua, modo baptismum in Spiritu.

p. 109. *Sunt vero qui negent ecclesiam in officio suo vetus testamentum significare. Quibus dicemus: Dominus noster dixit: « Non veni solvere legem aut prophetas, sed adimplere » ⁵. Si ergo non sunt soluta, ostendit in eis adimpletionem eorum per factum. Sicut ille omnia legis *mandata* implevit, ita et bapti-

¹ Ad verbum: « ungit ». — ² Ad verbum: « fecit ». — ³ Codd., male, « baptizatur » (*ā m e dh pro 'ā m a r). — ⁴ I. e., eodem modo facit ultimam obsignationem (huttāmā) et signationem (rušmā) primam. — ⁵ MATTH., v, 17.

smus ¹, nec non omnia officia nostra, mystice incipiunt a creatione *mundi*, et *perveniant* usque ad resurrectionem nostram a mortuis.

CAPUT VI ².

5 Quare dicit: « Signatis, qui baptizandi sunt, sponsores eorum sudaria nova eis imponunt »? et quare dicit: « Nunc in baptisterium intrant »?

Sponsores nunc, cum pro baptizandis sponponderint sacerdoti, promissum suum facto exhibent. Post eos stant, velut homines
10 qui seipso oppigneraverunt. Postquam enim signatio (rušmā) ³ Abrahae in eis ostensa est, sudaria nova eis imponunt. Quod non totum corpus eorum novis vestibus induunt, *hoc est*: nondum dono perfecto completi sunt. Cum promissionem tantum acceperint cum Abraham, secundum *hanc* promissionem partem
15 aliquam decentem ostendunt: totius perfectionis dispensationem ad Iohannis Christique baptismum reservantes. Quid autem?

« Baptizandi, inquit, postquam signati sunt, mox in baptisterium intrant »: filii namque Abrahae prius signati sunt ⁴, postea in terram promissionis ingressi sunt. Intrant quidem in
20 baptisterium, quemadmodum *illi* ex Aegypto reversi sunt. Cum autem intraverint, *quid*? Ordine stant coram altari, quod est thronus *Dei*.

Moyse, — qui est apostolus in throno ⁵. — adhuc in latere sinistro *collocato*, šurrāyam incipiunt, quae visio est a Moyse
25 visa in monte Sinai.

Proclamat diaconus: id quod ostendit miracula, *quae fecit p. 110.
Deus per baculum Moysis.

Quod sacerdos ante altare se inclinat, *hoc est*: quaecumque operatus est Moyses, supplicatione *a Deo* impetrabat. Quod
30 post primam proclamationem surgit, *hoc est*: stetit *Moyses* et confortatus est coram Pharaone.

Quod alterum šurrāyam incipiunt, *significat* signa quae fecit *Moyses* coram Pharaone.

Proclamatio altera est occisio primogenitorum in Aegypto.

¹ Ad verbum: « baptizandi ». — ² A: « Caput septimum ». — ³ I. e., prima signatio. — ⁴ Nempe, circumcisi. — ⁵ Vide supra, p. 92.

Quod genuflectunt: ob dolorem caedis primogenitorum. Quod illi ¹ genuflectunt in genibus suis: *per hoc* ostendunt *Israelitas* a nece liberatos per supplicationem et per occisionem agni et sanguinem portis *illitum*. Quod rursum surgunt, *significat* exodum filiorum Israel de terra Aegypti.

5

Šurrāya, qui cum canone *dicitur*, *significat* maris traiectionem.

Apostolus, qui legitur, *significat* carnalia mandata, quae Deus mandavit Moysi in monte Sinai.

Statio (*estatiōna*) *significat* instructionem tabernaculi ¹⁰ testimonii, et ea quae ipsi *tabernaculo* offerebantur.

Lectio evangelii *significat* Dei virtutem, qua impletum fuit tabernaculum.

Quid autem post haec? Consecrationem olei ostendit.

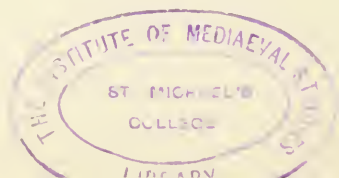
Proclamatio ² *significat* deprecationem populi pro remissione ¹⁵ peccatorum suorum, quae vitulum adorando *contraxerant*. Non dicunt alteram ³ proclamationem, eo quod non mystice moriuntur nunc: nam una cum *Domini nostri* morte significatur et resurrectio *eius* ⁴.

Quod nunc oleum praeparant, *hoc est*: quia et populo manna ²⁰ et coturnices et aqua de petra praeparata sunt ab angelis: et unctio olei est virtus Dei, quae apud illos miracula operabatur. Diaconus, qui pacem annuntiat, est loco Moysis levitae.

Sacerdos, qui orationem petit, est loco sacerdotis filii Aaron. Quod in medio consecrationis orat super oleum, *hoc est*: ea ²⁵ quae veteris testamenti sunt implevit prius. Quod *oleo* de cornu signat *oleum quod consecratur*, *hoc est*: omnia quae patrata sunt in vetere testamento et ante legem *datam* et in novo p. 111. testamento, unus Spiritus ³⁰ operatur.

Quod aquam consecrat, et Spiritum facit descendere, *hoc est*: ³⁰ ostendit quod operationes legis non sunt perfectae usque ad baptismum Domini nostri. Quod immiscet *oleum* ex vetere cornu, *hoc est*: ab eodem Spiritu sancto hic Iohannis baptismus effectus est.

¹ I. e., ut videtur, baptizandi. — ² « Proclamatio » (*k ā r ō z ū th ā*) hic significat litaniam: antehac in baptismi officio significabat allocutionem diaconi continuam. — ³ Vel « ultimam ». Sine dubio secunda litania et tertia indicantur. De litaniarum significationibus mysticis vide Tract. II, capp. xiii, xiv. — ⁴ Sc. per secundam et tertiam litaniam.



Ita perficiuntur ritus omnes, a vetere testamento incipientes, et descendentes usque ad novum. Et quae novi testamenti sunt peragunt; deinde apparatu mysteriorum (sc. eucharistiae), quae sequuntur, significatur resurrectio mortuorum et beatitudo *caeli*.

5

CAPUT VII ¹.

Quare evangelium legunt in baptisterio? et quare alii intus, alii foris legunt?

Hoc evangelium duos typos nunc implet: unum, veteris testamenti, ut supra diximus, alterum, Iohannis baptismi: sicut et
10 una est consecratio duarum rerum, scilicet olei, quod veterem legem significat, et aquae, quae novi ordinis initium ostendit.

Sed quid nunc? Hoc evangelium in eo loco oportet legi, in quo et veteres promissiones et novae peractae sunt adimpletiones. In terra circa Iordanem filii Israel circumcisi sunt a Iosue filio
15 Nun; et in Iordane fuit Iohannis baptismus. Oportet ergo evangelium nunc in baptisterio legi. Nam etiam cum in templo legimus illud, in bemathe legimus, quod est vice Ierusalem: non legitur in abside, quia absis est vice caeli. Baptisterium autem non est vice caeli, sed Iordanis; et quemadmodum omnia, quae
20 ad vetus testamentum et ad Iohannem pertinent, ad Iordanem peracta sunt: ibi quoque et evangelium legi oportet et apostolum.

Alii vero, recentiores, prava mentis indole, *et intellectu p. 112. carentes, nova effutiunt, quae non praecepit Išo'yabli. *Hi* foras
25 egressi evangelium legunt: quod beatus Išo'yabli nequaquam praescripsit. Sed et « Tibi Domine » (lā kh ū - Mār ā) et « Sanctus » dicunt, additionem orationum lucro esse putantes, neque intelligentes illud, quod plus iusto sit, peius esse quam quod minus, idemque esse si quis aut ultra veritatem procedat
30 aut ad eandem haud perveniat. Sed *hanc* ad eos dicemus: Si « Tibi Domine » baptismum Domini nostri significat: baptizandi hic nondum vetere *testamento* uncti sunt; neque consecratus est fons baptismi: quomodo Christus advenerit? Iohannes per longum tempus baptizat; deinde venit ad eum Dominus noster.
35 Ita namque evangelium ostendit: cum venisset Iohannes Ba-

¹ A: « Caput octavum ».

ptista, et in deserto Iudaeae baptizaret, populumque variis modis erudiret et increparet, tandem e Galilaea venisse Iesum ad Iordanem, ut baptizaretur a Iohanne. Nunc autem Iordanis nondum consecratus est, neque oleum unctionis: sed nequaquam profano baptismo baptizatus est Dominus noster. At non omnes res, licet de uno quodam perficiantur ¹, unam *dumtaxat* significationem prae se ferunt: sed quaedam veritatem rerum variis modis ostendunt: *unde* nec reprehensibile est si evangelium quoque ita legatur ut varios typos exprimat. Si sacerdos aliquando vice Aaronis, aliquando vice Iohannis, aliquando Simonis, aliquando Domini nostri vice fungitur; non magna res est si evangelium quoque plurimum rerum mysteria exprimat. Ita et nunc: nullum est in baptisterio caelum, unde Deus Verbum reveletur; sed hic Iordanis solum et Ierusalem. Iordanis (sc. fons baptismi) in australi *latere* altaris est, loco *veri* Iordanis in Ierusalem. *Thronus, in quo *reponitur* apostolus, in occidentali parte est, quo versus adorabat populus in tabernaculo testimonii. Sine ergo res debito more procedant, et quo modo docuit beatus *Išō'yabli*; ait enim Dominus noster: « Quod hoc amplius est, de malo est » ²; et Paulus ait: « Si enim nos, aut angelus de caelo evangelizet vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit » ³. Quidquid ergo nobis non praecipitur, hoc facere non debemus. Sed dic mihi, tu, quisquis canones *Išō'yabli* transgrederis, num virtutem intelligis *eorum* quae in canonibus praescribuntur? Quod si intelligis, et si sapienter sunt constituta, noli eadem transgredi; sin vero minus sapienter, noli omnino in illius canonibus ambulare, sed in tuis ipsis: et « mensem [crea] ⁴ ex corde tuo, [et fac tibi festivitatem] » et baptismum, sicut Ieroboam filius Nabat. Si autem non intelligis, commentarios *prius* scrutare, deinde innova; et noli in ignorantia manere. Adicias autem quaecumque pravo tuo placent consilio: si tibi non est locutus *Išō'yabli*, nobis locutus est: tibi alius praeter eum locutus est. Haec ad contumacium reprehensionem sufficiant.

¹ I. e.: licet intuitu unius cuiusdam rei agantur, ut hanc mystice repraesentent. — ² MATTH., v, 37. — ³ GAL., i, 8. — ⁴ Corruptus hic locus, ut in marg. Cod. A indicatur, ubi legitur: « Deest aliquid hic ». Sensus restitui potest secundum I (III) REG., xii, 32, ubi legitur in versione syriaca: « ... in mense quem creaverat ex corde suo, et fecit festivitatem filiis Israel ».

CAPUT VIII ¹.

Quare praecepit ut aqua *e fonte* effundatur antequam *sacerdos* baptizatos obsignet? et quid significat ultima *oratio* impositionis manus: et omnia quae hic observantur?

5 Quoniam absolutus est Iohannis baptismus, et Christus nunc baptizat Spiritu sancto, ipseque crescit, ille autem minuitur: iure *hoc* sacerdos facto ostendit. Aquam effundit simul et oleum unctionis: quia vetus oleum, *sacerdotum et regum, et Iohannis p. 114. baptismus, qui per aquam, abrogata sunt. Manet nunc baptismus Domini nostri; et Iohannes cum suo baptismo abcessit. 10 Quia venerat ad aspera ante sponsum complananda, iuste *id* facto ostendit: trita est via ante regem, caelestis sponsus advenit, Christus re *et veritate* receptus est (sc. a populo): baptizatus est, et baptismi dispensationem implevit: supervacaneus 15 est iam Iohannis baptismus. Solvit baptismum, quo baptizabat: non manet: nihil habet faciendum; baptismus enim Domini nostri seorsum erat ab eius. Ille aqua communi baptizavit: hic autem baptizatus est Spiritu sancto. Solvit *Iohannes* suum in aqua baptismum, et confert se ad baptismum Spiritus: solvit 20 suum ipsius baptismum atque deponit: venit nunc et baptismum Christi perficit.

Omnes nunc foras egrediuntur: et unusquisque eorum id tenet, quod *ante* tenebat: quod ostendit, eos, qui Deo in lege ministrarent in suo quisque ordine, ita *nunc* Deo in novo te- 25 stamento ministrare, nec quemquam munus socii sui invadere.

Egrediuntur autem extra Ierusalem; ut dum baptismum Filii figurant, mortem quoque et crucifixionem eius significant: nam crucifixio eius fuit extra Ierusalem. Egreditur autem nunc Iohannes ut Filium in baptismo eius morteque et resurrectione 30 exhibeat. Et ad locum crucifixionis eius vadit ². Canonem incipit, qui maiestatem ostendit regis venientis. Ita et apostolus

¹ A: « Caput nonum ». — ² Secundum mysticam interpretandi rationem ab auctore usurpatam, locus extra Ierusalem, ubi crucifixus est Dominus, est atrium (d ā r ě th ā) ecclesiae extra templum seu navem (vide Tract. IV, cap. xxx). Nisi ergo iam mutaverit hanc interpretationem, ita ut hic de navi, non de atrio, loquatur (quod tamen nihil est cur suspicemur), manifestum est ea, quae mox exponantur, in atrio fieri: scilicet, iterum lectiones apostoli et evangelii, cantus, et ultimam

legitur qui de conversatione Israel in deserto narrat ¹. Evangelium *ostendit* doctrinam quam Dominus noster doctorem populi sub lege *constituti* docuit, Nicodemum pharisaicum ². Šur-rāyae solum vetus testamentum ostendunt: nunc autem cum šurrāya *dicit* canonem; ut per psalmum (sc. šurrāyae) vetus 5 testamentum significet, per canonem vero, novum. Et per eundem canonem indicat res cunctas gloriosas, quas significat baptismus.

Manus impositio, quam nunc recitat, est verbum quod dixit *Iohannes* ad Dominum nostrum: « Ego opus habeo a te bapti- 10
p. 115. zari » ³, *etc. Et cum expleverit manus impositionem, *quae* *significat* verbum eius (sc. Iohannis) ad Dominum nostrum dictum et responsum Domini nostri ad eum, mox et Domini nostri baptismum figurat ⁴. Et hunc baptismum « perfectionem » (šumlā yā) vocat: ostendens omnia, quae adhuc observata 15 sint, propter hanc perfectam salutem *esse facta*. Et signat et obsignat. Et quid post haec?

Cum suam dispensationem iam absolverit Iohannes, munus suum nunc Deo committit; et ipse una cum angelis (sc. diaconis), qui cum eo sunt, ad absidem venit cum responsoriis. Cum 20 responsoriis veniunt: quia gaudio repleti sunt, eo quod perfecta sit dispensatio ad quam missus erat. Veniunt nunc, et quae facta sint ostendunt. Accedunt ante altare; et adorat sacerdos et orat, et caput suum denudat sudario ⁵, quasi sua iam dispensatione functus sit. Adorat autem, mortem significans. Et 25 cum adoratione *fit* amotio sudarii: quia dispensatio eius [finem] accepit per mortem eius. Surgit autem: et quid? Dicit nunc admonitionem et exhortationem baptizatorum, dicens eis: « Confortamini in Domino nostro et in potentia virtutis eius » ⁶; et nunc adhaerete ei, qui propter vos missus est, quem ego iam 30 cognovi. Quare, transferuntur discipuli, et cum Iohannis fuerint, fiunt Domini nostri. Relinquant eum, cuius baptismus

obsignationem (huttāmā). Post haec ad absidem vadunt; sacerdos admonitione baptizatos adloquitur; et demum liturgiam inebant, incipientes a responsorio throni, praetermissis (ut videtur) omnibus quae in « missa catechumenorum » agi solent. — ¹ Cfr. I *Cor.*, x, 1 seqq. — ² Cfr. Ioh. x., iii, 1 seqq. — ³ MATTH., iii, 14. — ⁴ Sc., per obsignationem (huttāmā). — ⁵ Sudarium deponitur quia sacerdos mox eucharistiam celebraturus est. Vide cap. seq. — ⁶ *Eph.*, vi, 10.

absolutus est, qui et ipse minutus est, et adhaerent illi, qui crescit; audierunt enim a magistro suo Iohanne: « Illum oportet crescere, me autem minui » ¹. Et incipiunt responsorium throni, ut officium persolvant quod mortem re vera significat.

5 Christus mortem suam hic in mysterio ostendit: ostendet mox opere perfecto ².

CAPUT IX ³.

Quare sacerdos cooperto sudario capite baptizat; at ubi *eucharistiam* consecrat, detegit caput?

- 10 Ante diximus, baptismum a rebus veteris testamenti incipere. *et ad novum pervenire. Consecratio (sc. eucharistiae) p. 116. a novo incipit, et mortem et resurrectionem Christi significat, nec non, more mystico, et nostram. Ibi Iohannis vices gerebat *sacerdos*, hic autem vices Domini nostri. Et ubi vices Iohannis gerit, sudarium capiti eius imponatur: primo, quia ostendit eum a peccatis purgatum esse: secundo, quia nondum perfectionem novi testamenti assecutus est, sed mediator est, et *nonnisi* exiguum partem accepit eius, quod ⁴ in novo testamento est. Et albo cooperiatur *sudario*, nec sine tegumento
- 20 maneat, quia nondum remota est transgressio legis, quae caput cooperuit veteris Adami. In mysteriis autem, quia *in eis* Christum significat, denudet caput suum, eo quod ablatae sint a nobis angustia et tribulatio priorum peccatorum: liberati sumus a morte, propter quam obtectum erat caput nostrum: contritus est a nobis Satan, quem aperte confusione affecimus ⁵.
- 25 Et formam praeclaram in seipso ostendens *sacerdos*, caput suum denudat in abside, et inter consecrationem mysteriorum, ut, dum intuemur caput eius revelatum, fiduciam consequamur, nostra capita a peccatis esse nudata, scissumque esse libellum
- 30 debitorum nostrorum, nosque ipsos victores esse constitutos per eum qui dilexerit nos: — cui propter dispensationem eius pro nobis, et redemptionem quam vere ostendit nobis in baptismo

¹ IOHAN., III, 30. — ² Sensus est: Christi mors remote tantum significatur in baptismo; immediate et proprie figurabitur in officio mysteriorum, quod mox sequitur. — ³ A: « Caput decimum ». —

⁴ Legi ܘܕܝ ܡܠܟܐ loco ܘܕܝ ܡܠܟܐ (Codd.). — ⁵ Vel: « qui nos aperte confusione affecerat ».

eius sancto, et liberationem a Satana et a morte, quam dedit nobis, a cunctis malis nos eripiens: et per ipsum Patri eius et Spiritui sancto: gloria et honor in saecula.

Quintum denique Tractatum in portu lucis quiescere fecimus, eum scilicet, qui baptismum exponit: *in quo* pro viribus decertavimus. Ipse autem Dominus noster dignos nos habeat misericordia sua in die iudicii: Amen.

Explicit Tractatus quintus.

TRACTATUS SEXTUS.

CAPUT PRIMUM.

10

Quare, cum consecratio ¹ ecclesiae omnia officia, et etiam p. 117. baptismum antecedit, beatus *Išo'yabli principium Codicis *officiorum* annuntiationem constituit, et in resurrectione baptismum introduxit, et ad calcem totius hūdhrāe consecrationem ecclesiae descripsit? et quid sibi vult hoc nomen « consecratio » 15 (qud dāšā)?

Dei adiutorio absolutae sunt omnes expositiones officiorum, quae in cyclo (hūdhrā) anni posita sunt. Restat hic ut et de consecratione ecclesiae dicamus, ne quid sit in officio nostro quod explicatione careat. 20

Cum ergo de consecratione interrogaveris, frater noster: ante diximus, initio sermonum nostrorum, ubi hebdomadarum expositionem instituvimus secundum mentem beati Išo'yabli, ultimam hūdhrāe hebdomadam, quam « Mar Moysis » vocaverit, quaeque in anni initium, seu Octobrem mensem, incidat, 25 cuiusque in medium, — hoc est, Novembrem. — consecratio ² incidat, antiquam dispensationem ostendere. Nam usque ad consecrationem regimen ante legem docuit, hoc est, ab Adam usque ad Moysen: et cum Novembri consecrationem introduxit,

¹ In sequentibus « consecratio » accuratius « dedicatio » sonat. —

² De quatuor dominicis, quae « consecrationis » vel « dedicationis » (hūd dāthā) vocantur, vide Tract. I. cap. v (vol. I. p. 25).

et regimen quod sub lege agebatur, et consecrationes quae in tabernaculum adhibebantur. Primum regimen *id est*, quod in deserto fuit; et consecratio *primae* dominicae ea est, quam fecit ¹ beatus Moyses (sc. in tabernaculum). Regimen secundum est indicium; et consecratio secundae dominicae *significat* filios Israel constituisse tabernaculum in Silo. Tertium regimen est regum; et dominica tertia *significat* consecrationem domus (sc. templi), cum aedificasset eam Salomon. Regimen quartum est Maccabaeorum; et dominica quarta significat consecrationem domus postquam aedificata erat a Zorobabel.

« Consecratio » autem est rerum initii nomen, non finis earum, ut docet Bar Liphel: nempe, eas (sc. res significandas) esse regnum caelorum ². Nunc autem, per consecrationem significant *homines* quo modo apostoli ecclesias dedicarent. Apostoli namque venientes praedicaverunt de Christi dispensatione, et fecerunt ³signa ut illius signa corroborarentur: mortuos suscitaverunt, ut illius resurrectio firmaretur. Cum haec omnia fecissent, deinde gentes seipsas ad baptismum obtulerunt. Postquam vero *gentes* in morte Christi baptizati sunt, et evangelii lectionis disciplinam cognoverunt, et omnia futura intellexerunt, quae erant mystice adimplenda, et poenitentiam ostenderunt, — quae per totam *hūdhrā* praedicatur, — et resurrectionis conceperunt expectationem, eandemque *resurrectionem* mystico more viderunt per inventionem crucis ³: demum et ecclesias aedificaverunt *apostoli*, easque consecraverunt. Quae cum ita id temporis peracta sint, iure beatus *Išō'yabē* consecrationem ad finem *hūdhrāe* reservavit, nec eam initio praescripsit. Quod si eam initio praescripsisset: qua ratione consecratio *ecclesiae* fieret, cum apostoli nondum *Christi* dispensationem praedicassent, nec gentes audissent et suscepissent baptismum, nec convertissent se a peccatis suis, nec salutis expectationem concepissent futurae? Unde et apostoli initio non in ecclesia consecrabant mysteria, sed ubicumque erant. Cum autem fideles in fide perfecti essent, tunc Deus noster consecrationis oeco-

p. 118.

¹ Ad verbum: « consecravit ». — ² Vide vol. I, p. 28. — ³ Sensus est: postquam, initio Christianae ecclesiae, ea omnia facta sunt, quae in variis ecclesiastici anni festis et temporibus figurantur, demum apostoli id fecerunt, quod figuratur in dedicatione ecclesiae.

nomiam erga eos perfecit. Quemadmodum Corinthii, donec baptizati et perfecti sunt, ecclesiam sibi non quaerebant, ita et beatus *Iſō'yabh* in consecratione ecclesiae omnia significat, quae ibi observabantur.

CAPUT II.

5

Quare praecepit ut dominica die ecclesia consecratur? et quare dicit: « Ecclesiam albis exornant indumentis, vela autem super absidem non suspendunt »?

Quoniam dominica die honorabilia multa et *opera* gloriosissima ostensa sunt, ita mandavit ipse *Iſō'yabh* ut dominica consecratur ecclesia. Cum mundi initium dominica factum sit, p. 119. et instructio tabernaculi dominica sit effecta ¹, et annuntiatio Domini nostri dominica fuerit, et dominica resurrectio quoque eius, et Spiritus, quando in apostolos descendit, dominica descenderit: quando his omnibus honoribus coronata sit dies haec, eadem consecrent ecclesiam: quo significant mundi exornationem et instructionem tabernaculi, et quo figuratur annuntiatio Domini nostri et resurrectio eius, quae et Spiritus virtute perficiebatur. Sed et ipsa consecratione ostendit *Iſō'yabh* omnia quae in prima creatione observabantur. Dicit enim: « Ecclesiam albis exornant indumentis; vela autem non suspendunt ». Quod ecclesia albis exornatur, *hoc est*: in initio creationis per vocem « [Fiat] lux » creatura exornata est. Non autem simul cum luce *creata* perfecta est caeli huius, firmamenti scilicet, instructio. Et quidem ecclesia albis indumentis tamquam luce ornata est; non autem suspensa sunt vela, quae significant hoc firmamentum. Cum insuper mane per consecrationem ostensurus esset instructionem tabernaculi, praecepit ut vela mane suspenderentur: id est, initium consecrationis significat *primam* mundi dominicam. Quod a vespertino *officio* incipit: *ideo fit*, quia creatio vespere coepta est: dicit enim scriptura: « Et factum est vespere et mane, dies unus » ². Per nocturnum *officium* significat instructionem tabernaculi, quae nocte facta est: sicut et lex quoque noctem significabat, et prophetae, qui in ea, quasi stellae fuerunt.

35

¹ Ad verbum: « steterit ». — ² *Gen.*, 1, 5.

Quod officium foris et intus celebratur, *hoc est*: interna
externaque *pars* domus (sc. templi) significatur. Quod nudum
stat, sine [indumento] ¹, altare: *ideo fit*, quia Dei virtus nondum
apparuit in tabernaculo, nisi ex parte tantum; et *Israelitae*
5 mysterium tantum exprimebant eius, quod in Christo erat im-
plendum ².

Officium matutinum totum veteris testamenti regimen *et p. 120.
novi ostendit. Mane autem, quia nunc nova dispensatio im-
plenda est, Christusque revelandus est de caelo descendens,
10 vela suspendunt, quae ornatum praebent loco firmamenti huius.
Per adorationem episcopi coram altari, mors significatur. Per
descensum quoque Spiritus, quae in fine fit, significat descen-
sum Spiritus super apostolos. Ita in consecratione haec omnia
observantur. Nisi vero dominica die consecraretur ecclesia, hi
15 typi omnes irriti essent.

CAPUT III.

Quare altare super *gestrōma* (κατάστρωμα) constituunt? et
quare alii ab initio illud vestiunt, alii illud non vestiunt donec
consecratum est? et quare si vetus est lavant illud, minime
20 vero si novum?

Quoniam adhuc initium mundi est, omnia nunc repraesentantur
quae ibi *sunt facta*. Cum firmamentum nondum sit crea-
tum ³, ideo nec thronus ⁴ super illud apparet; et omnia quae
foris et quae intus pari modo se habent ⁵. Altare enim nuda-
25 tum stat super *gestrōma*, eo quod caelum nondum est consti-
tutum. Et *gestrōma* est aer hic, qui supra nos est, sed infra
caelum, quod « aether » vocatur: id quod ostendit « supra »
esse ab « infra » distinctum ⁶: et terra infra esse ostenditur.

Ceterum alii *ab initio* vestiunt illud (sc. altare), alii non
30 vestiunt. Qui vestiunt illud *ita* dicunt: Quando exhibetur al-
tare, cum suo honore exhibeatur; nec separetur ab eo gloria

¹ Vide infra, cap. III, ad init. — ² Ad verbum: « faciendum ». —

³ I. e., vela nondum suspensa sunt inter *κατάστρωμα* et absidem (vide cap. II). — ⁴ I. e., altare. — ⁵ I. e., *κατάστρωμα* et absis, nondum velis di-
visa, unum quodammodo sunt. — ⁶ Coniecturam textui appositam nunc
reprobo, et mallem legere aut ἄνω? aut ὑπο? . Pro ὑπο? sensu
« distinctum », vide text. syr. p. 123 l. 3.

eius; neque appareat nudum atque despectum. Qui non vestiunt
 p. 121. illud, sic dicunt: Oportet *per altare omnium typos futurorum
 ostendi: ne ergo honor eius exhibeatur donec perfecta sit con-
 secratio eius. Quod si nunc indumento illud indueris, quid illi
 adicies postquam fuerit consecratum? et quidnam honoris ei 5
 tribuetur ut consecratum agnoscat, eique honor post conse-
 crationem assignetur? Sed ea omnia in illo significemus, quae
 significari debent; et nudum nunc atque gloria carens illud
 aspiciamus; et cum fuerit consecratum, amplior illi honor tri-
 buatur. 10

Sed et altare, quando vetus est, aqua lavatur, si autem no-
 vum est, lotionem non indiget. Si vetus est, vetustatem eius ab
 eo auferri oportet, ut illud in eo ostendatur: « Vetera trans-
 ierunt, et omnia facta sunt nova » ¹ in Christo. Et per aquam
 typum Christi ostendamus, cui placuit omnia renovare per novae 15
 aquae lavacrum. Et per hanc lotionem significat, quod nemo,
 qui in vetere testamento ambulabat, perficitur, nisi per bap-
 tismum aquae et Spiritus. Et propter hoc haec omnia aguntur.

CAPUT IV.

Quare praecepit hic ut presbyteri et diaconi in abside starent, 20
 populus vero in templo?

Quia Deus et spirituales in caelo sunt, vocemque illam, quam
 spirituales audierunt, de sursum audierunt, id est, « Fiat lux », etc.:
 et quia sacerdos Dei et Christi vices gerit in ecclesia: ita hic
 praescribit ut Deus, scilicet sacerdos, et spirituales, diaconi, in 25
 abside stent; populus vero, quasi Dei mandato creati, in templo
 stent, quod est haec terra; et altare, velut Adam in Paradiso ²,
 nudum stet.

p. 122. Et quidquid spirituales a *Deo audiunt, hoc perficitur erga eos
 qui infra ipsos sunt. Quapropter ea, quae sacerdos in abside 30
 incolat, diaconi una cum eo prosequuntur, et ii, qui foris sunt,
 quasi creati ³, obsignant ⁴. Sed et gloriam Trinitatis illi per-
 solvunt, qui intus sunt, eo quod ipse Deus hanc formulam notam
 fecit dicendo: « Faciamus hominem in imagine nostra », se-

¹ II Cor., v, 17. — ² « Paradisus » significat qestroma. — ³ Vide
 supra, l. 25. — ⁴ Sc. dicendo « Amen ».

cundum similitudinem 'nostram' » ¹; et secundum illud: « Ecce Adam factus est sicut unus ex 'nobis' » ², etc. Et cum Deus dixerit hanc *vocem*, et angeli eam Moysi scripserint, iure ii, qui in abside sunt, « Gloria » dicunt. Et quia quaecunque
 5 angelus ex ore Dei dixit Moysi, beatus Moyses et populus sine contentione acceperunt: ideo cum audiunt ii, qui foris sunt, nomina Trinitatis, assentiunt, et confitentur eos a saeculo esse, et aeternae, sine fine et sine loco et sine tempore, manere.

CAPUT V.

10 Quare iterum nocte in absidem ingrediuntur, et sex marmīthas, et cetera, ibi persolvunt, populo pro *qestōma* (κτῆστωμα) consistente? et cur non vadunt ad bema?

Ut ante diximus, septem principia apparuerunt in mundo: initium creaturae est Adam; initium reparationis *mundi*, Noe:
 15 initium promissionum, Abraham; initium sacerdotii, Aaron; initium prophetiae, Moyses; initium regni, David; initium novi testamenti, Iohannes. Quare nunc sex marmīthas persolvunt, secundum ea quae in vetere testamento adhibita sunt *inītia*. Septimam vero non adhibent, quia nondum apparuit Iohannes,
 20 qui typum exprimit novi testamenti. Sed et cum *has marmīthas* nocte adhibent, mysterium ostendunt veteris testamenti.

Quod ad bema non vadunt, *ideo fit* quia per bema *signi- p. 123.
 fificant Ierusalem, et redemptionem ibi *factam*: Christus autem nondum advenit. Rursum, quia mundi initium *hic* significatur,
 25 non fit distinctio inter Aegyptum et Ierusalem, nec huic adhuc honor est, eo quod honor eius *tunc apparuit*, quando delecta est et in ea factae sunt veteris testamenti oblationes, et redemptio a Christo effecta. Unde et cantus vigiliae (qal ē dh ě-
 ša h rā), qui angelorum ministerium exhibent, ibi ³ persolvunt ⁴.

30 CAPUT VI.

Quare praecipit ut mane vela suspendant, et item, ut hora tertia ad mysteria *celebranda* conveniant? et *quare* episcopus cum clero intrat in absidem, ⁵ et omnia praeparant ⁵, et *sacra* incohant?

¹ Gen., 1, 26. — ² Gen., 111, 22. — ³ I. e., in bemate: vide vol. I, p. 180, l. 23 et seqq. — ⁴ I. e., ut videtur, non nunc, sed si quando dicendi sint. — ⁵ A om.

Mane redemptio apparuit, et iterum mane Christus revelabitur. Vela suspendunt: *id est*, firmamentum hoc ostenditur; quod cum aperitur, Christi dispensatio videtur.

Quid vero? « Hora tertia ad mysteria conveniunt ». Ad tertiam horam quod attinet: diximus in expositione mysteriorum, *Išō'yabhum* de tempore quo descenderit Spiritus in apostolos dixisse ¹. Quod veniunt episcopus et clerus: *hoc est*, Deus et spiritalēs. Quod in absidem intrant per portam minorem, *hoc est*: ut, dum ingreditur, non nisi *hoc* reveletur, quod Deus et angeli in caelo sunt. Intrant quidem, ut typum exprimant creationis mundi. Ingressio est prima creatura: vela sunt caelum; lumina, quae accendunt, sunt creatio luminarium in caelo; vox, quam emittunt, est creatio Adam. 5

Quid autem? Mox consecrationem tabernaculi figurant. Dicit enim *Išō'yabh*: « Praeparant quaecumque necessaria sunt ». 15
Ita scribit beatus Moyses, primum ad tabernaculum a populo allatum fuisse quidquid *materiae opus esset, postea tabernaculum construere incepisse eos.

Et tribus šurrāyis incipiunt. Primum fit oratio, quam sacerdos orat: verbum scilicet quod cum Moyse de rubo est habitum. 20
Šurrāya primus *significat tempus* quando docuit eum *Deus* ut ad Pharaonem iret. Šurrāya secundus: quando eduxit filios Israel. Šurrāya tertius: quando traduxit eos per mare, et locutus est cum eis ex columna *nubis*. Nunc autem, postquam Deus docuit eos iudicia et leges, quid dicit? « Surge, Domine, in requiem tuam » ²: quod ostendit de instructione tabernaculi, et de « arca roboris » eius. Et de hoc psalmo omnes versus profert, ab hoc versu donec absolvatur psalmus. Sic enim miracula ostendit, quae erga Israelē facta sunt in tabernaculo, et salutem eis datam per arcam. 25

Deinde accedunt diaconi, quasi levitae, et portant illud (sc. altare). Quod diaconi illud portant et ambulant per templum: haec similitudo est deambulationis filiorum Israel, quando filii Levi portabant altare. Quod inter hunc šurrāyam ³ *dicendum id faciunt*: *hoc fit* quemadmodum Moyses canebat dum altare 30
portabant filii Israel. Quod responsoria (‘ōnyāthā) incipiunt:

¹ Sc., ubi iussit mysteria hora tertia celebrari. — ² Ps. cxxxii, 8.
— ³ Sc., šurrāyam cuius initium est « Surge, Domine », ut supra.

significat miracula, quae facta sunt eis in gentibus superandis. Quod ad omnes partes templi vadunt: quia sic *filii Israel* multa loca peragrarunt. Quod revertentes absidem ingrediuntur: *significat* illos aedificium secundo constituisse sub Salomone. Quod ita eam fundant ut concuti nequeat: *id est*, quo modo ille templum Domini aedificavit, et arcam illuc introduxit. Quod dicunt versus: « Locum habitationi tuae » ¹, et: « Domine confirma illud » ², *hoc est*: ostendunt se similitudines veteris testamenti adhuc exprimere, nec ullam novi testamenti notam exhibere donec typus veteris absolvatur. Et omnia stabilium, quemadmodum spiritalia (sc. angeli) res populi *Israelitici* moderabantur, nec unquam a ministerio suo absistebant.

*CAPUT VII.

p. 125.

Quid significat oleum, quod sacerdos nunc consecrat? et quid mystice designant singula quae eodem tempore aguntur?

Oleum hoc, quod consecrat sacerdos, similitudo est illius olei, quod Deus beatum Moysen parare iussit tabernaculo, quo ipsum *tabernaculum* et omnia vasa eius ungeret. Nunc ergo significat idem oleum illud, quo parato consecratum fuit tabernaculum interius et exterius, nec non et vasa ministerii et sacerdotes. Ceterum diaconus, qui stat post episcopum, vice Michaelis est. Episcopus est quasi Deus, qui oleum consecrat.

Consecrato autem *oleo*, summum altare signat, tamquam propitiatorium super arcam. Postes quoque signat, eorum instar qui ibi *fuere*nt. Postremo interiorem *partem* sanctuarii signat, sicut ibi factum est. Deinde, cum ad finem pervenerit, totam prorsus olei gratiam in altare effundit, ad instar totius gratiae quae in fine effusa est in ecclesiam. Olim enim ex parte et per varias figuras Deus erga veteres operabatur; in fine autem locutus est nobiscum in Filio ³ suo, et dedit nobis redemptionem perfectam. Ita et oleum, quo antehac partim postes totumque tabernaculum signata sunt, in fine iam tota plenitudine in altare effusum est; quia ecclesia tota perfectione est redempta. Signat vero et obsignat omnia: et cum signatione honorem

¹ I [III] Reg., viii, 13 (syr.). — ² Unde haec citata sint non inveni. — ³ Cf. *Hebr.*, i, 1, 2.

quoque ecclesiae nunc ostendit. Nam usque adhuc, dum vetus testamentum figurabatur, versus de vetere dicebant: nunc autem, ubi typum ostendit perfectionis ecclesiae, versus *dicunt* de vetere psalmo cum canone praestantioris novi testamenti et
 p. 126. cantione (qīntā) decora et plena: per quod *ostendit vetus 5
 testamentum legisque regimen cum novo testamento esse coniunctum; et prophetiae regimen, eiusque in novo testamento adimpletionem, unum esse facta: « Quam decora, inquit, est tranquillitas et pax, quae in adventu suo Christus ecclesiae suae decrevit, gloriam suam in ea collocans eamque sanctificans. 10
 Gloriosa virtus quae in ea est, et gloriosa mysteria quae in ea ministrantur ». Et cum hisce vocibus oleum altari illinitur, ita ut in eo totum absumatur; quia Deus iam plene descendit et in carne habitavit.

Sed et dum praeclarissima haec aguntur, vela ligant, ut 15
 dignitatem ostendant *partis* interioris (sc. absidis), utque ab oculis mortalium abscondantur ea quae ibi observantur.

Denique, cum converterit se Deus ad gloriam suam et « sederit Dominus rex in aeternum » ¹, mox dignitatem throni ²
 significant: vestiunt eum ornatu decoro; quia Christus, cum 20
 complevisset dispensationem suam, sedit a dextris Patris sui super thronum excelsum, et regnavit Deus super populum suum, « et Deus sedit super thronum sanctum suum » ³.

Et completo ornatu eius inter śurrāyam « Quam bonus » *dicendum*, statim *sacerdos* responsorium (‘onīthā) incipit, quod 25
 absolutionem consecrationis declarat: « In virtute tua magna, Salvator noster, posuisti fundamenta ecclesiae tuae, et perfecisti aedificium templi tui: et ecce superi et inferi, una facti ecclesia, gaudent hodie in festo consecrationis eius; et cum amore suadent tibi *ut*, cum iam aedificasti eam et perfecisti, 30
 tranquillitas tua regnet in filios eius, et sit *ipsa* refugium omnibus generationibus, praeteritis et praesentibus, quando renovati fuerint *homines* in resurrectione, ut Trinitatem tuam in ea collaudent ».

Deinde dicunt canonem, qui obsignationem ostendit eorum 35
 quae facta sunt: « Benedictus, inquit, qui per typos istos, qui in caelo sunt, stabilivit ecclesiam suam, et implevit eam gloria

¹ Ps. xxix, 10. — ² Sc. altaris. — ³ Ps. xlvii, 8.

sua ». Et quia typus est caeli; ergo Deus in ea habitat: *et p. 127.
si Deus habitat in ea, virtus absolvendi peccatores in ea col-
locata est.

Demum, omnibus finitis, quae in ecclesia *consecranda* pera-
cta sunt, ipsaque *ecclesia* tamquam regis filia in gloria stante,
mox apparet Christus, ut perficiat in ea dispensationem suam;
et revertuntur de novo ut ostendant ortum Salvatoris nostri
et manifestationem eius in Ierusalem ¹.

CAPUT VIII.

10 Cur Išō'yabh commemorationem dominae Mariae post na-
tivitatem descripsit, Iohannis *Baptistae* post epiphaniam, con-
fessorum et martyrum post resurrectionem; sextam vero feriam
« auream » *descripsit* initio *hebdomadae* apostolorum ²; *com-*
memorationem apostolorum in fine ipsorum *hebdomadae* ³:
15 et apostolis duas fecit commemorationes, unam post alteram,
Petri videlicet sociis et evangelistis: Stephani quoque et do-
ctorum: ceterasque commorationes, quas in fine *hūdrae* de-
scripsit in ordine (*sed hrā*)? ⁴.

Beatae dominae Mariae, quoniam a propheta memorata fuit,
20 et Domini nostri dispensatio ab ea incepit, et huius in carne
nativitas ex ea fuit, et ipsa quoque Dei consilio ad hoc sepo-
sita erat, ipsaque prima ab angelo honorata est *salutatione*
« Pax », — quae vox non antehac ad prophetas ab angelis
pronuntiata est: sed huic « Pax » prae ceteris additum est et
25 sermo pacificus atque docens ⁵ — : iure, utpote hisce honori-
bus coronatae, facta est ei commemoratio intra seriem ⁶ *hū-*
drae; eo quod evangelium inter dispensationem ⁷ *Domini* men-
tionem faciat eius (sc. Mariae), nec fieri posset ut non esset
30 mentio Mariae ab initio evangelii usque ad baptismum illius
(sc. Christi): cum enim transisset evangelium a nativitate et
educatione illius, *tum demum* deposuit *mentionem eius (sc. p. 128.

¹ I. e. in bemate, ubi nunc liturgiam incipiunt. — ² A: « post apo-
stolos ». — ³ A om. — ⁴ A: « Petri sociis et doctoribus et Stephano
et ceteris ad finem eius (sc. *hūdrae*) descripsit ». — ⁵ S: « atque
doctrina ». — ⁶ Ad verbum, « numerum ». — ⁷ Ad verbum, « in me-
dio dispensationis ». Quae sequuntur, cum nimis confuse sint scripta,
tum difficilia sunt interpretatu.

Mariae). Non solum autem hoc, sed et cum ipsa ad eum venisset ut loqueretur cum eo, renuit ei dicens: « Quicumque facit voluntatem Patris mei, qui est in caelo, ipse frater meus et soror et mater mea est » ¹: non quod matrem suam negavit, sed quod *ea* dispensatio, quam a matre *praestandam* necessariam habuit, expleta erat, et quod illam iam inter universitatem *hominum* includit: Propter hoc, *inquit*, veni, ut de femina nascerer; et hominem suscepi visibilem ut dubitantes converterem eos, qui non possunt videre divinitatem meam in essentia eius, quia invisibilis est. Nunc omnis qui videt, et credit Patri meo qui in caelis est, — quod sicut ego contemptibili modo in terra sum, ille in invisibilitate sua *in caelo* manet, — in illum, quamvis invisibilem, credet; et in me credent *homines*, quod ex illo sum, propter opera quae facio, quae, mandato facta ², illius *operibus* respondent. Sed et pro-
p. 129. vectae aetate feminae quasi matres meae carnales reputantur; puellae, quasi virgines et sorores meae: qui sunt mares, et credunt in me, fratres meos vocabo. Viros autem « patres » non memoravit: matrem quidem in terra habuit, et « fratres » in quodam loco discipulos vocavit aliosque, virginesque « so-
rores » appellavit: « Patrem » vero in caelo ait esse. Et non solum ipse dixit ³ Patrem suum in caelo *esse*, sed et nos, qui patres habemus carnales, nec sicut ipse sine patre sumus secundum carnem, etiam nos *prohibuit* vocare nobis « patrem » in terra. Iure *ergo* non fecit mentionem « patris » inter eas
quas ⁴ computavit, id est, matrem et fratres et sorores. Sed quia beata Maria compleverat partes ⁵ suas per educationem Domini nostri secundum carnem, aequum erat ut requiesceret dispensatio eius in portu tranquillitatis. Cum ergo iam absol-
visset *Išō'yabh* nativitatem ⁶et educationem *Domini*, id est, circum-
cisionem, et sacrificia et dona magorum, et *alia* huiusmodi, demum beatam *Mariam* quiescere fecit per commemorationem quam statuit ei in ecclesia, ut cum commemorationem eius celebramus, sciamus eius *iam* dispensationem absolutam esse, nec eam *amplius* esse necessariam.

¹ MATTH., XII, 50. — ² Ad verbum « imperative », seu « modo mandati ». Sensus est, Christus solo mandato facit opera, sicut Deus. —

³ Ad verbum, « vocavit ». Sensus est: eum, qui in caelo est, patrem vocavit. — ⁴ Sic. — ⁵ Ad verbum, « dispensationem ».

Quod insuper feria¹ sexta eius commemoratio agitur: quoniam sexta feria creata fuit mater eius Heva, quae peccavit, iure et sexta feria agitur *Mariae* commemoratio, quae amplitudinem dignitatis eius ostendit; ut cum recitata fuerint nobis dedecus Hevae casusque eius vetus, quae sexta feria fuerunt; *cumque* gloriosa recitantur filiae Hevae, quae feria sexta victrix de mundo migravit cum honoribus gloriosis: obliviscamur angustiarum primi peccati recordatione honoris huius, quae surrexit. Sicut enim videmus Hevam causam fuisse casus
 5 *Adami*, — quemadmodum ipse exclamavit: Ista decepit me, — ita et nunc *Maria* facta est causa sublevationis *Adami*: peperit enim ei qui enim de veteribus hisce rebus redimeret. Et sicut illa monstravit ei arborem mortis, et dedit ei, et comedit; ita et haec¹ monstravit ei arborem vitae, ex ipsa germinatam, et dedit ei de fructibus eiusdem, et revixit. Et pulchre
 15 sexta feria², die qua peccavit Heva, facta est commemoratio huius (sc. *Mariae*), ut per commemorationem eius obliviscamur Hevae peccati. De domina Maria hactenus.

Sed et Iohanni, propterea quod angelus conceptionem eius
 20 annuntiavit, et in Isaia quoque adventus eius fuit descriptus, et in nativitate eius Zacharias pater eius, Spiritu sancto repletus sicut prophetae, prophetavit, et filium suum « filium Altissimi »³ vocavit: et quia ad hoc venit et natus est *Iohannes*, ut dispensationem illius (sc. Christi) baptismi perageret: iure,
 25 [cum] expleta esset dispensatio, ad quam missus erat, et ei ad requiem statuit *Īṣō'yabā* *diem commemorationis: per hoc p. 130.
 ostendens eum ad nihil aliud venisse, nisi ut baptizaret: sicut in quodam loco Iudaeis dixit: « Ego sum vox in deserto clamans, Parate viam Domini, sicut dixit Isaías propheta »⁴:
 30 hoc est: Non veni nisi propter dispensationem baptismi. Et cum Domini nostri baptismum perfecisset, non ei adhaesit, sicut apostoli: et iure, quia apostoli ad aliud negotium delecti sunt, quod post resurrectionem *Domini* eis impleretur: hic autem propter solum baptismum missus est. Quemadmodum
 35 *Maria*, post suam dispensationem expletam, non adhaesit ei

¹ Codd. « nunc ». — ² Commemoratio beatae *Mariae* apud Nestorianos fit feria sexta post dominicam intra octavam nativitatis Domini (vide MACLEAN, *East Syrian daily Offices*, p. 264). — ³ LUC., I, 76.
 — ⁴ IOHAN., I, 23.

(sc. Christo), ita nec Iohannes, cum explevisset dispensationem suam, ei adhaesit. sed de eo testificatus est a longe. Quapropter et nos, cum viderimus eum dispensationem suam explevisse, quiescere eum fecimus per celebrationem commemorationis mortis eius: quia nec ipsi evangelistae Dominum nostrum dispensationem suam incolasse ostendunt, donec inclusus *carcere* traditusque esset Iohannes. Sic tres *ex eis* dicunt: « Cum autem audisset Iesus quod traditus esset Iohannes, reliquit Nazareth, et venit iterum in Galilaeam » ¹, et dispensationem incepit. Et quia post baptismum parati quidem eramus Domini nostri dispensationem repraesentare, ipse vero Dominus noster non incolavit dispensationem suam donec traditus erat Iohannes: recte et nos *prius* Iohannem morti tradimus, deinde dispensationem Domini nostri incipimus: primo quidem, quia illius dispensationem quiescere *iam* fecimus; deinde ut, dispensatione eius quiescente, mortem quoque eius commemoremus. Quod sexta feria fit ² *commemoratio eius, causa est haec*: quia peccatum, ut diximus, feria sexta factum est, et Adami mors, ut ferunt, feria sexta fuit: iure mortem cuiuslibet sancti feria sexta repraesentamus, ut Adami extirpationem peccati commemoremus: rursum vero, *hanc ob causam*: quia, cum regnaret Sapor maledictus, et Mar Simeonem catholicum cum plurimis episcopis, metropolitanis, ³presbyteris, diaconis atque fililibus apprehendisset, — numero scilicet cclm usque, qui primi in oriente martyres fuerunt, — dictumque ei esset sexta feria passionis, id est, ultima die ieiunii, quae *tunc* contigit esse, occisum fuisse Christum: iussit nefarius ille, eadem sanctos die ³ occidi, qua et eorum Magister occisus esset: qui eadem feria sexta passionis occisi sunt: iure beatus *Išo'yabh* praescripsit ut eorum commemorationem feria sexta post passionem agamus; primo quidem, ut recordemur et interrogando discamus, illos hac die fuisse occisos, et nos eorum commemoratione confortemur; deinde, cum maledictus ille mortem eorum cum *morte* ipsorum Magistri sociaverit, ne nos ab eo deficiamus, quod decens est, sed quomodo ille mortem eorum

p. 131.

¹ MATTH., IV, 12, 13. — ² Iohannes a Nestorianis commemoratur feria sexta post epiphaniam (vide MACLEAN, *op. cit.*, p. 266). — ³ Hic magna lacuna in Cod. S occurrit, usque ad p. 122, l. 24 infra.

Christi *morte* auxit, nos quoque eorum commemorationem Domini nostri passione decoremus. *At* quoniam decens non est ut cum illius nece alius cuiuslibet mortis commemorationem componamus, *haec* in sextam feriam sequentem differtur.

- 5 Item: quia postquam apostoli Spiritum acceperant, et signa *ostendere* coeperunt, et mundus eorum verba accepit, *tunc* initium factum est conversionis mundi per eos *effectae*: quemadmodum illi novi testamenti negotium instaurarunt, ita et nos festum agamus diem, quo illi initium fecerunt, operam
10 dantes ut illis bonam commemorationem faciamus, tam *die* quo baptizare coeperunt quam *die* quo *vita* functi sunt ¹. Qua ergo sexta feria ad templum ascenderunt, et initium signorum fecerunt paralyticum sanando, eadem et nos die principium praedicationis eorum celebrare incipiamus: non mortem hac
15 die commemorantes, sed victoriam. Quemadmodum feria sexta confusus est Adam et de Paradiso depulsus, ita et nos ostendamus victoriam, quae eadem die facta est. Hora nona ascenderunt apostoli ad templum, *quod Paradisi locum significat. p. 132. Et exultantes ascenderunt apostoli ad templum, propter signum
20 quod fecerunt. Riserunt daemones propter Adam: angeli contristati sunt: gavisı sunt turmae Satanarum, inimicorum. Et angustiatı sunt per apostolos Iudaei, principes ², et infideles, quando fecerunt hoc signum: gavisı sunt autem iusti et angeli; et daemones contristati sunt. Primi Adami confusio ab inimicis,
25 daemonibus, et ab amicis, angelis, narrata fuit sexta feria; et victoria apostolorum hodie ab amicis, apostolis et discipulis, narrata est, et ab infensis Iudaeis. Sed ibi in narratione amici afflicti fuerunt, inimici, daemones, gavisı sunt: hic, in hac narratione, amici gaudent, inimici affliguntur. Cum ergo hoc si-
30 gnum valde conveniat ad redemptionem Adami, huius rite facta est commemoratio ³.

Rursum vero, quoniam apostoli egressi et populum *Iudaicum* et populos discipulos fecerunt, atque ab initio hebdomadae

¹ Ad verbum: « desierunt ». — ² Fortasse legendum ראשונים, « impii », pro רעשנים. — ³ « Hebdomada » apostolorum septem hebdomadas dierum comprehendit, incipiens a die Pentecostes. Feria sexta post Pentecosten, seu « feria sexta aurea » (quo die Petrus dixit: « Argentum et aurum non est mihi », etc., *Act.*, III, 6), fit commemoratio praedicationis apostolorum (vide MACLEAN, *op. cit.*, p. 276).

eorum exhibetur commemoratio praedicationis eorum: cum finis advenisset hebdomadae, quae commemorationem eorum repraesentat, haud placuit beato Išo'yabh ut nulla fieret commemoratio eorum mortis: quia populus narrationem praedicationis eorum audientes, sed exitum certaminis eorum non vi-
dentes, exquirerent utique, quid de ipsis apostolis factum esset, qui se convertissent: discentes vero mortem eorum cum victoria fuisse, conquiescerent.

IV ¹: At quoniam apostoli duodecim fuerunt, discipuli septuaginta; duodecim *illorum* commemorationem non immiscuit cum *horum* septuaginta; sed primum posuit duodecim *illis* commemorationem sexta feria, ut quo die peccavit Adam, et mortuus est, eodem recordemur apostolorum victoriae et mortis. — ille enim in peccati desperatione mortuus est, hi autem mortui sunt in exaltatione victoriae suae, expectantes redemptionem resurrectionis novissimae, — ²et horum commemorationem cum Christi morte composuit;

V: septuaginta autem cum die resurrectionis eius conso- ciavit. Et eorum (? sc. duodecim apostolorum) mortem per illius mortem ostendit: mortem vero ceterorum per illius resurrectionem ². Quemadmodum ille mortuus est et resurrexit, similiter et apostoli moriuntur et reviviscunt: cuius rei documentum ex eo *ducitur*, quod non solum in morte eius facta sit celebratio commemorationis eorum, sed et in resurrectione eius; ut per mortem et resurrectionem sit eis bona spes. Et propter haec statuit has commemorationes intra hūdhram.

VI: Cum autem voluisset Išo'yabh augere honorem eorum, qui inter eos (sc. apostolos) clariores fuerunt: quemadmodum Roma Petrum et Paulum celebrabat, qui in ea dormierant: cumque ipse eos, qui ibi (sc. Romae) erant, imitari voluisset, illis (sc. Petro et Paulo) *commemorationem* seorsum et extra seriem hūdhrae statuit ³. Item: quoniam Petrus princeps fuit apostolorum, Paulus autem gentium episcopus fuisse agnoscitur, et nos de gentibus sumus: seorsum Petro, [quia princeps est

¹ Hic primum sanctorum commemorationes numeris signari incipiunt.
— ² Sc. die dominica. Ex his et mox sequentibus comperimus, mortem 12 apostolorum feria sexta ultima ipsorum « hebdomadae » celebrari; 70 autem discipulorum mortem, dominica sequenti. — ³ Ex his concludendum videtur, auctorem vocabulo « hūdhra » hic designare eam

apostolorum, et Paulo,] ¹ quia episcopus est *gentium*, agamus commemorationem. Et quia nos horum honorem nonnisi post baptismum nostrum et fidem *susceptam* agnovimus, — quae *fides* nonnisi ad finem Codicis *officiorum* praedicatur et figuratur, — iure horum commemorationem ad finem anni cycli (h u d h r ā) distulimus, qui dispensationem *Domini* significat, et alia huiusmodi.

VII: Sed et evangelistis idem *praescripsit*. Quoniam eorum memoria per scripta sua magis praesens nobis est quam ceterorum apostolorum atque discipulorum, iuste et eis commemorationis honorem tribuimus.

VIII: Sed et Stephano quoque, quamquam nullam prorsus dispensationem habuit *agendam*: cum tamen primitiae fuerit martyr, eo quod ipse primus hanc viam initiaverit, Dominoque suo testimonium reddiderit: iuste et huic post apostolos ²mortis commemorationem facimus: quia *solum* diaconatum sibi in gradum vindicavit; et licet primus martyrium fecerit, tamen et apostoli fere omnes martyrio mortui sunt, nec fas est diaconum commemorari ante commemorationem episcopi. Et quamvis illis morte sua ac martyrio prior esset, gradu tamen et ordine inferior erat: et nos in ecclesia gradibus deferimus honorem. Ecce quamvis prophetarum tempus antea est *tempori* apostolorum, apostolorum in ecclesia [superior] est sessio quam prophetarum ². Quam ob rem huius postquam illorum commemoratio fit.

IX: Rursum vero: quoniam patres illi, qui in ecclesia laboraverunt, et virtutibus pollebant, et docuerunt nos fidem veram, longo post Domini nostri atque apostolorum dispensationem intervallo vixerunt: et hos post illos ponimus. Et primo quidem loco ponimus Graecos, quia non solum operibus suis ac doctrina praestabant, sed etiam iniuriam passi sunt a synodo iniqua, quam malus Cyrillus eiusque sequaces coegerunt; qui (sc. Cyrillus) et anathematizavit ³ eos insontes et expulit, et socium se fecit homicidarum et eorum qui sanguinem effundunt:

partem calendarii tantum, quae iacet inter nativitatem et finem « hebdomadae » apostolorum, vel eam partem Codicis liturgici quae huic tempori assignatur. — ¹ Vide coniecturam textui appositam. — ² Sc. liber apostoli in dextera, liber vero prophetarum in sinistra parte bematis legitur (vide Tract. IV, cap. v). — ³ Cod. in plur.

et *quia* martyrium Domini nostri sibi vindicaverunt per suam de sedibus suis expulsionem. Iure *ergo* et his, utpote iniuriam et persecutionem passis, priorem tribuimus commemorationis honorem: licet inter Syros sint qui *tempore* eis priores fuerunt, ut beatus Ephraem aliique.

5

X: Postquam horum commemorationem celebravimus, inde et nostris patribus Syris commemorationem assignamus: simul autem et eos honoramus qui singuli, variisque post temporibus, virtutibus tantum ¹ *eminebant*. Cum enim eos honoramus, Christo ² in eis placemus: sicut ipse Dominus noster dixit: « Qui 10
vos recipit, me recipit: et qui me recipit, recipit eum qui me misit » ³.

XI: Sed et omnibus defunctis in fine *commemorationem*
p. 135. *agimus*. *Quoniam fuerunt homines sancti, quorum nomina nec inter apostolorum numerum nec martyrum nec doctorum 15
nobis nota sunt: quorum alii virginitate ac laboribus, alii aliis sanctitatis generibus insigniti sunt, alii in oppressione mortui sunt, alii aliis virtutibus *eminebant*: quos solus Dominus noster novit: iuste, postquam ex *sanctorum* universitate singulis 20
certisque nominibus commemorationes instituimus, novissime iam omnes defunctos honoramus; ut qui inter eos digni quidem sunt, sed ignoti, honorentur; et qui peccaverunt absolvantur per commemorationem sacrificii Domini nostri, qui fractus est ⁴
pro peccatoribus. Quapropter ⁵ omnibus simul concessa est bona commemoratio memoriae eorum. 25

Et ecce per Deum absolutus est Tractatus sextus. Domino autem prophetarum, et apostolorum, et martyrum, et doctorum, et solitariorum, et defunctorum, qui doctrina sua sancta sapientes nos effecit, et notam fecit nobis viam veritatis, et de institutis mirandis nos elocuit, quae in ecclesia ad nostram 30
redemptionem adhiberemus: et per eum simul Patri eius et Spiritui sancto, gloria et honor in saeculum saeculorum. Amen.

Explicit Tractatus sextus.

¹ Sc. (ut videtur), qui virtutibus sed non doctrinae gloria fuerunt insigniti. — ² S « apostolis » (vide « Corrigenda »). — ³ MATTH., x, 40.
— ⁴ Vel: « quod fractum est ». — ⁵ Post haec rursus extat Cod. S.

TRACTATUS SEPTIMUS.

Qui de officio defunctorum, et de praescriptione cathismatum, aliisque huiusmodi declarat.

CAPUT PRIMUM.

5 Quare defunctis ¹post mortem ¹praecipuum deferimus honorem, precibusque eos honoramus, atque ad sepulchrum deducimus, cum tamen finis eorum sit corruptio?

*Quia ex agonibus omnium quaestionum evasimus, et omnia, p. 136.
 quae in ecclesia per totum annum observantur, vestrarum
 10 auxilio orationum absolvimus: veniamus quoque, et finem exponamus vitae nostrae. Et quia totam dispensationem, quam in ecclesia peragimus, propter mortem et resurrectionem nostram mystice tractamus, iure et nunc mortis nostrae, quae reapse consummatur et in corruptionem evadit, officium ostendamus,
 15 quam ob rem *agatur*. Cum enim mortem nostram, eiusque officium, cum Christi mortis honore coniungamus, rite et gloriosae illius resurrectionis spem sustinemus.

Cum ergo de decore officii mortuorum interrogaveris, frater noster: dicimus, omnes, qui sine spe resurrectionis defunctos suos
 20 sepeliant, — et etiam si resurrectionem expectant, — inane aliquid expectare: hoc scilicet consilio, ut quidam ex eis ita Deum commemorent, quasi universos ad aeternos traditurus sit cruciatus; quidam vero cibi potusque et crapulae sempiternae faciant mentionem; alii demum negent omnino esse resurrectionem. Isti igitur, cum defunctos suos sepeliunt, rite lugent,
 25 et cum ploratu eos ad humandum deducunt. Sive enim non resurgant, sive resurgant cum in veritate non crediderint: aequum malum est, ad utram harum calamitatum perveniant. Et quemadmodum, siquando ad carcerem quis ducatur, cum
 30 dolore eum comitantur cognati eius, sive interficiendus sit sive in carcere permansurus, eo quod dolor eos ob utramque sortem

¹ Ad verbum: « qui moriuntur ».

occupat: ita et illi, sive resurrectionem miseriae expectant, sive mortem sine resurrectione: aequalia haec sunt, pariterque mala.

- p. 137. Nos autem, quia vera fide donati sumus, et Christum *cognovimus, quod ipse Deus sit et homo, et passus pro nobis sit
atque tentatus, ipseque iudex sit vivorum et mortuorum, et
promiserit nobis, « Omnis, *inquiens*, qui credit in me, etiam
si mortuus fuerit, vivet; et omnis qui vivit et credit in me
non morietur in aeternum » ¹; et *quia* scimus quod, licet iudex
sit, non tamen confundet eos qui ipsi confessi fuerint, — qui,
etiam si peccata admiserint, purgati tamen sunt, aliquando
per baptismum, aliquando vero mysteria manducando: et signum
eius et sigillum eius in ipsis manet, et, quasi regis insignibus
ornati, aperta facie et cum fiducia ad eum accurrunt: alii propter
fidem suam in eum et propter baptismum et opera *bona*, alii autem
propter solam fidem, alii propter vitam mediocriter *bonam*, — iure nos
defunctos cum hymnis (te š ħ ħ ā th ā) comitamur, quasi ad cenam
aliquam ducendos: neque dubitamus quin ad regnum sint profecti,
cum Domini nostri recordemur promissionis. Et mortem eorum
solum et dormitionem ostendimus esse, non mortem: quemadmodum
ait caelestis apostolus: « Si credimus Iesum Christum mortuum
fuisse et resurrexisse, ita et Deus eos, qui dormierunt in Iesu,
adducet cum eo » ²; et iterum docet nos, et dicit: « De iis qui
dormierunt non contristemini, sicut ceteri homines qui spem non
habent » ³; et rursum: « Si mortui non resurgunt, neque Christus
surrexit » ⁴. Item: cum Dominus noster promiserit nobis,
dicens: « Ego vado, et praeparabo vobis locum » ⁵, « et iterum
veniam, et adducam vos ad meipsum » ⁶, — cum fieri non possit
ut ad eum eamus, nisi prius onus hoc carnis exuamus: sicut
ipse rursus ait ad Simonem: « Quo ego vado, tu me sequi non
potes », eo quod carne adhuc indutus es, « postea autem
venies » ⁷, quando mortalitate exutus fueris -- : ita et nos,
quasi *in his bonis promissionibus morientes, et sperantes nos
esse surrecturos, sicut ille *surrexit*, et ad mansiones perven-
turos quas paravit nobis: cum gaudio defunctos sepeliamus.

¹ IohAN., XI, 25, 26. — ² I Thes., IV, 14. — ³ I Thes., IV, 13. —
⁴ I Cor., XV, 16. — ⁵ IohAN., XIV, 2. — ⁶ *Ibid.*, v. 3. — ⁷ IohAN., XIII, 36.

Licet enim ad sepulchrum eos deducamus, tamen ponti eos imponimus, qui nos ex huius mundi angustiiis traducit in refrigerium saeculi futuri, in quo nihil est carnalium rerum harum, quas patimur. Rursum vero: quoniam in hoc mundo
5 *quasi* in carcere sumus, in hoc corpore inclusi, quod doloribus omnibus morbisque et tentationibus circumdatur, et necesse nobis est ut sudore vultus nostri hanc debilem vitam vivamus; sed et nativitas nostra atque incrementum in doloribus et angustiiis constituta sunt, et vita nostra iugiter peccatis inquinatur, et in omnibus malis internis externisque in
10 hoc mundo versamur: ita ut, cum ex eo eripimur, gloriam reddamus naturae, et Creatori eiusdem, quod liberaverit nos, et iis congratulemur, qui ex eo effugerunt, et de angustiiis eius erepti sunt, et nunc somnum sine angustia dormierunt, et postea
15 resurgent et gaudio habebuntur digni: iuste cum cantu (zum-mā rā) laetitiae comitamur eos, et parum patimur doloris ob eorum discessum. Propter hoc defunctos cum hymnis (tešbē-ḥāthā) comitamur, eos a paganis ac Iudaeis discernentes, quia spem meliorem expectant quam istorum.

20

CAPUT II.

Quare imprimis cathisma (mautēbhā) super eos persolvimus, priusquam efferamus eos, unicuique scilicet ordini cathismata augentes; et laicis quidem duo dumtaxat cathismata adhibemus, ecclesiasticis vero singulis singula *addimus*, pro
25 suo cuique ordine? et *quare* in singulis cathismatibus mulieres canunt: hoc est autem, hymni (madhrāšē) *dicuntur*, quorum cantor typice vices gerit mulierum canentium?

Quoniam homo naturaliter unus est cum *omnibus hominibus, p. 139. et sub hoc nomine « homo » cum omnibus paganis et infidelibus
30 connumeramur: homo autem ex corpore et anima concretus est atque coadunatus, et unus est per unionem animae et corporis: ita et nos unum, primum, cathisma homini assignamus, qui in Dei imagine est creatus. Et quoniam natura nostra ab initio usque dignitatem sibi acquisivit per imaginem Dei: et illi voci,
35 qua plasmata est et honorata ¹, honorem tribuimus, nec Dei

¹ Hic lacuna occurrit in Cod. S, usque ad p. 127 l. 26.

despicimus creaturam. Ita et per duos śurrāyas *huius cathismatis* duabus partibus eius (sc. hominis) honorem deferimus, *quarum una est* corporis, altera animae; et per responsoria (ōnyāthā), quae dicimus, unitatem eius declaramus.

Quod duobus choris stamus: *ideo fit*, quia duabus partibus 5 constat *homo*. Quod dexter chorus prius incipit, *hoc est*: quia anima honorabilior est quam corpus. Quod *postea* chorus sinister incipit: quia corpus, licet nunc corruptionem patitur, non despicimus. Quod crux in medio sistitur: quia Deus, quem *homines* adorant, huiusmodi compositione eum (sc. mortuum) 10 honoravit: et nunc voluntate sua eum dissolvit: et suscitabit eum sua bonitate. Crux namque, ad caput nostri officii constituta, Christi vices gerit; sicut ipse nobis dixit: « Ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi sum ego inter eos » ¹. Responsoria autem dicunt, quae significant prophetiam, 15 quae fuit in vetere testamento: quia *prophetae* in mysterio redemptionem viderunt. Mulieres vero canunt, quia mortem significant, quae in naturam nostram debilem intravit.

Surgunt vero ad secundum cathisma cum visione ² Dei prophetis *concessa*. Et duos śurrāyas incipiunt: unum, qui macu- 20 las animae purgat per baptismum; alterum, qui *maculas* corporis. Quoniam totus homo sanctificatus est in baptismo, et mortuus mystice factus est: atque per duos śurrāyas *primi cathismatis* significata sunt ³ corpus et anima: ita et per duos hos *śurrāyas* (sc. secundi cathismatis) fit purgatio duorum 25 p. 140. illorum priorum ⁴. Responsoria autem dispensationem *Domini nostri et baptismum eius *significant*, per quem *baptismum* renovati sumus, et ostensa est nobis mystice resurrectio. Hic autem et śubbāham dicunt: qui śubbāha semper nostram resurrectionem significat. Mulieres vero non cantant hic, quia 30 *iam* renovati sumus per resurrectionem Filii.

Deinde lectulum tollunt: ut ostendant gaudium, quod Adami generi largitum est. Et si ecclesiasticus sit ille, qui *e vita* migravit, adducunt eum ad ecclesiam, cui erat addictus. Et quia non super omnem, qui baptizatus est, dictum est, « Ecclesiae 35

¹ MATTH., XVIII, 20. — ² Sc. visionem significantes. — ³ Lege *ωαϑλ* (?) — ⁴ Id est, earum rerum, quae per śurrāyas priores significantur.

Dei addictus est », sed. « Baptizatus est N. in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti »: ita et in sepultura *hominis* baptizati: postquam memorata est super eum plasmatio prima, et purgatio ¹ quoque eius, non debet venire ad ecclesiam, quia
5 mundo addictus erat. [non] ecclesiae. Et quemadmodum cum omnis Israel filii Dei vocarentur, una tantum tribus assumpta est ad tabernaculum eiusque ministerium. hique propitiatores Dei facti sunt pro populo, et ipsi in circuitu tabernaculi habitabant: ita et « Israel Dei » ², licet totus populus sit christianus,
10 tamen sunt inter eos qui ad Dei ministerium delecti sunt: ut ait in quodam loco Isaias propheta: « Et ex eis quoque accipiam mihi sacerdotes, et Levitas, dicit Dominus, sicut caelos novos et terram novam » ³. Cum ergo hi filii sint ecclesiae, cui se addixerunt: in obitu eorum, cum persolverint eis duo
15 cathismata, naturae scilicet et baptismi, cum fratribus eorum domi, — quia omnes filii Adam unum sunt, — deinde debitum eis honorem adiciunt. Tollunt eos, et ad ecclesiam transferunt. Quod cum responsoriis eos transferunt, hoc est: quia fidei dignitate de sede ad sedem provecti sunt, et de gradu in gradum
20 profecti. Et quando ingrediuntur ⁴in ecclesiam, deponunt lectulum, et mulieres cantant: quo ostendunt eos, non ad hunc gradum esse provectos, nisi postquam seipsos mortificassent et angeli facti essent. p. 141.

Et surgentes incipiunt duos śurrāyas: unum, quo sanctificata est anima eorum per manus impositionem (sc. ordinationem), et facti sunt spiritales in ministerio suo ⁴: alterum, quo corpus eorum exornatum est, et factum est habitatio huius animae sanctificatae. Responsoria (‘ōnyāthā) *dicunt*, quibus totam rationem ministerii eorum (sc. clericorum defunctorum)
30 figurant. Śubbāham dicunt: quia Domini gloria *anima* in resurrectione exornatur. Quoniam unicuique gradui resurrectionem seorsum praedicari oportet: ideo per singula cathismata praedicatur resurrectionis honor ⁵. Et rursus sedent, et mulieres cantant: quo mortem significant semper: nam sedendo
35 significant mortem, et surgendo resurrectionem.

¹ Sc. primum et alterum cathisma. — ² Gal., VI, 16. — ³ Is., LXVI, 21. — ⁴ Hinc rursus extat Cod. S. — ⁵ Sc. unumquodque cathisma suum habet śubbāham, per quem resurrectio figuratur.

Et si ultimum cathisma dicunt ¹: hoc secundum proprietatem (ζωνών) gradus eius (sc. defuncti) dicunt, addentes ei honorem debitum; et dicunt duos šurrāyas: quia etiam in sacerdotio anima et corpus divinis sunt insignibus instructa, et ipsi *sacerdotes* facti sunt velut homo Iesu Christi. Et responsoria *dicunt, quae significant* plenitudinem sacerdotii, quae in eis est. Šubbāham *dicunt* in typum resurrectionis. Cathisma mulierum mortem significat.

Sed et ipsi sacerdotio, quasi Domini nostri similitudini, duos tribuunt honores, id est, *duo* cathismata ²: nam primum cathisma ecclesiae etiam ecclesiasticis assignant simplicibus, quia et ipsi magna quaedam in ecclesia significabant, modo loco Iohannis Baptistae surgentes, et zummāram dicentes; modo cum sanctis prophetis responsum (ʿunnāyā) dicentes in bema. Unde et secundum cathisma in ecclesia diaconis una cum illis (sc. sacerdotibus) assignatur. Sacerdotibus autem tria p. 142. adhibent cathismata *in ecclesia, eo quod Trinitatis nomine presbyteratus perficitur (? = confertur). Sed et responsoria dicunt et šubbāham, secundum supradictum consilium.

Surgunt autem, si episcopus sit, ad quartum cathisma in ecclesia *adhibendum*. Et si presbyter sit, inter tertium cathisma *dicendum* in templum intrant, et ascendunt ad bema. Si diaconus sit, inter secundum cathisma intrant. Inter ultimum denique uniuscuiusque cathisma intrant *in templum*: quo ostendunt, non mortem nunc significari, sed resurrectionem et ingressum in caelum. In absidem vero non introducunt eos (sc. mortuos), quia non licet eis ad absidem et altare transire. Et hanc ob causam non *illuc* intrant: quia mandato mandabatur eis ab episcopo ut ibi starent, nec ipsi per se intrabant; neque, si altare profanatum fuerit, licet presbytero illud consecrare sine mandato episcopi ³. Rursum vero: ascendunt bema: quo ostendunt, in Ierusalem futuram esse resurrectionem. Et si episcopus sit, sedent ad mortem figurandam: item si presbyter sit: sic enim omnes homines, sive baptizati sive non bapti-

¹ I. e., quando cathisma est ultimum eorum, quae dicenda sunt. —

² I. e., ut videtur, duo cathismata praeter primum illud, omnibus clericis tributum: nam sacerdotibus tria cathismata in ecclesia persolvunt (vide paulo infra). — ³ Episcopus, ut infra licet videre, in absidem ferebatur post liturgiam celebratam.

zati, sive cleri sivi diaconi, sive presbyteri sive episcopi, sive metropolitani, sive catholici, sive patriarchae, omnes per eandem mortis semitam incedunt. Et quando surgunt ad cathisma quod episcopatum significat, tunc responsoria incipiunt, quae
5 summo sacerdotio idonea sunt, nec non et šurrāyas idoneos, relinquentes consuetam seriem responsoriorum: quo ostendunt, hunc gradum patris in ecclesia agere partes. Dicunt ergo responsoria quae huic gradui sunt idonea. Sed et hymni (ma dhrāšē) mulierum, qui mortem significant, characterem
10 exhibent summi sacerdotii. Et in omni cathismate šubbāham dicunt. Et si insuper appellationem metropolitani susceperit *is qui mortuus est*: et *pro hoc quoque secundum praemissum p. 143. consilium agunt. Ita et catholico, eodem consilio, et patriarchae quoque, honorem addunt aliorum cathismatum, tribuentes ei
15 (sc. patriarchae) novem cathismata, vel etiam quandoque decem: cum tamen novem debeant esse.

Et in omnibus his rebus significant, omnes gradus et conditiones *hominum* morte resolvi. Et post haec cathismata, alia mysteria exprimunt.

20

CAPUT III.

Quare post cathisina lectiones legunt? et quare super laicum legem duntaxat et prophetas legunt: pro diacono apostolum addunt: pro presbytero, et iis qui supra sunt, evangelium? et quare quidam super diaconum legunt evangelium, alii vero
25 non legunt? Et quare in absidem intrant, et sacramentum sumunt? et omnia quae in ecclesia adhibentur fac mihi exponas singulatim.

Postquam significata est mors uniuscuiusque gradus, mox ostendunt et characterem ministerii eorum. Et lectiones legunt,
30 ostendentes eos, qui mortui sunt, virtute scripturarum vitam egisse, et ex iisdem *scripturis* auxilium sumpsisse ad vitam eorum. Et super fideles baptizatos, tamquam homines qui in libris saecularibus moribusque corporalibus versati sunt, legunt lectionem ¹ legis, quae *lectio* naturam *significat*, et *lectionem*
35 prophetarum, quae *significat* leges naturae idoneas. Nam et

¹ Codd. « lectiones ».

ipsi *laici* hisce regulis conversati sunt, naturae videlicet, et in earum rerum executione, quas *natura* postulat.

Diaconus autem populum iubet, « Sedete », *inquiens*, et mortem significate. Sed et ad alteram ¹ lectionem iubet, « Silete ». Non tamen, quando absoluta est *lectio*, dicit, « Surgite ad orationem ». Et cur *non*? Quia mors duntaxat significatur nunc; et per lectiones *diaconus* ostendit dispensationem quae p. 144. fuit sub legibus scripturae. Non ² dicit, « Surgite », quia in funere defunctorum non significat adventum Christi. Sed populus surgit nihilominus sine praecepto *diaconi*: ostendens nos officium nunc persolvere, non resurrectionem significare. Futurum est ut praedicetur resurrectio, et iudicium, et retributio, et gaudium et tormentum, quando ad sepulchrum pervenerimus.

Quid autem? Si diaconus sit, loco Gabrielis ponunt eum. Et huic (sc. Gabrieli). — quia unus quodammodo factus est nobiscum in una ecclesia ², — ea ostendimus, quae honoris eius sunt; et super eum apostolum legunt ³. Et *šurrayam* dicunt, qui significat adventum Gabrielis ad Danielelem. Apostolum vero *legunt* qui significat eius annuntiationem de Domino nostro, nec non dispensationem eiusdem *Gabrielis* usque ad nativitatem et baptismum *Domini*. Nam assidue apparebat: nunc Zachariae, nunc Mariae, nunc Ioseph, nunc Magis in nativitate, pastoribus quoque, et iterum Ioseph, et tertio in Aegypto. Ita et per lectionem apostoli significamus omnia quae gessit angelus. Hymnum (*zum mārā*) vero evangelii non legunt: quia *zum mārā* pro Iohanne Baptista stat: et Iohannes sacerdos erat, non diaconus. Evangelium autem significat baptismum Domini nostri et dispensationem eius: et Domini nostri vices sacerdos gerit.

Ceterum Codex *officiorum* dicit quod evangelium non legent super diaconos usque ad *tempus* *lšō'yabhi*, sed recenter legunt super diaconos et super filios foederis (*bēn a i qč yāmā*) laicos ⁴. Et ad hanc sententiam ita beatus *lšō'yabhi* rationem

¹ Ita cod. A (vide « Corrigenda »); S « ultimam »: sed lectio haec videtur esse prophetarum. — ² Sc. in hoc officio angeli et homines quasi in unam ecclesiam redacti sunt. — ³ Sc. ideo apostolum legunt super diaconum mortuum, quia « Gabriel » diaconus est lector apostoli (cfr. Tract. IV, cap. viii). — ⁴ I. e. super religiosos, vel clericos, non ordinatos.

reddit ¹: Etiam ipse Dominus noster quondam lectorem et subdiaconum et diaconum egit ²; sed licet partes servitutis egerit ³, tamen, baptizati *partes eo agente*, potior fuit eius baptismus quam ceterorum: eo baptizato, statim caeli aperti sunt ei, et
 5 Spiritus descendit, et Pater exclamavit. Ubi vero lectorem et subdiaconum egit, nihil ibi vidimus huiusmodi honoris: *et ubi-
 cunque videmus ecclesiae gradus, quorum ministri Christo assimulantur, iure super hos evangelium legamus ⁴. Nec non *super*
 vigilatores (š a h r ē vel š a h h ā r ē) ⁵ *evangelium legitur*. Quo-
 10 niam in quodam loco vice funguntur Iohannis filii Zachariae, per zummāram ante baptismum, — Iohannes autem sacerdos fuit et magister. — iure super hos evangelium legere nos oportet. Qui autem non legunt, priorem canonem observant.

Post lectionem evangelii, quid? Responsorium (ʿō n i t h ā) in-
 15 cipiunt, quod victoriam dispensationis Domini nostri ostendit, per quam facta est nobis redemptio. Postea diaconus proclamat *litaniam*, quae crucifixionem Domini nostri significat et petitionem latronis ⁶; ut quemadmodum latro misericordiam adeptus est, ita et misericordiam defunctus consequatur. Et
 20 *litaniam* proclamat et persolvit: non tamen dicit, « Genu flectite », neque, « Surgite in virtute *Dei* », quia non hic resurrectionem figurat. Sed sacerdos orat, ut mos est, et surgit, et incipit responsum mysteriorum: per hoc ostendens, quod hic defunctus ⁷ in hoc spiritali ministerio versabatur; et post-
 25 quam explevimus ministerium, quod ille praestabat, eum Domino suo tradamus; et quemadmodum in vita eius distribuit corpus et sanguinem in ipsius et congregationis propitiationem, ita et in morte eius distribuuntur mysteria sacra, per quae fiat propitiatio pro eo, et pro eis qui ipsum sepeliunt. Dicit respon-
 30 sorium *sacerdos*, et ad illud respondent ii. qui in abside sunt. Non autem consecrat mysteria, quia non potest *nunc* per ea significare resurrectionem. Ascendit *mortuus* ad šeqāqōnē ⁸

¹ Ad verbum, « ostendit ». — ² Vide Tract. II, cap. vi. — ³ I. e. illorum ordinum ministerio perfunctus sit. — ⁴ Rationem reddit Išo'yābh, cur super diaconum et laicum legatur evangelium, non vero super subdiaconum aut lectorem. — ⁵ Cod. A: š a h r ē; cod. S puncta vocalia non exhibet. Ili « vigilatores » cantores fuerunt caeci (vide Tract. IV, cap. xxvi; p. 77 praesentis vol.). — ⁶ Vide Tract. II, capp. xiii, xiv. — ⁷ De diacono loquitur. — ⁸ Vide correctionem textui appositam; et super vocabulo šeqāqōnē, vide Tract. II, cap. ii.

tantum, ut sumat iam consecrata mysteria ¹, locum qui nec mortis significationem nec resurrectionis habet. Et sumunt mysteria dum ille in seq̄qōne consistit, ut sic, licet non corporaliter in mysteriis communicet, tamen in spiritu sit cum eis.

Cum vero sacramentum sumpserint, et sigillum fecerint, *quid* 5
p. 146. *faciunt?* Si episcopus sit, introducunt eum in absidem; [¶]*et*
iure: Christo enim, post resurrectionem eius, « data est omnis potestas in caelo et in terra »; ante mortem vero eius, non habebat locum ubi reponeret caput. At presbyter, — quia Do-
mini nostri similitudinem exprimit, quo tempore corpus eius 10
fregit, antequam moreretur, — caeli, [id est absidis, potestatem non habet. Episcopum vero, quia vices Domini nostri gerit quo tempore surrexit de sepulchro, — et tunc quidem ait omnem potestatem sibi datam esse, — iure episcopum nunc, veluti Dominum nostrum, qui caeli potestatem accepit, in ab- 15
sidem introducunt.

Verum alii super solum episcopum dicunt: « Ecclesia, mane in pace » ²; alii super unumquemque gradum ecclesiasticum dicunt. Qui non dicunt super omnes, sic dicunt: Non decet nos quemquam « Principem » ³ ecclesiae vocare nisi Christum, 20
cuius vices gerit episcopus, qui et accepit omnem potestatem caeli et terrae. Et per ecclesiam figuramus caelum et terram, et Ierusalem, et omnia loca: solum ergo super eum (sc. episcopum) dicamus hymnum (ma dh rā šā) « Ecclesia, mane *in*
pace », quando egredimur de ecclesia. Qui autem super uni- 25
versos *mortuos* dicunt, sic disputant: Omnes ecclesiastici gradus ecclesiae addicuntur. Cum *dicitur* verbum illud: « Levate mentes vestras in excelsum, et rogate misericordiam a Deo clemente pro N. »: dicitur *etiam*: « qui constituitur diaconus », vel « presbyter », vel « episcopus », vel « metropolitanus », 30
vel « catholicus », vel « patriarcha », « ecclesiae Dei N. ». Quare, omnes addicuntur ecclesiae: et sicut in corpore sunt membra honorabiliora et membra inferiora, et in eo sunt alia quae in vertice constituuntur, alia quae infra: omnes tamen unum corpus ecclesiasticum reputantur: ita super omnes *hym-* 35
num dici oportet; quia omnes ecclesiae addicti sunt, praeter

¹ Id significare videtur śum lai rā z ē. — ² Haec formula est valedictionis ab iis usurpata qui ab aliis discedunt. — ³ Vide infra, p. 137.

non baptizatos, *qui ecclesiae non addicuntur donec baptizen- p. 147.
tur in nomine Trinitatis. Et tandem veritas, uti videtur, cum
iis manet, qui super omnes gradus dicunt *hymnum*: sed et
Išo'yabli super omnes dici iussit.

5 Mox paratos se habent ut ad sepulchrum ogrediantur.

CAPUT IV.

Quare hic in officio efferunt defunctum usque ad sepulchrum?
et quare duobus choris procedunt? et quare cum responsorium
dicunt, consistunt: et cum procedunt, tacent? et quare cum
10 mutationem *responsorii* dicunt, utraque pars consistit?

Om nibus iam absolutis, quae in ecclesia *aguntur*, mox
exeunt ut ad sepulchrum procedant. Et stant duobus choris;
et ii, qui iuxta lectulum sunt, prius *cantare* incipiunt. Quod
stant duo chori: hi sunt duo testamenta, vetus et novum. Quod
15 primus *chorus* de longe stat *a lectulo: ideo fit*, quia vetus te-
stamentum de longe vidit ea quae sunt Domini nostri. Quod
posteriores prius *cantare* incipiunt: quia in novi testamenti
legibus versabatur defunctus. Quod priores respondent: quia
vetus testamentum et novum unum facta sunt in Christo; et
20 novum hoc in vetere figurabatur, et secundum prophetiam pro-
phetarum peracta est dispensatio novi testamenti. Sed et dum
cantant posteriores, priores procedunt; et dum cantant priores,
procedunt posteriores. Unde consistentibus illis agitur officium:
quo ostendunt, quod ii, qui ministrant, sive in vetere sive in
25 novo testamento sint, in hoc mundo sunt, et quando profici-
scuntur, per mortem proficiscuntur. Et tacentes procedunt: hoc
est, mors silentium est. Et regibus mos est, ut quando *homi-
nes* comitantur eos cum honore, plausibus et choris eos co-
mitentur. Quod *chori* ad invicem respondent, unam cantionem
30 (q̄intā) adhibentes: quia et angeli et seraphim, quos vidit
*Isaias, ita stabant et respondebant alter ad alterum, et dice- p. 148.
bant: ut hos quidem superi imitentur, illos vero inferi.

Sed et ubi mutationem *responsorii* dicunt, consistunt: quo
ita ostendunt: scilicet per Iohannem *Baptistam* coniuncta
35 fuisse vetus testamentum et novum, et in novo apparuisse si-
militudines quae fuissent in vetere. Et dum ostendunt duo
testamenta mutuo consentire, uterque chorus consistit: quasi

id impletum sit, quod in vetere testamento est dictum. Et procedunt laudantes et honorantes defunctum, *et* quasi ad regnum eum comitantes; neque dubitant quin heres sit *caelestium* mansionum. Quoniam in hac fide vixit, quae in libris *sacris* scripta est, et quae significatur per vetus et novum testamentum, et baptismo signatus est, et sanctificatus est corpore et sanguine *Christi*, et debitorum propitiationem adeptus est: dignus est regno caelesti. Et quia dignus est, huiusmodi honoribus eum prosequuntur; neque lugent, quia liberatus est de angustiis, et ad gaudium pervenit, quod optabat. Nostra enim, Christianorum, domus et habitatio in caelo est, ut ait Dominus noster: « Nolite reponere vobis thesauros in terra, ubi timea et aerugo corrumpunt; sed ponite vobis thesauros vestros in caelo » ¹. Quare, cogitationes nostrae et thesauri, domusque nostra, in futuro saeculo sunt; sicut et beatus Paulus ait: « Licet haec domus nostra terrestris dissolvatur, sed habemus in caelo domum non manufactam » ². Magna est ergo domus nostra illa; sed quia « caro et sanguis non possunt regnum Dei possidere, nec corruptio possidere incorruptionem » ³, seminabuntur tunc corpora nostra in corruptione et resurgent in incorruptione; et seminabuntur in corruptibilitate, et resurgent in gloria: seminatur corpus animale, resurget corpus spiritale ⁴. Seminamus itaque hoc corpus animale in sepulchro, ut ex eo resurgat corpus spiritale. Et quemadmodum seminatur in utero aqua tantum, sed nascitur inde corpus concretum: ita et ubi seminatur concretum hoc, surget ex eo simplex et spiritale. Cum gaudio ergo *defunctus* ad mansionem sepulchri deducitur. Quemadmodum homo semen defert et seminat; et licet cum suo damno defert de domo, tamen cum gaudio seminat, quia salutem et abundantiam segetum expectat: ita et nos corpus corruptibile seminantes, cum gaudio id seminamus in sepulchro, quia fiduciam habemus fore ut veniat nisan ⁵ Christi, et resuscitet haec semina, et augeat et laetificet ea.

¹ MATTH., VI, 19, 20. — ² II Cor., V, 1. — ³ I Cor., XV, 50. — ⁴ I Cor., XV, 42-44. — ⁵ Sc. aprilis mensis.

CAPUT V.

Quare, cum ad sepulchrum pervenitur, dicunt anaphoram (qurrābhā¹)? et quare hanc ille dicit, qui praeest? Et quare nunc « Gloriam » dicunt, et proclamant *litaniam*, deinde
5 dicunt carmen (mēmṛā), vel sectionem (pāsōqā) *psalmi*?

Cum mortem adhuc significaverimus, porro resurrectionem significamus. Incipiunt anaphoram (qurrābhā)², quae de resurrectione annuntiat. Incipiunt autem cum sermone qui declarat de adventu Domini nostri et gaudio, quod *adventus eius*
10 omnibus denuntiat. Quid autem? « Laetatus sum, cum dicerent mihi³: Dominus noster venit et resuscitat mortuos ». Nunc ergo resurrectio figuratur: « venit Dominus noster, et resuscitat mortuos »: quando? in resurrectione, cum venerit Christus et suscitaverit omnes; quando resurrectionem faciet in flamma
15 ignis; quando, mortuis resuscitatis, constituet oves ad dexteram suam et haedos ad sinistram. Sed quid? Resurrectione figurata, mox et ea significantur, quae futura sunt post resurrectionem.

Surgit diaconus, et mansiones⁴ ordinat omnium, qui digni
20 sunt: ostendens et hunc defunctum per ^{*}fidem eius ad statutum locum omnium viventium pervenire: cum enim *Deus* dormientes pulveris resuscitaverit, ad dexteram suam constituet eum, et connumerabit eum cum electis suis, et commiscebit eum cum eis qui se collaudant, « cum omnibus iustis
25 qui placuerunt coram ipso »⁵. Deinde populus, quasi in ipsa resurrectione mystice versantes, respondent, « Amen ».

Deinde orat presbyter: « Operare nobis, Domine mi, vitam, quae futura est in resurrectione, per misericordiam tuam; et renova animas nostras in stabilitate; et fac nobis resurrectionem,
30 ctionem, — non de pulvere, sed per expurgationem peccato-

¹ S qurrābhā. Initio totius operis (vide t. I, p. 16) in hac interrogatione legitur quiddāšā, « consecrationem », seu « liturgiam ».

— ² In hoc capitulo nullum fit, quoad video, verbum de anaphora liturgica. Nescio an hic « anaphora » praesentationem, vel commendationem quandam, animae defuncti significet. — ³ Ps. cxxii, 1. — ⁴ Sc. petitiones litaniae (?). — ⁵ Cfr. verba litaniae in liturgia Adae et Maris (BRIGHTMAN, *Eastern Liturgies*, p. 265, l. 7).

rum nostrorum, — et omnibus defunctis nostris: quia in resurrectione tua surrexerunt. et surgent, nunc in mysterio. postea in opere, o Deus. qui trium esse personarum (qĕnōmĕ) agnosceris ». Et rursum: « Benedictum mandatum tuum caeleste, quod mortificat et vivificat »: id est: tuo mandato mor- 5
tificasti nos et vivificasti nos. et deduxisti nos ad inferos, et inde suscitasti nos ad excelsa superiora. et in regno tuo induisti gloriam corporibus nostris. Sed quid porro?

Surgit praeterea cantor ¹ (ʿāmōrā), et dona distribuit per carmen ² (mēmīrā) suum. Et cum omnes versus carminis 10
aequales sint. augmentum vero et diminutio per cantiones (qīnāthā) fiant. ad hunc modum ostendunt: omnes quidem homines una aetate et una statura resurgent. scilicet statura Christi. Regnum vero et gehenna non sunt aequalia; sed mansiones regni sunt. et tormenta gehennae sunt. Sed neque omnia. 15
quae in regno. aequalia sunt. sed multa; ut ait Salvator noster: « Mansiones domus Patris mei multae sunt » ³. Ita. etsi versus carminis aequales sint. per cantiones tamen multae fiunt inter eos varietates. secundum varietatem mansionum.

Cum vero mansiones distribuerit singulis. prout digni sunt; 20
deinde surgunt. significantes gaudium eorum. qui in regnum intraverunt; et dicunt: « Rex Christe. Salvator noster. *resuscita nos in die adventus tui »; id est: Laus tibi. Resuscitator noster. qui constituisti nos ad dexteram tuam.

His finitis. incipiunt psalmum: quod ostendit. quod illi. qui 25
in vetere testamento bene servierunt. digni sunt beatitudine caeli. sicut et qui in novo. Et dicunt: « Domine refugium » ⁴. usque ad finem; et cum eo responsoria coniungunt. secundum proprietatem toni (qālā) eius: quo ostendunt eos. qui in vetere testamento fuerint. aequales esse iis. qui in novo: ratione qui- 30
dem fidei eorum. non vero ratione operum eorum. Sunt enim qui in vetere laboraverunt. et sunt qui laboraverunt in novo: et sunt qui canones veteris non servaverunt. et sunt qui canones novi non servaverunt. Et qui servaverunt. sive in vetere testamento servaverunt sive in novo. digni sunt regno. Et 35
documentum praesto est ex hoc: cum post responsoria psal-

¹ Vel. « praedicator »: vide tamen Tract. IV. cap. vii. ubi ʿāmōrā « cantorem » significat. — ² Vel. « sermonem ». — ³ IOHAN., XIV. 2.
— ⁴ Ps. xc. 1.

num veteris testamenti incepissent, et cum in eo « Gloriam » non dixissent, nec eum absolvissent: coniunxerunt ei tonos responsoriorum, qui tono eius (sc. psalmi) et *tono* canonis eius erant idonei ¹.

5 Post haec ii, qui corpus seminant, cum his responsoriis tonisque resurrectionis et beatitudinis seminant illud: quasi cum huiusmodi fiducia resurrectionis hoc corpus seminantes, et in spe, *sacris* libris inscripta, quam Deus promisit timentibus se. Et postquam seminatum est corpus animale, et resolvitur
10 et corrumpitur: inde typos ostendunt corruptionis et restitutionis eius: « Cum, inquit, starem super sepulchrum, et corruptionis omnia viderem, tunc in medio mentis mei de resurrectione cogitabam, quae futura est omnibus filiis Adam ». Et
15 rursum: « Cum audissem de resurrectione, quae scripta est in praedicatione evangelii, quod regnum sit caelorum: gloriam adscripsi potentiae Trinitatis ».

Deinde post haec orant, et iterum dicunt: « Princeps, qui super sepulchrum » ²: quod ostendit veram esse resurrectionem. Deinde, ubi omnia *expleta sunt, ostendit *sacerdos* resurrectionem, et resuscitationem, et iudicium: et reddit [gloriam] p. 152.
20 creatori nostrae naturae, qui constituit eam, et solvit eam, et renovat eam; qui nos ex nihilo creavit, et sua gratia ³ in esse nos induxit, et redemit nos per Christum suum, et meliorem eius resurrectionem promisit nobis: qui ab omnibus dignus est
25 laudari.

CAPUT VI.

Quare tertia die, non secunda, commemorationem faciunt? et quare iterum *die* septima, nec non quinta decima, et in fine mensis?

30 Quoniam duo sunt numeri in vetere pariter et novo testamento laudati: dico autem, in vetere septima dies *laudatur*, — cum tamen et diei tertiae non nihil in eo tribuatur honoris: ut puta, cum die tertia Abraham viderit a longe locum sacrificii Isaac: et rursum, tertia die postquam de Aegypto
35 egressi essent *Israelitae*, divisum est Mare Rubrum; et Israel tertia die ereptus est de filiis Sichem; et tertia die, postquam

¹ Ad verbum: « quae (sc. responsoria) ... erant idonea ». — ² Vide supra, p. 132. — ³ I. e. εἰς τὸ εἶναι: (cfr. *Const. Apost.*, viii, 42).

mundati essent, Deus cum populo locutus est per Moysen. —
et item in novo testamento Trinitate signati sumus, et Do-
minus noster tertia die resurrexit: iure nec nos commemora-
tionem facimus defunctis usque ad diem tertiam. Nam ubique
ostensa est gloria diei tertiae in scriptis de rebus profanis ¹: 5
a sapientibus ex philosophis res omnes eorum trino numero
complectuntur: videlicet, tempus est praeteritum, et praesens,
et futurum; et tres figurae (σζζμz) sunt: et tres materiae (βλη);
et tres dimensiones corpori inhaerunt, nempe longitudo, et lati-
tudo, et altitudo. Et propter haec omnia celebratio oblationis 10
(qur bān ā) tertia die agitur. Nam et mulieres, quando abie-
runt videre sepulchrum, die tertia abierunt. Cum ergo ²his
omnibus honoribus decorata sit dies tertia, ipsa tertia die facta
est commemoratio defunctorum.

Iterum vero, et dies septima omnibus est in vetere testa- 15
mento honoribus insignita. Et cum patres et apostoli non repu-
diarint vetus testamentum: quando oblationes mortuorum pro-
sequimur, utrique testamento assensum praebemus: in primis
novo, deinde veteri.

Rursum vero, quoniam divisio mensis in honore habetur 20
inter Iudaeos, et « plenilunium » (kesā) vocatur; ut ait scri-
ptura: « Canite tubas initio mensis et pleniluniis in diebus festo-
rum » ²: ita et divisio mensis insignita est commemoratione
oblationis, quae pro mortuis *offertur*.

Item, quia cum mensis initio non parum laudatur et finis 25
mensis: ideo et in fine mensis ultimam commemorationem
facimus. Quod usque ad finem mensis perseverant, hoc est:
mensis spatio totum mundum concludunt. Quod per totum hunc
mensem quattuor oblationibus dignatur *defunctus*, scilicet die
tertia, et septima, et in divisione mensis, et in fine mensis: 30
ideo fit, quia et numeri quattuor plurima sunt insignia: primo
quidem, quod totum mundum alligat et constringit, plagis vi-
delicet eius, et mutationibus eius ³, et mixtionibus eius ⁴. Sed
et homini quattuor humoribus, et quattuor viribus, et quattuor
membris praecipuis ministratur. Item, ex numero quattuor col- 35
ligitur numerus perfectus decem: unum quidem et duo et tria

¹ Dubia interpretatio. — ² Cfr. *Num.*, x, 10. — ³ I. e. quattuor anni
tempestatibus. — ⁴ Scil. ex quattuor elementis.

et quattuor collecta decem fiunt. Et propter cuncta haec ornamenta, quater facta est celebratio commemorationis *defuncti*.

Sed alii, vaniloqui, aliter sunt interpretati. Dixerunt autem, nescio qua stultitia, *haec*: Quia primo die anima de corpore
 5 egreditur, et nescit quid faciat die secundo; et tristis quidem abit, nec ad mansionem suam pervenit; die autem tertio ad Paradisum pervenit: ipso die adventus eius *ad Paradisum*, faciamus ei commemorationem oblationis. Qua quidem *sententia*
 *et evangelio obstiterunt vanis eorum cogitationibus. Sed *haec* p. 154.
 10 ad eos dicemus: Estne ergo corporea anima, an incorporea? Et si dicunt, Corporea; dicimus nos: Corporeum per id quod *pariter* corporeum est, non subsistit. Quod si dicunt, Incorporea; dicimus: Unde dies et noctes incorporeo sunt? Si enim cogitatio nostra et mens nostra de anima sunt: rem ita esse
 15 invenimus, ut si quando cogitationem cogitemus in hac mundi plaga, quam solam novimus, confestim et sine molestia cogitatio nostra ad alium locum transferatur, ab illo *priore* plurima parasangarum millia remotum. Non enim cogitationibus nostris laboramus in itinere, quando facultatem imaginandi
 20 exercemus. Et cur tandem id affirmatis de anima, quae omni cogitatione maior est atque subtilior, ut, ubi proficiscitur, diebus opus habeat et tempore? Sed et evangelium ait, Dominum nostrum dixisse ad latronem: « Hodie mecum eris in paradiso » ¹. Quomodo anima latronis statim in paradiso est? Nimirum ne ipse Christus quidem verax fuit in sermone, secundum quod dicunt stulti.

Sed age, inquiremus, quare agatur *omnino* commemoratio defunctorum. Nos dicimus: Si quidem panis hic et vinum, quae dedit Dominus noster, in propitiationem vivorum et mortuorum
 30 data sunt, ipseque dixit: « Quicumque manducat de corpore meo et bibit de sanguine meo, etiamsi mortuus fuerit, vivet; et quisquis vivit et credit in me non morietur in aeternum » ²: ita et nos, cum facimus commemorationem defunctis, et communicamus eos: per diem tertiam defunctorum imitatur Domi-
 35 num nostrum in resurrectione eius. Nam quemadmodum ipse resurrexit tertia die, ita et ille, cuius commemoratio tertia die
 *agitur, [per] ipsam commemorationem ³ Christi, — in qua p. 155.

¹ LUC.: XXIII, 43. — ² IOHAN., XI, 25-26. — ³ Legi ٩١٥٥٠٠ .

commemoramus mortem et resurrectionem eius ¹. — resurget cum eo, passionum naturae expers. Rursum, quando commemorationem facimus, *et* passionem, mortem et resurrectionem figuramus, per haec condonantur debita defuncti. Dicunt enim recreari animam defuncti, quando pro eo facta sit commemoratio. Et pro defunctis ideo commemoratio fit, ut et eorum, qui sumunt eam ², debita condonantur. — ita ut ipse *defunctus* causa fiat propitiationis eorum. — et ipsi *pariter defuncto* ab illis oratio et deprecatio oppigneretur pro peccatis eius. Et hic finem faciamus eis, quae ad defunctos pertinent. 5 10

Et demum, frater noster, cum iam officia omnia exposuerimus, et orationes omnes diei ac noctis, nec non defunctorum, scrutati simus, et omnia quae in eis sunt didicerimus: demus laudem ei, propter quem orationes nostrae praescriptae sunt, ut per eas omni studio reconciliemus eum, potentes ab eo ut det nobis absolutionem debitorum nostrorum atque peccatorum, et dignos efficiat nos ut ab angustiis eripiamur, quandiu in mundo erimus, et largiatur nobis ut in saeculo futuro stemus coram ipso sine macula, cum rectis qui placuerunt ei et iustis qui eum reconciliarunt: et ibi reddamus Patri et Filio et Spiritui sancto gloriam et honorem et confessionem et adorationem, et petamus ab eo ut misericordia et clementia eius et studium sollicitudinis eius nos obumbrent et effundantur super nos nunc, et semper, et in saeculum saeculorum: Amen ³. 15 20

¹ Sc. in celebratione eucharistiae. — ² Sc. commemorationem; qua tamen voce hic significatur eucharistia, in commemoratione accipienda. — ³ Cod. A, quasi hic totum opus desinat, hunc colophonem librarii cuiusdam addit: « Absoluta est auxilio Domini nostri, debiliū roboratoris, descriptio huius libri expositionis officiorum, qui septem tractatibus constat. Tractatus primus de diebus dispensationis *agit*; secundus, de officio vespertino; tertius, de officio nocturno et matutino; quartus, de officio mysteriorum; quintus, de officio consecrationis baptismi; sextus, de officio consecrationis ecclesiae; septimus, de sepultura defunctorum et commemoratione eorum. Gloria illi, cuius virtute incepimus et cuius auxilio perfecimus ». Manifestum fit, cod. A derivari a codice cui sequens capitulum de matrimonio deesset.

CAPUT VII ¹.

*Quid ² significat desponsatio mulieris et matrimonium? et p. 156.
quare ³ sunt qui paranympchos ictibus castigant? et omnia
⁴ quae in convivio *nuptiali* aguntur ⁵ mihi exponas.

Initio, frater noster, incepimus cum institutis quae in scri-
pturis ponuntur et in officiis ecclesiasticis; et scopum omnium
perstrinximus, prout Spiritus sanctus nobis concessit. Neque
ullam rem, quae expositionem postulet, praetermisimus, quin pro
viribus eam exponeremus. Et in fine etiam de sepultura de-
functorum diximus. Et quia per nostram in mundo conversa-
tionem figurantur ea, quae *adhuc* expectantur; atque inspirati
a Spiritu *vir*i per omnia operam dederunt ut nos ad caelestia
perducerent: iure cum natura et profecti et progressi sunt, et
docuerunt nos quomodo per visibilia invisibilia videremus.

Cum ergo de naturali nostra conditione interrogaveris, frater
noster, ab ipsa conceptione nostra ac nativitate incipiamus: et
hisce rebus mystice applicemus ea, quae in scripturis ponuntur.
Initium conceptionis est initium creaturae Dei. Quod per coniun-
gium duorum efficitur. *hoc est*: quia sic mundi initium per
Creatorem fuit. atque per terram, et aquam, et aera, et ignem.
quae fuerunt materia creationis. Nativitas nostra est creatio
Adae. Quod lacte nutrimur . . . ⁵. ⁶ Quod ligamentis pannorum
involvimur, *significat* ligamina mandati Dei, primis hominibus
impositi, et compressionem maledictionis. Panni respondent
vestibus pelliceis, quibus induit illos *Deus*. Translatio nostra
a lacte ad *aliu*m cibum, *significat* translationem quae fuit
apud Noe. Quod amararum ope *herbarum* infans ablacta-
tur: *ideo fit*, quia et Noe dolore affectus est, quando Deus
de loco paradisi eum transtulit. Exercitatio nostra in cibis
edendis, ei similis est, ⁷qua Deus docuit Noe *animalia* ma-
ctare, et carnes edere, et vinum bibere ⁷. Ingressus noster
in ludum *litterarum*, *significat* egressum Abrahae de domo

p. 157.

¹ A om. capituli indiculum. Sequentes quaestiones habet hic; sed non habet inter eas, quae in initio totius operis ponuntur (vide vol. I, p. 16). — ² A praemit.: « Rursum ». — ³ A: « consuetudo est ut », etc. — ⁴ A: « quae in natura ponuntur » (sic). — ⁵ Videtur aliquid deesse. — ⁶ A: « et ligamentis »; et cum praecedentibus coniungit. — ⁷ Hic desinit cod. S, ima parte paginae vacante; duo folia sequentia avulsa sunt; in ultimo autem quod superest hae notulae carsumice scriptae

patris sui in terram promissionis; ita enim in scholis exulum more commoramur, sicut et Abraham in exilio et in tabernaculis habitabat. Libellus, quem ediscere incipimus, *significat* mandata et promissiones, quae Abraham coepit a Domino discere. Perfectio disciplinae librorum, *significat* quo molo et beatus Moyses sapientia imbutus sit a Domino. Artis scientia, quam discimus, *significat* quo ordine Moyses didicerit Pharaonem confundere, et filios Israel eripere. Actus gradiendi ad statum iuvenis, *significat* reges in Israelitas regnasse, cum ad *eiusmodi* gradum profecti essent. Quod proelia passionum naturalium aggrediuntur: *ideo fit*, quia regibus Israel et Iudae multa incommoda ingruerant: qui modo inter se, modo cum alienis bella gerebant. Quod in mundi servitio initium facimus: sicut filii Israel subiugati sunt Babylone.

Cum, ubi ad triginta annorum aetatem pervenimus, desponsationem facimus mulieris: significamus adventum Domini nostri in mundum. Per sponsalia vero *significamus* salutem, quam praedicavit nobis, et regnum caelorum, quod arrhabonis quidem modo accepimus, sed non reapse: nam et sponso ac sponsae non licet mutuo participari per *tempus* desponsationis, quia nondum venit tempus beatitudinis *caelestis*. Cum in hoc aequales sint cum reliquis *viris ac mulieribus*, quod ab invicem cohibentur, *significant* omnes homines, fideles pariter et infideles, in hoc mundo aequales esse. Munuscula *quae dant invicem, et sumptus quos expendunt, *significant* legum molestias, et vexationes inimicorum, quas fideles in hoc mundo patiuntur. Quod una conveniunt, et dotem dant, — quam quidem aegre ac tristes dant ob pecuniarum cupidinem, — *significat* nos, cum *e vita* excedamus, dolere nostrum per mortem excessum, quamvis in eo spes recondatur futurae beatitudinis: sicut et ii, qui pecuniam suam dant, dolent, licet ibi gaudium sit sponsae.

Convivium, quod facimus, et convivae, qui *ad hoc* egrediuntur, et ciborum apparatus, *significant* resurrectionem, quae per angelos, diaconos, procurabitur. Et triticum de medio zizaniorum colligunt convivae scilicet, quos undique invitant.

sunt: « Hic liber pertinet iure emptionis ad s. Mar Iacobum Reclusum: huius oratio nobiscum sit. Amen ». — « Hic liber fuit metropolitae Hannae: illum ab eo emit presbyter Simeon, Sadakaeus: et presbyter Simeon illum vendidit monasterio Mar Iacobi ».

eorum instar qui digni sunt regno, quos et in dextera parte collocant, et curam habent eorum. Sacerdos et diaconi, qui in primo loco stant, sunt Dominus noster Christus ad iudicium sedens et angeli, qui stant coram eo. Quod *sacerdos* sponsum
 5 et sponsam ad dexteram suam constituit, et paranympum et paranympam ad sinistram: secundum hoc *facit*, quod Sponsus oves ad dexteram et haedos ad sinistram suam constituet. Benedictio, quam impertit *sacerdos*, *significat* verba quae Rex ad eos dicet, qui a dextris eius erunt: « Venite, benedicti
 10 Patris mei » ¹, etc. Paranympis nulla praescripta est benedictio, quia non intrant in gaudium.

Quod sponsus et sponsa manent in cubiculo, et paranympus et reliqui exeuntes portam claudunt: *significat* portas cubuli caelestis, quae claudentur quando intraverit Sponsus. Quod
 15 paranympus et paranympa sedent iuxta portam, et clamant, sed non respondetur eis: sicut in quodam loco fatuae virgines et servus nequam, quibus non respondit Sponsus. Participatio sponsi et sponsae *significat* iucunditatem et voluptatem quae expectantur, quae magis sunt optandae quam visibilia omnia.
 20 Plagae, quibus vapulant paranympsi, respondent tormentis impiorum. Delectatio *mediocris ceterorum, eis convenit, qui in p. 159. mundo mediocriter vivunt, qui et mediocriter delectabuntur in regno, quorum non, sicut sponsi, perfecta erit delectatio: et tamen non percutiuntur sicut paranympsi.

25 Convivium, quod tres dies faciunt aut septem: — *si* tres, mysterium Trinitatis exprimunt, per quam perficietur resurrectio ²; *si* septem, typum ostendunt gaudii sempiterni, quod perpetuo permanebit, sicut dies hebdomadae in seipsos revolvuntur. Ita et beatus Mar Ephraem dixit:

30 « Convivium sponsi mortalis
 Tres dies fit, et ablatum est.
 Convivium tuum, ecclesia, si vis,
 Abhinc est et in saeculum » ³.

Ita et sapientes statuerunt ut per mundanas res *homines* ratione praeditos, si investigarent, *ad credendum* ducerent,

¹ MATTH., XXV, 34. — ² Dubia interpretatio. Legi ܩܕܝܫܐ pro ܩܕܝܫܐ; sed legendum fortasse est ܩܕܝܫܐ, et vertendum: « et quod eo die (sc. tertio) fit resurrectio » (sc. Christi). — ³ Quattuor versus heptasyllabici. Textus impressus habet, male, « Triginta » pro « Tres » (vide « Corrigenda »).

quod ipsae typus sunt eorum quae expectantur: ut videntes rationem harum rerum, quae res supernas significant, non declinarent a studio eius, quod expectatur.

Et haec, prout virtus *divina* dedit nobis, conscripsimus. Deo autem, creatori naturae, qui hominem et cum compositis *crea-* 5
turis et cum simplicibus colligavit, et ex utroque ordine unam hypostasim (qēnōmā) constituit, quae utrumque colligeret; ut in rebus compositis versaretur sicut mortales, et sui cognitio-
nem haberet sicut spirituales ratione praediti; et ut per suam ipsius conditionem praeterita et futura figuraret: et ut similis 10
esset Creatori suo per scientiam boni et mali; et ut sciret in primis quod per ¹ Filium eius dilectum, — Verbum ex ipso, qui hominem perfectum sibi coniunxit, — redemit eam, et erexit eam, et sanctificavit eam Spiritus virtute, et docuit eam secreta omnia, et nomine Trinitatis suae signavit eam, et 15
providentia sua omnes ratione praeditos salvabit: ipsi gloria et honor et confessio et exaltatio et adoratio in saeculum saeculorum: Amen et Amen.

p. 160. *Absoluta est descriptio libri expositionis officiorum totius ritus qui observatur in ecclesia orientis, sine omissione. Gloria 20
Patri, qui confortavit, et Filio, qui adiuvavit, et Spiritui sancto, qui infirmitatem meam ad portum perfectionis perduxit: Amen ².

¹ Vide conjecturam textui appositam. — ² Deinde in apographo codicis A, quo usi sumus, has clausulas addit amannensis:

« Finem et absolutionem accepit haec descriptio mense benedicto Septembri, die 13 eiusdem, feria sexta, vespere noctis festi crucis adorandae, anno 1889 incarnationis Domini et Dei et Regis et Salvatoris et Redemptoris nostri Iesu Christi. Gloria ei, qui tempora et momenta transire facit, et ipse non transit in saecula saeculorum: Amen.

Descriptus est autem liber hic in civitate benedicta Alqōs, civitate Nahum prophetae, quae sita est et aedificata et exstructa iuxta monasterium Rabban Hormizd Persae, et coenobium Virginis Mariae: Christus Dominus noster custodiat habitatores eius ab omnibus noxis occultis et apertis: etiam, Amen.

Scriptus est autem in diebus patrum, et principum gregum, et pastorum, qui potestatem omnibus ecclesiis et concedunt et collibent, Mar Leonis decimi tertii summi pontificis et papae Romae, et capitis omnium ecclesiarum Christi, et Mar Eliae duodecimi catholici patriarchae Babylonis et Orientis; et in diebus praeclari patris nostri presbyteri Samuelis Gamil Telkaphiensis, praesidis generalis omnium coenobiorum Chaldaeorum. Dominus Dominus noster stabiliat sedem eorum ad finem dierum oratione apostolorum et patrum: etiam, Amen ».

ABRAHAE BAR LIPHEH QATARENSIS

INTERPRETATIO OFFICIORUM

PRAEFATIO EDITORIS

De Abraham Bar Līpheh, seu Bar Līph, ut identidem scribitur nomen eius, pauca diximus in Praefatione ad textum syriacum. Hic saepe commemoratur ab anonymo auctore praecedentis *Expositionis Officiorum*. Ab Ebediesu Sobensi unicus ei liber tribuitur, scilicet *Interpretatio Officiorum*¹, quem hic latine reddimus.

Assemanus² Abraham Bar Lipheh illum Abraham vult esse, qui a Thoma Margensi³ « Interpres » vocatur, et magister dicitur fuisse Timothei I catholici († c. 821). At ille Abraham non vocatur Bar Lipheh a Thoma Margensi; et cum nomen Abraham usitatum esset inter Syros et maxime Nestorianos, non est cur iste locus de Abraham Bar Lipheh accipiatur. Pauca nunc ponimus, quae indicium aliquod praebere possint ad aetatem Bar Lipheh definendam, quamquam de hac re nihil certum invenimus.

I. Haec *Interpretatio Officiorum* ea est brevitate et simplicitate, quae expectatur in commentariis vetustioris aevi. Neque symbolica eius interpretatio eiusmodi est ut

¹ *Bibl. orient.*, t. III, I, p. 196.

² *Loc. cit.*

³ *Liber superiorum*, IV, cap. 3.

aetatem postulet posteriorem saeculo septimo; mystica enim interpretatio mysteriorum ecclesiae maturius inter Syros excrevit, et iam quinto saeculo exeunte deprehenditur in homiliis Narsai doctoris Nisibeni. sicut et in *Ecclesiastica Hierarchia* ps.-Dionysii. Si *Interpretationem Officiorum* Abrahae Bar Liphēh cum *Expositione Officiorum* anonyma componatur, cuius modo editionem absolvimus, hae duae expositiones pari temporis intervallo distare videantur ac, inter Iacobitas, separantur commentaria liturgica Georgii Arabum episcopi (saec. VII) et Moysis Bar Kēphā (saec. IX) ¹.

2. Bar Liphēh nullibi mentionem facit praescriptionum Iṣō'yabhi I († c. 660), quibus vetera officia omnia reformatata sunt, quaeque ab auctore praecedentis *Expositionis* assidue recitantur velut normae officii totius ecclesiae Nestorianae. Priorum interpretum unus a Bar Liphēh memoratur Theodorus Mopsuestenus, de quo haec habet: « Hoc [sc. formula · Sancta sanctis ·] Interpretes explicavit, et nos de eo non audemus dicere ». Theodorus *Librum de Mysteriis* composuisse traditur ², ad quem Bar Liphēh alludere videtur.

3. Tacet Bar Liphēh de recitatione Orationis Dominicae et in initio et in fine officii vespertini, nec non de altera eius recitatione versus finem liturgiae. Ut in istis officii locis adhiberetur Oratio Dominica nulla lex erat donec, exeunte saeculo octavo, Timotheus I id praescripsit ³. Haec quidem non est certa temporis nota; quia auctor dictae *Expositionis* testatur, diversitatem usus hac in re fuisse inter ecclesias etiam post legem a Timotheo latam. Atta-

¹ Vide *Two Commentaries on the Jacobite Liturgy* (in Text and Translation Society's Publications: London 1913).

² Cfr. Ebediesum, apud *B. O.*, t. III, I, p. 33.

³ Cfr. praecedentem *Expositionem*, tract. II, cap. VII, XVIII et tract. IV, cap. XVII.

men, si Bar Lipheh vixisset post Timotheum, saltem conveniens erat ut de illa lege aliquid diceret.

4. In aetate Bar Lipheh investiganda, locus quidam est *Interpretationis* eius, quem, cum certum temporis indicium praebere prima facie videatur, praeterire silentio non debemus; nam in explicando responsorio, quod dicitur « Basilike », ita scribit: « Responsorium autem, *quod vocatur* Basilike, ob honorem Constantini regis victoriosi statuerunt patres, ut sit loco orationis pro ipso rege, nec non pro conservatione regni Christianorum. Sed quidam dixerunt, diebus Basilii regis patres hoc responsorium Basilike instituisse ». Hic meminisse attinet, primum regem seu imperatorem Romanum, qui nomen gereret Basilium, mortuum esse anno Domini 886. Si ergo Bar Lipheh re vera hunc Basilium commemorat, manifestum fit, ipsum vix ante saeculum decimum floruisse posse. Sed ex supra dictis hoc serius videtur esse quam ut verisimile credatur; et nobis quidem incredibile videtur, ut Syri Nestoriani ullam partem officii sui originem duxisse faterentur ab iis, quos ipsi haereticos habebant, ne dicam ab imperatore Byzantino saeculi noni: neque cleri, utpote haeretici, qui responsorium in huius Basilii honorem instituissent, « patres » vocarentur a scriptore Nestoriano. Res tamen aliter explicari haud difficile potest. Auctor anonymus *Expositionis Officiorum* (tract. II, cap. xvii) responsorium tempore Constantini et ipse tradit compositum: de Basilio nihil dicit. Nomen « Basilike » ita elucidat: « Et appellatum est responsorium Basilicorum, hoc est regum et rectorum; sic enim hoc nomen syriaca lingua interpretatur ». Nobis itaque videtur, opinionem quam recitat Bar Lipheh, ita esse explicandam: Syri, videntes hoc responsorium graeco nomine designatum, fabulam de Constantino, utpote primo imperatore Christiano excogitant; quidam

insuper regi. in cuius honorem responsorium institutum fuisse credebatur, salsius quam verisimilius nomen Basilium fingunt.

Satis caute agi existimamus. si *Interpretatio* Abrahae Bar Lipheh septimo aut certe octavo saeculo tribuatur.

Animadvertendum est. opus Bar Lipheh de officiis non haberi integrum in codicibus quibus usi sumus. Praeter officiorum expositiones, quas hic latine reddimus, constat Bar Lipheh et de calendario aliquid conscripsisse; nam in praecedenti *Expositione* anonyma (t. I. pp. 28. 32, 87) auctor impugnat interpretationem quandam « hebdomadae Dedicationis » quam a Bar Lipheh propositam esse dicit: sed nihil tale legitur in commentariis quos edimus. Porro codices nostri videntur fluxisse ab exemplari quod formam operis aut abbreviatam aliquantulum aut mutilam habebat. Id saltem de expositionibus nocturni et matutini officii affirmare licet. quae breviores sunt quam ut integrae esse facile credantur. Sed neque omnes Bar Lipheh opiniones de vespertino et matutino officio. quae ab auctore anonymae *Expositionis* recitantur. in nostro textu inveniuntur. Commentarius vero in liturgiam integer videtur esse; et unicus de eo locus ab anonymo scriptore citatus (t. II. p. 34) legitur infra. p. 161.

R. H. C.

* INTERPRETATIO OFFICIORUM
A MAR ABRAHAM BAR LIPHEH COMPOSITA.

p. 163.

Primo. — Duae marmithae, quas initio vespertini *officii* fer-
5 rialium *dierum* persolvimus, *respondent* duabus partibus homi-
nis; ut unaquaeque marmitha sit ei ¹ (sc. homini) loco gratiarum
actionis pro unaquaque parte nostri. Dominica autem unam
marmitham persolvimus, quia ea *die* una et indiscissa voluntas
fit corpori et animae, non duae, sicut in hoc mundo.

Quaestio. — Quare a psalmis veteris testamenti incipimus,
10 et non a novo *testamento*? Vetus est loco fundamenti cuiusdam
novo testamento, eo quod de unitate divinae naturae, manifeste
doceat, et a pluralitate deorum homines removeat.

Quaestio. — Quare antequam absolvantur marmithae muta-
mus ², deinde « Gloria » dicimus? Quando lex Moysis auctori-
15 tatem habebat, quae sententiam severam decernebat in omnem
qui peccaret, et nullo prorsus modo sinebat ut poenitentia
admitteretur, apparuit Iohannes, praeco ille qui praedictus erat
ab Isaia, *et* clamavit et praedicavit poenitentiam in remissio-
nem peccatorum.

20 Quaestio. — « Pax nobiscum » de reconciliatione et pace
*indicat, quam fecit nobiscum Deus in adventu Christi.

p. 164.

Quaestio. — Et revolutio velorum mysterium est apertionis
portae poenitentiae, quam aperuit Christus omnibus pecca-
toribus.

25 Quaestio. — Egressus lampadum mysterium est Ortus divini,
scilicet magni illius Solis iustitiae, qui super Iordanem ap-
paruit.

Quaestio. — Quod insuper vela exteriora aperimus, non autem
vela interiora, hoc mysterium exprimimus: dum in hoc mundo
30 sumus, per fidem ambulamus, non per visionem; et « nunc
quasi in speculo videmus, in aenigmate; tunc autem facie contra
faciem »; et nunc « ex parte cognoscimus: postea cognoscemus
sicut cogniti sumus » ³.

Thuribulum incensi, quod adolemus, declaratio est scientiae

¹ Legendum fortasse « nobis ». — ² I. e., versus dicimus, qui vocan-
tur « mutatio ». — ³ I *Cor.*, XIII, 12.

Christi, quam velut suavem odorem omnes per apostolos odorabant. Item, *adoleatur* ad ostensionem suavitatis doctrinae Christi. Et rursum: quemadmodum in tabernaculo sacerdotes iussi sunt incensum adolere, ita et ecclesia consentanea est cum vetere testamento.

5

Quaestio. — Oratio ante « Tibi Domine » (lākh ū-Mārā) doctrina est de revelatione Christi.

Quaestio. — Canon ille « Tibi Domine », qui hoc tempore dicitur, *ideo dicitur* ut sit nobis ¹ doctor de adventu Christi, qui perfecit et absolvit vetus testamentum, et novum testa- 10
mentum tradidit, et « fecit utraque unum » ² corpus dispensationis Dei. Sicut enim duabus partibus constat hominis natura, et licet corpus deterius sit quam anima, tamen utraque una ratio ³ hominis sunt: ita et vetus testamentum, quamvis novo deterius sit, — utraque tamen unum corpus sunt dispensatio- 15
nis Dei.

Quaestio. — Duo šurrāyae isti, qui praescripti sunt: *ideo praescripti sunt* ut sint quasi quaedam gratiarum actio pro p. 165. his duobus temporibus, noctis *atque diei; sive ut simus orantes per eos pro conservatione nostra per haec duo tempora. Et 20
sicut vesper medius stat inter haec duo tempora, ita et inter hos duos šurrāyas praescriptum est ut dicatur « Domine, invocavi te » ⁴; quia in eo est *versus ille* « oblatio manuum mearum », etc.

Quaestio. — Quid nos facit intelligere praescriptio litaniae 25
(kārōz ūthā) *dicendae*? Quoniam nos Christiani unum corpus sumus in Christo, omnes pro tota universitate fratrum nostrorum oramus, secundum mandatum Domini nostri. Quoniam inter nos multi sunt qui huius mundi rebus occupantur, nec solliciti sunt de oratione, et quando *ad ecclesiam* veniunt, nesciunt 30
quid dicant: et multi solliciti sunt de oratione, sed nesciunt quid orent: propter hoc praescripta est haec litania, ut in ea tota congregatio participet per responsum quod respondent. Nemo enim est quin sciat respondere: « Domine noster, miserere nostri ». Quapropter tota congregatio, mulieres cum 35
parvulis, et omnis populus, participant in hac petitione, postulantes misericordiam a Deo cum sacerdotibus, qui pro tota congregatione orant.

¹ Cod. « tibi ». — ² Eph., II, 14. — ³ ζωνών. — ⁴ Ps. CXXI.

Quod autem diaconus ultimam litaniam solus dicit, et omnis populus tacet, singulis privatim orantibus: *hoc* notum facit, sacerdotium ecclesiae iugiter pro omnibus hominibus orare.

Resolutio. — Quod autem, post litaniam, praeco iubet populum surgere a genuflexione: *haec* demonstratio est resurrectionis nostrae a casu, qui per peccata *fit*; et signum est acceptionis orationis nostrae.

Resolutio ¹. — Quod autem dicit: « Cum petitione », etc., et respondet populus: « A te, Domine », notum facit hoc: a solo Deo petenda nobis esse omnia *bona et omnia auxilia. p. 166.

Resolutio ². — Quod autem dicit: « Concordia et amor »: *ideo hoc dicit*, quia sine amore erga Deum et dilectione erga proximum vanus est labor orationis nostrae. Quod autem postulat remissionem, et addit et dicit: « Animas nostras, et *nos* invicem », etc.: docet quod non solum pro seipso quis debeat esse sollicitus, sed *et* pro sociis suis.

Resolutio. — Causa canonis huius « Sanctus ». Tempore Theodosii regis iunioris *introducitur* est, qui sua ignavia passus est ut corruptio verae fidei intraret per seditionem miseri et impudentis Cyrilli. Cum enim populus aures suas obturassent ne audirent doctrinam veritatis, et in laudibus (tešbōhtā ³) suis passibilem fecissent Dei naturam, permisit Deus variis eos castigationibus erudiri; et missum est in metropolim supplicium horrendum. Et sicut exacerbaverant sanctos angelos laudibus suis, et caelum concusserant blasphemis suis: ita et illi (sc. angeli) terram concusserunt, et commoverunt turres fortissimas murorum eorum. Et duravit terrae motus spatium quadraginta dierum, et non quievit nocte neque die. Et cum non poeniteret eos iniquitatum eorum, adiecit eis *Deus* in hoc ipso terrae motu tribulationem: a columna quadam magna, in media urbe aedificata, cui desuper affixa erat statua Theodosii regis magni, avulsi sunt lapides magni, qui alligati erant ferro et plumbo, et *sursum* in aere sublati sunt, diu *manentes* quin caderent in terram. Et cum universi ob hoc pertimerent, ne forte subito caderent in se *lapides*, fugerunt omnes habitatores urbis in desertum: et vespere non

¹ Vel « Quaestio »: ambigua vox, quia abbreviata. — ² Vel « Quaestio ». — ³ Est quoddam hymni genus.

sperabant ut illucesceret eis *dies*, et mane non credebant aedificia permansura esse usque ad vesperam. At postquam amiserunt spem vitae: cum *sic* placuisset Deo, qui castigationes
p. 167. suas sapientia temperat: misit unum de *caelestibus virtutibus, qui apparuit presbytero cuidam honesto, et praecepit et dixit 5 ei: « Ingredere in urbem, et vade ad ecclesiam, et dic ter hunc canonem: et quiescet terrae motus ». Ipse autem presbyter, cum narrasset somnium alteri, falsa visa est eis visio. Et cum iterum apparuisset ei angelus, eademque ei dixisset, presbyter autem *adhuc* haesitaret: rursum ei nocte tertia appa- 10 ruit, dixitque ei: « Crede mihi, homo, quia unus ego sum ex eis qui stant coram Deo. Ingredere, inquit, in urbem, et noli timere, quia paratus est Dominus ut faciat in vos misericordiam. Et cum ingressus fueris in urbem, ecce [quod] me inveneris dicentem, et tu quoque dic: et quiescet terrae motus ». 15 Tunc surrexit mane presbyter, et quidam cum eo, et ingressi in urbem intraverunt in ecclesiam; et vidit presbyter angelum stantem ante altare in templo, *qui* et alta voce dicebat: « Sanctus Deus: Sanctus Fortis: Sanctus Immortalis: miserere nobis ». Deinde presbyter ille, et qui cum eo, responderunt angelo: et 20 cum id ter dixissent, quievit terrae motus, qui factus fuerat. Anastasius autem Caesar impudentia *sua* ausus est et iussit mutari *canonem* in omnibus urbibus quae erant sub eius potestate: et loco « Sanctus Immortalis: miserere nobis », sua auctoritate iussit ita dici: « Sanctus Immortalis, qui crucifixus 25 est pro nobis »: neque puduit haereticum ¹ illum, neque timuit innovare formulam illam mirandam a sancto angelo traditam hominibus. Constantinopoli autem urbi regiae non est persuasum ut mutaret hunc canonem, sed neque Hierosolymis nec regionibus occidentalibus: sed dicunt eum quemadmodum et nos. 30

Resolutio. — Vela, per apertionem suam et alligationem,
p. 168. de porta misericordiae Dei declarant ea, quae non *clauditur in faciem hominum, quandocumque misericordiam a Deo postulamus. Quapropter, postquam absolutus est canon « Sanctus », removemus velum, [eo quod officium] vespertinum pariter et 35 matutinum *officium* canone « Sanctus Deus » concluditur.

¹ Ad verbum, « rebellem »: sed in scriptis ecclesiasticis haec vox saepe « haereticus » sonat.

Resolutio. — Responsorium (‘ō nī thī ā) autem, *quod vocatur*
« Basilike », ob honorem Constantini regis victoriosi statuerunt
patres, ut sit loco orationis ¹pro ipso rege, nec non pro con-
servatione regni Christianorum. Sed quidam dixerunt diebus
5 Basili regis patres hoc responsum « Basilike » instituisse,
et sectionem *psalmi* quae a « Beati » *incipit*.

Resolutio. — Matutinum vero officium ferialium totum cursum
dispensationis Dei in hoc mundo complectitur.

Resolutio. — Per šurrāyam primum *patres* de laudibus, quas
10 concinebant angeli in creatione lucis, nec non de transgres-
sione patris nostri Adae, et eorum qui diluvio perierunt, signi-
ficant nobis.

Resolutio. — Per šurrāyam secundum, de tempore beati Noe,
et de eis qui fuerunt post eum, indicant nobis.

15 Resolutio. — Per šurrāyam tertium, de tempore beati Abrahae
et posterorum eius, qui in Aegypto senuerunt, significant nobis.

Resolutio. — Per šurrāyam quartum, de tempore Iesu filii Nūn
et iudicum docent nos.

Resolutio. — Tertius psalmus quarti šurrāyae, de tempore
20 beati David et regum, qui fuerunt post eum, ostendit nobis. Psalmus
quartus šurrāyae quarti, tempus eorum qui e Babylone re-
gressi sunt, nec non de Maccabaeis, commemorat ²nobis. Psalmus
quintus quarti šurrāyae, tempus beati Iohannis Baptistae
memorat nobis. Psalmus sextus quarti šurrāyae, de ortu Domini
25 nostri, et de illius (sc. Iohannis) testimonio de eo, certiores
nos facit. Et per « Tibi Domini » (lā kh ū-Mā rā) docent nos
patres de confessione apostolorum in Christum. *Et per psalmum
« Miserere mei », de medio tempore, quod est post apostolos
usque ad adventum Filii perditionis, docent nos. Et per teš-
30 bōhtam de adventu Eliae, et de eis qui per hunc convertentur,
ostendunt nobis. Et per canonem « Sanctus », de laudibus atque
acclamationibus, quas attollent caelestes virtutes propter redem-
ptionem hominibus factam ab errore Satanae, significant nobis.

Causa praescriptionum de primo cathismate (m a u t ě b h ā)
35 nocturni dominicae officii haec est: — Quoniam nocte futurus

p. 169.

¹ Ad verbum, « ipsius regis ». — ² Cod., contra grammaticam,
« commemorant »: ita et duo verba sequentia formam pluralem habent
post nomina singularia. Fortasse legendum est « Per psalmum quar-
tum... commemorant nobis », sc. *patres*; et ita in sequentibus.

est adventus Domini nostri de caelo, pulchre praescripta est nobis haec praescriptio. ut in ipsa nocte dominicae, in qua typum exprimimus adventus Domini nostri, vigilemus in laudibus et cantibus et in lectione scripturarum; ita ut purificentur corpora nostra, et sanctificentur animae nostrae, et incalescat cor nostrum, et mens nostra avide expectet visionem Domini nostri.

Quare media nocte semantron (nāqōšā) percutimus, iterumque de novo incipimus laudare et psallere?

Responsum. — Ferunt tres tubas praecipuas in ista nocte (sc. resurrectionis) clamaturas: quarum unaquaeque quamobrem clamet sciendum est nobis. Una quidem ¹, et prima, illa est de qua Dominus noster dixit: « Media nocte clamor factus est » ², etc.: qua *clamante* sol obtenebrabitur, et luna non ostendet lumen suum, et stellae de caelo cadent, et virtutes caelorum commovebuntur ³, et terra tremet et palpitabit, et montes et colles humiliabuntur, et mare tumultuabitur et voces horrendas faciet audiri ⁴, et flumina inundabunt terram, et muri eradicabuntur, et aedificia corruent, et urbes subvertentur, et iumenta et volucres et omnia corrumpentur, praeterquam homines numero pauci qui relinquentur in vita, quos apprehendet adventus Domini nostri; *de quibus apostolus ait: « Nos qui relinquimur, qui vivimus, non apprehendemus eos qui dormierunt » ⁵. Tuba secunda ea est, qua *sonante* orietur Dominus noster in gloria magna, cum comitatu frequenti sanctorum angelorum eius: et statim videbitur in potestate divinitatis suae, et Satanam et daemones omnes detrudet in medium abyssi profundae inferni. Tertia autem tuba, quae et ultima est, *ea est* qua mortui resurgent, et mutabuntur vivi, secundum sermonem beati Pauli, qui ait: « Velociter, sicut ictus oculi, ad novissimam tubam, quando clamaverit, resurgent mortui incorrupti: et nos mutabimur » ⁶. Etiam si voces tubarum multae in illa nocte auditaе fuerint, quarum singulae erunt signum eius, quod futurum est, secundum verbum beati Interpretis ⁷: tamen, ut inter alios quoque convenit, tres tubae notissimae clamabunt, quibus totum resurrectionis opus perficietur atque

¹ Quae de tubis hic ponuntur verbatim fere invenies in Salomonis Bassorensis *Libro Apis*, cap. 57. — ² MATTH., XXI, 6. — ³ Cfr. MATTH., XXIV, 29. — ⁴ Cfr. LUC., XXI, 25. — ⁵ *Thess.*, IV, 15. — ⁶ I *Cor.*, XV, 52. — ⁷ Sc. Theodori Mopsuesteni.

consummabitur. Quod autem nos media nocte semantron magnum percutimus, *per hoc* typum exprimimus primae tubae, qua ¹ elementa dissolventur, et luminaria cadent, et cuncta quae super terram sunt destruentur. Et quasi per hoc semantron audimus vocem illam: « Ecce sponsus venit, exite obviam ei » ². Quod autem post haec, in quarta vigilia noctis, iterum percutimus semantron, et aperimus vela et portas sanctuarii: per haec typos exprimimus secundae tubae, qua aperietur firmamentum, et orietur Dominus noster de caelo splendore mirabili et gloria magna. « Tunc plangent omnes familiae terrae » ³. Non de fidelibus hoc dixit, sed de infidelibus: fideles enim per visionem crucis gaudio replebuntur et laudatione et exultatione, quia scient advenisse tempus ut dignentur visione Christi; infideles vero flebunt et ululabunt ululatione super seipsis: daemones autem ⁴gehennae tradet. Et tunc vociferabit ultima tuba, p. 171.
qua mortui resurgent et vivi mutabuntur, ut ait beatus Paulus: « Velociter, sicut ictus oculi » ⁴, etc. Hoc ergo illud est, quod dixit Dominus noster: « Mittet angelos suos cum tuba magna: et congregabunt electos eius de quattuor ventis » ⁵, etc.
Ipse autem Dominus noster notum facit per hoc, quod omnes homines, qui in omnibus regionibus sunt, ad unum locum statutum congregabuntur tempore resurrectionis coram Domino nostro; et in conspectu omnium exstinguet Filium perditionis. Et tunc ultima tuba clamabit, qua mortui resurgent et vivi mutabuntur. Sic ecclesia tempore *officii* matutini semantron percudit, ut evigilent dormientes et veniant ab omni loco, ubi sunt, et misceantur cum angelis in templo, et simul stent coram Domino nostro in officio ⁶.

DE OFFICIO ⁷. Quaestio. — Una marmitha, quam de psalmis
adhibemus, notum facit unum esse Dominum Iesum Christum, Dei filium, natum ex Maria virgine. Ideo autem a vetere testamento incipimus, quia cum natus esset Christus in carne, vetus testamentum adhuc potestatem tenebat. Quod autem a tribus psalmis *incipimus*: quia nomen « Christus » de illo
declarat, qui unxit eum, et de Filio, qui unctus est, et de Spi-

¹ Codd., ex errore, « quia hac ». — ² MATTH., XXV, 6. — ³ MATTH., XXIV, 30. — ⁴ I Cor., XV, 52. — ⁵ MATTH., XXIV, 31. — ⁶ Hic desinunt ea, quae e Cod. II exscripta sunt. — ⁷ I. e., de officio mysteriorum, seu liturgia.

ritu sancto, qui Christi vices gessit ¹. Quod autem unicuique
versui hullālam ² adiungimus. *haec* indicatio est caelestium illa-
rum virtutum, quae in nativitate Domini nostri apparuerunt
pastoribus glorificantes. Quod priusquam absolvitur marmitha,
duobus versibus mutationem facimus: quia praeco Iohannes ⁵
mutationem intulit legi per baptismum. Quod autem glorificant
Patrem et Filium et Spiritum sanctum: *hoc fit* ad ostensionem
p. 172. revelationis *trium hypostasium (qĕnōmē) quae in baptismo
eius notae factae sunt.

Resolutio. — Responsorium (ʿōnīthā) absidis mysterium est ¹⁰
laudationum angelorum; aut mysterium laudationis Iohannis.

Egressus crucis mysterium est egressus Iesu in desertum.

Ascensus crucis super bema mysterium est ascensus Iesu in
Ierusalem.

« Tibi Domine » (lākh ū-Mārā) mysterium est confessionis ¹⁵
apostolorum.

Duo lumina, quae comitantur crucem, sunt mysterium lumi-
nis duorum testamentorum.

Fumigatio incensi mysterium est felicitatis, quae futura est.

« Sanctus Deus » mysterium est sanctipraedicationis ange- ²⁰
lorum.

Lex et prophetae, qui leguntur, mysterium sunt testimonio-
rum, quae proferebat Dominus noster ex Moyse et prophetis.

Actus *apostolorum*, qui cum vetere testamento leguntur,
sunt mysterium testimonii amborum testamentorum. ²⁵

Sessio presbyterorum super bema *fit* ad ostensionem illius,
[quod] dixit Dominus noster: « Cum venerit Filius hominis in
gloria sua », etc., « sedebitis et vos » ³, etc.

Surrectio eorum de sessione, de confirmatione animi aposto-
lorum declarat. ³⁰

Stationes (ʿestāṭiyonē) mysterium sunt laudis-praedica-
tionis populi propter Iohannem, qui poenitentiam praedicabat,
atque de regno caelorum prophetabat.

Apostolus mysterium est verborum Iohannis sublimium:
« Non, inquit, sum ego Christus, sed nuntius ¹ sum, qui ante ³⁵
eum *veni* » ⁵.

¹ Sc. post ascensionem. — ² I. e., ut videtur, « Alleluia ». — ³ Cfr.
MATTH., XIX, 28. — ⁴ Sive « apostolus ». — ⁵ IOHAN., III, 28.

Ideo autem diaconus apostolum legit, et non presbyter, quia Iohannes in ordine fuit diaconorum, non in ordine presbyterorum et sacerdotum novi testamenti.

Resolutio. — Hymnus (zum mārā) ante evangelium mysterium est laudis-praedicationis turbarum et puerorum, qui clamabant et dicebant: « Hosanna in excelsis », etc.

Quod autem veste serica induitur sacerdos: *haec causa est*: quia in ordine stat Domini nostri ¹, qui stola gloriae induitur.

Egressio evangelii, crucisque cum eo, mysterium est humanitatis Domini nostri, quae *et* corpus et anima fuit. Crux *mysterium est corporis, quod crucifixum fuit; evangelium, mysterium animae, in qua est ratio. Comitatus autem diaconorum mysterium est comitatus illius, quo Dominus in Ierusalem ingressus est. p. 173.

Lectio evangelii ostensio est responsi Domini nostri ad scribas et Phariseos.

Quod autem crux baculo desuper affigitur: *hoc* illud est, quod dixit Dominus noster, cum declararet qua morte esset moriturus: « Sicut, inquit, elevavit Moyses in deserto » ², etc.

Lumina, quae illa hora *deferuntur*, mysterium sunt illius, quod dixit Dominus noster: « Vos estis lumen mundi »; et: « Sic luceat lux vestra coram hominibus » ³, etc. Quod duo sunt lumina, non unum: quia non solum de apostolis dixit hoc verbum, sed etiam de eis, qui per illos fierent discipuli.

Incensum vero est mysterium iucunditatis verborum Domini nostri.

Homilia (turgāmā) ⁴ est mysterium illius doctrinae, quam pronuntiavit Dominus antequam passus est.

Proclamatio ⁵ (kārōz ūthā) mysterium est *dicti* illius: « Vigilate, inquit, et orate » ⁶, etc.

Oratio manus impositionis, quam ille orat qui vices gerit Domini nostri, mysterium est illius orationis, quam oravit Dominus noster super discipulos eius antequam pateretur: « Pater, inquit, serva eos in nomine tuo » ⁷, etc.

¹ I. e., sacerdotio fungitur, sicut et Christus. — ² IOHAN., III, 14. —

³ MATTH., V, 14, 16. — ⁴ Nimirum, hymni genus homiletici, loco homiliae in evangelium adhibendi (?). — ⁵ Sive « litania ». — ⁶ MATTH., XXVI, 41. — ⁷ IOHAN., XVII, 11.

Crux autem et evangelium super bema mysterium sunt sessionis Iesu inter discipulos eius.

Sublatio crucis et evangelii de throno bematis, est apprehensio Iesu a crucifixoribus et egressio eius de Ierusalem ad locum ubi crucifixus est.

5

Quod presbyter evangelium portat: *hoc* mysterium est adhaesionis Iohannis evangelistae *ad Dominum*, qui comitatus est Iesum usque ad crucifixionem eius.

Portatio autem crucis a diacono, mysterium est portationis crucis eius a Simone Cyrenensi, qui ex agro veniebat.

10

Quod sine comitatu sacerdotum et diaconorum crux et evangelium de bemate descendunt: *ideo fit*, quia cum apprehensus esset Iesus, et ad crucifigendum ductus, ^{p. 174.} omnes discipuli eius dereliquerunt eum, et fugerunt.

Erectio autem crucis in superliminari ¹ portae sanctuarii, ¹⁵ mysterium est crucifixionis Iesu super lignum.

Separatio evangelii a cruce, ² et constitutio eius ² in altero latere, mysterium est separationis animae Iesu a corpore eius, et migrationis eiusdem *animae* ad Paradisum.

Quod, constitutis cruce et evangelio super portam sanctuarii, ²⁰ dicunt: « Quisquis non suscepit *baptismum* », etc., *hoc* mysterium exprimit illius, quod postquam separata est anima Iesu a corpore, et in Paradisum intravit, comitante eam anima latronis, intraverunt post eas in Paradisum omnes animae iustorum, ab Adam et usque ad id tempus: cohibiti autem et ²⁵ prohibiti sunt ab ingressu omnes animae peccatorum. Typus enim, quam ecclesia hoc tempore exprimit, in quo repraesentat mysterium crucifixionis Iesu super lignum, est separatio animae eius, et eiusdem in Paradisum ingressus: atque per expulsionem eorum, qui non sunt digni ut communicent in corpore vivo ³⁰ et vivificante, hoc significat, quod ita cohibitae sunt animae peccatorum ne intrarent cum animis iustorum. Abhinc et porro quicumque non accipit signationem (rušmā) baptismi, non intrabit in locum illum sanctum. Sicut ipse *Dominus* ante dixit: « Quisquis non renascitur ex aqua et Spiritu » ³⁵ ³, etc.: ita omnis qui non sanctificat corpus suum *et* pure ⁴ recipit

¹ Syr. prostēdhā, i. e. προστάξ. — ² Textus syriacus turbatus est: vide coniecturam ibi appositam. — ³ Iohān., iii. 5. — ⁴ Vel « circumspecte ».

donum mysteriorum vivificantium, abibit anima eius ad peccatores, et *ipse* non intrabit in Paradisum. Illud autem: « Ite auditores », etc.: *ita se habet*, quomodo nutus divinus iussit angelos, qui ibi ¹ sunt, diligenter custodire eos de quibus dictum est ².

Abhinc et porro ecclesia sepulturam Christi Domini. Domini nostri, figurat per impositionem panis et vini super altare: ³nam altare vice sepulchri putatur esse. Velum (šō šepā), quod p. 175. est super panem et vinum, est vice lapidis illius, qui positus erat super portam sepulchri; et diaconi, qui stant hinc et inde, mysterium sunt angelorum, qui visi sunt in sepulchro, unus ad caput eius et unus ad pedes eius.

Crux vero et evangelium quae ponuntur super altare, et imago ³ Domini nostri super ea, ipsum Dominum nostrum repraesentant. Quare, omnino non licet consecrari mysteria sancta sine praesentia crucis et evangelii et imaginis Domini nostri.

Responsorium (ʿōnīthā) mysteriorum, mysterium est laudis praedicationum ineffabilium, quas sursum miserunt sancti angeli et animae iustorum, quo tempore, una cum anima Domini nostri, ingressae sunt in Paradisum: vel mysterium laudis praedicationum angelorum et hominum tempore passionis Domini nostri, quando viderunt tremere terram, et scindi petras, et solem obtenebrari, etc.

Quod autem hoc tempore presbyteri in bemate sedent: *hoc* propterea *fit*, quod in morte Iesu omnes apostoli in Ierusalem sedebant in abscondito propter metum Iudaeorum.

Quod lavant manus suas sacerdotes hoc tempore: *hoc* mysterium est lotionis cordium eorum ab inimicitia contra Iudaeos.

Quod, ubi descendunt sacerdotes de bemate, exeunt diaconi de sanctuario, et adorant eos, et dant eis locum ut ante se ingrediantur: hoc notum facit quod, cum crucifixissent Iesum Iudaei, ablatum est ab eis sacerdotium et regnum; et sequaces Levi exierunt de sanctuario, et intraverunt sequaces Simonis, qui non animalium sacrificiis ministerium suum perficiunt, sed Filii Dei sacrificio vivo.

Quod autem diaconi adorant presbyterum, et intrant post

¹ Sc. ad portam Paradisi. — ² I. e., ut videtur, observare eos, qui exclusi sunt de Paradiso, ne intrarent. — ³ εἰκὼν.

eum in sanctuarium, *hoc eius rei* ostensio est, quod ii. qui in Christum crediderunt, apostolos in magno honore habebant, p. 176. [et] quasi discipuli *coram magistris suis adorabant, et verba eorum revereabantur.

Quod autem, postquam ingressi sunt sacerdotes in sanctuarium, ante omnia fidem a patribus statutam dicunt, significat quod omnis qui non recte credit in Trinitatem sanctam, et in dispensationem, quae in Christo perfecta est, alienus est a veritate, et segregatus a felicitate quae est cum Domino nostro.

Quod post eam (sc. fidem) diaconus dicit: « Orate super commemoratione », etc.: *haec* indicatio est amoris spiritalis. Ita et super ceteris patribus nostris et fidelibus oramus, qui sunt ecclesiae quasi filii et filiae, ut ostendamus perfectionem amoris spiritalis in ecclesia custodiri.

Huc usque exprimit ecclesia per typos suos mysterium mortis et sepulturae Christi. Iam *vero* « accessit sacerdos » ut typum exprimat resurrectionis. Quemadmodum Dominus noster Christus, quando tradidit haec mysteria, benedixit, et confessus est ¹, et dixit: « Sic estote facientes in meam memoriam » ²: ita facit ecclesia secundum eius mandatum: unum sacerdotem designat ut sit benedicens et confitens ³ in similitudine Christi Domini nostri: qui per recitationem *suam* notum facit se verba Domini nostri dicere ⁴. Et cum recitat sacerdos et benedicit panem et vinum, per gratiam Spiritus sancti, quae illabitur, fiunt exinde corpus et sanguis Christi: non natura, sed fide vera et operatione: non quod duo corpora sunt Christo, unum in caelo, alterum in terra: sed quemadmodum rex et imago eius non duos reges efficiunt, neque humanitas *Christi* ex nobis desumpta *et Verbum divinum* duos filios efficiunt sed unum Dei Filium, qui unitus est ad humanitatem quae de nobis est: ita *et* corpus hoc cum illo, quod in caelo est, unum corpus Christi sunt.

Primum « Pax », quod dat sacerdos populo, oratio est sacerdotii, quam orat super populum, ut maneat *in illa pace, quam reliquit ei Christus antequam moreretur: « Pacem, in-

¹ Vel: « gratias egit ». — ² Luc., xxii, 19. — ³ Vel: « gratias agens ». — ⁴ Periculosum esset nimis, ut mihi videtur, hoc inconsulte ad verba « institutionis » referre. Vide quae mox sequuntur.

quit, meam relinquo vobis » ¹. Et postquam respondit populus sacerdoti: « Tibi quoque sit pax cum spiritu sacerdotii, quem accepisti », statim iubet praeco populum: « Date pacem invicem in amore Christi ». Et dicat ²: Opere ostendite pacem
5 vestram erga invicem: et eradicat de cordibus vestris ininicitiam, ut digni efficiamini accipere mysteria vivificantia. Nam per hanc pacem verbum Domini nostri perficimus: « Dimittite, inquit, et dimittetur vobis » ³.

Lectio libri vivorum et mortuorum *fit* ad ostensionem, quod
10 pro vivis et mortuis peractum est mysterium redemptionis nostrae, et mortui simul et vivi opus habent his, quae a nobis mystice aguntur.

Quod autem unus sacerdos offert oblationem: *hoc* mysterium est unius summi Pontificis, qui sacrificatus est pro nobis. Quod
15 autem sacerdotes et diaconi stant in sanctuario: *huius rei haec* ostensio est: quod adsunt angeli sancti quando perficitur mysterium redemptionis nostrae.

Quod clamat praeco: « State decore, et intuemini », etc.: *hoc* mandatum est summi sacerdotii: « Unusquisque stet ⁴ coram Deo in hora illa terribili ».

Incensum, quod hoc tempore adolemus, mysterium est incensi ⁵ et aromatatum, quibus conditum est corpus Redemptoris nostri.

Quod sacerdos ter se inclinat, et recitat verba sacra: *hoc*
25 mysterium est trium dierum, quibus fuit humanitas Domini nostri sub potestate mortis. Quod autem totam sectionem (pāsōqā) *orationis* quiete recitat, in fine *autem* elevat vocem suam et auditam facit populo, *hoc* significat: mysterium est, quod peragitur: et non oportet omnem populum id audire;
30 secundo: ne, si audiantur verba, discantur a laicis et mulieribus et pueris, et communia habeantur atque vilescant verba divina. Quod in fine elevat vocem suam: *ideo facit* ut cum sacerdote participet *populus.

Quod autem clamat praeco: « In mentibus vestris »; et:

p. 178.

¹ IOHAN., XIV, 27. — ² Ita Cod.: nescio an legendum sit ܐܡܢ, i. e. « quasi diceret »; quae enim sequuntur non de liturgia recitantur, sed indicant solum quo cordis affectu « pax » dari oporteat. — ³ LUC., VI, 37. — ⁴ Vel « stabit »: cfr. Rom., XIV, 10. — ⁵ I. e. hic, « condimentorum ».

« In silentio » ¹: *ideo facit* ut doceat nos, quod non oportet nos hac hora, quae timore plena est, audibili voce orationes nostras dicere, sed silentio, in medio cordis.

Quod autem totus populus simul adorat cum sacerdote in hora incubationis *Spiritus sancti*, *hoc est*: quasi una cum sacerdote omnes supplicamus ut veniat gratia Spiritus sancti, et perficiat ² et conficiat mysteria sancta. Iterum: quasi in honorem adventus gratiae genu flectimus et adoramus.

Quod autem, postquam sacerdos vocavit Spiritum, et *ille* incubavit, iungit corpus sanguini, et sanguinem corpori: *hoc* ¹⁰ mysterium est regressus animae Iesu in medium corporis eius, et resurrectionis eius a mortuis.

Quod post illapsum gratiae non amplius signat crucem super mysteria: *ideo fit*, quia perfecta sunt *iam* mysteria per amotionem mortis. 15

Quod hac hora incensum amovemus ab altari: *id facimus*, propterea quod dissoluta est *iam* corruptio, propter quam fuit inunctio ³ *culaveris*.

Quod clamat praeco: « Omnes nos in timore », etc.: *per hoc* de magnitudine et sublimitate mysterii docet nos sacerdotium. Et iam non intueamur in panem et vinum secundum ordinem naturae eorum, sed quasi in corpus et sanguinem Christi. 20

Quod in fine proclamationis (k ā r ō z ū th ā) dicimus: « Domine, absolve peccata », etc.: *id dicimus*, propterea quod in hoc mundo mortalitatis *adhuc* sumus, et fieri non potest quin delinquamus: sicut docet nos illud, quod dictum est: « Nemo hominum est qui non peccet » ⁴.

Post haec dicimus orationem illam, « Pater noster, qui es in caelis ». Cum enim mysterium mortis exprimamus, et resurrectionis, per quam efficimur filii Dei, pulchre nunc Deum patrem nostrum vocamus, ut ait Dominus noster: « Vos, inquit, non vocabitis vobis patrem in terra » ⁵, etc. 30

¹ Cod.: « Et in silentio, in mentibus vestris » (sic). In liturgia Apostolorum (Addaei et Maris), ut nunc est, verba diaconi, « In mentibus », etc., dicuntur ante orationem, quae invocationem Spiritus sancti praecedit; illa alia, « In silentio », etc., ante ipsam invocationem dicuntur. — ² Sc. « gratia », non « Spiritus », ut mox apparebit. —

³ Syr. ḥ u n ṭ ḗ th ā, i. e. « actus condiendi ». — ⁴ III [1] *Reg.*, VIII, 46; cf. *Prov.*, XX, 9; *Ecc.*, VII, 20. — ⁵ *MATTH.*, XXIII, 9.

Pax, quam hac hora dat sacerdos, *mysterium est illius pacis, p. 179.
quam dedit Dominus noster mulieribus et discipulis suis post resurrectionem suam.

Postea dicit sacerdos: « Sanctum sanctis, quod decet in perfectione » ¹. Hoc Interpres ² explicavit, et non audemus nos de eo dicere.

Absolvimus autem officium hoc per confessionem. Dicimus: « Unus Pater sanctus, unus Filius sanctus, unus Spiritus sanctus ». Et per hoc notum facimus, quod sancta Trinitas non
10 est trinitas numerorum, in qua unus est duobus prior, aut duo tribus: sed unus, unus, unus.

Obsignamus autem cum « Gloria Patri et Filio et Spiritui sancto, in saeculum saeculorum; Amen ». Per hoc notum facimus, quod causa omnium bonorum est natura illa adoranda et
15 gloriosa, cui fit confessio, Pater et Filius et Spiritus sanctus. Haec igitur dicimus hac hora in memoriam verbi Domini nostri, qui dixit apostolis suis: « Ite ergo, discipulos facite omnes populos, et baptizate eos in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti » ³.

20 Quod autem dicimus: « Terribilis es », et responsum (‘un-nāyā): hoc mysterium est laudationum et acclamationum (hullālē) quibus glorificant Deum omnes virtutes caelestes pro dispensatione, quae in Christo peracta est.

Quod autem consecrator sumit sacramentum: hoc eius rei
25 mysterium est, quae facta est a Iesu ⁴, summo pontifice, cuius vices gerit sacerdos ⁵, qui per sacrificium sui ipsius prius per manum Spiritus sancti . . . ⁶ sumit alimoniam immortalitatis, deinde sufficit ut det aliis. Neque fas est ut audeat, sine necessitate, sacramentum sumere sine altero, qui stet loco Spiritus vivificantis. Aliis vero ipse consecrator dat, ad ostensionem illius, quod faciendum est a Domino nostro in resurrectione, qui daturus est nobis omnibus immortalitatem futuram.

¹ Vel, « in congruentia », i. e. congruenter; vel etiam, « per consensum », sc. patrum (ita Narsai vocem explicat). — ² Sc. Theodorus Mopsuestenus. — ³ MATTH., XXVIII, 19. — ⁴ Ad verbum: « apud Iesum », etc. — ⁵ Ad verbum: « cuius in ordine stat sacerdos ». —

⁶ Excidisse aliquot verba puto. Coniicio textum ita (aut sane ad hunc sensum) restituendum esse: « prius per manum Spiritus sancti [sumpsit, deinde dedit discipulis suis. Ita et sacerdos: ipse prius] sumit », etc. Vide ps.-Georgium Arbelensem, p. 70, supra.

p. 180. *Communicatio autem nostra in mysteriis vivificantibus mysterium est eius *communio*nis, quae futura est nobis cum illo in regno caelorum.

Tešbōhtā ¹, cuius initium « Domine noster Iesu, Rex adorande », mysterium est *laudis* illius, quae fiet in saeculo futuro ab omnibus ratione praeditis. Quasi Regem caelestem, « in quo complacuit omnis plenitudo divinitatis inhabitare » ², glorificamus et exaltamus eum, et per eius interventum Trinitatem adoramus. 5

Oratio signationis crucis, quae a sacerdote super populum *signatur* ³, fit in memoriam benedictionis illius, qua Dominus noster apostolis suis benedixit, qua hora in caelum ascendit. Benedictio quoque, qua sacerdos, stans super limina portae sanctuarii, populo benedicit, mysterium est illapsus gratiae Spiritus sancti in apostolos, postquam ascenderat Dominus noster in caelum. 15

Pax quoque, quam invicem damus post sumptionem mysteriorum, mysterium est unionis illius sanctae, qua ibi invicem quasi membra coniungemur, et omnes coaptabimur in capite ecclesiae et primogenito ex mortuis, Iesu Christo. 20

Ubi ⁴ nulla erga proximum pax, nec Deus ibi est. Noli fieri discipulus eius, qui seipsum laudat, ne pro humilitate superbiam discas. Cum videris duos malos habentes amorem erga invicem, scito quod unusquisque eorum voluntatem socii sui adiuvat. Manus quae non operantur onus sunt illi qui possidet eas. 25

¹ I. e. « laus ». — ² Col., II, 9. — ³ Vel « dicitur » (sc. oratio). —

⁴ Unde haec habeat auctor, nescio: sequuntur statim in Cod. post expositionem mysteriorum sine spatio interiecto.

INDEX NOMINUM ET RERUM

quae in *Expositione anonyma* occurrunt.

[In subiecto Indice romanis numeris indicantur voll. I et II versionis latinae, arabicis numeris paginae indicantur. Ut iis consulamus qui hisce studiis vacant, vocabula liturgica non solum latine sed et plerumque syriace proferimus].

'*Abhūtšō*' Bar Bahrīz: coniecitavimus eum fuisse auctorem anonymae *Expositionis*, I, 2, 3; - hanc opinionem nunc rescindimus, II, 1.

ablutio manuum in missa, II, 34, 35.

Abraham Bar Lipheh, citatur, I, 28, 32, 87, 126, 131, 137, 142, 174, 181; II, 34, 107; - eius *Interpretatio Officiorum*, II, 147 seqq.

absis (ⲁⲃⲥⲩⲛ) ecclesiae, mystice significat caelum, I, 90, 91 et passim,

Africanus, Iulius, I, 36, 40; - propinquus s. Iosephi, I, 37.

Alexandra, mater Aristobuli et Hyrcani, I, 39.

alleluia, II, 18, 19; - significat « laudibus celebratus », II, 18.

altare (in a dh b ē ḥ ā), in abside, II, 39 et passim; - in bemate, I, 91; II, 25 et passim; - in baptisterio, II, 92, 99, 102; - quomodo consecratur, II, 109, 110.

anaphora, vide *qur-rābh qurbānā*.

angeli stellas dirigunt, elementis moderantur, animas hominum custodiunt, I, 110; II, 91; - in tres « ecclesias » et novem « ordines » distributi, I, 113, 119.

annuntiatio (s u b b ā r ā): divisio anni ecclesiastici respondens ad Adventum et quattuor dominicas complectens, I, 25, 26, 27; - commemoratio annuntiationis

Domini agitur mense decembri a Nestorianis, martio mense a Chalcedonensibus, I, 66.

Antichristus, « filius perditionis »: penitus extinguendus in die iudicii, I, 79-84.

Antipater, I, 39.

Aphraates, I, 164 not. 2.

Apollinaris, II, 62.

apostolorum commemoratio, II, 115, 119, 120.

'*aqqaphēthā*', « supplementum »: pars cantus eucharistici, II, 77, 78.

Arabes: eorum calendarium, I, 22.

archidiaconus (ⲁⲣⲕⲓⲁⲕⲟⲛⲟⲥ), II, 9, 16, 24, 25, 29, 37, 39.

Aretas, I, 39.

Arius, I, 174; II, 62.

Aristobulus, I, 39, 101.

'*ārābhā*', i. e. feria sexta: in sacra Scriptura significat diem ante pascha utpote cum paschate quodammodo « commixtum », I, 58, 61; v. *feria sexta*.

baculus episcopi, II, 16, 33, 34, 38, 39.

baīṭā (plur. b ā t ē), « domus », terminus poeticus quem « strophā » vertimus, I, 194, et « versiculus », II, 75, 78, 79.

baptismus (ʾā m ā dh ā): officium baptismi, II, 87 seqq.; - agitur vespere sabbati sancti, II, 85, 87, 88; - ipsa mersio in aquam, II, 96-99; - formula adhibenda, II, 127.

baptisterium (b ē th ' ā m ā dh ā), II, 90, 91, 99, 101; - in australi parte ecclesiae collocatur, I, 90.
baptizandus (' ā m ī dh ā, ' ā m ō dh ā): nomen inscribit, II, 88-90; - dicit renuntiationem Satanae et symbolum fidei, II, 89; - admonetur ab episcopo post baptismum, II, 104; - olim non suscipiebat baptismum usque ad trigesimum aetatis annum, II, 32.
Barabbas: cur a Pilato liberatus, I, 62.
Bar Maryām: v. *Daniel*.
basīlīqī (βασιλική), responsorium officii vespertini, I, 152.
bema (βῆμα), locus amplus et elevatus in medio ecclesiae, I, 91, 196 et passim; - ibi prior pars liturgiae (missa catechumenorum) agitur, II, 9-39.
bēth qārōyē, « locus lectorum », pulpita in bema, I, 91, 196; II, 28.
bēth šēgāqōnē, transitus inter bema et qestōmā, I, 91, 196; II, 10, 22.
caeci cantores, II, 77. v. *šahrē*.
calendarium: modus computandi per cal., I, 19, 59, 60, 84; v. *chronicon*, *gīghlā*, *surgādihā*.
catigae presbyterorum a diaconis portandae quando in absidem intratur post missam catechumenorum, II, 38, 39.
canon (κανών), significat (1) hymnum trisagium, I, 149, 150, 153 (?), 175, 181; II, 11, 28; - (2) formulam « gratia Domini nostri » (II *Cor.*, XIII, 13), II, 50; - (3) verba in fine orationum alta voce dicenda, II, 59, 60, 76; - (4) alia genera orationis vel cantus, I, 165, 166, 170, 179, 185, 186; II, 100, 103, 104, 114; - (5) regulam, normam (passim).

cantica canticorum sonat hebraice šīr ū šīr īn, I, 58.
cantio, v. *qīntā*.
cantor (' ā m ō r ā), II, 18; - vel « cantator » (m ē z a m m ē r ā n ā), II, 18, 19.
cantus vigiliae (q ā l ē dh ē-šahr ā), adhibentur in off. noct., I, 162, 163, 165, 167, 180, 182, 186, 187, 191; II, 114; - explicatur nomen, I, 188.
« carnival »: v. *comissatio*.
catechumeni: formulae expulsionis eorum, II, 28-33, 73.
cathisma (mau tēbhā = « sessio ») I, 93; - in off. noct., I, 159-171; - in off. defunctorum, II, 125 seqq.
catholica (καθολική), ultimus hūlālā off. nocturni, I, 182; - explicatur nomen, I, 185.
catholicus (καθολικός) Seleucia urbis se patriarcham constituit, I, 113, 115, 116, 119; nomen significat « pater communis », I, 115.
Celestinus I, papa, I, 115.
Chalcedonenses martio mense agunt commemorationem annuntiationis Domini, I, 66; - commemorant « ingressum Domini nostri in templum » (i. e. purificationem B. V. Mariae) et circumcisionem, I, 66; - agunt commemorationem exaltationis s. Crucis die 14^a septembris, I, 86.
chorepiscopus (χωρεπίσκοπος) nominatur ab episcopo sine impositione manus, I, 114; - nomen significat « episcopus vicorum », I, 185.
Christus: doctrina de eius persona, I, 174, 184; II, 11, 40, 57, 62, 65; - quo die et anno annuntiatus, I, 35; - quo die et anno natus, I, 35; - quo die et

anno baptizatus, I, 47, 48; -
ieiunavit post pentecosten, I, 49;
- quo die et anno passus, I, 59;
- quota die post resurrectionem
ascenderit, I, 70-73; - utrum
carnes ederit, I, 46; quoties
apparuerit post resurrectionem.
I, 73.

chronicon (χρονικόν) seu calenda-
rium solare pariter et lunare ab
Eusebio instructum, I, 19-22.

chronologia ab Abraham ad Chri-
stum, I, 32-36, 68, 183, 184.

circumcisio Domini a Chalcedo-
nensibus, non a Nestorianis com-
memoratur, I, 66, 67.

Coder (p e n q i t h ā, « tomus »),
ordo celebrandi officia per totum
annum ab Išo'yabh catholico III
instructus: saepenumero citatur,
e. g. I, 17, 48, 23, 27. Ubicumque
verba Išo'yabhi proferuntur, ab
hoc « Codice » videntur desumi.

commemorationes sanctorum quae
a Nestorianis aguntur, II, 115 seqq.

comissatio ante ieiunium quadra-
gesimale (ei similis quod « car-
nival » vocatur) approbatur, I,
189.

completorium (subbā'ā), in qua-
dragesima dicendum, I, 106, 107;
- in monasteriis quotidie dicen-
dum, I, 169.

concionator (c ā m ō r ā), II, 27.

consecratio (q u d d ā š ā): liturgia
vel anaphora, I, 104; - conse-
cratio olei, II, 96, 100; - consecr.
aquae, II, 97, 100; - consecr. ec-
clesiae, II, 106 seqq.; - explicatur
vox, II, 107.

consignatio: v. *fractio*.

Constantinus, I, 84, 85, 86, 103,
152.

convicia domi habita post missam,
II, 83.

cornu olei, in baptismo adhiben-
dum, II, 92-99.

crux deferitur in processione, I,
135, 152; II, 29, 33, 85, 90, 126; -
crucis inventio a Nestorianis die
13^a sept. celebratur, a Chalcedo-
nensibus et Severianis celebratur
exaltatio die 14^a sept., I, 84-86;
- crux primo a Protonice in-
venta, iterum ab Helena, I, 85.

custos ordinis (n ā ṭ a r ṭ a k h s ā):
« custodes ordinis » sunt duo
diaconi officiales qui populum al-
loquuntur, litanias, diptycha, etc.,
proclamant, quorum unus Ga-
briel alter Michael vocatur, II,
9 et passim.

cyclus: v. *g'īghlā*, *hūdhrā*, *sur-
gādā*.

*Cypri*s, uxor Antipatris, I, 39.

*Cyri*llus Alex., I, 103, 104, 115, 149;
II, 62, 121.

Dādhīšō, Seleucia catholice tem-
pore Ephesinae synodi, I, 115,
Danieli cuidam opus dedicatur.
I, 46.

[*Daniel*] Bar Maryam, auctor ec-
clesiasticae historiae, I, 33, 59;
II, 3.

dārēthā, « atrium » sive aula ec-
clesiae externa, II, 85, 86, 103
not. 2.

David, i. e. psalterium: dividitur
in xx bullālas et LX marmīthas,
I, 94; - integrum recitatur in
nocturnis festorum, I, 182, et a
monachis quotidie, I, 178.

dedicatio (h u d d ā t h ā): ita vo-
cantur quattuor dominicae no-
vembri, I, 25; - extra hūdhrā
reputatur, I, 29; - significatio
vocis, I, 28; - dedicatio ecclesiae,
v. *consecratio*.

defunctorum singulorum officium
et commemorationes, II, 123

seqq.; - omnium defunctorum commemoratio, II, 122.
diaconicum (bēth dīyā qōn), II, 17, 27, 35.
diaconissa (mēšammēšānīthā), II, 34.
diaconus (mēšammēšānā, šammāšā), I, 114, 116 et passim; - nomen explicatur, I, 185; - diaconus apostolum legit, II, 14 seqq.; - calicem administrat, II, 71, 72; - diaconi flabella tenent, II, 74; v. *custos ordinis*.
Dietrich, G.: eius liber *Die nestorianische Taufliturgie*, II, 3.
Dina, mater B. V. Mariae, I, 37.
Diocletianus, I, 103.
diptycha, I, 115; II, 42, 43.
doctorum graecorum commemoratio, II, 121; - syrorum commemoratio, II, 122.
doctrina: ita vocatur hymnus a mulieribus cantandus, I, 112; a vi-
 ris cantandus (idem ac mēmā), I, 171.
dominica quasi festum celebratur, I, 107; - dom. « ingressus ieiunii », I, 188-191; - officium dom. resurrectionis, I, 191-193; - dom. palmarum, v. *hosanna*.
dormientes, septem fratres Ephesini, I, 149.
ecclesiae partes describuntur, I, 90-93; - delineatio eccl. ad mentem auctoris, I, 195-197; - ecclesia ornanda pridie festivitatis, I, 108 seqq.
Ephesina synodus, I, 103, 115, 149; II, 121.
Ephraem Syrus, I, 117; II, 3, 46, 78, 122, 143.
epiphaniae Domini festum, I, 51, 187; II, 75, 76.
episcopus (ἐπίσκοπος) praesumitur esse minister omnium officio-

rum; sed diebus ferialibus non adest, I, 175, 181; - ab alio accipit sacramentum, II, 70, 74; - aut Christi aut s. Petri vice gerit in officio, II, 21, 35, 36, 38 et passim; - nomen significat « qui aerumnas (κόπος) tolerat », I, 185.
Estha, mater Iacobi patris s. Iosephi, I, 37.
eucharistia, figura tantum corporis et sanguinis Domini, II, 61-63. v. *mysteria*.
eulogia: v. *puršānā*.
Eusebius Caesariensis rogatus a synodo Nicaena « chronicon » seu calendarium instruxit, I, 19 seqq. (vide praecipue Tract. I, capp. I-III); - quibus annis menses lunares intercalaverit, I, 63, 64.
evangelii liber deferitur in processione, I, 135, 152; II, 29, 33, 85, 86, 90; utrum evangelium legendum super diaconum defunctum, II, 129 seqq.
evangelistarum commemoratio, II, 121.
feminae religiosae (bēnāth qēyāmā), II, 28, 73; v. *mulieres*.
feria sexta: bullālae in fer. sexta adhibendi, I, 157; - commemorationes sanctorum fiunt feria sexta, II, 118; - « feria sexta aurea », II, 115, 119 not. 3; v. *ʾārūbhtā*.
flabella, II, 74, 92.
fons: vide *Iordanis*.
fractio eucharistiae, II, 61-63.
Gabriel: v. *custos ordinis*.
Gaius, Iulius Caesar, I, 44.
gazzā, « thesaurus »: liber qui hodie « comprehendit maiorem partem officiorum solemnitatum Domini et sanctorum, quae dicuntur immobiles » (vide KHAY-

YATH, *Syri orientales... et Romanorum pontificum primatus*, p. 135: Romae, 1870: I, 29, 163, 176, 182, 184.

gēhāntā, « inclinatio »: oratio liturgica submissa voce dicenda, II, 53-59.

genealogiae evangelicae coordi-
nantur, I, 36-38; - genealogias
duodecim tribuum Herodes per-
didit, I, 40.

genuflectio deponitur in dominicis
et festis, I, 158; - adhibetur ad
« cantus vigiliae » in off. noct.
nativitatis et epiphaniae, I, 187;
- adhibetur ad mentionem Pa-
tris et Filii et s. Spiritus in sym-
bolo et ad proclamationes « Pro
omnibus » et « Omnes nos », II,
44, 45; - solus sacerdos genufle-
ctit in abside inter mysteria, II,
83, 84.

Georgius Arbelensis: ei vulgo at-
tribuitur *Expositio* anonyma,
sed sine causa (vide quae prae-
fati sumus ad vol. I textus sy-
riaci et ad voll. I et II versionis
latinae).

Georgius I catholicus, I, 52; II, 3.
gīghlā, « cyclus » (solaris) 28 an-
norum, I, 19 et passim.

Hananiel, Samaritanus quidam sa-
cerdos ab Herode creatus, I, 43.

hebdomada (šahbō'ā, šahbū'ā):
annus liturgicus dividitur in
septem « hebdomadas », I, 26
seqq.

Helena iterum crucem Domini in-
venit, I, 85.

Herodes, Antipatris pater, I, 39.

Herodes I, rex: origo eius, I, 39;
- singulis annis singulos insti-
tuebat sacerdotes, I, 39; - ge-
nealogias Iudaeorum perdidit, I,
40; - occidit Zachariam, I, 45.

homilia (āmōrūthā) post evan-
gelium, II, 26.

hosanna: quid hebraice significet,
I, 56; « dies hosamarum », i. e.
dominica palmarum, I, 52-58; II,
90; - non est festum, I, 188; -
praxis portandi ramos a Iudaeis
derivatur, I, 55, 56.

hūdhrā, « cyclus »: significare vi-
detur (1) librum qui, saltem
hodie, continet « officia domini-
carum et solemnitatum mobilium
totius anni » (vide KHAYYATH,
*Syri orientales... et Roma-
norum pontificum primatus*,
p. 135), I, 29, 176, 189, 190; -
(2) circulum anni ecclesiastici,
I, 27, 29; II, 106, 115, 120, 121
(hiscē in locis eam partem anni
fortasse significat quae ad sco-
pum libri hūdhrāe respondet:
est tamen quaedam ambiguitas).

hullālā, « iubilatio »: psalterium
in xx hullālas dividitur, I, 94; -
quibus psalmis singuli hullālae
constent, I, 94-105; - in nocturno
officio dicendi hullālae, I, 159
seqq.; - in completorio, I, 169-
171; - cyclus hullālarum pro
dominicis, sextis feriis et feriis
communibus, I, 154 seqq.; - vi-
detur significare « alleluia », I,
168, 169; II, 19.

hullāmā, « obsignatio »: ultima
olei signatio in baptismo adhi-
benda, II, 96-99; - in fronte si-
gnatur, II, 98; - formula qua
confertur, II, 98; - « perfectio »
vocatur, II, 104.

hymnus. v. *doctrina*, *madhrāšā*,
mēmrā, *summāvrā*.

hypostases (q'ēnōmē) in Trinitate
tres, I, 174, 193; II, 95; - in
Christo duae, I, 184; II, 40, 57, 62.

Hyrcanus, I, 39, 101.

ieiunium Domini fuit post pentecosten, I, 49; - ieiun. quadragesimale, I, 51, 52; - ieiun. quomodo antiquitus observaretur, I, 51; - ieiunia « apostolorum » et « Eliae », I, 51; - commissatio (id fere quod hodie « carnival ») ante ieiun. quadragesimale, I, 189; - ieiunandum ante sumptionem eucharistiae, I, 190.

impositio manus: (1) ordinatio, I, 114; II, 127; - (2) oratio qua episcopus populum dimittit, I, 194; - (3) oratio super baptizandos, II, 88-90, 91, 94, 104.

inclinatio (πετάνωμα), II, 45.

invocatio s. Spiritus in liturgia, I, 117; II, 56, 60; - non invocatur s. Sp. super oleum baptismi, II, 96; - invocatur super aquam, II, 98, 100; - et in ecclesia consecranda, II, 109.

Iohannes episc. Antiochenus, I, 115.

Iohannis Baptistae commemoratio, II, 115, 117.

Jordanis, i. e. fons baptismi, II, 88, 90, 92, 97; - in australi latere altaris baptisterii, II, 102; - aqua e fonte effundenda, II, 103.

Ioseph Antipatris filius, I, 39.

Iosephus, Flavius, I, 40; - filius dicitur Caiphae sacerdotis, I, 36, 37.

Iocianus, I, 103.

Isō'yabē III. catholicius, « Codicem » seu ordinem celebrandi omnia officia instruxit, quem auctor anonymae *Expositionis* saepenumero memorat: v. *pen-qīthā*.

Inhabitacorum liber, I, 33, 40, 52.

Iulai quomodo annos computent, I, 48; - eorum annus nunc 354 nunc 384 annis constat, I, 22; - quibus annis menses solares intercalent, I, 63, 64.

Iulianus, imperator Romanus, I, 103, 154.

kārōzūthā (plur. kārōz wāthā), « proclamatio », nec non « litania » utpote a diacono proclamata: (1) proclamatio diaconi continua, II, 64-66, 99; - (2) litaniae in off. vesp., I, 143-149; - in off. noct., I, 169, 183, 186; - in off. mat., I, 193; - in mysteriis, II, 27, 28; - in baptismo, II, 100; - in off. defunctorum, II, 131.

korrāhā, « cella »: terminus musicus qui videtur significare vocis modulationem protractam in fine cantus, I, 165, 169.

lākhū-Mārā, « tibi Domine », responsorium ita incipiens: adhibetur in off. vesp., I, 126, 132 seqq.; - in off. mat., I, 193; - in mysteriis, II, 6, 10, 11; - in baptismo, II, 101.

lampades (λαμπάδες) lavandae prae die festivitatis, I, 108; II, 36; - in media abside suspensae, I, 109; v. *lumina*.

lectores (qārōyē) mystice significant tertiam angelorum ecclesiam et manent in qestrōma, I, 120; - legunt legem et prophetas, II, 12, 13.

lectiones (qeryānē) quattuor fiunt in missa, sc. (1) legis, II, 12, 13; - (2) prophetarum, II, 13, 14; - (3) apostoli, II, 14, 16; - (4) evangelii, II, 20 seqq.; - in baptismo leguntur apostolus et evangelium, II, 84, 100; - in off. defunctorum leguntur secundum gradum defuncti, II, 129; - non leguntur lex et prophetae in mysteriis sabbati (sancti?) aut in baptismo, II, 84.

litaniā: v. *kārōzūthā*.

luminum varia genera adhibentur in officiis, quae vocantur generaliter « luminaria » (nahhīrē), II, 85; - memorantur etiam lanternae (nahplithā = λαμπτήρ), II, 9; - cerei (κηρωτός), II, 9, 92; - lampades (λαμπάς), II, 11; - candelabra (mēnārāthā, plur. mēnārāthā) ad portam absidis ponuntur, II, 11; - qandēla (κωνδήλη) est lampas suspensa (v. *lampas*).

Lucas evangelista, comes Cleophae (Luc., xxiv, 18), I, 69, 74 (eadem traditio occurrit in *Homiliis* Narsai: ed. MINGANA, vol. I, p. 291, l. 8).

madhrāšā, hymni genus a mulieribus cantandi, II, 125, 129, 132.

ma'pērā, « pannus » albus quo obtegitur caput episcopi baptizantis, II, 93 (id quod *sudarium*. q. v.).

Mariae, B. V., commemoratio, II, 115-117.

marmīthā (plur. marmēyāthā): psalterium dividitur in LX marmīthas, I, 94 seqq.; - dicuntur marmīthae in off. vesp., I, 125 seqq.; - in off. noct., I, 159 seqq.; - in mysteriis, II, 6-8, 46; - in consecratione ecclesiae, II, 111. [Praeter usum technicum significatione vocis manet obscura].

matulīnum officium (§ a phrā), I, 106, 172 seqq.

matrimonium, quomodo celebratur, II, 141 seqq.

Memnon, episc. Ephesinus, I, 115.

mēmnrā, « sermo »: hymni genus in off. mat. a mulieribus cantandi, I, 113; - a viris cantandi, I, 171; II, 135.

menses anni, quid significant, I, 25, 26.

mēšihūthā, « unctio » totius corporis in baptismo, II, 96-99; - non a sacerdote facta sed ab aliis, II, 97; - formula unctionis, II, 98.

metropolitanus (μετροπολίτης), I, 115, 116, 119; - nomen significat « caput sociorum eius », I, 185.

Michael: v. *custos ordinis*.

monachi: quomodo officia persolvant, I, 169, 178-181; communicant post off. vesp., I, 179, 180.

mulieres cantant in officio, I, 111, 112, 113, 163, 166, 169, 171, 183, 185; II, 125, 126, 127; - portam mulierum claudunt, II, 28, 31, 73.

musica ars: septem cantiones vel toni describuntur, I, 167-169. v. *kurrāhā*, *qālā*, *qīmā*.

mysteria (rāzē): explicatur vox. II, 6; - qua hora celebranda in dominicis et festis, I, 106, 107; II, 5, 6; - qua hora in feria quinta maioris hebdomadae, I, 52; II, 6; - in sabbato sancto, II, 6, 84, 85; - in ieiunio celebrantur « sine consecratione ». II, 67. item in commemoratione defuncti, II, 131; - celebrantur post baptismum, II, 101, 105; - et in consecratione ecclesiae, II, 111. v. *eucharistia*.

Nathaniel: fabula de eo, I, 45.

nativitas Domini fuit die 25^a decembris, I, 35; - festum natiuitatis, I, 185; II, 76.

naris ecclesiae: v. *templum*.

Nero, I, 102.

Nestoriani: auctor de sua secta hanc appellationem usurpat, I, 86, 133.

Nestorius, I, 103, 115, 149; - partes ecclesiae ordinavit, I, 90; - exulavit in deserto Oasis, I, 104; - eius

liturgia, I, 104; II, 47 not. 4, 51 not. 2, 59, 69 not. 3, 70.

Nicaena synodus, I, 19, 51, 103.

nocturnum officium (l̄ēly ā), I, 106, 159 seqq.; - variis modis agitur, I, 160; - quomodo in festis agatur, I, 182-184.

Noe: fabula de eo, I, 111.

nuptiae, II, 141 seqq.

Oasis, I, 104.

obsignatio: v. *hūllāmā*.

officia (tešmēšāth ā, sing. teš-meštā): quot agenda quotidie, I, 106-108; - tria officia horalia in quadragesima agenda, I, 107; - quomodo officia in monasteriis agantur, I, 169, 178 seqq. v. *completorium*, *matutinum*, *nocturnum*, *vespertinum*.

oleum (m e š h ā): unum genus olei in baptismo adhibendum, II, 95, 98; - sine invocatione s. Spiritus consecratur, II, 96; - adhibetur in consecratione ecclesiae, II, 113. v. *hūllāmā*, *mēšihūthā*, *rušmā*.

ōmīthā (plur. 'ōnyāthā), «responsorium»: hymni genus in omnibus officiis adhibitum: in off. vesp., I, 131, 143, 160; - in off. noct., I, 162, 166, 179, 182, 186, 191, 192; - in off. mat., I, 173, 175; - in officiis feriarum, I, 176; - in mysteriis, II, 9, 33; - in baptismo, II, 90, 104, 131; - in consecr. ecclesiae, II, 112, 114; - in off. defunct., II, 126-128; - resp. «absidis» vel «throni», II, 9; - resp. «martyrum», I, 153, 154; - resp. «mysteriorum», I, 190; II, 33 seqq., 131; - resp. «resurrectionis», II, 86; - resp. «sicut incensum», I, 131. v. *lākhū-Mānā*.

orarium (ōrārā), «stola», ge-

ritur in manu (i. e. cubito) a lectore, II, 12; - in humero a diacono, II, 16.

oratio dominica: quando dicenda, I, 121, 123, 125, 153; II, 82, 83. v. *Timotheus*.

ordines ecclesiastici: quid mystice significant, I, 113-120; - quot in ecclesia, I, 119; - omnes ordines Dominus ipse fungendo instituit, I, 113-116; - similiter apostoli omnibus ordinibus funeti sunt, I, 116; - singulorum ordinum nomina explicantur, I, 185. v. *custos ordinis*.

ostiariae, II, 31.

parvula (ph a i n ā = παρὸλας) geritur a presbytero evangelii lectore, II, 20.

panis eucharisticus: non praescripsit Išō'yabī quomodo coquendus sit et parandus, II, 36.

paranymphus et *paranympha* (šōšbinā et šōšbīntā), qui sponso et sponsae assistunt in nuptiis, II, 141 seqq.; - ictibus feriuntur, II, 141, 143.

pascha: quo die a Domino celebratum, I, 64, 65; - feria quinta maioris hebdomadae vocatur «pascha», I, 51, 52; II, 6.

patena (p ā th ō r ā, ad verbum «mensa»), II, 73, 80.

patriarcha (πατριάρχης), idem ac catholicus inter Nestorianos, I, 115-119; - quattuor patriarchae olim fuere, I, 119; - explicatur nomen, I, 185.

Pauli commemoratio: v. *Petrus*.

periodeutes (περιεζεύκτης) constituitur ab episcopo sine manus impositione, I, 114; - nomen «visitator» sonat, I, 185.

pethgāmā, «verbum», «responsum»: plerumque significat

- «versus» psalmi aut certe de vetere testamento in hymnis, antiphonis, etc., II, 18, 76, 77, 78 et passim.
- Petri* et Pauli commemoratio, II, 115, 120.
- Petrus* Fullo verba «qui crucifixus est pro nobis» in hymnum trisagium invexit, I, 150.
- Phasaël*, filius Antipatris, I, 39.
- Phororas*, filius Antipatris, I, 39.
- Pñām Šābōr*, rex Persarum qui magos in Iudaeam misit, I, 44.
- Pompeius*, I, 39.
- portae* ecclesiae, I, 90, 93; II, 28, 31, 32, 73; - portae absidis, vel «altaris», maior et minor, I, 135; II, 9, 14, 15, 17, 31, 33, 35, 40, 84, 112; - porta bematis, I, 91; II, 16, 17, 19; - porta diaconici, II, 17, 35 (= porta absidis minor); - porta mulierum, II, 28, 73; - portae in transitu (šē-qāqōnē) inter bema et qe-strōmā, I, 91; v. etiam delineationem ecclesiae, I, 196.
- presbyter* (qāššīšā). I, 114, 115, 119 et passim; - evangelium legit, II, 20, 24 seqq.
- processio* (zāuḥā) ministrorum de abside ad bema, I, 135; II, 9; - evangelii de abside ad bema, II, 17; - evangelii de bemate in absidem, II, 33-36; - in baptisterium, II, 90; - ad atrium (dārēthā) ecclesiae in dominica resurrectionis, II, 85-87; - ad atrium in baptismo, II, 103.
- Proclus*, presb. Byzantinus, I, 150.
- Protonice*, Claudii uxor, prima crucem Domini invenit, I, 85.
- psalmi*: quid singuli mystice significant, I, 95 seqq.
- psalterium*: v. *David*.
- puhrā*, «epulae», «symposium», domi habitum post missam, II, 83; v. *convivium*.
- pulpitum*: v. *bēth qārōgē*.
- purificatio* B. V. Mariae, sive «ingressus Domini nostri in templum», commemoratur a Chalcedonensibus, non a Nestorianis, I, 66, 67.
- puršānā*, «distinctio»: id videtur esse quod «eulogia», sc. panis benedictus post missam distribuendus, II, 83.
- qālā*, «vox», «tonus» seu modus musicus, I, 159, 162, 163, 165, 184; II, 7, 46; - id videtur significare quod et *qāntā* (q. v.). v. *cantus vigiliae*.
- qe-strōmā* (ζατρίστωμα), ecclesiae pars extra absidem sita, ubi manebant lectores et chorus, I, 91, 196; II, 11, 39, 109, 111.
- qāntā* (plur. qīnāthā). «cantio»: idem, ut videtur, ac *qālā* («tonus»), nam prope eadem dicuntur II, 17 de septimo tono quae dicuntur I, 169 de septima cantione: occurrit praeterea vox, I, 112, 126, 132, 142, 153, 161, 162, 164, 165, 171, 182, 186, 191, 193; II, 13, 80, 114; - septem cantionum modulationes describuntur, I, 167-169.
- quthšā*, «sacramentum», communio, I, 90; II, 70.
- qurrābh qurbānā*, «praesentatio oblationis»: ea liturgiae pars quae «anaphora» vocatur, II, 45 not. 2, 47 not. 4, 49, 135 notae 1 et 2.
- responsorium*: v. *ōnīthā*, *unnāyā*.
- resurrectio* mortuorum, qualis futura sit, I, 74-78.
- Romaniae* terra, i. e., ut videtur, imperium Romanum, I, 90.
- rušmā*, «signatio» baptismalis.

II, 30, 95; - prima signatio cum oleo, II, 96-99; - uno digito in fronte fit, II, 96, 98; - formula qua confertur, II, 98.

sacramentum: v. *qudhšā*.

«*sanctum sanctis*» (*qudhšā lē-qaddišē*), formula liturgica explicatur, II, 69, 70.

Sapor, Persarum rex, I, 154; II, 118.

semantron (*n ā q ō š ā*, « percussor », i. e. erepitaclum), I, 109; II, 36; - fabula de eius origine, I, 111.

septuaginta discipulorum commemoratio, II, 20.

šeqāqōnē, « transitus » inter absidem et bema, I, 91, 196; II, 131, 132.

Severianū, i. e. monophysitae Severi sequaces, I, 150; - exaltationem s. Crucis die 14^a septembris commemorant, I, 86.

Severus, episc. Antiochenus, II, 62. *signatio*: v. *rušmā*.

Simeon martyr, a Sapore interfectus, II, 118.

sōghlthā, rhythmus plerumque in forma dialogi: canitur in atrio ecclesiae in dominica resurrectionis, II, 85, 86.

sponsors (*ʿ a r r a b h e*) in baptismo, II, 89, 90, 99; - explicatur nomen, II, 91.

statio (*ʿ e s t a (i y o n a)*): cantus in baptismo adhibitus, II, 100.

Stephani, sancti, commemoratio, II, 115, 120.

strophā: v. *baithā*, *tarʿā*.

subdiaconus (*ὑποδιάκονος*), I, 108, 114, 116, 120; - subdiaconi portas claudunt, II, 28, 32, 73; - extra absidem communicant, II, 71; - nomen significat « pars diaconi », I, 185.

sudarium (*s u d d ā r ā*) album

quo obtegitur caput episcopi baptizantis, II, 93; - deponitur quando ep. missam celebrat post baptismum, II, 104, 105; - sudaria baptizandis imponuntur, II, 99; - sudaria (*m a n d ī l ā* = mantele) ad abstergendas manus, II, 34. v. *maʿpērā*.

surgādhā, « linea »: significat cyculum lunarem XIX annorum, I, 19 et passim. Vox ubique « calendarium » redditur, quia « cycclus » (*g ī g h l ā*) pro cyclo solari usurpatur.

šurrāghā, « initium »: (1) initia quattuor ecclesiastici anni temporum, I, 23; - (2) cantus quidam psalmorum versiculis constans: adhibetur in off. vesp., I, 136 seqq.; - in mysteriis, II, 12, 14; - in baptismo, II, 94, 99, 104; - in consecr. ecclesiae, II, 112; - in officio defunctorum, II, 126 seqq.; - explicatur vox, I, 137.

Synodus apostolorum: sub hoc titulo citatur *Doctrina apostolorum syriaca* (ed. CRUETON, *Ancient Syriac Documents*), I, 33, 70. v. *Ephesina*, *Nicaena*.

tarʿā, « porta »: terminus poeticus stropham significans, II, 18, 19, 79.

templum (*h a i k l ā*), navis ecclesiae, I, 91 et passim.

tešbōhtā (plur. *t e š b ē ḥ ā t h a*), « laus »: hymnus in off. noct. recitandus, I, 163, 166, 169, 183, 185, 186; - in completorio, I, 170; - in off. mat. I, 175; - in officiis ferialibus, I, 176; - in mysteriis, II, 79; in off. defunctorum, II, 125.

Theodoretus, I, 59.

Theodorus Mopsuestenus, a Nestorianis « Interpres » cognomina-

tus, II, 104; - eius liturgia, II, 47 not. 4, 51 not. 2, 59.
Theodosius II, imperator Romanus, I, 103, 149.
thuribulum, in off. vesp. adhibetur, I, 135; - in off. noct., I, 162; - in off. mat., I, 173; - in mysteriis, II, 20, 21, 50; - in baptismo, II, 93; - quomodo tractandum, I, 135, 136; II, 22, 23.
Timotheus I, catholicus, II, 3; - quae de oratione dominica constituerit, I, 121, 125, 153; II, 82, 83.
Trinitas sancta: doctrina de Trinitate, I, 174. v. *hypostasis*.
trisagion: hymnus « Sanctus Deus », in off. vesp. dicendus, I, 149, 150; - in off. mat., I, 175, 181, 194; - in mysteriis, II, 6, 11, 28; - in baptismo, II, 101; - fabula de eius institutione, I, 149, 150. [Similis traditio invenitur in *Interpretatione* Abrahæ Bar Lipheli (II, p. 153): utriusque fabulae origo invenitur in Nestorii apologia quae inscribitur *Liber Heraclidis* (ed. BEDJAN, p. 498-500)].
tunica (k ō t t ī n ā), vestimentum diaconorum, II, 20. [Vox semitica, nec e gr. χιτων derivanda].
turgāmā, « interpretatio »: idem

ac 'ā m ō r ū th ā (« homilia »), II, 26 not. 4.
unctio: v. *mēšihūthā*.
'unnāyā, « responsum »: hymni genus, in off. vesp., I, 142; - in off. mat., I, 171, 194; - in mysteriis, I, 190; II, 75, 77; - in off. defunctorum, II, 128.
rela (βῆλον) sanctuarii in porta absidis suspensa, II, 9, 10, 32, 37, 83, 90, 108, 111, 114.
velamen (š ō š e p ā) mysteriis obductum, II, 38.
versiculus: v. *baitā*, *pethgāmā*.
versus: v. *pethgāmā*.
respertinum officium (r a m š ā), I, 106, seqq.
vestimenta cleri, I, 120. v. *orarium*, *paenula*, *sudarium*, *tunica*.
vigilatores (šahrē, vel šahhārē) cantores quidam, qui et caeci dicuntur esse, II, 77, 131.
Zachai sacerdos, Zachariam prodidit Herodi, I, 44.
Zacharias, interfectus ab Herode, « inter gradus et altare », I, 45.
zummārā, « hymnus » vel « cantus » post lectionem apostoli, II, 18; - adhibetur in baptismo, II, 85; - in off. defunctorum, II, 125, 130.

II.

INDEX NOMINUM ET RERUM

quae in *Interpretatione Abrahæ Bar Liphæh* occurrunt.

- ablutio* manuum in missa, II, 161.
Actus apostolorum leguntur cum veteri testamento, II, 158.
Anastasius, imperator Romanus, verba « qui crucifixus est pro nobis » iussit dici in hymno trisagio, II, 154.
Antichristus, seu « filius perditionis » II, 157.
apostolus legitur, II, 158.
basilike, responsorium sic vocatum, II, 149, 155.
Basilius, rex, II, 149, 155.
bema, II, 158, 159, 160, 161.
canon (κανών): responsorium lākhū-Māra « canon » vocatur, II, 152; - hymnus trisagius ita vocatur, II, 153, 155.
catechumenorum expulsio, II, 160, 161.
cathisma, II, 155.
crux adhibetur in officio mysteriorum, II, 158, 159, 160, 161.
Cyrillus, Alex., II, 153.
diptycha, II, 163.
evangelium processionaliter deferitur ad bema ibique legitur, II, 159.
homilia: v. *tergāmā*.
imago (εἰκών) Christi adhibenda cum cruce et evangelio quando mysteria consecrantur, II, 161.
impositio manus: oratio quaedam, II, 159.
incensum, II, 151, 158, 159.
Interpres: v. *Theodorus*.
invocatio sancti Spiritus, cfr. II, 164.
kārōzūthā, « proclamatio » dici con. II, 164: - litania, II, 152, 153, et fortasse 159.
lākhū-Mara, « tibi Domine », responsorium quoddam, II, 152, 155, 158.
lampades, II, 151.
lectiones scripturae, quinque in liturgia, sc. lex, prophetae, actus apostolorum, apostolus, et evangelium, II, 158-159.
litania: v. *kārōzūthā*.
lumina, II, 158.
marmūthā, II, 151, 157.
responsorium (ῥōnīthā), II, 155, 158, 161.
responsum (ῥunnāyā), II, 165.
semantron (nāqōšā), II, 156-157.
stationes, II, 158.
šurrāyā, II, 152, 155.
tešbōhtā, « laus ». hymni genus, II, 155, 166.
Theodorus Mopsuestenus, « Interpres », II, 156, 165.
Theodosius magnus, II, 153.
Theodosius secundus, II, 153.
trisagion, II, 155, 158; - fabula de institutione eius, II, 153-154.
tergāmā, « interpretatio »: homilia (vel saltem hymnus loco homiliae) post evangelium, II, 159.
rela sanctuarii, II, 151, 154, 157.
relamen (šōšepā), quo operiuntur mysteria, II, 161.
veste serica sacerdos induitur, II, 159.
zumnārā, hymnus inter lectiones apostoli et evangelii canendus, II, 159.

VOL. I :

P. 26,12 *pro* quod *lege* quando. — *passim inter* pp. 37,10 *et* 46,1 *pro* Elizabeth *lege* Elisabeth. — p. 38,6 *pro* eorum *lege* eorum. — p. 49,33 *et* p. 50,20 *pro* Satanus *lege* Salanas. — p. 53,28 *pro* Bethania *lege* Bethaniae. — p. 56,3 *pro* Iesūs' *lege* Iesū'. — p. 56,23 *pro* foris *lege* foras. — p. 62,1 *pro* « Ubi. *lege* Ubi. — p. 72,15 *pro* e *lege* et. — p. 89,18 *pro* flatus *lege* fletus. — p. 84,18 *pro* septembri *lege* septembris. — p. 147,10 *pro* orationes *lege* orationibus. — p. 153,1 *pro* locum *lege* locum. — p. 186,1 *pro* sanctae *lege* sanctae. — p. 190,11 *pro* ex Hudhra *lege* ab extra Hudhram, *vel* seorsum ab Hudhra (cfr. text. vol. II, p. 133,12).

ADDENDA IN TEXTU SYRIACO.

In apparatu critico hae lectiones codicis A addendae sunt :

VOL. I :

p. 19,4] ܐܠܗܐ A.

VOL. II :

p. 11,7] ܐܠܗܐ A (recte, ut videtur).

p. 18,1] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 40,10] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 42,6] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 42,19] ܐܠܗܐ A.

p. 46,11] ܐܠܗܐ A.

p. 50,11] ܐܠܗܐ A.

p. 56,9] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 70,25] ܐܠܗܐ A (recte, ut vid.).

p. 80,2] ܐܠܗܐ A.

p. 80,4] ܐܠܗܐ A.

p. 83,17] ܐܠܗܐ A.

p. 90,28] ܐܠܗܐ A (recte, ut vid.).

p. 100,16] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 122,4] ܐܠܗܐ A (male : cfr. p. 121,26).

p. 134,26] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 136,23] ܐܠܗܐ A (recte).

p. 143,26] ܐܠܗܐ A.

INDEX TOMI XCH

ANONYMI AUCTORIS EXPOSITIO OFFICIORUM (*continualur*)

Praefatio editoris	p.	1
TRACTATUS IV	»	5
TRACTATUS V	»	87
TRACTATUS VI	»	106
TRACTATUS VII.	»	123

ABRAHAЕ BAR LIPHĒH INTERPRETATIO OFFICIORUM.

Praefatio editoris	p.	147
INTERPRETATIO OFFICIORUM	»	151
Index Nominum et rerum in Anonymi Expositionem . . .	»	167
Index Nominum et rerum in Abrahae Interpretationem . .	' »	177
Corrigenda in versione latina	»	179
Addenda in textu syriaco	»	179
Corrigenda in textu syriaco	»	180

עשה איו וְשֶׁ עָלְמָא דְמִשְׁכַּח חַי לִיכָא
 הַלְלִיכְהוֹנֶה, כִּי כְּלוּ מִבְּהֵמָה: כִּי כְּלוּ אֲחֵי
 חֲמָא מִמֶּנָּה לְמִדְעָא דִּנְאָא כְּעַלְמֵהוּ: מִדָּא
 פִּשְׁמֵהּ בְּפִשְׁמָא. הִלָּא בְּהוֹנֵס רַחֲלִינָא נִאֲחֵי.
 כְּעַלְלִינָא דִּם וְעַבְדֵּהוּ מִדָּא כִּד וְהִמְדֵּהוּ. 5
 אֲחֵינָא עַד אֲכָא מִדָּעָא. עַד כִּזָּא מִדָּעָא. עַד
 דְּמִנְעָא מִדָּעָא. כִּד כִּד מִדָּא בְּמִדְחִינָא הַלְלִיכְהוֹנֶה
 מִדָּעָא. לֵה וְהַלְלִיכְהוֹנֶה, דְּכִתְלָא. דְּמִדְחִינָא עַד
 לְחִינָא חִינָא לְהַלְלָא אִלָּא עַד עַד עַד: כְּעַלְלִינָא
 דִּם כְּעַבְדֵּהוּ לְאֲכָא הַלְלִיכְהוֹנֶה מִמֶּנָּה לְלִיכָא
 חֲלִינָא אֲחֵי: בְּמִדְחִינָא כִּד מִדָּא. הַלְלִיכְהוֹנֶה
 חֲלִינָא אֲחֵי, וְשֶׁ חֲמָא מִיכָּא מִמֶּנָּה 10
 מִחַל אֲחֵינָא כְּמִדָּא עָלְמָא לְמִמֶּנָּה הַלְלִיכְהוֹנֶה
 דְּכִד וְאֲחֵי לְעַלְמֵהוֹנֶה, פִּשְׁמֵהּ מִבְּהֵמָה וְהַלְלִיכְהוֹנֶה
 לְחִינָא בְּכִתְלָא. הַלְלִיכְהוֹנֶה אֲחֵי כְּעַד אֲכָא
 חֲמָא מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה: וְשֶׁ, דִּם וְאֲחֵינָא. הַלְלִיכְהוֹנֶה
 חֲמָא. אִיו וְעַבְדֵּהוּ מִמֶּנָּה לְלִיכָא כְּעַבְדֵּהוּ
 חֲלִינָא שְׁלֵמָהוּ אֲחֵינָא. חֲלִי אֲחֵי, כְּעַבְדֵּהוּ
 וְאֲחֵינָא כְּעַבְדֵּהוּ: דְּמִמֶּנָּה דִּם נִפְתַּח מִמֶּנָּה
 אִיו, וְשֶׁ חֲמָא עַד עַד רְכִיבִיכָא דְּמִמֶּנָּה חֲמָא
 כְּעַבְדֵּהוּ. דְּמִם כִּד חֲמָא מִמֶּנָּה מִמֶּנָּה כִּד
 חֲמָא מִמֶּנָּה! נִפְתַּח וְהַלְלִיכְהוֹנֶה חֲמָא מִמֶּנָּה
 מִמֶּנָּה שְׁפִם הַלְלִיכְהוֹנֶה לְאֲחֵינָא. חֲלִי לְמִמֶּנָּה
 לְמִמֶּנָּה מִמֶּנָּה חֲמָא חֲמָא חֲמָא חֲמָא חֲמָא
 כְּעַבְדֵּהוּ חֲמָא חֲמָא. לְאֲחֵינָא דִּם חֲמָא מִמֶּנָּה
 חֲמָא. לְמִמֶּנָּה. דְּמִם, דְּמִמֶּנָּה כִּי חֲמָא מִמֶּנָּה
 דְּמִם חֲמָא חֲמָא לְאֲחֵינָא חֲמָא חֲמָא חֲמָא:

¹ Videntur post haec desiderari aliquot verba, fortasse per homocoteleuton omissa, ut haec : אֶתְּ כִּמְתָּ אֶלֶּה כִּמְתָּ . וְעַד
בְּהַכְתָּם.

להא עלמא מן העבד למ מעמא בן מרג
 העבד. עלמא למ דלר עממא לה. סגן כהן
 העבד ברא לממא דאפ לר ממא לר עלמא
 בן זממא העממא העבד. מכל פדו ביומא
 5 למא העבד עלמא עד לטו כעממא העממא.
 סמא העממא עמ עלמא דלמא עבד.
 העממא בן לעבדא אמא. אמא דר העממא
 לעבד ארמא מממא כמא עלמא לר לעבד
 דר. העממא למ העממא לה.
 10 מרמא העבד ממא העבד. לעממא העבד ממא
 העבד אמא לר ארמא¹ העממא. אמא העבד
 ממא מממא כל מלך העבד ארמא העבד.
 העבד דר ממא ממא העבד. ארמא עד דר
 העבד דאממא עמ. ממא דר העבד
 15 העבד כמא העבד. העבד מר, העבד מלמא
 ממא כמא העבד ארמא העממא. מר, העבד
 ביומא. העבד עד העממא העבד. העבד מר
 העממא העבד. כלל מממא מרמא כמא
 ברא העבד. מממא דר העבד ברא העבד.
 20 ארמא מממא העבד אמא² העבד
 העממא. מר, דר העבד העבד ממא
 העבד כלל מממא. ארמא העבד העבד
 ממא אממא העבד העבד העבד. מר,
 דר העבד מממא העבד. העבד מר
 25 מלמא העבד למא. ארמא מר העבד העבד
 מלמא העבד ממא העבד. העבד מר
 העבד כמא כלל העבד בן העבד ממא
 העבד העבד העבד העבד כלל אממא. מר,
 דר³ העבד מלמא העבד. העבד מממא העבד

¹ Cod. ארמא — ² Cod. אממא. — ³ Sic cod.; lege העבד(?).

מִדֶּם יִכְנָסוּ שְׂדֵהֶם מִדֶּם. הִנֵּה חֲלִיטָהּ שֶׁלֹּם
 מִדֶּם. וְ, הֵן הָיָה הָאֵלֶּם חֲסִיד לְבֵית מִדְּרָשׁ. מִדֶּם
 בְּלִבְדֶּם לְמִשְׁכָּנֵהוּ הִשְׁמָה הֵן לִכְתֹּב אֲחֵרִים.
 מִשְׁמָרָהּ הַבַּיִת הָלָא מִשְׁמָרָהּ וְיִשְׁמָרָהּ כְּחִלְשֵׁהוּ
 5 מִשְׁמָרָהּ וְכִבְדֵּהוּ הָאֵלֶּם לְבֵיתָהּ כְּמִשְׁמָרָהּ
 מִבֵּיתָהּ מִדֶּם לְבֵיתָהּ כְּמִשְׁמָרָהּ הֵן חֵן.
 וְ, הֵן הָיָה אֲחֵרִים מִשְׁמָרָהּ לֵב הַבֵּיתָהּ
 הָיָה. וְהִשְׁמָרָהּ הִשְׁמָרָהּ. מִשְׁמָרָהּ הַבֵּיתָהּ
 הָאֵלֶּם הִשְׁמָרָהּ כְּחִלְשֵׁהוּ לְבֵיתָהּ
 10 אֵלֶּם חֲסִידָהּ. הִשְׁמָרָהּ הִשְׁמָרָהּ הִשְׁמָרָהּ
 הִשְׁמָרָהּ חֲסִידָהּ. חֲסִידָהּ לְבֵיתָהּ חֲסִידָהּ
 כִּי לְבֵיתָהּ אֵלֶּם הִשְׁמָרָהּ הִשְׁמָרָהּ
 מִבֵּיתָהּ מִדֶּם הִשְׁמָרָהּ הִשְׁמָרָהּ. אֲבֹלָהּ
 הִנֵּה מִשְׁמָרָהּ כִּי אֵלֶּם לְבֵיתָהּ חֲסִידָהּ
 15 חֲסִידָהּ: הִשְׁמָרָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ. מִשְׁמָרָהּ
 חֲסִידָהּ אֵלֶּם חֲסִידָהּ. חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ
 הִשְׁמָרָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ הִשְׁמָרָהּ חֲסִידָהּ.
 כִּי כִּי חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ, הִנֵּה אֲחֵרִים. ⁷ מִשְׁמָרָהּ
 הָיָה חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ לְבֵיתָהּ חֲסִידָהּ כִּי
 20 לְבֵיתָהּ הִשְׁמָרָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ
 חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ. לֵב חֲסִידָהּ. אֵלֶּם חֲסִידָהּ
 חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ. לֵב חֲסִידָהּ. לֵב חֲסִידָהּ
 לְבֵיתָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ. אֵלֶּם חֲסִידָהּ
 הִנֵּה חֲסִידָהּ לֵב חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ. חֲסִידָהּ
 25 אֵלֶּם חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ
 חֲסִידָהּ. חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ
 חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ
 חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ
 חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ חֲסִידָהּ

חלל הכרעא רחבא מביא נאמב. האמא רלל
 בך לטא מעבא רחבא באא מ, השגא מוה
 לל בך ארצא רחבא. מנאמא רמנא מביא
 מביא. איו הן מלאא האמא מביא. עה בך
 5 אפדא, מנה בך רלל, בך. בך הן האמא
 רחבאמא חלל מביא חלל מביא מביא
 רחבא מביא רחבא מביא מביא. חלל לל
 מביא חלל מביא בך מביא רלל. בך
 האמא מביא מביא רחבא מביא איו מביא.
 10 מביא האמא איו מביא לל מביא
 האמא מביא מביא מביא מביא מביא
 חלל מביא רחבא מביא איו מביא
 מביא מביא רחבא מביא מביא מביא
 15 מביא מביא. מ, הן מביא מביא חלל
 מביא מביא. חלל מביא מביא חלל
 מביא מביא מביא מביא מביא מביא
 מביא מביא. מ, מביא מביא מביא
 איו מביא מביא מביא מביא מביא.
 20 מ, הן מביא מביא מביא מביא מביא
 בך מביא מביא מביא מביא מביא
 לל מביא מביא. מביא מביא. מביא
 מביא מביא. מביא מביא מביא מביא
 מביא מביא. מביא מביא מביא מביא
 25 מביא חלל. מביא חלל מביא מביא
 מביא מביא. איו מביא מביא מביא.
 מ, הן מביא מביא מביא מביא מביא
 לל מביא. מביא מביא מביא מביא.
 לל מביא מביא מביא מביא מביא

¹ Sic cod.; lege רחבא מביא.

אִיוּ פִּיָּא דִּאֲרִיבִּי. אֲרִיבִּי. אִיוּ נִפְּאֵר דִּבְרֵי
 אִיוּ בְּלִילִיָּא. וְהָאִיוּ דִּבְרֵי דִּבְרֵיָּא. אִיוּ מִן
 וְהָאִיוּ דִּבְרֵי דִּבְרֵי לִאֲרִיבִּי. מִן דִּבְרֵי
 דִּבְרֵי. וְהָאִיוּ דִּבְרֵי דִּבְרֵי דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 5 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי דִּבְרֵי דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 10 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 15 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 20 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 25 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי
 מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי

¹ Cod. מִן דִּבְרֵי דִּבְרֵי.

למא. ממנה מזה מזה אע"פ. מ, דכח
 מנחם כחך ממנה מזה אע"פ. מ, דכח
 מנחם, ¹ מנחם, ואח"כ מנחם, דכח
 5 ממנה מזה. ממנה מזה מזה מזה מזה
 ממנה מזה. ממנה מזה מזה מזה מזה
 מנחם, כחך מנחם מנחם, דכח מנחם
 מנחם, לכו אכח. ממנה מזה מזה
 10 אע"פ. מ, דכח מנחם מנחם מנחם.
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם.
 מנחם ² מנחם מנחם מנחם מנחם.
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם ³: כל המנחם:
 15 אע"פ. מנחם מנחם מנחם מנחם.
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 20 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 25 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם
 מנחם מנחם מנחם מנחם מנחם

¹ Sic cod.; i. e., מ, דכח. — ² Fortasse legendum est
 מנחם. — ³ Hic desinit locus e cod. II exscriptus.

[illegible]

¹ Cod. *ῥιζα*. — ² Cod. *ἰσχυρα*. — ³ Cod. *Κατα*. —

⁴ Abhinc rursum exstat cod. l.

צדקתא איהו, לאנא מעא חזקא צדקת
 אקב לז רחל לז לזדעא. סול לזדעא אקב
 לזא מעא זלז וכתב זלזא וזא. סז דז מעא
 דז אעזר, לזלזא לזזא זלזא איהו, לזז
 5 זא. סז וזז איהו, לז זלזא. סזז דז זז
 אקב לז סזזזזז סזא מעא. וזז איהו, לז
 זלזא זלזא אקב לז. סזזזזז אז זלזא דז
 אז זז זז זזזז סזז אלזא. זל לז
 לזזזא זלז וזזז. זלז זזזא זלזז דזזז
 10 זלזז זזזא. סזא זזזא אז לזזזא. זא
 1 זזזא אז לז, זאזזא אז אז אקב זלזא
 וזא. סזז מעא זז זלזא אזזז זזז.
 זלז לזזזא. זלז לזזא זזזא מעא
 לזלזא דז זאז סזז זזזזא זזזא.
 15 זזזא זזא אקב סזא. זזזא אלזא. זזזא
 זלזזא. זזזא לז זזזא. אזזזז זלז. סזז
 מעא זז. זאזא דזזז זאזז, לזלזא. סז
 אקבזז, זלז וכתב. זלז לז וזא דזזא.
 אזזזז דז סזז אקב זלזזזזא צדק
 20 דזזזז זלזז זזזא דזזזא זלזזז זלז
 זזזא לז זזזא אזזזז זלז. סז זלזזז
 זזז דזזאזז זזא. זזזא לז זזזא זלזז
 זלז. זלז זזז זז זזזא אז זלז זז זלזז
 לזזא זזזזא דזז זלזא זזזא אזזז
 25 לזזזא. סזזזזזזז דז זזזא זלזזא לז
 אזזזזזז דזזזזזז, לזזא זא. זלז אזזזז
 זלז אזזזזא זזזא. זלז אקב לז אק
 זא דזז. זז. זלז. זלז זלזזזז זאזזזז.
 זל זלזא דזזזא זלזא זזזא² זז זלז

¹ Lege : זזז זזזז. — ² Sic cod.

[illegible]

[illegible]

¹ Sic cod.; sed omittenda sunt haec verba; nam scribae errore e linea inferiori introducta sunt. — ² Cod. *aelephur*. — ³ Lacuna, quae hic in cod. I occurrit, ab altero codice (II) impletur. — ⁴ I. e., aut *rix* aut *krax*. — ⁵ Cod. *rees* (sic).

רבבה ביה אלמא ככאדמחא דמאמא כמאדא ::
 אה :: הליא דמאדא אדו פאמ ודאדא דמאדא.
 מו דפאמ מאמא לחמא נפאדא :: אה :: כמא
 דלפאדא: אדו דמא אלמא מו מאמא דא
 דמאדא דא דמאדא אדא :: אה :: אד מו דמ
 דמאדא כמאדא פאמא. הליא דמאדא ל. מ
 אדא מו. דא אדא כמאדא כמאדא
 מו כמאדא ל. כמא. ממא אדא דמאדא
 מו כמאדא מו דמא אדא למאדא אדא. ממא
 מלל ביה מו דמא. כמאדא דא אדא
 דמאדא :: דמאדא דמאדא דמאדא. אה
 דמאדא דמאדא. דמאדא כמאדא כמאדא
 מלל כמאדא פאמא מו. מלל ל. מלל
 דמאדא דמאדא דמאדא. מלל אדא
 דמאדא ודא פאמא מו דמאדא דמאדא
 כמאדא מו אדא דמאדא ל. מלל
 דמאדא :: אה :: דמאדא דמאדא
 אדא דמאדא דמאדא דמאדא :: אה :: מו
 דמאדא דמאדא כמאדא מו אדא דמאדא
 ל¹ מלל דמאדא דמאדא דמאדא מו דמאדא
 מלל ל. מלל דמאדא דמאדא דמאדא
 דמאדא דמאדא דמאדא דמאדא דמאדא.
 אדא דמאדא דמאדא דמאדא דמאדא
 אדא כמאדא דמאדא דמאדא דמאדא
 מו כמאדא דמאדא דמאדא דמאדא
 דמאדא אדא כמאדא דמאדא דמאדא
 מו דמאדא דמאדא דמאדא דמאדא
 אה :: מלל דמאדא דמאדא דמאדא
 מלל דמאדא דמאדא דמאדא דמאדא

¹ Cod. ג.

brevitate, vix saeculo VIII^o recentiore esse videri. Interim con-feras locos in Indice ad *Bibl. orient.*, t. III, 1, recitados; necnon WRIGHT, *Syriac Literature*, p. 186, n. 5; et BUDGE, *The Book of Governors*, vol. II, p. 380, n. 3.

II. Codex opus continens recentius illatus est in bibliothecam Seertensem, Kurdistanæ regionis. Eum reverendissimus et doctissimus vir Adai Scher, episcopus Seertensis, benigne ex-scripsit, atque apographum, rogante J.-B. Chabot, nobis trans-misit vulgandum¹. Cum autem huic codici aliqua deessent, quæ ad lacunam implendam necessaria erant, et amplius quid, ex altero codice in monasterio Sanctæ Mariæ de Seminibus, prope Alqoš, asservato describenda curavit; (cf. A. SCHER, *Notice sur les manuscrits syriaques conservés dans la bibliothèque du couvent de N.-D.-des-Semences*, n^o 93). Codices numeris I et II designamus.

R. H. C.

¹ Unaque epistolam accepimus qua tradit cl. vir codicis descriptionem : Codex chartaceus, saeculo ut videtur decimo sexto exaratus; altus 0 m. 20, latus 0 m. 14; constabat olim quinionibus xxv, quorum novem priores perierunt, foliaque aliquot e ceteris exciderunt. In eo continentur : Carmina [xxxi]. Iohannis bar Yak, metrop. Arbelensis; Liber canonum de aequilitteris (HOFFMANN, *Opusc. nestoriana*, p. 2-49); Excerpta e libro Indiciorum Ebediesu Sobensis; Historia Indorum (*B.O.*, III, 1, 589); Carmina [ix] R. Abrahæ, aliaque; Interpretatio officiorum Abrahæ bar Lipheh; Prophetarum notitia; Quaestiones de Eucharistia.

ABRAHAЕ BAR LĪPHEH QATARENSIS

INTERPRETATIO OFFICIORUM.

PRAEFATIO.

I. Ab Abraham Bar Līpheh unum tantum opus compositum tradit Ebediesu Sobensis in suo *Catalogo* (*B. O.*, III, 1, 196) h. e. *Interpretationem Officiorum*, quam hic primum in lucem edimus. Complectitur commentarios breves et simplices in tria officia consueta Ecclesiae, vespertinum, nocturnum et matulinum, necnon in Mysteria seu Liturgiam. Idem opus passim laudatur a ps.-Georgio Arbelensi in *Expositione*, cuius syriaci textus editionem absolvimus praesenti tomo; illudque adiuumentum fore speramus gratissimum iis qui rebus orientalium Syrorum liturgicis vacant.

Quis vero fuerit Bar Līpheh aut quo vixerit aevo, incertum est. Nam praeter testimonia Ebediesu et ps.-Georgii, qui de aetate eius silent, aliud nullum est, quod sciam, eiusmodi ut quaestionem dirimere valeat. Illa Assemani sententia (*B. O.*, III, 1, 196, n. 4), eum nempe fuisse doctorem Timothei I, Nestorianorum Catholici (saec. viii), ex dictis Thomae Margensis pendet, qui scripsit: «Timotheo patruus erat, Georgius nomine, qui fuit episcopus Beth Beghāš. Hic puerum Timotheum ad Rabban Mar Abraham Interpretem misit (educandum), cum esset in Bešōš, Saphsāphae oppido.» (*Liber Superiorum*, IV, cap. iii.)

Assemanus illum Abraham, qui «Interpres» vocatur a Margensi, ipsum esse Abraham Bar Līpheh propterea iudicat, quod et hic «Interpretationem» officiorum composuerit. At cognomen «Interpres» ob singularem peritiam in sacris scripturis exponendis vel ob munus in aliqua schola gestum nactus fuisset. Nomen «Bar Līpheh» Margensis nullo loco profert.

De persona Bar Līpheh plura dicemus in praefatione ad versionem latinam. Id tantum in praesens tuto cauteque affirmare licet: eius *Interpretationem Officiorum*, qua est simplicitate et

מנחם יצחק: לפי שנים הרבה ימים נאמ
 בלגא. מנחם יצחק מלכא: חלל
 אף שיהא מלכא מלכא. חלל אף
 מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 5 אף מלכא: חלל אף מלכא מלכא:
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 10 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 15 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 20 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 25 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא
 חלל מלכא מלכא. חלל אף מלכא

1 Lege : חלל אף מלכא. — 2 Lege חלל אף מלכא. — 3 Fortasse
 legendum : חלל אף מלכא.

⁷ וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל אֲשֶׁר יִשְׁמָע
לִבָּם אֶת־קוֹל אֱלֹהֵי הַיָּם וְהָיָה כִּי יִשְׁמָע
הַלֵּל וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
מִבְּרֵךְ אֱלֹהֵי עֲלֵי כִּי יִשְׁמָע הַלֵּל וְהַתְּהִלָּה
⁵ וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
⁷ וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
אֲשֶׁר יִשְׁמָע הַלֵּל וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
¹⁰ וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
¹⁵ וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
²⁰ וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
²⁵ וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה

חַד הַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה וְהַתְּהִלָּה
— ¹ A praemit. — ² A add. חַד. — ³ A :
⁵ S — ⁴ S — ⁶ A — ⁷ S — ⁸ S
— ⁹ S om.

ואם למכור אביליך מכה כה כתיב להם
 ביהללך. אלא נאמר להם. ואז. להם
 אלהם נאם אה לא. האם האם האם
 להם. אהם הלהם כה להם לא
 5 מאם. האם האם לא. אהם האם
 אהם נאם הלהם לא. אהם האם
 והם. אהם נאם אהם, האם האם
 מהם. אהם נאם אהם אהם אהם
 אהם האם. אהם האם אהם אהם
 10 מהם. אהם אהם אהם אהם אהם
 אהם. לא האם אהם אהם אהם
 מהם. אהם אהם אהם אהם אהם
 אהם⁷, האם אהם אהם אהם אהם¹:
 אהם אהם אהם. אהם האם אהם
 15 אהם: אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם. אהם אהם אהם אהם
 אהם אהם. אהם אהם אהם אהם
 אהם: אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 20 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 25 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם אהם. אהם אהם אהם
 אהם אהם אהם: אהם אהם אהם

¹ S om. A insuper add. (corrupte, ut videtur): אהם. —

² S אהם. — ³ S אהם; A אהם (sic). — ⁴ S אהם.

— ⁵ S אהם.

כחלם חלם אדמו נא אלהא: כח חמא
 דהלל אדחבר דהחזא ליתא. וחס דה א
 נא אדמו. חלם נחא אדמו כחחמא.
 נחא דל אדמו אדמו אדל אדמו
 5 לחמא. אדמו, דחלם חמא דחמא
 לחמא דחמא דחמא דחמא. דחמא דחמא: דחמא
 לחמא. וחס דה חלם דחמא דחמא
 אדמו, חחא דחמא. חחא דחמא. אדמו
 דחמא דחמא: דחמא דחמא דחמא דחמא
 10 חמא דחמא. חמא אדמו וחס חלם
 חמא דחמא דחמא דחמא. וחס דה
 חלם דחמא דחמא דחמא דחמא, דחמא
 דחמא. חחא דחמא דחמא דחמא דחמא
 15 חמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 20 חמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 25 חמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 30 חמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא
 דחמא דחמא דחמא דחמא. חחא דחמא

האשהכלה. כעמא מנהא מנהא מנהא. הנה
לכונת רחם מנהא מנהא מנהא מנהא. מנה
הנה לך לך לא מנה. האשה למנה כלכלהא.
הנה כעמא. האשה, לך מנהא מנהא.
הנה כל עמא מנהא.

הנה האשה הנאמרה עמא. לך
מנהא ולנהא מנהא מנהא. הנה מנהא מנהא
הנה. הנה מנהא מנהא מנהא. מנהא מנהא
מנהא מנהא.

הנה מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא. מנהא מנהא מנהא מנהא.
הנה מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא: מנהא
הנה מנהא מנהא מנהא מנהא, לנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא. מנהא.

מנהא מנהא מנהא⁷ הנה מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא.

מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא.

מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא
מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא מנהא.

¹ A om.

כִּסֵּי כְּאֶשְׁתֵּי נִסְתַּמּוּ. מִיָּה דָם. וְהִנֵּה, לֵךְ
 מִנְּסִיחַ וְאֶמְצָאֲךָ מִן מִנְּסִיחַ. וְהִנֵּה לְמִלֵּךְ
 מַעֲלָמִים: כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִסְמָא דְּמִיָּה
 דְּכִשְׁמִיחָא עֲדִי פִלְסֵי עֲדִי לְכַשְׁמִיחָא אֲדִי
 5 דְּנִיחָא. וְאֶמְצָאֲךָ מִן מִנְּסִיחַ כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה
 לְמַעֲלָמִים. וְכַשְׁמִיחָא מִן חֲבִיבִיחָא לְפִלְסֵי
 דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא דְּמִיָּה דְּכִשְׁמִיחָא עֲדִי לְמִיָּה
 דְּכִשְׁמִיחָא: כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה: לֵךְ דָּם עֲדִי
 כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה. כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה. וְכַשְׁמִיחָא
 10 7 כִּי־יִבְרָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 10 7 כִּי־יִבְרָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 דְּנִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 15 כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 15 7 כִּי־יִבְרָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 לְפִלְסֵי: כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא.
 וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 לְמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 20 כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 לְפִלְסֵי: כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא.
 וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 לְמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 25 כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 לְפִלְסֵי: כִּי־יִבְרָא מִבְּרִיאָה דְּמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא.
 וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 לְמִיָּה. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.
 וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא. וְכַשְׁמִיחָא.

- מעשהו לחם וברך חלם שם מלכוד. ב.
 לך לעת, ברא מוס: מן מלכוד מוס למ.
 ונח למ מן מלכוד, מלכוד למ מן
 מעשהו, מן חלם ודמך דפדו מלכוד.
 5 מעשהו ברא קי קי רכז מלכוד אנהו
 ברא: חן ארם. מעשהו מלכוד מלכוד: מלכוד
 מן, שם מלכוד מלכוד מלכוד. מעשהו מלכוד
 כלל מלכוד. חן למ מלכוד: למ רכז
 ברא: כלל רכז רכז מלכוד חלם חלם.
 10 מן, רכז מלכוד מלכוד מלכוד: מלכוד מן ברא
 ברא רכז למ. ארם מלכוד רכז מלכוד רכז
 מלכוד. מלכוד מן רכז מלכוד מלכוד: מלכוד
 מלכוד. מלכוד רכז מלכוד מלכוד מלכוד.
 מלכוד¹ למ מלכוד מלכוד למ מלכוד חלם.
 15 מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד למ. כלל מלכוד.
 מלכוד מלכוד מלכוד: מלכוד מלכוד מלכוד
 מלכוד חלם מלכוד, מלכוד מלכוד. כלל
 מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד. מלכוד מלכוד
 חלם מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד
 20 מלכוד. מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד. כלל מלכוד
 מלכוד מלכוד למ מלכוד. כלל מלכוד מלכוד
 מלכוד. מלכוד מלכוד מלכוד. חלם מלכוד
 מלכוד למ מלכוד. כלל מלכוד: מלכוד
 מלכוד מלכוד. מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד.
 25 מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד. כלל
 מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד מלכוד למ
 מלכוד מלכוד. מן רכז מלכוד מלכוד מלכוד
 מלכוד: מלכוד מלכוד. מלכוד מלכוד מלכוד
 חלם מלכוד. מלכוד: מלכוד מלכוד מלכוד

¹ S in sing. : אנהו, etc.

באנא. ובעל דם ביהמבוא אהיה לך
עלף בעל חכמה. כך מדק ביהמבוא
מקל לך אהיה בעל חכמה. ובעל חכמה
בעל חכמה ויהי חכמה: ביהמבוא: ביהמבוא
5 בעל חכמה. לך לך עלף בעל חכמה: ביהמבוא: ביהמבוא
בעל חכמה: כן, בעל חכמה ויהי חכמה: ביהמבוא: ביהמבוא
בעל חכמה. ובעל חכמה ויהי חכמה: ביהמבוא: ביהמבוא
בעל חכמה. באנא בעל חכמה בעל חכמה
10 בעל חכמה: בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
15 בעל חכמה: בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
20 בעל חכמה: בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
25 בעל חכמה: בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה
בעל חכמה בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה: בעל חכמה

¹ A om. — ² Deest aliquid (?).

חודם רבבא דבוק לטלף דילך דהחם לדחמא
 מחבבמם באכאט נמא חלמא אחילא¹.
 כאפ אפא. כח, דברח דבול נמא כח
 ובא כחבא דמק חבא. נמא דח במא
 5 אטמם, מקא חבא. כחלך באכאט וזם דמא
 חלמא אחילא. חללך דלך מין מנא
 מדמא נחך. כחך דח מנא דאחילא. חבא.
 מחך חמא דממא וחמא דדכחמא
 דחך. דכחך מקא לך פחמא. כחך דח כחך
 10 מחבבמא: דבול דחבא וספחמא דחך:
 חמלמא דחמא. דאכאט דאחמא חבא.
 נמא חממא מנא. כחך דממא. לך דח
 אכח חמא כחבא. חמלך ממא חמא. כח,
 דלך חוון מנא ממא. אכח דח במא חמלך
 15 אפ חבא חמק. מחבא חמא דאכח. חב
 חמא דממא וחמא דממא אכח חמא
 חבא. חב חמלך וחמא דחמא. נממא,
 לח חמא. חמא דחמא, חלך פחך חמא.
 נממא לח חמא. חבא וחב כחמא חמלך
 20 אכח מנא. דחמא נמא נממא לח
 חממא. חמלך חמא. חחך לח חממא.
 לך דח חמא אכח. דלך חמא דחך חמא
 ממא. חלך⁷ מנא² למח דמא חמלך אכח.
 דחמא דלח כח חמא דממא. נמך
 25 אכח חב חמא חממא חמק. דחמא חמא
 חלך לך חממא חמא. אכח חמא נממא
 חממא. חב דח חמלך חממא.
 חבא. אפחמא חמ חמלך לח חממא.

¹ A add. : כחך דח. כחך מנא מדמא נחך. חלך דח. —
² Sic codd.; lege חממא.

אנכי וממנה: חלל הלא כיוון נאחזתם וממנה
¹ כלליתא¹ דחיתא. אלא דהן חכא מאן דלא
 פסידא. דהן ממא דמא דמא דמא דמא דמא
 ממא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
⁵ דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
¹⁰ דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
¹⁵ דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
²⁰ דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
²⁵ דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא
 דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא דמא

¹ Sic cod.; lege כלליתא. — ² S om. — ³ S חכא.

למא¹ כח כממא מרמא זרמ. ממא דא
מחלמא דחכ כח כח. ⁷א² ²א² ²א² דחכ
אמא דמחמא אמא מממא למ. ד מרמ
למ דמא דחכ: אס חמא כרמ. ד חכ
⁵ דמא ורמ דממ. דחלמא מנא דחממ
דחלמא דחא דחמממא כח דמא דממ.
דחא מלמ דממא אמא אמא זרמ:

זמא דחלמא דמא דמא: למא
דחא דממא מרמ ממא. דמא דמא מרמ
¹⁰ דמא, אמא דחא דחא למא. לממא דמ
דממא דמא. לממא דמ דחלמא דמ
אמא. דמא דמא דמא דמא דמא
אמא דמא דמא דמא. דמא דמא דמא
¹⁵ דמא דממא. דחלמא דממא דממא. דמא

דמ דמא דמא דמא דמא דמא. דמ
דמא דמא דמא דמא דמא. דמא דמא דמא
דמא דמא דמא דמא דמא דמא. דמא
דממא דמא דמא דמא דמא. דמא דמא
²⁰ דמא: אמא דמא דמא דמא דמא דמא
דמא דמא דמא: מרמ דמא ⁷ממא ³דמא דמא
דמא דמא: דמא דמא דמא דמא דמא
דמא. כח, דמא דמא דמא דמא דמא:
דמא דמא דמא דמא דמא. דמא דמא
²⁵ דמא דמא. ⁷ממא ⁴דמא דמא. דמא דמא
דמא דמא דמא. ⁷למ ⁵דמ דמא דמא דמא
דמא דמא דמא: דמא דמא דמא דמא.
דמא דמא דמא. דמא דמא דמא דמא. למ

¹ S למא. — ² S א. — ³ Sic codd.; legendum ממא (?).
— ⁴ A דמ; lege דמ (?). — ⁵ A למ.

ברהא. מכלל דכער וליהאיהא איהאליה
 משהאיהא אפ' לי' האכזיב חתיהא¹ איהא
 לפיהא נא האדמרג איהאכזי. מנחם דמ: איהא
 האדמרג איהא, ליהאיהא ויהא ברהא.
 5 האדמרג האדמרג איהא ברהאיהא איהא
 למחלל מלמל לבח. האדמרג האדמרג איהא
 ברהאיהא ויהא איהא. מכלל דהא איהא
 ברהאיהא איהא דלמל. האדמרג האדמרג איהא
 ברהאיהא ויהא: איהא מיהאיהא דלמל.
 10 למחלל דמ לא חלל למל: מכלל דהא איהא
 לבח למחלל מיהאיהא. מכלל דהא איהא
 מכלל דהאדמרג איהאכזיב איהא
 האדמרג איהא. איהא איהא איהא
 האדמרג איהא. איהא איהא האדמרג איהא
 15 האדמרג איהא. איהא דמלמל לבח: האדמרג
 האדמרג איהאכזיב איהא. האדמרג האדמרג איהא
 איהא לבח ברהאיהא. האדמרג איהא: האדמרג איהא
 איהא: איהא איהא איהא איהא איהא
 איהא איהא איהא איהא איהא איהא
 20 איהא איהא איהא איהא איהא איהא
 איהא איהא: איהא איהא איהא איהא
 איהא. איהא לבח ליהאיהא האדמרג איהא
 איהא איהא דלמל¹ ליהאיהא איהא איהא
 איהא איהא². איהא איהא איהא איהא
 25 איהא. האדמרג איהא איהא איהא איהא
 איהא. האדמרג איהא דלמל למל איהא
 איהא איהא איהא איהא איהא: איהא איהא
 איהא איהא איהא איהא איהא איהא
 איהא איהא איהא איהא איהא איהא

¹ A in plur. — ² A om.

ליהא: מנחם לנ לחימא. האבתי נקא. המנחם:
 האפלא ליהא מן אהמנחם: אלא בה אהמנחם
 נפחמם ממנחם מלכא. ובה מנחם מנחם ויהי
 נפחמם: עד האהמנחם מן אהמנחם נפחמם.
 5 ממנחם ממנחם מלכא: ממנחם ממנחם, מן
 נפחמם: ממנחם מן ממנחם ממנחם נפחמם
 ממנחם. ⁷ חתמא ואל מן אהמנחם
 מלכא מן ². אהמנחם ממנחם: ממנחם ממנחם
 ממנחם ממנחם. ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם
 10 מן מן ויהי ממנחם מן ממנחם. ממנחם ממנחם
 ממנחם ממנחם: אהמנחם ממנחם ממנחם מן.
 ממנחם ממנחם ⁷ האבתי נקא. מן, ממנחם ממנחם
 ממנחם. ובה ממנחם ³ ⁷ ממנחם ⁴. ממנחם
 ממנחם ממנחם. ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם:
 15 לממנחם ממנחם ממנחם. בה ממנחם ממנחם
 ממנחם. ממנחם ממנחם: ממנחם ממנחם ממנחם
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם. ממנחם
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם.
 20 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם:
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם. בה ממנחם
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם.
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם.
 25 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם.
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם.
 ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם ממנחם.

¹ Hinc rursum pergit cod. S. — ² Sic codd.; lege :
 ממנחם ממנחם (?). — ³ A om. — ⁴ Delenda puto.

דתו חברה: האשהוה כח האשהוה ל
 משהוה כח. מזהו דה אפ אשהוה אשהוה.
 דהוה אשהוה כחשהוה משהוה. ל דה
 אשהוה נהו מזה. כח, האשהוה כחשהוה
 5 דהוה. משהוה לשהוה לשהוה. דהוה
 האשהוה לשהוה אשהוה. האשהוה דהוה
 אשהוה, דהוה: משהוה לשהוה אשהוה.
 משהוה דהוה דהוה לשהוה אשהוה, דהוה
 האשהוה אשהוה. אלהוה דהוה אשהוה
 10 דהוה דהוה. משהוה אפ לשהוה דהוה:
 אשהוה, האשהוה אשהוה, אשהוה אשהוה:
 דהוה דהוה: לשהוה לשהוה אשהוה. משהוה
 לשהוה אשהוה¹ משהוה אשהוה. האשהוה דהוה
 משהוה כשהוה אשהוה. חשהוה לשהוה
 15 משהוה דהוה לשהוה אשהוה. משהוה
 דהוה, דהוה. משהוה משהוה אשהוה. אשהוה
 אשהוה אשהוה: כשהוה אשהוה כשהוה
 האשהוה לשהוה אשהוה. אשהוה דהוה
 20 אשהוה דהוה: דהוה משהוה אשהוה לשהוה
 חשהוה אשהוה. אשהוה אשהוה אשהוה
 אשהוה. משהוה דהוה אשהוה דהוה
 אשהוה: כשהוה: דהוה לשהוה
 משהוה דהוה דהוה אשהוה אשהוה:
 25 כח, האשהוה כשהוה אשהוה אשהוה. משהוה
 משהוה משהוה לשהוה אשהוה דהוה. לשהוה
 לשהוה לשהוה משהוה. דהוה אשהוה משהוה:
 דהוה דהוה אשהוה כשהוה אשהוה
 אשהוה: דהוה לשהוה אשהוה. דהוה אשהוה

¹ Sic codd.; adde אשהוה.

חלמא כתיבא. חכמא אגא רבנא שמיא
 חמ חלמא ניקא חכמא. רבנא חמ פיקא
 חכמא רבב חכמא חכמא, עד חכמא
 חכמא חכמא. חכמא חכמא. פיקא עד חכמא
 5 חכמא: רבנא רבב, חכמא חכמא. חכמא
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא
 חכמא. חכמא, חכמא חכמא חכמא חכמא
 חכמא חכמא. חכמא חכמא חכמא חכמא.
 חכמא חכמא: חכמא חכמא חכמא. עד
 10 חכמא חכמא. חכמא חכמא חכמא: עד חכמא
 חכמא חכמא. חכמא חכמא חכמא: חכמא חכמא
 חכמא, חכמא חכמא חכמא חכמא: חכמא
 חכמא חכמא חכמא. חכמא חכמא חכמא:
 15 חכמא חכמא חכמא: חכמא חכמא חכמא
 חכמא חכמא. חכמא חכמא, חכמא חכמא
 חכמא חכמא. חכמא חכמא חכמא חכמא,
 חכמא חכמא. חכמא חכמא חכמא: חכמא
 חכמא חכמא חכמא חכמא. חכמא חכמא.
 20 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא.
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא:
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא
 25 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא
 חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא חכמא

¹ Hic magna lacuna in S: omissa sunt sequentia usque ad verba
 חכמא חכמא, p. 141, l. 5.

וְהַחֲסִים; וְהַחֲסִים אֵלֶּיךָ חֲזָקָה מֵעַתָּה אֲדַבֵּר עִלְיָהּ;
 וְהַחֲסִים הֵנָּה הַחֲסִים וְהַחֲסִים. הַחֲסִים, לֹא הַחֲסִים
 וְהַחֲסִים כִּי אֵין נִחְמָה לָּהּ. כִּי הֵנָּה הַחֲסִים
 כִּי לֹא לֹא. הַחֲסִים. הַחֲסִים הֵנָּה חֲסִים, הֵנָּה
 5 לֹא נִחְמָה לִּלְבָּב הַחֲסִים חֲסִים. הַחֲסִים הֵנָּה
 חֲסִים שֶׁלֹּא אֲדַבֵּר כִּי חֲסִים: חֲסִים
 כִּי חֲסִים וְהַחֲסִים; וְהַחֲסִים הֵנָּה חֲסִים
 חֲסִים מֵאֵין. הַחֲסִים אֵלֶּיךָ וְהַחֲסִים¹ אֲדַבֵּר
 וְהַחֲסִים חֲסִים. חֲסִים אֵלֶּיךָ וְהַחֲסִים חֲסִים
 10 וְהַחֲסִים: חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים: חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים: חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים. חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים: חֲסִים
 15 חֲסִים חֲסִים חֲסִים. חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים. חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים. חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 20 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 25 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים
 חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים חֲסִים

¹ A om.

חַלְלָהּ הִם וְהָם אֵלֶּיָּךָ בְּלִמְשָׁה הַעֲקָלָהּ בְּמִמֶּנּוּ.
 הַלְלִיכָהּ הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ בְּלִמְשָׁה מַעֲלֵמָהּ בְּמִמֶּנּוּ
 בְּלִמְשָׁה⁷ אֵלֶּיָּךָ. אֵלֶּיָּךָ לֹא יִשְׁמָחַךְ הַמֶּלֶךְ בְּאֵיכָה
 מִמֶּנּוּ. הַכְּבִידָהּ בְּלִמְשָׁה⁷ הַכְּבִידָהּ²
 בְּכִידָהּ: חַלְלָהּ מַעֲלֵמָהּ מִמֶּנּוּ. הַכְּבִידָהּ⁵
 אֵלֶּיָּךָ לִמְשָׁה מִן הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ: הַכְּבִידָהּ
 יֵצֵא: מִמֶּנּוּ מַעֲלֵמָהּ הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ. הַכְּבִידָהּ
 מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ
 הַכְּבִידָהּ: הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ
 מַעֲלֵמָהּ. חַלְלָהּ הִם הַכְּבִידָהּ הַכְּבִידָהּ
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ. אֵלֶּיָּךָ הַכְּבִידָהּ
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ. הַכְּבִידָהּ
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ⁷ לִמְשָׁה³: לִמְשָׁה מַעֲלֵמָהּ.
 אֵלֶּיָּךָ הִם אֵלֶּיָּךָ הַכְּבִידָהּ לִמְשָׁה לִמְשָׁה
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ לִמְשָׁה⁷ לִמְשָׁה הִם אֵלֶּיָּךָ
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ לִמְשָׁה מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ⁴. מַעֲלֵמָהּ
 הִם חַלְלָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ. הִם חַלְלָהּ
 מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ. חַלְלָהּ מַעֲלֵמָהּ
 מַעֲלֵמָהּ לִמְשָׁה לִמְשָׁה. חַלְלָהּ מַעֲלֵמָהּ
 אֵלֶּיָּךָ מַעֲלֵמָהּ. הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ
 חַלְלָהּ לִמְשָׁה מַעֲלֵמָהּ: הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ: הַכְּבִידָהּ
 מַעֲלֵמָהּ לִמְשָׁה מַעֲלֵמָהּ, אֵלֶּיָּךָ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ
 אֵלֶּיָּךָ: חַלְלָהּ מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ לִמְשָׁה
 מַעֲלֵמָהּ. מַעֲלֵמָהּ מַעֲלֵמָהּ: אֵלֶּיָּךָ מַעֲלֵמָהּ
 מַעֲלֵמָהּ: הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ לִמְשָׁה. חַלְלָהּ
 חַלְלָהּ מַעֲלֵמָהּ⁷ מַעֲלֵמָהּ⁵ מַעֲלֵמָהּ. חַלְלָהּ
 הַכְּבִידָהּ מַעֲלֵמָהּ⁶ מַעֲלֵמָהּ אֵלֶּיָּךָ: הַכְּבִידָהּ

¹ S מַעֲלֵמָהּ. — ² A הַכְּבִידָהּ. — ³ A om. — ⁴ A om. —

⁵ S om. — ⁶ A הַכְּבִידָהּ.

[illegible]

הנהגת חסידים:

ראש קום נחמו חלל וצדקה רחמים
 נחמכם וראו חסד
 זעק מרחם :: לזכר דם לזכר רחמים
 אמת וזכר צדק. וכתובת לזכר חסד
 נחמכם לזכר לזכר. חסד וזכר רחמים.
 נחמכם ::

¹ Hic rursus incipit cod. S.

וְהַחֲמִשָּׁה. כִּלְכֵּל הַדִּינִים הַלֵּלִים מִשְׁמַעְמֵהֶם מִכֹּל.
 וְהָאֵם אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ מִדְּבָרָהּ. אֵם אֲלֵטָא מִשְׁלָאֵס
 מִשְׁמַעְמֵהֶם מִלֵּלָהּ. הִלָּא וְזֶס הַלֵּלִים הַחֲמִשָּׁה
 וְהַשְּׁמִיעָה מִדְּבָרָהּ הַחֲמִשָּׁה וְהַשְּׁמִיעָה. הָאֵם מִדְּבָרָהּ
 5 כְּבִרְמִיָּה מִשְׁמַעְמֵהֶם לִמְשָׁה: אֵלָא אֵינִי, כִּדְרִיָּה
 מִכְּלִיָּה. הָאֵם כְּבִרְמִיָּה לִדְרִיָּה מִשְׁמִיעָה. מֵאָה
 לֵב מִדְּבָרָהּ וְכֵן הִנֵּתָא מִן הַלֵּלִים: מִשְׁמֵהֶם
 הַחֲמִשָּׁה: הַלֵּלִים [לֵב?] מִן הִנֵּתָא. מִכִּלְכֵּל
 מִדְּבָרָהּ אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ, הַחֲמִשָּׁה מִשְׁמִיעָה: לֵב: וְזֶס הָאֵם
 10 מִכִּלְכֵּל הַחֲמִשָּׁה אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ הַחֲמִשָּׁה מִשְׁמִיעָה: הָאֵם
 וְכֵן הִנֵּתָא לֵב מִשְׁמִיעָה אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ. כִּדְרִיָּה
 מִשְׁמִיעָה הַחֲמִשָּׁה הַחֲמִשָּׁה מִשְׁמִיעָה מִדְּבָרָהּ: אֵם
 לִמְשָׁה, כִּדְרִיָּה מִשְׁמִיעָה: כֵּן מִשְׁמִיעָה לִמְשָׁה:
 כֵּן, הִלָּא מִשְׁמִיעָה כֵּן כְּבִרְמִיָּה מִכְּלִיָּה
 15 אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ: אֵלָא הָאֵם לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה מִן הַחֲמִשָּׁה
 חֲמִשָּׁה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה. הָאֵם
 אֵם הַחֲמִשָּׁה אֵם כִּדְרִיָּה מִשְׁמִיעָה: מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה
 לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה, הָאֵם. מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה
 כֵּן מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה: כִּדְרִיָּה אֵם
 20 לִמְשָׁה אֵם לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה לִמְשָׁה
 אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ. הָאֵם אֵם מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה
 מִשְׁמִיעָה: אֵם לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה: כֵּן
 לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה. מִשְׁמִיעָה אֵם לִמְשָׁה
 מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה. אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ הָאֵם מִשְׁמִיעָה
 25 מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה: לִמְשָׁה
 מִשְׁמִיעָה. כֵּן לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה לִמְשָׁה
 מִשְׁמִיעָה: אֲשֶׁר־הִשְׁמִיעָהּ מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה. מִן
 מִשְׁמִיעָה לִמְשָׁה. הָאֵם מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה לִמְשָׁה
 מִשְׁמִיעָה: אֵם לִמְשָׁה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה מִשְׁמִיעָה:

¹ Cod. in plur.

וסעודא וסעודא וסעודא. מיה דה כמסא
 וסעודא וסעודא וסעודא. מיה דה כמסא
 וסעודא: סאדאדו למ דכמסא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא, סעודא וסעודא וסעודא. מיה דה כמסא
 5 וסעודא וסעודא. וסעודא וסעודא וסעודא. מיה דה כמסא
 וסעודא וסעודא וסעודא: סאדאדו למ דכמסא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא. וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 10 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 15 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 20 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 25 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא
 וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא וסעודא

¹ Hic magna lacuna in S usque ad verba וסעודא, p. 135, l. 11. — ² Sic cod.

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל מִלֵּילָהּ וְהָיָה
 חֶסֶד אֱלֹהִים אֲדָמָה. אֵלֶּיךָ מִלֵּילָהּ הַיּוֹם. אֲדָמָה
 הָיָה לְמִשְׁכָּן בְּרִיָּה. וְהָיָה מִלֵּילָהּ אֲדָמָה הָיָה
 בְּרִיָּה: הַיּוֹם אֲדָמָה הָיָה. אֲדָמָה הָיָה
 5 אֲדָמָה הָיָה. מִלֵּילָהּ הָיָה אֲדָמָה אֵלֶּיךָ מִלֵּילָהּ
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים הָיָה.
 לֵאמֹר לֵאמֹר אֲדָמָה. חֶסֶד אֱלֹהִים: מִלֵּילָהּ הָיָה
 בְּרִיָּה אֲדָמָה אֲדָמָה: מִלֵּילָהּ הָיָה
 לְמִשְׁכָּן בְּרִיָּה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 10 לְמִשְׁכָּן בְּרִיָּה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 לְמִשְׁכָּן בְּרִיָּה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 לְמִשְׁכָּן בְּרִיָּה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 לְמִשְׁכָּן בְּרִיָּה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 15 מִלֵּילָהּ הָיָה אֲדָמָה. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 מִלֵּילָהּ הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 20 מִלֵּילָהּ הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 מִלֵּילָהּ הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 25 מִלֵּילָהּ הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 מִלֵּילָהּ הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 30 מִלֵּילָהּ הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים
 בְּרִיָּה הָיָה. חֶסֶד אֱלֹהִים. חֶסֶד אֱלֹהִים

[illegible]

¹ A om. — ² A om. — ³ Lege κῆμα(?). — ⁴ S om. In A lege κῆμα pro κῆμα(?). — ⁵ A om.

למ חסדו. הלא כלומר מרד: אלא אפ' בה אהיה
 להם והכלל חסד. אשהאל משה בה אהיה.
 הלא רחבך נחמס האב, רבצתא: מרוב אנו, משה,
 הלא רחבך נחמס האב, רבצתא: מרוב אנו, משה,
 האב. לה בה באמת צד. אלא רבצתא-הוא
 5 רחל' משה מרד' מ' אשהאל משה. הנה למ
 משה חסד' משה. רבצתא משה אשהאל משה
 מ' אשהאל משה חסד' משה. האב
 לרצתא אלה הלא משה משה לרצתא,
 10 משה: רבצתא הלא משה. משה חסד' משה
 משה מ' אב, רבצתא. האב, האב, אב
 בארץ משה: מ' חסד' משה חסד' משה.
 7 משה חסד' משה חסד' משה. משה חסד' משה
 משה חסד' משה חסד' משה. האב חסד' משה
 15 למ' משה. אפ' משה משה חסד' משה
 משה חסד' משה. חסד' משה חסד' משה
 האב חסד' משה. אלה חסד' משה חסד' משה
 בו אנו אשהאל משה. חסד' משה חסד' משה
 לרצתא: משה, האב חסד' משה למ בארץ. אשהאל
 20 משה חסד' משה, חסד' משה חסד' משה.
 חסד' משה חסד' משה. אב חסד' משה חסד' משה.
 הלא כלומר משה חסד' משה. אלא אפ'
 למ האב למ חסד' משה חסד' משה חסד' משה
 חסד' משה חסד' משה: אלה חסד' משה למ
 בארץ. האב חסד' משה חסד' משה חסד' משה
 25 חסד' משה חסד' משה חסד' משה חסד' משה
 חסד' משה חסד' משה חסד' משה חסד' משה
 חסד' משה חסד' משה חסד' משה חסד' משה
 חסד' משה חסד' משה חסד' משה חסד' משה

כעסא דאדמסדף חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא דבגדא
 דבגדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 דבגדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 5 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 10 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 15 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 20 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 25 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא
 חסדא דהכ"א. חסדא דהכ"א דבגדא

¹ Sic codd. — ² S. חסדא דהכ"א.

וְעַל הַעֲבֹדָה וְהַכֹּחַ אֲחֻזָּה :: הָיָה
 חֲלָפִים מֵעַל וְהַמְדִּיג בְּמֵלֶךְ מֵעַל. הַמֶּלֶךְ הַזֶּה
 בֶּל עָלָה עִירָה וְכֵס חֲבֵרָה מִשְׁחָרְתָּ ::
 מֵעַל מֵלֶךְ הַמְדִּיג בְּמֵלֶךְ: הַמֶּלֶךְ הַזֶּה מֵעַל
 5 הַמְדִּיג אֶלֶם לְחֹכֶם מֵעַל הַמְדִּיג לְחֹכֶם:
 הַמְדִּיג לְחֹכֶם לְחֹכֶם מֵעַל, מֵעַל הֵן חֲלָפִים
 מֵעַל מֵלֶךְ: הַמְדִּיג אֶלֶם מֵעַל: אֲחֻזָּה
 בְּמֵלֶךְ אֶלֶם חֲבֵרָה חֲבֵרָה, וְהַמְדִּיג
 חֲבֵרָה. אֶלֶם הֵן מֵעַל וְהַמְדִּיג חֲבֵרָה
 10 אֲחֻזָּה: הַמְדִּיג מֵעַל. אֲחֻזָּה: הַמֶּלֶךְ מֵעַל
 הַמֶּלֶךְ הַמְדִּיג לְחֹכֶם. בֶּל הֵן מֵעַל וְהַמְדִּיג
 לְחֹכֶם לְחֹכֶם. אֶלֶם מֵעַל בֶּל מֵעַל. הַמְדִּיג
 פִּינִינִינִי: אֶלֶם מֵעַל. וְהַמְדִּיג מֵעַל
 15 אֶלֶם¹ אֶלֶם: אֶלֶם מֵעַל מֵעַל. מֵעַל בֶּל אֶלֶם
 לְחֹכֶם לְחֹכֶם לְחֹכֶם מֵעַל וְהַמְדִּיג וְהַמְדִּיג
 לְחֹכֶם בֶּל מֵעַל: אֶלֶם בֶּל מֵעַל וְהַמְדִּיג
 בֶּל מֵעַל אֲחֻזָּה. בֶּל מֵעַל מֵעַל מֵעַל
 20 הַמְדִּיג וְהַמְדִּיג מֵעַל אֶלֶם לְחֹכֶם. לְחֹכֶם
 הֵן בֶּל מֵעַל מֵעַל. הַמְדִּיג לְחֹכֶם מֵעַל.
 מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל
 מֵעַל פִּינִינִינִי מֵעַל מֵעַל: מֵעַל לְחֹכֶם מֵעַל
 25 מֵעַל אֲחֻזָּה, בֶּל מֵעַל: הַמֶּלֶךְ מֵעַל
 אֲחֻזָּה מֵעַל. וְהַמְדִּיג הֵן מֵעַל לְחֹכֶם.
 חֲבֵרָה וְהַמְדִּיג אֶלֶם אֶלֶם הַמְדִּיג מֵעַל.
 בֶּל מֵעַל הֵן מֵעַל: הַמְדִּיג מֵעַל מֵעַל
 30 פִּינִינִינִי מֵעַל אֶלֶם מֵעַל. מֵעַל הֵן
 הַמְדִּיג מֵעַל מֵעַל הַמְדִּיג מֵעַל. פִּינִינִינִי
 3² מֵעַל² מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל
 מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל מֵעַל. הַמְדִּיג

¹ S אֶלֶם; lege אֶלֶם(?). — ² S מֵעַל. — ³ S in plur.

אֲהָרֹן: אֲבִיכָא דְהַשְׁחִיזִי אֲהָרֹן דְּלִיל. אֲשֶׁה
 מִתְּלָא: אֲבִיכָא דְהַשְׁחִיזִי מִתְּלָא. מִן דְּהַשְׁחִיזִי מִלֵּן
 חֲלִים: מִדִּין מִיָּה מִיָּה חֲתָא לִמְדָא. מִן
 דְּהַשְׁחִיזִי מִתְּלָא דְּמִיָּה: מִיָּה דְּהַשְׁחִיזִי
 5 דְּמִיָּה דְּהַשְׁחִיזִי אֲשֶׁה חֲתָא לִמְדָא
 דְּהַשְׁחִיזִי מִתְּלָא: מִיָּה דְּהַשְׁחִיזִי מִתְּלָא
 חֲלִים מִיָּה: מִיָּה לִמְדָא מִיָּה חֲתָא
 דְּהַשְׁחִיזִי מִתְּלָא. מִדִּין אֲשֶׁה חֲתָא
 אֲשֶׁה. מִיָּה דְּהַשְׁחִיזִי מִתְּלָא: מִיָּה
 10 חֲתָא מִיָּה לִמְדָא חֲתָא לִמְדָא: מִיָּה
 חֲתָא. מִיָּה חֲתָא חֲתָא אֲבִיכָא חֲתָא
 מִיָּה מִיָּה חֲתָא לִמְדָא חֲתָא לִמְדָא:
 מִיָּה חֲתָא חֲתָא מִיָּה חֲתָא: מִיָּה
 מִיָּה חֲתָא: מִיָּה חֲתָא לִמְדָא חֲתָא.
 15 מִיָּה חֲתָא חֲתָא חֲתָא: מִיָּה חֲתָא
 מִיָּה חֲתָא. מִיָּה חֲתָא חֲתָא חֲתָא.
 דְּהַשְׁחִיזִי מִיָּה חֲתָא חֲתָא: מִיָּה
 מִיָּה חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא. מִיָּה
 חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא
 20 חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא
 חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא חֲתָא.

זא הארץ הכא נחא גאמא :: למא
פיר הכא נחא גאמא גאמא. למא נחא
הכא נחא למא גאמא גאמא: גאמא למא
גאמא גאמא ::

חַיִּים לִי הַיּוֹמָה שְׂפִילָה מַעֲבֵרָה יְהוּדָה
 אֲחֵינוּ כְּעֶבְרָא: מִיָּה פֶּה הָיָה כֶּבֶד
 וְחֵסֶד בְּהָא. אֲבָרָה הַיּוֹד, חֶלֶל כְּעֶבְרָא
 מִיָּה⁷ וְחֵסֶד וְחֵסֶד⁸ כְּעֶבְרָא מִיָּה

נאמנא זיך צו פאסטן פאסטן. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה זיך פאסטן
 חכמה. חכמה און חכמה. ⁷
⁵ חכמה און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה: חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
¹⁰ חכמה און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
¹⁵ חכמה און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
²⁰ חכמה און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
²⁵ חכמה און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה
 און חכמה. חכמה און חכמה. חכמה

הַיָּדָא. חַבֵּר מַעֲלָא לְמַעֲבָדָא דְּכַלְמָא דְּלֹא
 חַי: וְהָיָה דְּחַי דְּלֹא. מִדֵּי מַחֲלָא אֶ
 לְמַדָּה דְּחַי. וְלֹא חַבֵּר חַי לֹא מַעֲלָא.
 חַבֵּר מַעֲלָא דְּכַלְמָא דְּחַבֵּר לֹא מַעֲלָא: מַחֲלָא
 5 מִלֵּא מַעֲלָא לְמַעֲבָדָא. וְהָיָה מַחֲלָא. וְהָיָה
 מִלֵּא. אֲחֵרָהּ מַעֲלָא מִלֵּא מַעֲלָא מַחֲלָא: מַחֲלָא
 מַעֲלָא מַחֲלָא לֹא מַעֲלָא. וְהָיָה מִלֵּא מִלֵּא
 מַחֲלָא דְּחַבֵּר לֹא מַחֲלָא מַחֲלָא. אֲחֵרָהּ
 מַחֲלָא: וְהָיָה מַחֲלָא מַחֲלָא מַחֲלָא מַחֲלָא
 10 דְּלֹא מַחֲלָא. אֲחֵרָהּ מַעֲלָא מַעֲלָא מַעֲלָא.
 מִלֵּא לְמַדָּה מַחֲלָא. ⁷ מַחֲלָא ¹ מִלֵּא מַחֲלָא
 מַחֲלָא וְהָיָה מִלֵּא מַחֲלָא. אֲחֵרָהּ מַעֲלָא
 מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא דְּחַי: וְהָיָה מִלֵּא
 מַחֲלָא מַחֲלָא. ⁷ מַחֲלָא ² מַחֲלָא [מַחֲלָא]
 15 מַחֲלָא. מִלֵּא דְּחַי: מַחֲלָא. אֲחֵרָהּ מַעֲלָא. וְהָיָה
 מַחֲלָא מַחֲלָא. חַבֵּר אֲחֵרָהּ לֹא. וְהָיָה
 מַחֲלָא מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא
 מַחֲלָא מַחֲלָא. מִלֵּא מַחֲלָא מַחֲלָא.
 20 מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא.
 מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא.
 מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא.
 מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא.
 25 מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא. מַחֲלָא מַחֲלָא.

וְהָיָה ⁷ מַחֲלָא ³ מַחֲלָא מַחֲלָא:
 לֹא מַחֲלָא מַחֲלָא חַבֵּר חַבֵּר חַבֵּר מַחֲלָא.
 חַבֵּר מַחֲלָא מַחֲלָא:
 מִלֵּא אֲחֵרָהּ: וְהָיָה מַחֲלָא מַחֲלָא מַחֲלָא.

¹ A om. — ² S דְּחַבֵּר. — ³ A דְּחַבֵּר.

[illegible]

¹ Sic codd.

בְּיָמֵי הַחֹמֶשׁ, עָלֶיךָ: לְפָנֶיךָ מְבֹרָכָה. אֵלֶּכָּה
 וְלִהְיוֹת שְׂרָרָה מִמֶּנּוּ בְּכָל מְעַבְדֻכָּה. כִּי
 אַתָּה מַעֲבִידָה זֶהָ אֶת וְעַתָּה. הָאֵת הָאֵל
 אֲלֵכָה מֵאֵל. אֲבִי הֵן חַי. הַמֶּלֶךְ הַמֶּלֶךְ מֵאֵל
 5 מִלֵּוֹת כִּי בָּרָא מֶמֶן. הַלֵּוֹת אֲלֵי אֲבִי. הָאֵל עַל
 לֵוִי אֵל כִּלְכָּל כִּי אַתָּה מַעֲבִידָה לְבִי כִּי
 הַמְּבֹרָכָה: מִמֶּנּוּ עֵד. מִיָּד בְּלֵב הָאֵל
 אֲלֵיכָה לֵא דִּם הַמֶּלֶךְ. אֵל אֲבִי לֵא אֵל. אֵל
 אֵל הַלֵּוֹת מִמֶּנּוּ הַמְּבֹרָכָה חַי. מַעֲבִידָה אֵל
 10 לְפָנֶיךָ הַמְּבֹרָכָה וְעַתָּה. הָאֵת הַמְּבֹרָכָה אֵל:
 מַעֲבִידָה אֲלֵיכָה. לֵא אֲבִי מִמֶּנּוּ. הָאֵת
 הַלֵּוֹת הֵן. ⁷ מִיָּד ¹ כִּי לְבִי הַמְּבֹרָכָה: אֵת
 מִיָּד כִּי בָּרָא. הָאֵת הָאֵל מַעֲבִידָה אֵל:
 15 חַי בְּלֵב מִמֶּנּוּ עָלֶיךָ. הָאֵל הָאֵל מְבֹרָכָה
 אֲלֵיכָה. וְעַתָּה הֵן מִמֶּנּוּ הַמְּבֹרָכָה וְעַתָּה.
 הָאֵת הָאֵל אֲבִי לֵי מַעֲבִידָה אֲבִי לֵי. אֲבִי
 לֵי שְׂרָרָה מִמֶּנּוּ. מִלֵּוֹת לְפָנֶיךָ הָאֵל הַמְּבֹרָכָה
 מִיָּד.

20 זֶהָ וְלִהְיוֹת ⁷ הַמְּבֹרָכָה ² הַמְּבֹרָכָה עַתָּה. ::
 לְפָנֶיךָ אֲבִי הַמְּבֹרָכָה מִיָּד כִּי מִיָּד הַמְּבֹרָכָה
 לְפָנֶיךָ. הָאֵת מִיָּד מִיָּד מִיָּד אֲבִי אֲבִי
 הַמְּבֹרָכָה הַמְּבֹרָכָה. ::

25 מִיָּד הֵן הַמְּבֹרָכָה הַמְּבֹרָכָה. מִיָּד הַמְּבֹרָכָה
 מִיָּד כִּי הַמְּבֹרָכָה הַמְּבֹרָכָה: מִיָּד מִיָּד וְחַי:
 הָאֵת הַמְּבֹרָכָה מִיָּד הַמְּבֹרָכָה. זֶהָ לְפָנֶיךָ. אֲבִי
 הֵן הַמְּבֹרָכָה הַמְּבֹרָכָה. כִּי, הַמְּבֹרָכָה הַמְּבֹרָכָה

¹ S sic; A אֲבִי. Corruptus locus, ut in marg. A indicatur, ubi legitur: בְּיָמֵי הַחֹמֶשׁ. Conicio, ex I (III) Reg., xii, 32, ita restituendum: אֲבִי [כִּי] לְבִי [מְבֹרָכָה] אֲבִי.

— ² A אֲבִי.

אנש האנשי רבנא לך זיוא כהנא
 חנניה. סנא לך. רבנא אנשי. רל אונש
 ראנא נחמא אס נקא אל ראנא. סנא
 רל אנשי. סנא כס. כנא כנא.
 5 אכנא רבנא סנא חנא רבנא. סנא סנא
 חנא סנא חנא חנא. סנא כנא כנא
 כנא. סנא לנא רבנא כנא כנא.

זנא⁷ הנא¹ הנא נחמא. לנא
 אנשי רבנא חנא חנא חנא
 10 חנא סנא סנא סנא. סנא אנשי סנא
 כנא לנא כנא.

חנא סנא. אכנא רבנא לנא סנא:
 סנא כנא לנא. סנא סנא.
 אס אנשי רבנא סנא. סנא סנא
 15 ראנא סנא חנא: סנא סנא סנא
 חנא. רל חנא סנא סנא. סנא סנא
 סנא: כנא, רל אנשי סנא סנא.
 כנא, סנא סנא לנא סנא סנא: סנא
 סנא סנא סנא סנא סנא. סנא לנא
 20 סנא סנא לנא סנא סנא סנא.
 סנא סנא. סנא לנא סנא: סנא סנא
 לנא סנא. כנא, סנא סנא סנא סנא
 סנא: סנא סנא סנא סנא סנא.
 סנא סנא לנא סנא: אכנא רבנא סנא
 25 סנא. סנא סנא: סנא סנא סנא סנא
 סנא סנא סנא סנא. סנא סנא סנא
 סנא סנא: סנא סנא, סנא סנא סנא:
 סנא סנא. סנא סנא, סנא סנא, סנא סנא
 סנא סנא. סנא סנא: סנא סנא סנא סנא

¹ א. סנא.

בַּחֲבִירָא: אֲבָל דִּאֲכִי אֲעֵינָא בָּנָא. אִיכָנָא
 דִּחֲבִירָא דִּחֲלָמָא כִּי מִזִּנָא מִלֵּן אֵינִי. דִּחֲבִירָא
 דִּמְדִּי, חֲלָמָא. מִאֲזִינָא דִּחֲבִירָא. מְדִי, דִּחֲבִירָא
 דִּמְדִּי דִּבְנֵי מִמֵּן. דִּחֲבִירָא דִּבְנִימָא. דִּמְדִּי
 5 מִדִּבְנִי: מִן דִּאֲזִינָא כִּי מִלֵּן אֲכִימָא כִּי
 אֲלִמָּא. דִּבְנִי אֲזִינָא דִּמְדִּי מִאֲזִינָא כִּי חֲלָמָא,
 מִדִּבְנִי. בִּי מִמֵּן דִּבְנִי וְדִבְנִי מִלֵּן בְּבִירָא
 דִּחֲבִירָא כִּי חֲלָמָא. מִמֵּן דִּמְדִּי אֲזִינָא
 לִמֵּן דִּמְדִּי. דִּבְנִי מִמֵּן דִּבְנִי: דִּלֵּן אֲזִינָא
 10 חֲלָמָא דִּלֵּן דִּלֵּן. מִלֵּן אֲזִינָא דִּבְנִי, אֲלִמָּא
 בְּבִירָא. מִמְדִּי דִּבְנִי: מִן, דִּמְדִּי בִּי
 אֲזִינָא חֲלָמָא. בְּבִירָא דִּבְנִי: בְּבִירָא
 דִּמְדִּי לִמֵּן מִמֵּן. מִמְדִּי אֲזִינָא: בְּבִירָא
 דִּבְנִי דִּאֲזִינָא, אֲזִינָא בְּבִירָא דִּמְדִּי.
 15 דִּבְנִי דִּמְדִּי מִדִּבְנִי דִּלֵּן בְּבִירָא
 מִמֵּן דִּבְנִי: דִּמְדִּי מִלֵּן דִּלֵּן אֲכִימָא דִּלֵּן
 בְּבִירָא דִּמְדִּי מִמֵּן. מִמְדִּי אֲזִינָא
 לִמֵּן. מִמְדִּי לִמֵּן לִמֵּן. מִמְדִּי אֲזִינָא
 בִּי מִמְדִּי: דִּמְדִּי אֲזִינָא אֲזִינָא
 20 דִּחֲבִירָא מִמְדִּי מִמֵּן. מִמְדִּי מִמֵּן
 וְדִבְנִי מִמֵּן. מִמְדִּי מִמֵּן. מִמְדִּי מִמֵּן
 דִּמְדִּי מִמֵּן לִמֵּן מִמֵּן אֲזִינָא לִמֵּן
 מִמֵּן: דִּבְנִי מִמֵּן מִמֵּן מִמֵּן
 25 מִמֵּן. מִמֵּן, דִּלֵּן אֲזִינָא מִמֵּן
 דִּלֵּן אֲזִינָא דִּלֵּן. דִּלֵּן מִמֵּן
 מִמֵּן. מִמֵּן, דִּלֵּן אֲזִינָא מִמֵּן: דִּלֵּן
 מִמֵּן מִמֵּן, דִּלֵּן אֲזִינָא: מִמֵּן
 מִמֵּן מִמֵּן מִמֵּן מִמֵּן: מִמֵּן

[illegible]

5 זֶה הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 וְעָמַל מִמֶּנּוּ וְעָמַל מִמֶּנּוּ: לֹא מִשָּׁם עָמַל וְכִי חָדָשׁ
 מִשָּׁם. אֵלֶּה אֲזַכֵּר וְכִתְּבָהּ. הָאֵשֶׁת הַמִּצְוָה
 מִיָּמֶיךָ מִשָּׁם: לְחַלּוֹת מִשָּׁם וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 10 אֵשֶׁת. הָאֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 15 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 20 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 25 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ
 אֵשֶׁת הַמִּצְוָה הַשְּׁלִישִׁית וְהַרְבֵּעִית לְמִצְוֹת מֹשֶׁה
 חָלַל הָיָה בֶּן כָּן עָמַל מִזֶּה וְעָמַל מִמֶּנּוּ

¹ Λ κθεη. — ² Λ αβγ. — ³ Λ om.

והבדל מן המדע. ומבדל מן המדע והבדל
 וזו המדע מן המדע. אלא אמר המדע
 וזו המדע: והבדל מן המדע והבדל
 להבדל מן המדע. אלא אמר המדע והבדל
 5 המדע לבד מן המדע. אמר המדע
 המדע מן המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע: אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע: אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 10 המדע מן המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 15 המדע מן המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 20 המדע מן המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 25 המדע מן המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 מן המדע. אמר המדע. אמר המדע. אמר המדע
 המדע מן המדע. אמר המדע. אמר המדע

¹ A להבדל. — ² Legendum fortasse להבדל. — ³ A
 להבדל. — ⁴ A om.

אעתי¹ הן ארזיה דהב. דפמא זיחא דל
 מעתא זיחא דהב⁷ זיחא² דהב. אלא
 ל זיחא דהב. דפמא זיחא דהב
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 5 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 10 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 15 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 20 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 25 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא
 דהב. דפמא זיחא דהב. דפמא זיחא

¹ A praemittit : זיחא דהב. דפמא זיחא, sine in-
 terrogatione consueta. — ² A זיחא. — ³ S : דהב. דפמא זיחא.
 — ⁴ A דהב.



[illegible]

¹ A om. — ² A *مستحق*.

אָפּ וואָ האָלד, דאָס פאָר אַזוי:
 באַשטאַנד נאָר. מיר: דאָ וואָ האָלד,
 לעבן אַ פאָר. וואָס פאָר: אַלע
 דאָס פאָר אַ פאָר. אַ פאָר אַ פאָר
 5 מיר אַ פאָר: אַ פאָר אַ פאָר
 מיר אַ פאָר אַ פאָר. אַ פאָר אַ פאָר
 מיר אַ פאָר אַ פאָר¹ אַ פאָר אַ פאָר
 פאָר. אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 10 דאָס אַ פאָר, דאָס אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר

אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 15 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר

אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 20 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 25 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר
 אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר אַ פאָר

¹ Sic codd.; add. אַ פאָר (?).

אהבתי. ומבוא לבי ליהא נפשי: לבי ד
 אהבתי מכלא. מוא דג. נחמ עליא ליהא
 חל מל. אפממא אהבתי ביה. לביא
 אהבתי. נהג עד ליהא. ביה אהבתי מוא
 5 מתעבא חבא. עליא דמחמ: דאגהוה
 נהבא דליא. ממוה ביהא חל מוא: דהוה
 דהבתי. מוא ליה דא דהבתי: חל דא
 מוא. ביה, דחל מוא אהבתי אהבתי
 כהממא דחל מוא: מואא כאממא
 10 ביה דאגהוה. אהבתי דהבתי חל מוא
 מוא מוא חל מוא דהבתי. מוא דא חל
 חל מוא. ביה חל מוא לביא: מוא ביה
 כאממא חל מוא אהבתי דהבתי חל
 חל מוא. מוא חל מוא עד מואא חל
 15 מתעבא חבא דהבתי חל מוא. חל מוא
 7 חל מוא. חל מוא חל מוא חל מוא. חל
 מואא חל מוא חל מוא. חל מוא חל
 אהבתי עליא חל מוא חל מוא. חל מוא
 אהבתי עליא חל מוא חל מוא. חל מוא
 20 אהבתי: אפממא אהבתי. ביה, דהבתי
 אהבתי: חל מוא חל מוא חל מוא. חל
 חל מוא חל מוא חל מוא. חל מוא חל
 25 חל מוא: חל מוא חל מוא חל מוא. חל
 חל מוא חל מוא חל מוא. חל מוא חל
 חל מוא חל מוא חל מוא. חל מוא חל
 חל מוא חל מוא חל מוא. חל מוא חל
 חל מוא חל מוא חל מוא. חל מוא חל

¹ A om. — ² Deest in S. — ³ Deest in S.

אף הן כונעא דעבדא: כהלך דבד עבדא
 בבדא אכונע⁷ דבד עבדא דבדא דבד
 בך כו¹. משה אלח עבדא כהלך עבדא:
 עבדא עבדא עבדא. עבדא עבדא עבדא
 עבדא עבדא. באכונע עבדא עבדא עבדא.⁵
 משה עבדא עבדא עבדא עבדא. משה עבדא
 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא. כו, עבדא
 עבדא עבדא. עבדא עבדא. משה עבדא עבדא
 עבדא עבדא ::

10 דבד עבדא עבדא עבדא :: לבד
 עבדא לבד עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא⁷ עבדא עבדא עבדא² עבדא עבדא
 עבדא ::

בד עבדא עבדא עבדא עבדא. עבדא
 15 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא. עבדא עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא. עבדא עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא: עבדא עבדא עבדא. עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא: עבדא עבדא עבדא.²⁰
 עבדא עבדא³ עבדא עבדא עבדא. עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא: עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא. עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא.²⁵
 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא:
 עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא
 עבדא. עבדא עבדא עבדא עבדא עבדא

¹ S : ... עבדא עבדא ... עבדא כו. — ² A om. — ³ S
 עבדא.

[illegible]

¹ A om.

7 כְּהֵנָּה הָיְתָה¹ בְּשָׂכָהּ מִדֵּתָא אֲדֹכְפָה: מִנֵּה
 נָפַח בְּמֹאק הָיְתָה שְׂמִינָה לְמֹאק הָאֲדֹכְפָה חֲלִמָה
 וְנִינָה. מִנֵּה וְיָא קֹדֶם לְמֹאק. חֲבֵה מִנֵּה לְמֹאק
 כִּינִינָה מִדֵּתָה בְּמֹאק. כִּינִינָה מִדֵּתָה. מִנֵּה
 5 וְיָא בְּמֹאק. מִדֵּתָה מִדֵּתָה וְיָא בְּמֹאק: אֲדֹכְפָה
 הָאֲדֹכְפָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה: מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 לְמֹאק. מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 לְמֹאק. מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 10 בְּמֹאק. מִדֵּתָה² מִדֵּתָה לְמֹאק. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 אֲדֹכְפָה מִדֵּתָה מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 15 מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 20 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 25 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה
 מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה. מִדֵּתָה מִדֵּתָה

¹ Desunt in S. — ² A מִדֵּתָה. — ³ A om. Expectares
 מִדֵּתָה. — ⁴ A: מִדֵּתָה. — ⁵ Sic codd.; lege
 מִדֵּתָה (?). — ⁶ S מִדֵּתָה.

מרדא דעבדא מרדא מרדא: על כן ארדא
 דצבא. מרדא ארדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא. מרדא מרדא. מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא. מרדא מרדא מרדא מרדא
 5 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 10 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 15 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 20 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 25 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא
 מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא מרדא

1 A א. — 2 Desunt in S. — 3 Spatium hic vacuum in S, sed nihil videtur deesse. — 4 Desunt in S.

וְעַתָּה, : אֵלָּא וְהָיָה וְהָיָה לְמִי.
 לְעַתָּה, הֵן חַדְשָׁה כְּבִשְׁמֵךְ אֲלֻמְשָׁה
 לְאִמְרָא שְׁלִיטָא כְּמֵאָה. מִכָּא נִכְּרָה כְּרֵעַת הַיָּם
 מִלְּפָנֶיךָ. וְהָיָה בְּנִלְבָּתָהּ יִזְלַח אֲדֹנָי הַכֹּהֵן
 אֲכָא. שְׁלִיטָא הַמֶּלֶךְ חֲלִמָה וְעַתָּה אֲדֹנָי וְהָיָה
 יִזְלַח. הַכֹּהֵן כְּפִיזֵי הַדְּבָרִים מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 בְּלִמָּה. הַכֹּהֵן כִּי וְעַתָּה הַכֹּהֵן, מִי חַדְשָׁה
 הַיָּם חֵן. מִי⁷ אֲדֹנָי¹ חֵן כְּמֵאָה שְׁלִיטָא
 אֲנִי. הֵן מִלְּפָנֶיךָ הַכֹּהֵן כִּי מִכְּמֵאָה
 הֵן כְּפִיזֵי הַדְּבָרִים: מִלְּפָנֶיךָ הַכֹּהֵן מִכְּמֵאָה
 לְמֵה כְּזֹוֹת. כְּמֵאָה מִכְּמֵאָה מִכְּמֵאָה.
 הַכֹּהֵן הַכֹּהֵן כְּפִיזֵי הַדְּבָרִים פִּזְעָה. לְמִכְּמֵאָה
 חֵן חַדְשָׁה כְּמֵאָה לְמֵה. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִכְּמֵאָה. הַכֹּהֵן אֲדֹנָי מִכְּמֵאָה: הַכֹּהֵן
 מִכְּמֵאָה מִכְּמֵאָה מִכְּמֵאָה. מִכְּמֵאָה מִכְּמֵאָה
 מִכְּמֵאָה. מִכְּמֵאָה לְמֵה עַד כִּי תִּלְכָּה מִכְּמֵאָה
 מִכְּמֵאָה⁷ רִשְׁמֵךְ² כִּי. הַכֹּהֵן הַכֹּהֵן כְּלִמָּה
 תִּלְכָּה: לְמֵה מִכְּמֵאָה כְּלִמָּה. חַדְשָׁה
 חֵן חַדְשָׁה: חֵן⁷ חֵן³ חֵן לְמֵה. הַכֹּהֵן
 הַכֹּהֵן לְמֵה חֵן חֵן. מִלְּפָנֶיךָ הַכֹּהֵן תִּלְכָּה
 הַכֹּהֵן מִכְּמֵאָה: חֵן חַדְשָׁה מִכְּמֵאָה.
 חֵן חַדְשָׁה חֵן חֵן. הַכֹּהֵן, חֵן חֵן חֵן
 חֵן חֵן חֵן. חֵן, חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן
 חֵן. חֵן חֵן: חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן.
 חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן
 חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן
 חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן חֵן

¹ Sic codd.; lege אֲדֹנָי (?). — ² S רִשְׁמֵךְ; quod emendationem sapit. — ³ A חֵן. — ⁴ A om.

[illegible]

¹ S marg. : אחזק : מ; A משלח. — ² S om. — ³ Sic codd.; lege : חלל אין (?). — ⁴ A om. — ⁵ S כיון. — ⁶ S : אין אמר. — ⁷ S כיון. — ⁸ S אחזק, et in marg. אחזק. — ⁹ S אמר.

כארבעלעך מעלעך מען. דערלעך ארבעלעך מעלעך.
 דערלעך מעלעך לעלעך ארבעלעך מעלעך. דערלעך
 לעלעך: לעלעך. דערלעך מעלעך ארבעלעך: דערלעך
 ארבעלעך מעלעך ארבעלעך מעלעך: דערלעך
 5 לעלעך מעלעך מעלעך. ארבעלעך מעלעך
 מעלעך מעלעך. דערלעך מעלעך ארבעלעך.
 דערלעך מעלעך מעלעך מעלעך ארבעלעך
 דערלעך מעלעך ארבעלעך. מעלעך ארבעלעך
 דערלעך מעלעך. דערלעך מעלעך ארבעלעך
 10 דערלעך מעלעך: דערלעך מעלעך. דערלעך
 מעלעך מעלעך. דערלעך מעלעך ארבעלעך
 לעלעך מעלעך. ארבעלעך מעלעך מעלעך.
 ארבעלעך מעלעך. דערלעך מעלעך מעלעך
 מעלעך מעלעך. דערלעך מעלעך מעלעך
 15 דערלעך ארבעלעך. דערלעך מעלעך
 מעלעך מעלעך דערלעך מעלעך מעלעך. מעלעך
 דערלעך מעלעך מעלעך. דערלעך מעלעך
 דערלעך: דערלעך מעלעך ארבעלעך מעלעך
 מעלעך מעלעך דערלעך מעלעך מעלעך. ארבעלעך
 20 דערלעך מעלעך: דערלעך מעלעך
 דערלעך מעלעך. דערלעך מעלעך מעלעך
 דערלעך: דערלעך מעלעך מעלעך מעלעך
 דערלעך דערלעך דערלעך דערלעך. דערלעך
 25 דערלעך דערלעך: דערלעך מעלעך
 דערלעך דערלעך. דערלעך מעלעך: דערלעך
 דערלעך. דערלעך דערלעך דערלעך דערלעך
 דערלעך ארבעלעך, דערלעך: דערלעך ארבעלעך.

כִּינֹה אֲנִימֹת דְּכִינֹה כִּי אֲחִיזֹת דְּמִסְמִיכָא. דְּכִינֹה
 כְּחֵלֵי פְּחִלְתָּא: בְּרֵי כְּחֵלֵי שְׁמִירָהוּ אֲדִיכָא
 דְּאֲשִׁחֲלֵי כְּכִינֹה דְּאֲחִיזֵי. מִכָּא חֵלֵל עַד מִכָּא
 כִּי כְּכִינֹהוּ דְּכִינֹה: כִּי מִלָּא דִּיכָא כְּחֵלֵי
 לֹא אֲחִיזֵי. דְּאֲכִינֹה כְּכֵלֵי לְמִדָּה: חֵלֵי
 כְּכִינֹה מִלֹּה. דְּמִכָּא כְּכִינֹהוּ דְּכִינֹה כְּכֵלֵי
 מִשְׁחָה כִּי לֵא. אֵלֵי מִלָּא קֵא יִחֵי מִשְׁחָה לֹא.
 חֵלֵי וְכִינֹה. דְּכִינֹה מִלֹּה. דְּמִכָּא אֲחִיזֵי
 כִּי אֲחִיזֵי. דְּכִינֹה לֹא מִשְׁחָה דְּכִינֹה. דְּמִכָּא
 חֵלֵי דְּכִינֹה מִכָּא לְמִדָּהוּ אֲדִיכָא. דְּמִכָּא
 חֵלֵי אֲכִינֹה פְּחִלְתָּא כִּי חֵלֵי. אֵלֵי כִּי
 דְּמִכָּא מִשְׁחָה כְּכֵלֵי כְּכֵלֵי מִכָּא. דְּכִינֹה
 מִשְׁמִירָהוּ. ⁷ דְּאֲשִׁחֲלֵי כִּי כִּינֹה. כִּי, דְּכִי
 אֲכִינֹה אֵלֵי פְּחִלְתָּא דְּלִיכָּה. דְּכִינֹה כִּי
 פְּחִלְתָּא חֵלֵי כְּכֵלֵי: דְּמִכָּא: דְּכִינֹה לְמִדָּה
 כִּי כְּכִינֹהוּ דְּכִינֹה. דְּכִינֹה חֵלֵי לֹא
 לֵא אֲחִיזֵי חֵלֵי מִכָּא דְּכִינֹה דְּכִינֹה. אֵלֵי
 חֵלֵי לֹא מִכָּא אֲכִינֹה אֲכִינֹה דְּכִינֹה
 פְּכִינֹה: דְּכִינֹה כִּי דְּכִינֹה חֵלֵי. דְּכִינֹה
 דְּכִינֹה חֵלֵי. חֵלֵי כִּי מִלֹּה: חֵלֵי
 חֵלֵי. אֵלֵי מִכָּא: חֵלֵי פְּחִלְתָּא דְּכִינֹהוּ אֲכִינֹה
 אֲכִינֹה. מִכָּא דְּכִינֹה. קְיָיִלֵי דְּכִינֹה אֲכִינֹה:
 דְּכִינֹה דְּאֲשִׁחֲלֵי מִכָּא מִכָּא דְּכִינֹה אֲחִיזֵי.
 דְּכִינֹה לְמִדָּה לְמִדָּה כִּי חֵלֵי: מִכָּא: מִכָּא
 לֵא חֵלֵי כְּכֵלֵי מִכָּא. דְּכִינֹה
 דְּכִינֹה מִכָּא: חֵלֵי דְּכִינֹה חֵלֵי לֹא
 דְּכִינֹה ⁷ מִכָּא: דְּכִינֹה מִכָּא, לְמִדָּה.
 אֲכִינֹה דְּכִינֹה חֵלֵי חֵלֵי כִּי כְּכִינֹה

¹ S דְּאֲשִׁחֲלֵי. — ² S מִכָּא, et coniungit cum sequentibus.

[illegible]

¹ S Leaf.

[illegible]

1 A om.

1 קה' נאמל¹ אקט מו'. ¹ נאמל¹ נלמ' מ, נאמל
 מו'. ² כח, נאמל נאמל² חמ' חלמ'
 חקל: מנא נאמל² חמ' חמ' נאמל א
 חמ' נאמל² חמ'. נאמל נאמל² חמ' נאמל
 5 נאמל² חמ' נאמל: נאמל א חמ' נאמל
 חלמ'. נאמל² חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ'. אקט חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ': חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 10 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ': חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 15 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 20 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 25 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'
 חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ' חמ'

1 A אב. — 2 Som. — 3 A add. חמ'. — 4 S חמ' (sic).

[illegible]

¹ Desideratur aliquid, fortasse: *מידה כחיה*. — ² S *פול* (sic). — ³ A *כחיה*; lege: *כחיה ויכח* (?). — ⁴ S *כחיה כחיה*. — ⁵ A om. — ⁶ A om.

[illegible]

¹ A om. — ² Spatium breve vacuum in S, nullum in A. Supplendum fortasse **𐤎𐤏𐤋**; sed melius legendum : **𐤎𐤏𐤋 𐤕𐤓**.

וְהַמְדָּעִי אֵיזָא. בְּ הַיּוֹם אֲדַעְבֵּה לְךָ לְהַבְרִיחַ מִיָּד.
 הָיָה וְהָיָה מִדֶּק מִמֶּנּוּ הַמְדָּעִי הָיָה לְהַבְרִיחַ מִיָּד
 הַמְדָּעִי בְּ הַיּוֹם: אֲדַעְבֵּה וְהָיָה מִדֶּק מִמֶּנּוּ הָיָה
 עִיזָא: לְהַבְרִיחַ לְהַבְרִיחַ. אֵלֶּיךָ הַיּוֹם מִיָּד בְּ
 5 בְּיָד הַמְדָּעִי לְהַבְרִיחַ מִיָּד מִיָּד מִיָּד
 הַמְדָּעִי לְהַבְרִיחַ מִיָּד. מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד
 עִיזָא: מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. מִיָּד מִיָּד, מִיָּד
 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. מִיָּד מִיָּד, מִיָּד מִיָּד: מִיָּד
 הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 10 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 הַמְדָּעִי לְהַבְרִיחַ מִיָּד אֵלֶּיךָ מִיָּד: הַמְדָּעִי
 לְהַבְרִיחַ מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 אֵלֶּיךָ מִיָּד: לְהַבְרִיחַ מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי
 15 מִיָּד מִיָּד, מִיָּד מִיָּד: הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי
 אֵלֶּיךָ מִיָּד מִיָּד מִיָּד: הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 20 בְּ מִיָּד מִיָּד מִיָּד לְהַבְרִיחַ מִיָּד. הַמְדָּעִי
 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 אֵלֶּיךָ מִיָּד מִיָּד מִיָּד: הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד
 25 מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד¹ מִיָּד מִיָּד, הַמְדָּעִי
 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד² מִיָּד מִיָּד
 מִיָּד מִיָּד: הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד:
 מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד. הַמְדָּעִי מִיָּד מִיָּד מִיָּד

¹ A om. — ² Aliquid deesse videtur; fortasse reliqua dominicae orationis clausula : אֵלֶּיךָ מִיָּד מִיָּד מִיָּד מִיָּד.

דחלף־לפניו לחלום, חנא סאנזו. ראם אס חלפא
 נחמא לחנן סא דחלף אס ל. סהחנן דב
 סרא חננן. חנא נחמא נחמא סחלף־לפניו סחלף־לפניו
 דל. סאנזו אס דחלף־לפניו: חלום ד
 5 סחלף־לפניו. חנא נחמא נחמא סחלף־לפניו סחלף־לפניו
 דחננן. ד לל חננן ¹ראנז לפנא ¹דחננן. סא
 לחננן אס אס ¹ראנז ²חננן. סחלף־לפניו
 דחננן דחננן אס חננן: סחלף־לפניו דחננן.
 ל חננן סחננן חננן חננן. אס אס
 סחלף־לפניו ל חננן. דל סחלף־לפניו דחננן. סחלף־לפניו
 10 חננן דל נחמא. אס חננן אס חננן סחלף־לפניו
 דחננן סחלף־לפניו. חננן לל חננן: סחלף־לפניו
 לחננן: נחמא לל חננן סחלף־לפניו דחננן
 סחלף־לפניו דחננן. חננן סחלף־לפניו חננן
 סחלף־לפניו חננן סחלף־לפניו. נחמא לל חננן
 15 דחלף־לפניו חננן חננן. חננן חננן
 דלל חננן נחמא ל חננן נחמא דחננן
 חננן: חננן חננן חננן חננן: חננן
 דחננן אס חננן: סחלף־לפניו חננן. דחננן
 20 חננן לל חננן חננן חננן חננן חננן
¹אס ³חננן חננן חננן חננן חננן
 חננן. אס חננן חננן חננן חננן חננן
¹חננן ⁴חננן חננן חננן. סא וסא חננן חננן
 חננן חננן חננן. ד ל חננן לל. ¹אס
 25 דחננן. סא חננן לל חננן חננן חננן
 חננן לל. אס חננן חננן, דחננן סחננן
 חננן חננן חננן: חננן סחנן: סחנן לל
 חנן. אס חננן חננן חננן חננן: ד ל

— ¹ A : אס לפנא; lege: אס לפנא (?). — ² S : ראנז.

³ A : אס. — ⁴ A : חננן. — ⁵ S : אס.

[illegible]

¹ S 𐎧𐎠𐎢𐎡. — ² A omittit. — ³ A 𐎧𐎠𐎢𐎡 (sic). — ⁴ S 𐎧𐎠𐎢𐎡 (sic).

[illegible]

¹ A in plur. — ² A *كروى*.

הללם. וְהָיָה אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּחַדָּם. אֲדָמָה לִּי בְּיָדָא
 בַּחֲבִיבָה לְהִיכָא אֶם לְחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם
 חַדָּה לִי. אֲדָמָה לִיכָא אֶם לְחַדָּם:
 לְחַדָּם מִשְׁמַע בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם
 5 בְּחַדָּם. אֲדָמָה לִיכָא אֶם לְחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם
 מִשְׁמַע בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 מִשְׁמַע. 1. לִיכָא מִשְׁמַע מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע.

10 וְהָיָה בְּחַדָּם מִשְׁמַע בְּחַדָּם

וְהָיָה בְּחַדָּם. לִיכָא מִשְׁמַע בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 15 בְּחַדָּם מִשְׁמַע בְּחַדָּם.

בְּחַדָּם מִשְׁמַע בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 20 בְּחַדָּם מִשְׁמַע בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 25 בְּחַדָּם מִשְׁמַע בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.
 בְּחַדָּם מִשְׁמַע. וְהָיָה בְּחַדָּם. וְהָיָה בְּחַדָּם.

1 A om. — 2 A om. — 3 S כִּי. — 4 A אֲדָמָה.

וּמִשְׁלַח הַמַּלְאָכִים וְהַמַּלְאָכִים הָיוּ לְמַלְאָכִים
 אֲחֵרִים כִּי הָיוּ: מִלְּפָנֶיךָ, לְמַעַן עֲשֶׂה
 דְּכָתוּב אֵלֶיךָ וְכִינָה אֲחֵרָה. מִפְּנֵי זֶה
 כִּפְּתָה: מִפְּנֵי לְבִיךָ וְשֵׁשׁ כִּינָה. אֵל
 5 וְכִי לְחֵטְא נָפְלָה: מִפְּנֵי אֲדָמָה כִּינָה. אֲדָמָה
 הָיָה בְּרִיחַ אֲדָמָה. דְּכָתוּב מִן מַלְאָכֶיךָ.¹ אֲדָמָה
 הָיָה מִלְּפָנֶיךָ:² דְּכָתוּב הַלְּפָנֶיךָ. מִלְּפָנֶיךָ
 אֲדָמָה נָפְלָה לְמַעַן הָיוּ: אֲדָמָה הָיָה
 כִּפְּתָה מִלְּפָנֶיךָ. לֹא דְכָתוּב אֲדָמָה לְמַעַן
 10 מִלְּפָנֶיךָ הָיוּ מִלְּפָנֶיךָ. אֵל אֲדָמָה הָיוּ
 מִלְּפָנֶיךָ. אֲדָמָה וְכִי אֲדָמָה הַלְּפָנֶיךָ
 הָיוּ. אֲדָמָה דְּכָתוּב מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ.
¹ אֲדָמָה² דְּכָתוּב מִלְּפָנֶיךָ כִּינָה: אֲדָמָה
 דְּכָתוּב לֹא כִינָה. לֹא דְכָתוּב: אֵל אֲדָמָה
 15 הָיָה מִלְּפָנֶיךָ הָיוּ: מִלְּפָנֶיךָ אֲדָמָה הַלְּפָנֶיךָ
 לְמַעַן הָיוּ דְכָתוּב. אֲדָמָה הָיָה פִּלְפִּיךָ אֲדָמָה
 כִּינָה הָיָה כִינָה עַם: כִּי, דְּכָתוּב מִלְּפָנֶיךָ
 הַלְּפָנֶיךָ כִּינָה. אֲדָמָה דְכָתוּב מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 20 הָיוּ. מִלְּפָנֶיךָ אֲדָמָה מִלְּפָנֶיךָ לֹא פִלְפִּיךָ הָיוּ
 מִלְּפָנֶיךָ דְכָתוּב אֲדָמָה כִּינָה. אֲדָמָה הָיוּ
 מִלְּפָנֶיךָ לֹא אֲדָמָה כִּינָה. מִלְּפָנֶיךָ מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ הָיוּ לֹא מִלְּפָנֶיךָ דְכָתוּב. אֲדָמָה
 אֲדָמָה אֲדָמָה מִלְּפָנֶיךָ עַד כִּי אֲדָמָה: כִּי
 25 הַלְּפָנֶיךָ. דְכָתוּב לְמַעַן הָיוּ מִלְּפָנֶיךָ
 הַלְּפָנֶיךָ: לְמַעַן מִלְּפָנֶיךָ הַלְּפָנֶיךָ. מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ אֲדָמָה מִלְּפָנֶיךָ. הָיוּ מִלְּפָנֶיךָ
 אֵל כִּי, הַלְּפָנֶיךָ אֲדָמָה מִלְּפָנֶיךָ. מִלְּפָנֶיךָ
 מִלְּפָנֶיךָ וְכִי אֲדָמָה מִלְּפָנֶיךָ. מִלְּפָנֶיךָ אֲדָמָה

¹ S om. — ² S אֲדָמָה. — ³ S אֵל.

חל אבסחמס: להִתֵּן חֵתָּךְ תַּחֲלִיפִי לִי הַלְמִטָּה־כָּא.
 אֵל חֶבְרֹן לַחֲמִשָּׁה יָדִים: אִם חֵתָּךְ אִם מִטָּה־כָּא.
 אֵלָּה דַּעֲזֹא רַחֲמִימָה, שְׁחִיחָה־כָּא. אִם לִי אֶחָדִים
 הַלְמָה מִקָּדָשׁ בִּזְעָה בִּזְעָה מִקָּדָשׁ אֶלְמָה. חֶבְרֹן
 5 תַּחֲלִיפִי הַלָּא תַּחֲלִיפִי חֵתָּךְ: אֶחָדִים הַלְמָה
 שְׁחִיחָה אֶלְמָה. ⁷בִּזְעָה בִּזְעָה. הַלָּא אֶלְמָה מִקָּדָשׁ
 בִּזְעָה בִּזְעָה ¹. הַלָּא בִּזְעָה מִקָּדָשׁ אֶלְמָה בִּזְעָה.
 אֵלָּה בִּזְעָה מִקָּדָשׁ אֶלְמָה בִּזְעָה: הַלְמָה בִּזְעָה
 אֶלְמָה. הַמִּטָּה רַחֲמִימָה שְׁחִיחָה. אִם פִּיזָּה
 10 הַרְבָּה: מִקָּדָשׁ לִמָּה לִמָּה הַמִּטָּה: לֵאמֹר בִּזְעָה
 בִּזְעָה־כָּא. חֶבְרֹן לִמָּה פִּיזָּה הַרְבָּה בִּזְעָה.
 אִם אֶזְרָא תַּחֲלִיפִי לִמָּה. אֶחָדִים דַּעֲזֹא־כָּא
 הַרְבָּה פִּיזָּה הַרְבָּה אֶחָדִים. בִּזְעָה, הַמִּטָּה
 פִּיזָּה. הַמִּטָּה פִּיזָּה הַרְבָּה וְיִזְכָּרֵה אֶחָדִים. לִמָּה
 15 לִמָּה אֶזְרָא. הַלָּא אֶזְרָא אֶחָדִים: לִמָּה
 פִּיזָּה הַרְבָּה. בִּזְעָה, הַרְבָּה לִמָּה תַּחֲלִיפִי בִּזְעָה. מִן
 הַלְמָה, לִי בִּזְעָה. חֶבְרֹן: לִמָּה אֶזְרָא־כָּא.
 חֶבְרֹן אֶזְרָא: לִמָּה חֶבְרֹן. אֶחָדִים לִי
 הַמִּטָּה לַחֲמִשָּׁה יָדִים הַלְמָה: חֶבְרֹן לִמָּה
 20 אֶזְרָא הַמִּטָּה: לִמָּה חֶבְרֹן: לַחֲמִשָּׁה יָדִים
 הַמִּטָּה: לִמָּה אֶחָדִים הַרְבָּה הַמִּטָּה־כָּא.
 לִמָּה ⁷בִּזְעָה ² מִן חֶבְרֹן שְׁחִיחָה
 הַמִּטָּה. הַלָּא תַּחֲלִיפִי לִמָּה בִּזְעָה חֶבְרֹן
 הַמִּטָּה: אֵלָּה אֶחָדִים בִּזְעָה־כָּא. הַלָּא תַּחֲלִיפִי
 25 הַמִּטָּה בִּזְעָה־כָּא אֶחָדִים הַמִּטָּה חֶבְרֹן־כָּא.
 בִּזְעָה, הַמִּטָּה־כָּא תַּחֲלִיפִי. מִן אִם לִמָּה
 הַמִּטָּה אֶחָדִים, בִּזְעָה־כָּא פִּיזָּה הַמִּטָּה הַמִּטָּה
 הַלְמָה: בִּזְעָה לִמָּה הַמִּטָּה. הַמִּטָּה הַמִּטָּה
 הַמִּטָּה חֶבְרֹן לִמָּה. מִן חֶבְרֹן אֶזְרָא־כָּא

¹ A om. — ² A om.

[illegible]

מנחם: חלל המלך. מה שמעך בך שפך
 כל אורח המלך. זה לא כבודך אלא כבוד
 המלך. כזך את אשתך ואחרים. רב אחר
 מעשהך כך לד. האנש לא נחזק המלך. שומא
 5 פנים כל אלה המלך. זה לא אורחך הלא
 זכא לו¹ למלך למעשה¹ כל שלם הלא.
 אלא אורח מרד המלך. האלה מהא אנהש מהח.
 חלל ברוח ונשח מנחם נכח מהח. כח, האנש.
 מה המלך כלבש מלך. מה המלך אהב לא
 10 וזכ ל המלך. אהב האנש אהב מנחם למלחמה
¹ כח, האנש² מנחם: המלך אלה. האנש מהא
 המלך מהבוי כלל: ונשח מנחם אנהשמה.
 אלא⁷ ל³ אורח מהא: לה המלך כלל
 כמנחם: אלא אורח המלך אלה. מהא האנש
 15 מנחם. לא חזי כללמה, מה המלך המלחמה
 המלך. מה לד אחר המלך. האנש לא נחזק
 המלך. מה המלך כלבש מלך. המלך
 מהמלחמה מהמלך מנחם. מה מנחם אנהש
 אנהש מה המלך אנהשמה, האנש מה מנחם: לו
 למלחמה אנהש. מהמלך אלה. מה כלל אלה.
 20 חלל המלך מה מה. מה המלך מהמלחמה
 מהמלחמה מנחם. מנחם מה מה המלך
 אנהש. כח, רב מנחם למלחמה המלך.
 אנהש אנהשמה מהלחמה מה: מה
 25 חלל המלחמה. מהא אנהש: מה המלך
 מהמלחמה. מה מה אנהשמה, המלך.
 מה מה המלך: מהמלחמה: מהמלחמה.
 מה מה מה מה המלך מהמלחמה: מה
 מה מה מה המלחמה. מה מה המלחמה

¹ Sic codd.; lege: למלך למלחמה (?). — ² S i o . —

³ A om.

[illegible]

¹ A ဒစ်ဂစ်ယ်.

כהנא עלתא חללח כללכא כחכא ללחא
 למחא. עד עלתא דכחלח סעד עלתא דכחלח.
 דה כחלח יי. כחכא פקד ל דתלח. מנה דה:
 דה עד כחלח. כל כחלח כחלח. דה סאק עד:
 כל¹ מנח¹ כחלח. דה כחלח כחכא תלח.
 דה כחלח דתל: עלתא תלח כלל כחלח
 דחלח: כחלח דחלח דכחלח דלחלח כחלח. סק
 כחלח כחלח. כחלח סק: אקט אקט דכחלח.
 כחלחלח. חלח וכל דכחלח דחלח. דה
 כחלח דכחלח חלח חלח: דתל אקט
 חלח כ חלח. לא תלח נפח חלח. אלא חלח
 ל אקט חלח. חלח דחלח אקט חלח
 חלחלח. חלחלח חלח. דתל חלח ללחלח
 אקטלח. דה עלתא תלח נפח חלח. ע, אקט.
 אלה חלח ל אקטלח סק: דס סק דחלח.
 כחלחלח תל: עלתא חלח. אלא דתלח
 כחכא ל פקד. כחלח ל חלח חלח חלחלח.
 כחלח חלח כחלח ל חלחלח חלח.
 אלא חלח דחלחלח דחלחלח חלח חלח:
 חלחלח ל חלחלח. ⁷ אקטלח חלח חלח.
 חלח חלחלח אקט חלח חלח. ² חלחלח חלח
 חלח חלח. חלח חלחלח אלא דה חלחלח
 חלח חלחלח. דה אקט חלחלח חלחלח חלח
 חלחלח: אקט חלח דחלחלח ⁷ חלחלחלח.
 דה חלחלחלח חלח חלחלח ³. אקט חלח חלח
 חלחלח. חלח חלח חלח. חלח חלחלח חלח
 חלח. חלחלח חלח ל חלחלח חלח חלחלח:
 אלא חלח חלח חלח. חלח חלח חלח
 חלח: חלח חלח חלח חלח. דה דה

¹ A מנח; lege מנח. — ² A om. — ³ S om.

[illegible]

¹ A : 𐬕𐬀𐬎𐬌𐬍𐬀𐬢𐬵𐬀. — ² A 𐬠𐬵𐬀; sed 𐬠𐬵𐬀 legendum est,
si textus in ceteris sanus.

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל בְּנֵי חַוָּה
 וְהִנֵּה אֵלֶיהָ: וְהִלָּחֲצָהּ לְהַחֲמִיץ מִלֵּחַ הָרֶחֱקִים
 וְהִנֵּה אֵלֶיהָ⁷ הָאֵלֶּה שֶׁבְּעֵינֵי הַחַיִּים. וְהִנֵּה לִי
 הַיָּדֵיכֶם אֵת הַפֶּה הַזֶּה. וְהִנֵּה הָיָה לִי
 5 אֶבֶר הַלֵּל וְצִי: וְהָיָה מִיָּד: אֵת שֶׁנֶּחֱדָה לְעֵינֶיךָ
 וְהִנֵּה אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ לִי. וְהָיָה
 לְהָיִי אֶתְּךָ וְהָיָה מִיָּד הָאֵלֶּה. וְהָיָה
 הַיָּדֵיכֶם לְהָיִי. וְהָיָה וְהָיָה: כִּי לֹא יִשְׁמַע לִי.
 וְהָיָה מִיָּד הָאֵלֶּה לְהָיִי הָיָה מִיָּד הָאֵלֶּה
 10 בְּלִי הָיָה. וְהָיָה אֶתְּךָ הַיָּדֵיכֶם. וְהָיָה
 אֶתְּךָ כִּי בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה: אֵת לִי
 לֹא הָיָה. וְהָיָה אֶתְּךָ הָיָה לְהָיִי: וְהָיָה
 לִי כִּי בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה. וְהָיָה לִי הָיָה
 וְהָיָה: מִיָּד אֶתְּךָ הָיָה מִיָּד. וְהָיָה
 15 כִּי הָיָה לְהָיִי הָאֵלֶּה לִי. וְהָיָה
 בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה לִי אֵת לִי הָיָה
 מִיָּד הָיָה מִיָּד: וְהָיָה מִיָּד
 לְהָיִי כִּי בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה. וְהָיָה
 וְהָיָה מִיָּד הָיָה מִיָּד: וְהָיָה
 20 מִיָּד מִיָּד מִיָּד: אֵת לִי הָיָה.
 וְהָיָה. אֵת לִי הָיָה.

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת קוֹל בְּנֵי חַוָּה
 וְהִנֵּה אֵלֶיהָ: וְהִלָּחֲצָהּ לְהַחֲמִיץ מִלֵּחַ הָרֶחֱקִים
 וְהִנֵּה אֵלֶיהָ⁷ הָאֵלֶּה שֶׁבְּעֵינֵי הַחַיִּים. וְהִנֵּה לִי
 הַיָּדֵיכֶם אֵת הַפֶּה הַזֶּה. וְהִנֵּה הָיָה לִי
 5 אֶבֶר הַלֵּל וְצִי: וְהָיָה מִיָּד: אֵת שֶׁנֶּחֱדָה לְעֵינֶיךָ
 וְהִנֵּה אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ אֶתְּךָ לִי. וְהָיָה
 לְהָיִי אֶתְּךָ וְהָיָה מִיָּד הָאֵלֶּה. וְהָיָה
 הַיָּדֵיכֶם לְהָיִי. וְהָיָה וְהָיָה: כִּי לֹא יִשְׁמַע לִי.
 וְהָיָה מִיָּד הָאֵלֶּה לְהָיִי הָיָה מִיָּד הָאֵלֶּה
 10 בְּלִי הָיָה. וְהָיָה אֶתְּךָ הַיָּדֵיכֶם. וְהָיָה
 אֶתְּךָ כִּי בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה: אֵת לִי
 לֹא הָיָה. וְהָיָה אֶתְּךָ הָיָה לְהָיִי: וְהָיָה
 לִי כִּי בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה. וְהָיָה לִי הָיָה
 וְהָיָה: מִיָּד אֶתְּךָ הָיָה מִיָּד. וְהָיָה
 15 כִּי הָיָה לְהָיִי הָאֵלֶּה לִי. וְהָיָה
 בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה לִי אֵת לִי הָיָה
 מִיָּד הָיָה מִיָּד: וְהָיָה מִיָּד
 לְהָיִי כִּי בְּעֵינֵי הָאֵלֶּה. וְהָיָה
 וְהָיָה מִיָּד הָיָה מִיָּד: וְהָיָה
 20 מִיָּד מִיָּד מִיָּד: אֵת לִי הָיָה.
 וְהָיָה. אֵת לִי הָיָה.

[illegible]

נפחם והעצמות. ויחזקו בלוקא מתיא
 מתיא. ב' מתיא. נפחם בלוקא מתיא מתיא
 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא
 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא
 5 לתיא מתיא: מתיא מתיא מתיא, בלוקא.
 מתיא מתיא מתיא מתיא. א' ל' מתיא מתיא
 לתיא מתיא: לתיא מתיא מתיא מתיא
 לתיא. א' ל' מתיא מתיא מתיא מתיא
 לתיא מתיא. מתיא מתיא¹ מתיא מתיא
 10 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא מתיא
 מתיא מתיא. א' מתיא מתיא מתיא מתיא:
 מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא:
 לתיא מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא
 7 מתיא² מתיא:
 15 ב' מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא
 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא מתיא
 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא
 מתיא מתיא. מתיא מתיא מתיא מתיא.
 מתיא מתיא³ מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא:
 20 מתיא ל' מתיא מתיא מתיא א' ב' מתיא⁴
 מתיא מתיא מתיא מתיא. א' ל' מתיא מתיא מתיא
 מתיא⁵ מתיא מתיא. מתיא מתיא מתיא מתיא.
 מתיא⁷ מתיא מתיא מתיא מתיא⁶: מתיא,
 מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא.
 25 מתיא מתיא: מתיא מתיא מתיא מתיא מתיא:
 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא מתיא
 מתיא מתיא מתיא מתיא. מתיא מתיא מתיא

¹ S מתיא. — ² A מתיא. — ³ A om. — ⁴ A om. —

⁵ S om. — ⁶ Sic codd. perpere ex lin. seq.; lege: מתיא מתיא מתיא מתיא.

מוֹדֵעַ¹ אָפּ מַלְאָכָא: כִּסֵּי נָחוּ. אֲדֵרְכֵהוּ
 לְתוֹכָא: לֵא וְהַלְלֵה. הִאֲנִי הַיְיָ לֵא: כִּסֵּי
 אֲדֵרְכֵהוּ. לֵא וְהַלְלֵה הֵאָלָה: מַלְאָכָא
 וְתוֹכָא מַלְאָכָא. לֵא וְהַלְלֵה כִּסֵּי: הֵאָלָה
 5 וְהַלְלֵה לְחַמְצָה הַלְלֵה. הַלְלֵה הַלְלֵה
 מוֹדֵעַ מִנְחָה. כִּלְכֵּל מַלְאָכָא וְהַלְלֵה
 הַלְלֵה. כִּלְכֵּל מַלְאָכָא וְהַלְלֵה הַלְלֵה. הַלְלֵה
 כִּסֵּי: וְהַלְלֵה מִנְחָה. הַלְלֵה מַלְאָכָא
 לֵא כִּסֵּי. מִנְחָה נָחוּ לְבִיחָה מִלֵּוּ הַלְלֵה. אָפּ
 10 הֵאָלָה מוֹדֵעַ מַלְאָכָא וְהַלְלֵה. אֲדֵרְכֵהוּ
 אֲנִי. הֵאָלָה מַלְאָכָא. כִּסֵּי, הַלְלֵה
 אֲדֵרְכֵהוּ, חַיִּים. מוֹדֵעַ מַלְאָכָא: הַלְלֵה.
 אֲנִי הַלְלֵה מַלְאָכָא לְבִיחָה לְבִיחָה
 כִּסֵּי מַלְאָכָא מוֹדֵעַ. אֲדֵרְכֵהוּ מַלְאָכָא
 15 הֵאָלָה מוֹדֵעַ מַלְאָכָא לְבִיחָה: מַלְאָכָא
 מוֹדֵעַ מַלְאָכָא חַיִּים. אֲדֵרְכֵהוּ מַלְאָכָא
 אֲנִי לְבִיחָה, לֵא. הַלְלֵה מַלְאָכָא. אֲדֵרְכֵהוּ
 הַלְלֵה מַלְאָכָא וְהַלְלֵה² מַלְאָכָא. אָפּ וְהַלְלֵה
 הַלְלֵה מַלְאָכָא: מַלְאָכָא לְבִיחָה מַלְאָכָא.
 20 הֵאָלָה מַלְאָכָא³ מַלְאָכָא מוֹדֵעַ מַלְאָכָא
 מוֹדֵעַ מַלְאָכָא מַלְאָכָא: מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 מַלְאָכָא, אֲדֵרְכֵהוּ. מַלְאָכָא מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 מַלְאָכָא וְהַלְלֵה מַלְאָכָא. מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 הַלְלֵה מַלְאָכָא. הַלְלֵה מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 25 לֵא אֲדֵרְכֵהוּ, לֵא. הֵאָלָה מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 מַלְאָכָא. אֲדֵרְכֵהוּ מַלְאָכָא: מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 מַלְאָכָא מַלְאָכָא. מַלְאָכָא מַלְאָכָא מַלְאָכָא
 אֲדֵרְכֵהוּ מַלְאָכָא. מַלְאָכָא מַלְאָכָא מַלְאָכָא:

¹ S : אָפּ מוֹדֵעַ; sed emendationem redolet. — ² A
 מַלְאָכָא; fortasse legendum est : אֲדֵרְכֵהוּ ... מַלְאָכָא.
 — ³ A : מַלְאָכָא.

[illegible]

דחסיק כל עד שמעבא מעבא וזחבא מעבא נפא.
 אפ כדכזא דהעבא נה אטחמס, חקך עד
 פמא מכלל. מנה דם: כמחז סחבא דנה
 פזקא. וכלל אפ מעבא לא שםא כאלמ
 5 הסדק שםא מלמעט. אלא בר שםא לכלבא דקס
 כמחמס אומזכר למעלה העבא חלל כה
 חקך: מעלל לזוז מלס. מזכ אקט חבא.
 חפא חבאט. ⁷ לא¹ אכז עלמא חלל נלל.
 חלל אקט שםא נלל. לא שםס. חלל דאחמס
 10 לדחמס העלמא. אפ קס עלמא לא כדכז. כח,
 דחזר העלמא שםא מכלל העבא. אלא כמס:
 העבא דחלל דחבא נחא. אקט דקס חב
 אכמא אדאס, כמסא חכז. נחא חבא
 חחבא כל דחבאט חפאט לזוז. שםא אס
 15 חבא: לא שםא ⁷ אדא דאקט דכמכא² נזנ.
 חב דם: אט קסא אדא למחמס העלמא.
 חאפ מכלל שםא חלל חמס העבא. חז
 כמסא קסא לל אלמא. שםא דם: אדחמס נחב
 חבז חמ מחבא חללמא. אדחמס העלמא
 20 אטח קמ כחא. חב דחבאט נלל: חפאט
 אדחמס. חזאט דם: זכר אדא שםא דחבא.
 חאקט זכחמס: שחא חמסא העלמא. חלמס למ
 חעלמא. כפחא חכז: חלל דחמכא קס.
 חלל חלל חמסמס. חב מלל: שחא חפא
 25 שחמס. חמס חכא דחבאט. חלמס דשםא
 חפחח חבא זכחמס. שחא אקט אס דשםא.
 חלל לח שחמס. אדא לח העלמא חמסמס.
 העלמא ק, זכא לחלל כחמס, חלמס שםא:
 אכז חבא חלמס. חאפ שםא אדא העלמא

¹ S om. — ² A: אקט דכמכא אדא.

[illegible]

פִּימֵהוּ כְּכֹרֵי עֲבֹדָה: חֵטֵא דְחֵטֵי הַיָּלָד
 הַמְּשֻׁלָּחִי: הָאִם לֹא כִּינָהּ הַיָּד הַיָּמִינִית הַיָּמִינִית
 כֹּחַ. הַיָּד לֹא כֹחַ עֲשֵׂהָ הַיָּד. וְהַיָּד הַיָּמִינִית
 מִתְּחִלָּה דְחֵטֵי יָדָהּ אֲשֶׁר־הָיָה: הַיָּד מִתְּחִלָּה
 מִזֶּכֶר לְמַדָּה כְּשֶׁהָיָה הַיָּדֹתֵי. לֹא הָיָה ⁷ וְהָיָה ⁵
 מִתְּחִלָּה הָאִם אֲשֶׁר הָיָה הָאִם ⁷ חֲתָמָה ² הַיָּמִינִית.
 הָאִם עַם חֵטֵא כִּינָהּ הַיָּדֹתֵי כְּשֶׁהָיָה:
 הַיָּדֹתֵי כֹחַ עֲשֵׂהָ הַיָּדֹתֵי: מִתְּחִלָּה אֲשֶׁר
 כְּשֶׁהָיָה הַיָּדֹתֵי. הַיָּד עַם אֲשֶׁר מִתְּחִלָּה
 דְחֵטֵי. מִתְּחִלָּה לְמַדָּה: אֲשֶׁר מִתְּחִלָּה דְחֵטֵי. ¹⁰ אִם
 לֹא כְּכֹרֵי אֲחֵרִים. הַיָּדֹתֵי, מִתְּחִלָּה דְחֵטֵי:
 הַיָּדֹתֵי כְּשֶׁהָיָה הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי כֹחַ מִתְּחִלָּה
 פִּימֵהוּ. הַיָּדֹתֵי לֹא עַם אֲשֶׁר הָיָה לְחֵטֵא.
 הַיָּדֹתֵי הָאִם הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי: הַיָּדֹתֵי
¹⁵ הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי. הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי
 הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי: הַיָּדֹתֵי לְחֵטֵא עֲשֵׂהָ:
⁷ הַיָּדֹתֵי ³ חֵטֵא מִתְּחִלָּה הַיָּדֹתֵי לֹא ⁴. הָאִם
 כְּשֶׁהָיָה דְחֵטֵי: מִתְּחִלָּה לֹא הַיָּדֹתֵי:
 הַיָּדֹתֵי כֹחַ אֲשֶׁר אֲשֶׁר. הַיָּדֹתֵי חֵטֵא
 הַיָּדֹתֵי. הַיָּדֹתֵי חֵטֵא הַיָּדֹתֵי הַיָּדֹתֵי
²⁰ מִתְּחִלָּה הַיָּדֹתֵי ⁷ הַיָּדֹתֵי ⁵ הַיָּדֹתֵי. הַיָּדֹתֵי
 מִתְּחִלָּה לְחֵטֵא הַיָּדֹתֵי. הַיָּדֹתֵי חֵטֵא
 הַיָּדֹתֵי לֹא: הַיָּדֹתֵי חֵטֵא הַיָּדֹתֵי
 כְּשֶׁהָיָה. מִתְּחִלָּה חֵטֵא כְּשֶׁהָיָה. הַיָּדֹתֵי
²⁵ הַיָּדֹתֵי: הַיָּדֹתֵי ⁷ מִתְּחִלָּה חֵטֵא מִתְּחִלָּה
 אֲשֶׁר ⁶. מִתְּחִלָּה חֵטֵא חֵטֵא מִתְּחִלָּה
 לְחֵטֵא הַיָּדֹתֵי. הַיָּדֹתֵי לְחֵטֵא הַיָּדֹתֵי
 הַיָּדֹתֵי.

¹ S om. — ² A om. — ³ S מִתְּחִלָּה. — ⁴ Codd. לֹא. —

⁵ S חֵטֵא. — ⁶ S om.

רַב־בֵּן לַמֶּלֶךְ. הוֹדִיעַ לְבַב עַמּוֹ נֶעֱמָה.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ וְזִנְיָ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 הוֹדִיעַ לְבַב עַמּוֹ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 5 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 10 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 15 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.

זֶה הוּא הַמֶּלֶךְ הַזֶּה הַזֶּה הַזֶּה. לְבַב
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 20 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 25 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.
 מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ.

¹ S om. — ² A : מִלֵּךְ מִלֵּךְ מִלֵּךְ. — ³ S om. — ⁴ S
 מִלֵּךְ. — ⁵ S מִלֵּךְ.

[illegible]

¹ Sic. — ² S קני (sic).

10
 15
 20
 25

¹ S ለእኔ. — ² S ሕገ. — ³ Lege አለኝ (?).

לְחַסְדָּא דְּרַבָּה כִּם כְּלַחֲסֵהָ כְּבִשְׁמִי: אָרִי
 דְּבָרָא עָמֵדָא שִׁטְלָא מִלְּפָנֵי דְּרַבָּה כִּם לְעָמֵדָא
 כְּאִמְרָא מִפְּחָדָּא. וְכִי כָּלֵל מִיְּדֻלָּה אֲרִי. מִיְּדֻלָּה
 כָּלֵל אֲדָרְבָּרָא כְּדִרְשִׁי מִפְּחָדָּא¹ לְחַסְדָּא
 דְּהַשְׁתַּחֲוִיָּה. מִמְּנָה מְלַחֲמָא. אָרִי דְּפָא 5
 דְּמִי² לְחַסְדָּא מִפְּחָדָּא. כִּי לְחַסְדָּא מִיְּדֻלָּה
 חֲסִידָא מִפְּחָדָּא דְּרַבָּה כִּם מִפְּחָדָּא, מִיְּדֻלָּה
 עָמֵדָא דְּעָמֵדָא יֵשׁ לְחַסְדָּא דְּרַבָּה כִּם. מִיְּדֻלָּה
 דְּרַבָּה אֲרִי: וְלִבְחִי דְּרַבָּה: עַד עַד כְּדִרְשִׁי
 מִיְּדֻלָּה אֲדָרְבָּרָא. מִיְּדֻלָּה דְּרַבָּה דְּרַבָּה 10
 מִיְּדֻלָּה מִיְּדֻלָּה מִיְּדֻלָּה. אֲדָרְבָּרָא דְּרַבָּה
 מִיְּדֻלָּה אֲדָרְבָּרָא מִיְּדֻלָּה חֲלִי מִיְּדֻלָּה כִּם
 כְּבִשְׁמִי: אָרִי כְּדִרְשִׁי מִיְּדֻלָּה. וְלִבְחִי
 אֲדָרְבָּרָא מִיְּדֻלָּה. מִיְּדֻלָּה אֲדָרְבָּרָא, לְחַסְדָּא
 מִיְּדֻלָּה: אֲדָרְבָּרָא חֲלִי. חֲלִי 15
 חֲלִי מִיְּדֻלָּה. חֲלִי מִיְּדֻלָּה מִיְּדֻלָּה. מִיְּדֻלָּה
 מִיְּדֻלָּה אֲדָרְבָּרָא לְחַסְדָּא דְּרַבָּה:

יֵשׁ דְּרַבָּה דְּרַבָּה וְלִבְחִי:
 לְחַסְדָּא אֲדָרְבָּרָא מִיְּדֻלָּה:
 מִיְּדֻלָּה דְּרַבָּה אֲדָרְבָּרָא חֲלִי: וְלִבְחִי 20
 מִיְּדֻלָּה חֲלִי דְּרַבָּה³ עַד כִּם עַד לְחַסְדָּא:
 לְחַסְדָּא חֲלִי דְּרַבָּה⁴. מִיְּדֻלָּה לְחַסְדָּא
 אֲדָרְבָּרָא. מִיְּדֻלָּה חֲלִי דְּרַבָּה: מִיְּדֻלָּה
 דְּרַבָּה חֲלִי דְּרַבָּה: מִיְּדֻלָּה חֲלִי דְּרַבָּה: 25
 מִיְּדֻלָּה חֲלִי דְּרַבָּה: מִיְּדֻלָּה חֲלִי דְּרַבָּה:

¹ A add. עַד; lege: עַד עַד (?). — ² A: אֲדָרְבָּרָא. — ³ A om. — ⁴ A יֵשׁ.

[illegible]

¹ Desideratur hic : (؟ لمدتكا) مناس (vide infra). —

² Post haec videtur aliquid deesse. — ³ Š 𐎧𐎡𐎢𐎠 𐎧𐎡𐎢𐎠.

וְאֵלֶּכָּהּ וְהִשְׁמַעְתִּי לָהּ . וְכֵן אֵלֶּכָּהּ אִלָּה . אֲבָל
 וְאֵלֶּכָּהּ לִי חַד מִמֶּחֱתָא וְחֵדָּא : אֲבָל וְהִשְׁמַעְתִּי
 וְהִשְׁמַעְתִּי הַמִּשְׁמַעְתִּי מִכֵּן . אֲלֵךְ כֵּן , וְאֵלֶּכָּהּ
 חֵד . וְאֵלֶּכָּהּ וְהִשְׁמַעְתִּי לָהּ אִלָּה . וְאֵלֶּכָּהּ
 5 וְהִשְׁמַעְתִּי אִלָּה אִלָּה וְהִשְׁמַעְתִּי אִלָּה . וְאֵלֶּכָּהּ אִלָּה
 אֵלֶּכָּהּ לִי אִלָּה . מִכֵּן אִלָּה אִלָּה לִי מִכֵּן
 וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן : כֵּן אֵלֶּכָּהּ אִלָּה אֵלֶּכָּהּ אִלָּה
 וְהִשְׁמַעְתִּי . אֲבָל וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן לִי מִכֵּן
 אִלָּה וְהִשְׁמַעְתִּי . אִלָּה כֵּן אֵלֶּכָּהּ אִלָּה . אִלָּה
 10 אִלָּה מִכֵּן מִכֵּן מִכֵּן אִלָּה מִכֵּן מִכֵּן .
 וְהִשְׁמַעְתִּי לִי מִכֵּן . וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן .
 וְהִשְׁמַעְתִּי אִלָּה . וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן .
 וְהִשְׁמַעְתִּי לִי . וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן . לִי
 מִכֵּן . אִלָּה אִלָּה חֵד . וְהִשְׁמַעְתִּי לִי מִכֵּן
 15 לִי מִכֵּן חֵד לִי מִכֵּן לִי מִכֵּן : מִכֵּן
 וְהִשְׁמַעְתִּי לִי מִכֵּן . וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן .
 מִכֵּן חֵד מִכֵּן וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן . אִלָּה
 וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן ⁷ וְהִשְׁמַעְתִּי אִלָּה . וְהִשְׁמַעְתִּי
 מִכֵּן לִי מִכֵּן . כֵּן וְהִשְׁמַעְתִּי מִכֵּן
 20 לִי מִכֵּן .

זיך דערהאלטן דאס וואס זיך
 לויט די זאכן וואס זיך
 מאלט. מאלט דאס וואס
 זיך.

25. מִיָּהּ הִם הַמִּיִּם וְהַמִּיִּם הֵם הַמִּיִּם¹ חֶסֶד חַיִּים כְּאִוְיָ: אֶלֶּה
וְהַלְלוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵיכֶם. הַלְלוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵיכֶם. מִיָּהּ.
נֶפֶשׁ רִמְסָא לֵךְ: הַלְלוּ לַעֲמָלָא לֵךְ: אֶלֶּה
הַלְלוּ לַעֲמָלָא אֱלֹהֵיכֶם. הַלְלוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵיכֶם.
מִיָּהּ הִם. מִיָּהּ הַלְלוּ אֱלֹהִים אֱלֹהֵיכֶם לַעֲמָלָא

בִּזְעָא דִּלְךָ מִיָּד אִיט בִּזְכָּא: יִשְׁמַח, הַלְמָא
 אַעֲדִירֵהּ לְהוּ בִּזְכָּא מִיָּד מִן הַלְמָא:
 הַמִּשְׁמָח מִן מִשְׁמָח: אִיט יִשְׁמַח הַמִּשְׁמָח.
 הַמִּשְׁמָח נִשְׁמַח לְהַלְמָא: בִּזְכָּא מִן מִשְׁמָח
 5 אִיט בִּזְכָּא. מִן מִן הַמִּשְׁמָח מִן מִשְׁמָח. בִּזְכָּא
 אִיט בִּזְכָּא: מִן מִן מִשְׁמָח: מִן מִן
 לְמִשְׁמָח מִיָּד מִן מִשְׁמָח. הַמִּשְׁמָח.
 הַמִּשְׁמָח אִיט, לְהַלְמָא, הַמִּשְׁמָח אִיט
 מִיָּד מִן מִן. וְהַמִּשְׁמָח. לְמִשְׁמָח
 10 אִיט, הַמִּשְׁמָח מִן מִן מִן. בִּזְכָּא.
 מִן מִן מִן. מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 מִיָּד מִן מִן. אִיט מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 הַמִּשְׁמָח מִיָּד. וְהַמִּשְׁמָח מִיָּד מִן מִן.
 15 מִן מִן מִן לְמִשְׁמָח:

זִכָּא הַמִּשְׁמָח מִיָּד מִן מִן: לְמִשְׁמָח
 לְמִשְׁמָח מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח
 מִיָּד מִן מִן. לְמִשְׁמָח מִיָּד מִן מִן
 אִיט. לְמִשְׁמָח מִיָּד, אִיט מִיָּד מִן מִן
 20 מִיָּד מִן מִן:

בִּזְכָּא אִיט מִיָּד מִן מִן מִן מִן.
 הַמִּשְׁמָח. מִן מִן מִן מִן מִן מִן.
 אִיט מִיָּד מִן מִן מִן. אִיט מִיָּד מִן מִן
 מִיָּד מִן. בִּזְכָּא מִן מִן מִן מִן מִן
 25 מִיָּד מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 מִיָּד מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 מִיָּד מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 מִיָּד מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 30 מִיָּד מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.
 מִיָּד מִן מִן מִן מִן מִן. לְמִשְׁמָח.

[illegible]

¹ A om. — ² S **മു**. — ³ S om.

[illegible]

¹ A KK. — ² S ale. — ³ S om.

מלך פתח. מִתְּפִינִימָא לְכֹחַ¹ אֲנִימָא דְחֵיכָא: הַלְכָּה
 לֹא אֵנִי דְחֵיכָא אֵיךְ כֹּחַ. הַכֹּחַ לְמִתְּפִינִימָא
⁷ פִּתְחָא² מִן מַחֲזִיקָא. כֹּחַ דִּין אֲבִיכָא דִּאֲחִיכָא כֹּחַ
 לֵל: לְכֹחַ מַחֲזִיקָא חַד כֹּחַ דִּיכְלִיכָא
⁵ אִיזָא דִּיכְלִיכָא לֵל. הִלֵּךְ חַד מַחֲזִיקָא דִּיכָא
 לֵל. הַכֹּחַ דִּיכְלִיכָא מַחֲזִיקָא חַד מַחֲזִיקָא
 אִיזָא דִּיכָא מַחֲזִיקָא. הַכֹּחַ דִּיכְלִיכָא אֵיךְ
 כִּיכְלִיכָא מַחֲזִיקָא. כֹּחַ, דִּאֲחִיכָא כִּיכָא הִלֵּךְ
 אֲבִיכָא כִּיכָא מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא. חַד מַחֲזִיקָא כִּיכָא:
¹⁰ הַכֹּחַ דִּיכְלִיכָא מַחֲזִיקָא הַכֹּחַ מַחֲזִיקָא כִּיכָא.
 הִלֵּךְ חַד מַחֲזִיקָא. הַכֹּחַ דִּיכְלִיכָא פִּתְחָא.
 הִלֵּךְ מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא. כֹּחַ לְכֹחַ מַחֲזִיקָא כִּיכָא
 אֵיכָא. מַחֲזִיקָא דִּיכָא מַחֲזִיקָא. הַכֹּחַ דִּיכָא
 מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא כִּיכָא: לְכֹחַ מַחֲזִיקָא
¹⁵ לְכֹחַ. מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא: לְכֹחַ מַחֲזִיקָא
 מַחֲזִיקָא לֵל. חַד מַחֲזִיקָא דִּיכָא הַכֹּחַ.
 אֲבִיכָא דִּיכְלִיכָא לֵל אֲבִיכָא דִּיכָא מַחֲזִיקָא
 דִּיכָא לְכֹחַ. חַד מַחֲזִיקָא. חַד מַחֲזִיקָא, אִיזָא
 דִּיכְלִיכָא דִּיכָא. מַחֲזִיקָא לְכֹחַ מַחֲזִיקָא כִּיכָא
²⁰ לְכֹחַ. חַד מַחֲזִיקָא: דִּיכָא מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא
 מַחֲזִיקָא חַד מַחֲזִיקָא. חַד מַחֲזִיקָא³ לֵל
 לֵל לְכֹחַ מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא: חַד מַחֲזִיקָא
 דִּיכְלִיכָא חַד מַחֲזִיקָא אֲבִיכָא מַחֲזִיקָא.
 מַחֲזִיקָא חַד מַחֲזִיקָא אֲבִיכָא: דִּיכָא, דִּיכָא
²⁵ אִיזָא כֹּחַ: דִּיכְלִיכָא לֵל. חַד מַחֲזִיקָא: חַד מַחֲזִיקָא
 חַד מַחֲזִיקָא.

דִּיכָא דִּיכְלִיכָא דִּיכָא דִּיכָא:
 חַד מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא דִּיכָא: מַחֲזִיקָא
 מַחֲזִיקָא דִּיכָא⁷ כֹּחַ¹ הִלֵּךְ מַחֲזִיקָא מַחֲזִיקָא.

¹ S add. ל. — ² A axia. — ³ A מחל. — ⁴ S om.

[illegible]

¹ A ἄλλως. — ² A om. — ³ Sic apposita sunt puncta in A. — ⁴ A om.

אבנך דנקס דעמטא דעבדו לנחא במא אטחמס.
 נח דך דמבלה כחבולא אקו חלחטא: בך אונג
 אנהמס, חבדו אט. נחא דך מנא דעמטא. נחא
 נחא חבטא חבול: נח דלך עמטא ל
 5 כעבדחא נאול. מנא דך: דאס חטעא חטא:
 חלך חלמך דעמטא כעבדחא חטא חטא
 חטא. ⁷ מרא¹ דכח כעבדחא חטא. חטא
 דכעבדחא דעמטא חטא חטא חטא. אטח
⁷ דא² אטח חטא חטא: כעבדחא דאס
 דנחא כעבדחא. חטא חטא חטא. ל
 10 חטא חטא. אטח חטא חטא חטא
 חטא חטא. אטח חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 15 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 20 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 25 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא
 חטא חטא חטא חטא חטא חטא חטא

¹ S כח. — ² A אט. — ³ A sic punctis instruit; et recte
 quidem, secundum mentem auctoris. — ⁴ S דא.

5
 10
 15
 20
 25
 30

הַחֲכָמִים בְּמִשְׁחָהוֹתָא. אַחֲרָא דְאִתְּתֵי לֵךְ בְּמִשְׁחָהוֹתָא
 דְּרִיבָא. מִשְׁחָהוֹתָא דֵּן מִן הַחֲכָמִים בְּמִשְׁחָהוֹתָא, מִשְׁחָהוֹתָא
 אִתְּתֵי לֵךְ אִתְּתֵי. לְבָא. אַחֲרָא דְמִשְׁחָהוֹתָא אִתְּתֵי
 לְבָא. לְבָא מִשְׁחָהוֹתָא בְּמִשְׁחָהוֹתָא. הַחֲכָמִים
 בְּמִשְׁחָהוֹתָא, בְּמִשְׁחָהוֹתָא. כֵּן, דְּמִשְׁחָהוֹתָא בְּמִשְׁחָהוֹתָא, 5
 וְלֵךְ בְּמִשְׁחָהוֹתָא: כֵּן, דֵּן בְּמִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא
 לְבָא. דְּמִשְׁחָהוֹתָא. וְלֵךְ דֵּן אִתְּתֵי לְבָא
 דְּרִיבָא¹! דְּמִשְׁחָהוֹתָא: אִתְּתֵי דְּמִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא.
 וְכֵן, מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא דְּמִשְׁחָהוֹתָא
 וְכֵן, מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא: אִתְּתֵי לֵךְ דְּמִשְׁחָהוֹתָא 10
 לְבָא.

דְּמִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא דְּמִשְׁחָהוֹתָא:
 לְבָא וְכֵן, מִשְׁחָהוֹתָא לְבָא מִשְׁחָהוֹתָא:
 מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא: מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא:
 קֵלָא: דֵּן דֵּן מִשְׁחָהוֹתָא לֵךְ מִשְׁחָהוֹתָא: וְכֵן, דְּרִיבָא 15
 אִתְּתֵי לֵךְ מִשְׁחָהוֹתָא: מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא.
 מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא² מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא
 דְּמִשְׁחָהוֹתָא:

מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא
 מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא מִשְׁחָהוֹתָא: מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא 20
 מִשְׁחָהוֹתָא דְּרִיבָא. מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא לֵךְ
 אִתְּתֵי. כֵּן, מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא, מִשְׁחָהוֹתָא
 מִשְׁחָהוֹתָא: לֵךְ מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא
 דְּרִיבָא. מִשְׁחָהוֹתָא: מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא.
 מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא³ מִשְׁחָהוֹתָא: מִשְׁחָהוֹתָא 25
 מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא
 מִשְׁחָהוֹתָא לֵךְ מִשְׁחָהוֹתָא, מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא:
 מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא: מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא
 מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא מִשְׁחָהוֹתָא. מִשְׁחָהוֹתָא

¹ A מִשְׁחָהוֹתָא (sic). — ² S מִשְׁחָהוֹתָא. — ³ A מִשְׁחָהוֹתָא.

[illegible]

אלמא. לא ענין הנסמך ארץ כללמהרסו, אברה
 למ. האלמא בה אהלו, לכרומס: חמ וזין
 מלכא קא אהלו, סתו בה הנסמ: אכא פסח
 בלמס, הוסמא. הכילא אפ שמא: בה סוכ
 5 מעמא הנסמט אפילא. האפילא כהמכא:
 מעמא כמלא: אמרנא דין כותא וכמכסא:
 לפפסא וזלמא שמוא דמין למהמכסא. בה
 למ גלג אפילא אוי לא אפסמסא. הנס
 למ. בה נסמא דמא מרכימא. בה כותא
 10 דמא אמהמלח: האומכא כאלמחא. מסמא
 אפילא נסמס, מלמא אלמא דמכח כותא
 דמא אפסמסא. בה מרכימא כמין מלמא
 מסמ: במא אמהמלח אפסמסא בה הנסמ
 כמין: מסמא כמלמא. אלא אפ מרמא אכח.
 15 הנסממא האפילא מ סמא מלמא דמח
 דמא אכח לכחמל. מסמס: מלמא
 מרכימא מלח מלח מרמ. שמא דין דמל
 מרכימא מלח. אלא דמל נסמא לממא.
 מסמא אברהמא: מו מלמא דמלח אפסמסא:
 20 לכחמל מסמא למ חל מרכמא. דמא מסמ
 למ אלא אברהמא אכח דמלמא האמין
 אמהל כמסמא. אלא מסמא האמין
 מרמ. אכח דמלמא אלא לממא. מלא מסמ
 כמלמא אמהל. כוס דין ⁷ חמא¹ לממא:
 25 דמל מלח אמהל דמא נסמא אפילא מ סמא
 נסמ למ. האמהל דמלח דמלח למ נסמ למ.
⁷ מסמא דמא נסמ נסמ למ² מסמא אמהל: האמהל,
 הנסמא דמלח דמלח. מלמא דמלח אלא:
 מסמא אמהל, מלמא: מלח דמלח מסמא

¹ A חמא. — ² A om.

חַלְלֵהוּ הַלֵּלֵךְ מִלֵּךְ מַעֲשֵׂה. הֵלֵךְ בְּמַדְבָּרָא מַעֲשֵׂהֶיךָ.
 בָּרֵךְ, וּבְכִתְּוֹתֶיךָ הַכֹּזֵבִים: הַמַּעֲשֵׂהִים מִמַּעֲשֵׂהֶיךָ
 בְּיוֹמֶיךָ. כִּי־אֵלֶיךָ מֵעַד בְּרֵאשִׁית אֲרֻמֵּי־הַלֵּלֵךְ
 חֲלִיפִים. לֵךְ מִן־מַעֲשֵׂהֶיךָ מַעֲשֵׂהֶיךָ: אֵלֶיךָ מִן־הַמֶּלֶךְ
 5 וְשֵׁם־כֶּךָ מִלֵּךְ. בְּרֵךְ מִבְּרִיתֶיךָ מֵעַד הַמַּעֲשֵׂהִים
 מִלֵּלֶיךָ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים: חֲבֵר־מַעֲשֵׂהֶיךָ. בְּרֵךְ מִלֵּךְ
 הַדֵּלֵךְ אֲרֻמֵּי־הַלֵּלֵךְ חֲלִיפִים מִלֵּךְ: פֶּזֶז־נֶפֶשׁ
 מִן־הַלֵּלֵךְ מַעֲשֵׂהֶיךָ בְּפִתְחוֹתֶיךָ וּבְחֵמֶיךָ לֵךְ:
 הַמַּעֲשֵׂהִים מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים. אֵלֶיךָ בָּרֵךְ, הַדֵּלֵךְ הַלֵּלֵךְ
 10 אֲרֻמֵּי־הַמַּעֲשֵׂהִים מִן־הַלֵּלֵךְ. מִן־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ לְחַיֵּי
 הַמַּעֲשֵׂהִים מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים
 הַמַּעֲשֵׂהִים. הַמַּעֲשֵׂהִים, לֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ.
 הַמַּעֲשֵׂהִים מִן־הַמַּעֲשֵׂהִים: מִן־הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים
 15 מַעֲשֵׂהֶיךָ, הַמַּעֲשֵׂהִים בְּרֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ.
 כִּי־אֵלֶיךָ מֵעַד לֵךְ פֶּזֶז־מַעֲשֵׂהֶיךָ בְּרֵךְ לֵךְ
 מַעֲשֵׂהֶיךָ חֲבֵר־מַעֲשֵׂהֶיךָ. בְּרֵךְ־הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ:
 הַמַּעֲשֵׂהִים חֲבֵר־מַעֲשֵׂהֶיךָ. מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ
 20 מַעֲשֵׂהֶיךָ. חֲבֵר־מַעֲשֵׂהֶיךָ חֲבֵר־מַעֲשֵׂהֶיךָ. חֲבֵר־
 מַעֲשֵׂהֶיךָ נֶפֶשׁ. בְּרֵךְ־הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים
 30 לְבִרְכָּתֶיךָ. מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ.

וְעַל־הַמַּעֲשֵׂהִים הַמַּעֲשֵׂהִים וְהַמַּעֲשֵׂהִים:
 לֵךְ מִן־מַעֲשֵׂהֶיךָ מִלֵּךְ לֵךְ מִן־הַמַּעֲשֵׂהִים
 הַמַּעֲשֵׂהִים. הַמַּעֲשֵׂהִים בְּרֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ
 אֲרֻמֵּי־הַלֵּלֵךְ. הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ
 25 מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ
 לֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ:
 מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ.
 הַמַּעֲשֵׂהִים הַמַּעֲשֵׂהִים: הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ
 הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ. אֵלֶיךָ מִן־הַמַּעֲשֵׂהִים מִלֵּךְ מֵעַד־הַמַּעֲשֵׂהִים לֵךְ

לְתַאֲרֵם הַכֶּסֶּף. הַפְּתִיחַ שֶׁנִּתְּנָה אֵינִי יוֹדֵם. אֲוֹלָם
 הַמַּחְבֵּרִים בְּךָ אֶפְסֵסֶנָּה: אֵינִי מֵיָדָא: אֲוֹלָם לֵאמֹר
 מִכֶּסֶּף הַלֵּלִי מִכֶּסֶּף הַלֵּלִי אֲוֹלָם. הַלֵּלִי
 מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים: הֵן לֵאמֹר לֵבָא דְּמַחְבֵּרִים.
 5 הַלֵּלִי מִכֶּסֶּף הַיָּד לֵאמֹר הַמַּחְבֵּרִים אֲוֹלָם לֵבָא.
 הַלֵּלִי מִכֶּסֶּף הַלֵּלִי מִכֶּסֶּף לֵבָא לֵבָא מִכֶּסֶּף. הַ
 מִנִּי הַלֵּלִי מִכֶּסֶּף לֵבָא מִכֶּסֶּף לֵבָא מִכֶּסֶּף אֲוֹלָם.
 אֲוֹלָם הַמַּחְבֵּרִים הַחֲבֵרִים לֵבָא¹ לֵבָא² הַמַּחְבֵּרִים
 הַמַּחְבֵּרִים וְהַמַּחְבֵּרִים³ אֲוֹלָם⁴ לֵבָא מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים
 10 הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף אֲוֹלָם מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים: מִכֶּסֶּף
 לֵבָא יוֹדֵם לֵבָא לֵבָא הַמַּחְבֵּרִים הַמַּחְבֵּרִים פֶּלֶם:
 הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים. אֲוֹלָם⁵ הַמַּחְבֵּרִים
 לֵבָא מִכֶּסֶּף: מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף. מִנִּי
 הַמַּחְבֵּרִים לֵבָא מִכֶּסֶּף לֵבָא מִכֶּסֶּף אֲוֹלָם.
 15 הַמַּחְבֵּרִים הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים. לֵבָא מִכֶּסֶּף
 חֲבֵרִים מִכֶּסֶּף. אֲוֹלָם מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף.
 הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף. מִנִּי הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף
 לֵבָא מִכֶּסֶּף. הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף.
 הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף. לֵבָא מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף אֲוֹלָם
 20 הַמַּחְבֵּרִים. מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף לֵבָא:
 זֵאֵא הַמַּחְבֵּרִים הַמַּחְבֵּרִים זֵאֵא:
 לֵבָא מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף אֲוֹלָם מִכֶּסֶּף
 מִכֶּסֶּף אֲוֹלָם: מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף. הַלֵּלִי אֲוֹלָם
 מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים:
 25 מִכֶּסֶּף הַמַּחְבֵּרִים הַמַּחְבֵּרִים לֵבָא מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף:
 הַמַּחְבֵּרִים לֵבָא מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף. הַמַּחְבֵּרִים
 הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף. הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף
 לֵבָא מִכֶּסֶּף. הַמַּחְבֵּרִים מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף
 מִכֶּסֶּף: אֲוֹלָם אֲוֹלָם. הַלֵּלִי מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף מִכֶּסֶּף.

¹ A מִכֶּסֶּף. — ² A מִכֶּסֶּף. — ³ A om. — ⁴ S מִכֶּסֶּף.

[illegible]

¹ A amule. — ² S amule.

וְהָיָה אֵלֶּה. מֵעַתָּה הֵן. בְּ יָמֵי חַיֵּי אֲבֹתֵינוּ.
 אֲנִי וְנִסְתָּר חֲתָנֵינוּ וְנִסְתָּר. בְּ כִמְדָּה נִסְתָּר.
 הַחֲדָשָׁה לְמֵעַתָּה: אֲנִי וְנִסְתָּר וְנִסְתָּר.
 אֲנִי וְנִסְתָּר. מֵעַתָּה הֵן. רַחֲמֵינוּ מֵעַתָּה.
 5 מֵעַתָּה הֵן. מֵעַתָּה הֵן. מֵעַתָּה הֵן. מֵעַתָּה הֵן.
 הֵן מֵעַתָּה לֵךְ בְּ חֲפִצֵּי: לֵךְ אֶפְסֵינוּ הֵן
 יֵשׁוּעָה. הֵן אֶפְסֵינוּ. הֵן אֶפְסֵינוּ. הֵן אֶפְסֵינוּ.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 הֵן מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה הֵן. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 10 חֵן הֵן מֵעַתָּה: לְיִשְׁרָאֵל הֵן מֵעַתָּה.
 הֵן מֵעַתָּה הֵן מֵעַתָּה. הֵן מֵעַתָּה הֵן מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 15 אֲנִי מֵעַתָּה: הֵן מֵעַתָּה הֵן מֵעַתָּה.
 לְיִשְׁרָאֵל: אֲנִי מֵעַתָּה לְיִשְׁרָאֵל מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 20 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 25 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.
 מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה. מֵעַתָּה מֵעַתָּה.

9 פִּתְּחָהּ מִפְּנֵי מַדְבַּח, וְהִתְפַּלֵּל מִן הַמִּזְבֵּחַ.
 10 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 11 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 12 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 13 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 14 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 15 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 16 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 17 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 18 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 19 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 20 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 21 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 22 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 23 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 24 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל
 25 וְהָיָה כִּי יִשְׁמָעֵל הַמֶּלֶךְ אֶת הַקוֹל

1 A om.

הָיָה בָּהֶם. לֹא מִצֵּד הַיָּם הָיָה הַלֵּל הַמְּבֹרָךְ.
 חֲתָמָה מִיְּהוָה מְבֹרָכָה, הִסְבֵּה לִּי מִלֵּלָהּ. כִּי הָיָה
 הַלֵּל מִיְּהוָה הַיָּם הַמְּבֹרָךְ הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. אֲזַיֵּךְ
 הָיָה כִּי מִלֵּךְ הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 5 בְּהוֹלָהּ. הָיָה כִּי בְּהוֹלָהּ הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 מִיְּהוָה בְּהוֹלָהּ. כִּי, הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה.
 הָיָה לִמְלֶכֶת בִּי ⁷יְהוָה לִמְלֶכֶת: הַיָּם הַמְּבֹרָכָה בִּי
 מִיְּהוָה לִמְלֶכֶת. אֲזַיֵּךְ הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה.
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 10 בְּהוֹלָהּ לִמְלֶכֶת. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה בְּהוֹלָהּ
 מִיְּהוָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה.
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה לִמְלֶכֶת לִמְלֶכֶת לִמְלֶכֶת. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה: הַיָּם הַמְּבֹרָכָה בְּהוֹלָהּ. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 אֲזַיֵּךְ. הַיָּם ⁷יְהוָה ²יְהוָה. בִּי מִיְּהוָה אֲזַיֵּךְ
 15 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה, הַיָּם הַמְּבֹרָכָה לִמְלֶכֶת. הַיָּם
 לִמְלֶכֶת. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה: הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 אֲזַיֵּךְ הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. בִּי מִיְּהוָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה.
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה לִמְלֶכֶת. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 20 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה לִמְלֶכֶת הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. אֲזַיֵּךְ
 לִמְלֶכֶת מִיְּהוָה לִמְלֶכֶת מִיְּהוָה: בִּי מִיְּהוָה
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה: הַיָּם הַמְּבֹרָכָה לִמְלֶכֶת הַיָּם הַמְּבֹרָכָה.
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה אֲזַיֵּךְ לִמְלֶכֶת אֲזַיֵּךְ מִיְּהוָה.
 בִּי מִיְּהוָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה ⁷יְהוָה ³יְהוָה:
 25 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה: בִּי מִיְּהוָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה.
 הַיָּם הַמְּבֹרָכָה:

יְהוָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה וְיְהוָה:
 לִמְלֶכֶת מִיְּהוָה מִיְּהוָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה
 לִמְלֶכֶת. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה הַיָּם הַמְּבֹרָכָה. הַיָּם הַמְּבֹרָכָה

לרובתא דמגדא כלל: ראבא דאגדא,
 חלמ, כלל כלל. אהב דה סמיתא
 דהמגדא כלל דמגדא סמיתא. מנה
 דה. כהמגדא ומהמגדא סמיתא ומהמגדא
 5 המגדא מלמ. מנה דה לפה פמיתא אה
 דהמגדא: מנה דה כלל מלמ. שלם דה
 אהמגדא מלמ: כהמגדא דמגדא מלמ. כהמגדא
 דהמגדא מלמ מלמ כהמגדא. אה מנה אה:
 מנה דה. מלל: דהמגדא כלל דהמגדא מלמ:
 אהמגדא מלמ לל כלל דהמגדא. חלמ דה חלמ
 10 חלמ: אה אהמגדא דהמגדא. מלמ אה
 אהמגדא. מנה נמא מנה אהמגדא: חלמ
 מנה. חלמ מנה מנה: כהמגדא. אה מלל
 אהמגדא מלמ כהמגדא אהמגדא, כהמגדא.
 15 מנה דה חלמ דהמגדא כלל דהמגדא. חלמ
 חלמ. אהמגדא מלמ חלמ: כהמגדא
 דהמגדא אהמגדא. אה לל מלמ כהמגדא.
 אה דהמגדא כהמגדא. מנה חלמ מלמ.
 20 חלמ חלמ דהמגדא: חלמ חלמ. כהמגדא
 דהמגדא לל: אהמגדא דהמגדא. חלמ דה:
 חלמ ללמ, חלמ. חלמ חלמ.
 חלמ חלמ: חלמ חלמ: חלמ חלמ.
 25 חלמ דה. חלמ כלל דהמגדא חלמ אהמגדא.
 חלמ חלמ. חלמ חלמ. חלמ חלמ.
 חלמ חלמ. חלמ חלמ. חלמ חלמ.
 חלמ חלמ. חלמ חלמ. חלמ חלמ.
 30 חלמ חלמ. חלמ חלמ. חלמ חלמ.
 חלמ חלמ. חלמ חלמ. חלמ חלמ.

לְהַזִּיד מִתָּכָּה. מִנֵּה הִם לֵאמֹר רַבְשִׁימָה בְּעֹלָמָהּ:
הָאֲנָשִׁים בְּחַיֵּיהֶן: וְהָם מִשְׁמֵם. מִשְׁמֵם יִשְׁמְעוּהָ:
הַחֲפֻצָּה מִדָּא יִשְׁמְעוּהָ וְכֵן מִלֵּיל הַחֲזִיזָה בְּהָם
בְּחַיֵּיהֶן. מִשְׁמֵם כָּלֵם בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם: בְּהָם
בְּחִיזָהּ יִשְׁמֵם וְהַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם. בְּחִיזָהּ הִם מִשְׁמֵם בְּחִיזָהּ
יִשְׁמֵם אֵיךְ מִשְׁמֵם בְּחִיזָהּ. ⁷ בְּחִיזָהּ הִלָּא אֵיזָה
בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם. אֵלֵךְ אֵל מִלָּאקָה
הַחֲזִיזָה, מִשְׁמֵם. מִשְׁמֵם חֲפֻצָּה מִשְׁמֵם
מִשְׁמֵם מִשְׁמֵם לִשְׁמֵם: הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם לִשְׁמֵם
הָאֲנָשִׁים, הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם. אֵלֵךְ הִם
בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם
בְּחִיזָהּ: מִשְׁמֵם הַחֲזִיזָה. הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם בְּחִיזָהּ
מִשְׁמֵם מִשְׁמֵם: הָאֲנָשִׁים ⁷ בְּחִיזָהּ ² בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה
וְכֵן אֵיזָה. מִשְׁמֵם בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם
אֵיךְ בְּחִיזָהּ. בְּחִיזָהּ לִשְׁמֵם הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם:
יִשְׁמֵם הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם יִשְׁמֵם: לִשְׁמֵם
בְּחִיזָהּ יִשְׁמֵם אֵיזָה מִשְׁמֵם אֵלֵךְ. הַחֲזִיזָה
אֵיזָה אֵיזָה וְכֵן:
בְּחִיזָהּ הִם הָאֲנָשִׁים, מִשְׁמֵם. בְּחִיזָהּ
הַחֲזִיזָה בְּחִיזָהּ לִשְׁמֵם הַחֲזִיזָה: ⁷ בְּחִיזָהּ ³. הַחֲזִיזָה
וְכֵן אֵיךְ אֵלֵךְ אֵלֵךְ. הַחֲזִיזָה בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה
וְכֵן: בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם. הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם
אֵיזָה בְּחִיזָהּ אֵיזָה הַחֲזִיזָה וְכֵן. הַחֲזִיזָה
מִשְׁמֵם, הִלָּא מִשְׁמֵם מִשְׁמֵם: הִלָּא מִשְׁמֵם מִלָּאקָה
אֵיזָה; אֵלֵךְ מִשְׁמֵם בְּחִיזָהּ וְכֵן. מִשְׁמֵם, מִשְׁמֵם
הִם וְכֵן אֵיזָה אֵלֵךְ מִשְׁמֵם: הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם
מִשְׁמֵם מִשְׁמֵם הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם מִשְׁמֵם. הַחֲזִיזָה
בְּחִיזָהּ אֵיזָה הִלָּא אֵלֵךְ בְּחִיזָהּ הַחֲזִיזָה
מִשְׁמֵם: הִם מִשְׁמֵם אֵלֵךְ מִשְׁמֵם. הַחֲזִיזָה יִשְׁמֵם

¹ S : **KL** **חב**. — ² S om. — ³ A **בצלח**.

וְהָיָה: כִּי לֹא תִשָּׂא שׁוֹמֵר. וְהָיָה דָּם כְּשֶׁלֶם.
 וְהָיָה כִּי יִשָּׂא שׁוֹמֵר וְהָיָה דָּם כְּשֶׁלֶם.
 וְהָיָה שׁוֹמֵר וְהָיָה דָּם כְּשֶׁלֶם: וְהָיָה
 וְהָיָה שׁוֹמֵר וְהָיָה דָּם כְּשֶׁלֶם:

5
זעק דעזעלעך דעכאדעק זעכעק :: לעכע
אכע דע דע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע
זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע
זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע
זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע זעכע

10. חזקו ואלוהי ישראל יצאנו: חזקו ואלוהי ישראל יצאנו.
חזקו ואלוהי ישראל יצאנו: חזקו ואלוהי ישראל יצאנו.
חזקו ואלוהי ישראל יצאנו: חזקו ואלוהי ישראל יצאנו.
חזקו ואלוהי ישראל יצאנו: חזקו ואלוהי ישראל יצאנו.
חזקו ואלוהי ישראל יצאנו: חזקו ואלוהי ישראל יצאנו.
15. חזקו ואלוהי ישראל יצאנו: חזקו ואלוהי ישראל יצאנו.

[illegible]

בְּכָאֲדָמָה לְחַדּוּשׁוֹ ¹ וְחַדּוּשׁוֹ ² . וְכֵן הָיָה כְּכֹחַ
 הָאֱלֹהִים בְּחַדּוּשׁוֹ . בְּכָאֲדָמָה בְּחַדּוּשׁוֹ
 לְחַדּוּשׁוֹ לְחַדּוּשׁוֹ . בְּכָאֲדָמָה לְחַדּוּשׁוֹ
 וְכֵן הָיָה כְּכֹחַ הָאֱלֹהִים בְּחַדּוּשׁוֹ .

¹ S ΔΚα. — ² A om.; et recte fortasse.

וְכִסְּמוּהוּ בַּחֲלָלִים. ¹ הָאֲשֵׁמֶשׁ, וְשֵׁמֶשׁ הַחֲלָלִים
 וְלֹאֵהוּ בְּיָמָיו בְּעֵבְרִים. חֲתָא דְּכַסְּמָלָא מִנְּהִי
 חַל תְּלִמְסָה: אָקִי בְּרַמְסָא אָקִי בְּנִימָא אָקִי
 וְחֲלָא דְּרִיחֻסָּא. בְּתָא דִּם עֲבִיתִים, דּוּבִיָּא.
 נִחְבִּי מִגְּזֵמִים. מִלְּכָא בָּ: בְּ מִשְׁכָּן לְכַאֲשֵׁמֶשׁ ⁵
 וְרַמְסָא. בְּ מִשְׁכָּן מִדִּיָּא רַחֲמִימָא אָקִי וְחִיָּא.
 גְּזֵמִים דִּם בְּרַמְסָא. פִּנְעִי כַּאֲשֵׁמֶשׁ: אַבְרָא
 רַמְסָא בָּרִי: בְּרַמְסָא רַחֲמִימָא מִכְּחָא דְּהַעֲבָדָה.
 מִכָּא דִּם. אִשָּׁה דִּם וְחִיָּא וְכָא מִפְּסָא לֹא לְעִלְסָא.
 אִשָּׁה דִּם וְחִיָּא וְחִיָּא. בְּרִי בָּ מִתָּא נִפְסָא. ¹⁰
 מִנְּהִי מִפְּסָא לֹא בָּ וְחִיָּא וְכָא מִן אֲחִירָא.
 הָאֲשֵׁמֶשׁ מִן דִּם גְּזֵמִים מִכָּא מִכָּא. כַּאֲשֵׁמֶשׁ
 מִדִּא רַחֲמִימָא מִכָּא. נִפְסָא בָּ וְחִיָּא וְכָא: אָקִי
 דְּחִיָּא מִמִּכָּא לְבִי מִמִּכָּא. מִנְּהִי מִכָּא וְחִיָּא
 וְחִיָּא מִפְּסָא לֹא מִדִּא אֲחִירָא. הָאִי בָּ גְּזֵמִים ¹⁵
 מִכָּא. ² כִּיִּיִּי כַּאֲשֵׁמֶשׁ רַחֲמִימָא וְכָא. אִשָּׁה
 אִשָּׁה. בָּ מִכָּא מִכָּא דְּכַסְּמָלָא. אִשָּׁה.
 בְּ בְּרַמְסָא רַחֲמִימָא בְּרִי מִכָּא. לֹא
 מִכָּא. לֹא מִכָּא דְּכַסְּמָלָא רַחֲמִימָא
 מִכָּא מִכָּא כַּאֲשֵׁמֶשׁ רַחֲמִימָא מִכָּא: אִשָּׁה ²⁰
 חַל בְּרַמְסָא; הָא מִכָּא חַל אִשָּׁה. הָא
 דִּם מִפְּסָא לֹא אִשָּׁה רַחֲמִימָא מִכָּא.
 אָקִי מִכָּא: מִכָּא ³ אִשָּׁה לִנְיָא. מִנְּהִי
 דִּם וְחִיָּא וְחִיָּא מִכָּא. מִכָּא מִכָּא ²⁵
 מִכָּא דְּכַסְּמָלָא בְּרִי דְּכַסְּמָלָא: בָּ רַחֲמִימָא
 מִכָּא בְּרִי רַחֲמִימָא בָּ מִכָּא לִנְיָא. מִכָּא
 מִכָּא לִנְיָא מִכָּא. מִכָּא מִכָּא מִכָּא.
 אִשָּׁה מִכָּא: אָקִי מִכָּא מִכָּא מִכָּא

¹ A om. — ² S om. — ³ A om.

ולא נאמר כי לכתא דמסכתא מלת דנבטא.
 נאמר דה: כח, דנבטא אדחשטא למח:
 דנבטא דנבטא מוכחא. מנא דה אפמנא לא
 מאק. דמנא נח דנבטא חו מכלל: לא נאמר
 דנבטא אדחשטא, אדחשטא. חכמ דגלג 5
 אדחשטא אדחשטא נאמר:
 דנבטא דנבטא דנבטא דנבטא: לא
 נאמר אדחשטא מלת אדחשטא מלת. אדחשטא
 דנבטא דנבטא מלת למ אדחשטא. אדחשטא
 דנבטא מלת מלת, דנבטא דנבטא: 10
 מנא דה אדחשטא דנבטא דנבטא: דנבטא דנבטא
 דנבטא. מלת דנבטא אדחשטא דנבטא
 דנבטא דנבטא. מנא דה נח דנבטא
 דנבטא דנבטא, דנבטא. אדחשטא דה
 דנבטא דנבטא. דנבטא דנבטא מלת אדחשטא. 15
 אדחשטא דה מלת: אדחשטא. דנבטא דנבטא
 דנבטא. אדחשטא דנבטא, לנבטא. מלת דה
 דנבטא דנבטא. דנבטא דנבטא, דנבטא דנבטא:
 דנבטא אדחשטא דנבטא דנבטא אדחשטא. 20
 דנבטא דנבטא מלת אדחשטא. מנא דה דנבטא
 דנבטא דנבטא: דנבטא דנבטא. מלת
 דנבטא דנבטא: מלת דנבטא דנבטא
 דנבטא: למנא דנבטא דנבטא. דנבטא דה
 דנבטא. חכמ דנבטא מלת: גלג דנבטא 25
 דנבטא. מכלל דנבטא דנבטא. מלת דנבטא
 דנבטא. מלת דנבטא דנבטא מלת אדחשטא.
 אדחשטא דנבטא דנבטא. מלת דה דנבטא
 מלת דנבטא, דנבטא דנבטא דנבטא
 דנבטא למ אדחשטא. דנבטא דנבטא. מלת דנבטא 30
 אדחשטא דנבטא. אדחשטא דנבטא. דנבטא

הַיָּמִים מִזֶּמֶר כֶּךָ וְהִזְחָא דְכִסּוּת הַיָּמִים. דְּכֶךָ כִּסּוּת
 אֲרִיכָא דְשִׁמְשׁוּתָא אֲדֵא. הִלֵּךְ כֶּךָ מִתְּחִלָּה: כִּסּוּת,
 הַיָּמִים מִפְּקֵא אֲדֵא דְחִבְרָא אֲשִׁיחֵשְׁבֵא כֶּךָ אֲדֵא.
 הָאֲרִיכָא מִן דְּכֶכָּה: כֶּךָ חִבְרָא דְלֵיל מִשְׁמֵה חֶסֶד.
 5 בְּכִסּוּת מִלָּא מִשְׁחָלֵל אֲשִׁיחֵשְׁבֵא. הָאֲרִיכָא
 דְּכִסּוּתָא כִּסּוּתָא דְלֵא מִפְּקֵא אֲרִיכָא: אֲשִׁיחֵשְׁבֵא
 חֵל אֲשִׁיחֵשְׁבֵא מִפְּקֵא לֵא. דְּאֲשִׁיחֵשְׁבֵא, מִפְּקֵא מִפְּקֵא
 דְּחִבְרָא. יָפֵס דִּין כֶּךָ כִּסּוּת הַיָּמִים. דְּלֵא חִבְרָא
 הַיָּמִים אֲשִׁיחֵשְׁבֵא דְכֶכָּה אֲדֵא יָפֵס. אֲדֵא לֵא.
 10 לִבְחִיבָא דְפִתְּמִיכָא אֲשִׁיחֵשְׁבֵא. מִפְּקֵא לֵא פִתְּמִיכָא:
 אֲבִיבָא דְכֶכָּה אֲשִׁיחֵשְׁבֵא אֲבִיבָא דְחִבְרָא חֵל
 דְּכִסּוּת. מִפְּקֵא מִפְּקֵא דִּין מִפְּקֵא דְחִבְרָא חֵל
 מִפְּקֵא. דְּפִתְּמִיכָא מִפְּקֵא. מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא:
 דְּחִבְרָא כִּסּוּתָא מִפְּקֵא חֵל. מִפְּקֵא חֵל
 15 אֲשִׁיחֵשְׁבֵא מִפְּקֵא. מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא חֵל
 אֲדֵא. מִלָּא כִּסּוּתָא דְחִבְרָא חֵל. אֲרִיכָא מִן,
 מִפְּקֵא, מִפְּקֵא לֵא מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא חֵל
 אֲשִׁיחֵשְׁבֵא חֵל מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא חֵל
 20 לֵא פִתְּמִיכָא דְכִסּוּתָא. אֲדֵא דְכִסּוּתָא, חֵל
 מִפְּקֵא מִפְּקֵא מִפְּקֵא אֲדֵא דְכִסּוּתָא. חֵל
 חֵל מִפְּקֵא מִפְּקֵא דְכִסּוּתָא חֵל: כֶּכָּה מִפְּקֵא
 מִפְּקֵא. מִפְּקֵא מִפְּקֵא. מִפְּקֵא מִפְּקֵא, מִפְּקֵא
 דְּכִסּוּתָא. מִפְּקֵא מִפְּקֵא אֲשִׁיחֵשְׁבֵא חֵל מִפְּקֵא
 25 מִפְּקֵא: בְּכֶכָּה חֵל מִפְּקֵא דְכִסּוּתָא חֵל
 חֵל. אֲרִיכָא מִפְּקֵא דְכִסּוּתָא. מִפְּקֵא חֵל
 בְּכֶכָּה חֵל מִפְּקֵא חֵל. מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא
 דְּכִסּוּתָא: דְּכִסּוּתָא פִתְּמִיכָא חֵל. אֲרִיכָא
 מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא. בְּכֶכָּה חֵל מִפְּקֵא
 30 מִפְּקֵא חֵל. כֶּכָּה מִפְּקֵא מִפְּקֵא חֵל
 מִפְּקֵא חֵל מִפְּקֵא חֵל. כֶּכָּה, מִפְּקֵא חֵל

וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 5 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 10 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 15 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.

וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.

20 אֵין הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 25 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.
 וְהָיָה הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל לְהוֹדוֹת אֱלֹהִים וְלִשְׁמֹחַ
 וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם וְלִשְׂמֹחַ לְכָל הָעָם.

1 Excidisse hic aliquot verba puto; fortasse haec :
 מִתּוֹכָם הַכֹּהֵן.

אֲדָרָה שְׁמֵלִי כִּי חֲדָשׁ בְּחֵיבִי. הַבְּלֵא אֶפְסָה
 אֲרֻבָּה שְׁמֵלִי כִּי חֲדָשׁ בְּחֵיבִי. אֲדָרָה
 הַבְּלֵא אֶפְסָה חֲדָשׁ אֶפְסָה לְחַדֵּשׁ: בְּחֵיבִי
 חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר לְשִׁמְלֵי בְּחֵיבִי: הַבְּלֵא לְמִשְׁמֵר
 הַבְּלֵא חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר אֶפְסָה אֲרֻבָּה שְׁמֵלִי. 5
 אֲדָרָה, הַבְּלֵא חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר חֲדָשׁ לְשִׁמְלֵי. הַבְּלֵא
 אֲדָרָה לְחֵיבִי מִשְׁמֵר אֶפְסָה חֲדָשׁ חֲדָשׁ
 לְחֵיבִי. הַבְּלֵא חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר
 מִשְׁמֵר. מִשְׁמֵר חֲדָשׁ: הַבְּלֵא חֲדָשׁ חֲדָשׁ:
 הַבְּלֵא חֲדָשׁ לְחֵיבִי מִשְׁמֵר חֲדָשׁ. חֲדָשׁ חֲדָשׁ
 מִשְׁמֵר. מִשְׁמֵר חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. 10
 מִשְׁמֵר חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר
 מִשְׁמֵר חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. 15
 אֲדָרָה חֲדָשׁ: הַבְּלֵא חֲדָשׁ. מִשְׁמֵר חֲדָשׁ
 לְחֵיבִי חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ.
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. 20
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. 25
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ. חֲדָשׁ
 חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ חֲדָשׁ.

¹ A KKKo. — ² A Kttx.

[illegible]

¹ A ארמאס. — ² A רבך (sic). — ³ S ארמאס. — ⁴ S ארמאס.

מינא לא תיחא דמחא דמחא
 חלפא: לא נחא, דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 למחא. מחא דמחא דמחא
 5 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 10 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 15 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 20 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא

מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 25 מחא דמחא דמחא דמחא

מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא
 מחא דמחא דמחא דמחא

מינא לאו מללמיהא דגזיקא: מנא דגזיקא
 נמא דמנא דמנא¹ דגזיקא. דגזיקא
 דגזיקא: מלל מנא דגזיקא. מלל דגזיקא
 דגזיקא. מלל דגזיקא: מלל דגזיקא. מלל דגזיקא
 5 מלל דגזיקא דגזיקא, דגזיקא. דגזיקא דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא לאו מנא דגזיקא נמא
 דגזיקא, דגזיקא. דגזיקא דגזיקא
 דגזיקא. דגזיקא דגזיקא. מלל דגזיקא
 דגזיקא. דגזיקא דגזיקא דגזיקא
 10 דגזיקא: דגזיקא דגזיקא. מנא דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא. מנא דגזיקא. דגזיקא
 דגזיקא: דגזיקא דגזיקא דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא: דגזיקא⁷ דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא. דגזיקא
 15 דגזיקא דגזיקא: דגזיקא דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא. דגזיקא
 דגזיקא: דגזיקא דגזיקא דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא, דגזיקא דגזיקא דגזיקא.
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא: דגזיקא
 20 דגזיקא, דגזיקא דגזיקא דגזיקא
 דגזיקא. דגזיקא דגזיקא⁷ דגזיקא³ דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא⁷ דגזיקא⁴ דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא: דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא: דגזיקא. דגזיקא דגזיקא
 25 מנא. מנא דגזיקא דגזיקא, דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא. דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא. דגזיקא
 דגזיקא דגזיקא דגזיקא דגזיקא. דגזיקא

— דגזיקא דגזיקא אפ : A² — S add. דגזיקא דגזיקא.

— S דגזיקא. — S om.⁴

כאָרײַן זײַנען. דאָרפֿענען עס אַזאַלע:
 פֿאַר אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:
 אַלע. אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:
 אַלע: אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:
 אַלע, אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:
 אַלע: אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:
 אַלע: אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:
 אַלע: אַלע: אַלע: אַלע: אַלע:

וְכָל הַיּוֹם הַזֶּה הָיָה זֶכֶרָה לְכָל הַיּוֹם
10 וְכָל הַיּוֹם הַזֶּה הָיָה זֶכֶרָה לְכָל הַיּוֹם
לְכָל הַיּוֹם הַזֶּה

[illegible]

¹ S కంఠ. — ² S భుక్తు. — ³ Sic codd. — ⁴ S అభి.

וְכָל חַיִּיתָא בְּךָ וְלֵלֵא מִדְּיָךְ. וְהֵלֵךְ אֶלְמָא. חַ
 מַעֲמַד לְמַדְבָּחָא: רַב־מַלְאָךְ לֵךְ רַב־מַלְאָךְ לְדִינָא:
 מִלָּא עַד מַלְאָךְ בְּךָ מַלְאָךְ זֵלָא. רַב־מַלְאָךְ בְּכַל־מַלְאָךְ
 מִדְּבָרָא לְדִינָא. וְהֵלֵךְ מַעֲמַד־מַלְאָךְ. מַעֲמַד־
 חַיִּיתָא אֶלְמָא מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַעֲמַד־מַלְאָךְ. מַלְאָךְ־
 5 דִּינָא בְּכַל־מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. חַ דִּינָא בְּכַל־מַלְאָךְ
 נִשְׁמַע מַלְאָךְ רַב־מַלְאָךְ מַלְאָךְ: וְהֵלֵךְ רַב־מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 לְבַלְבַל־מַלְאָךְ: וְהֵלֵךְ רַב־מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ¹
 10 אֶלְמָא מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ לְבַלְבַל־מַלְאָךְ.
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 מַלְאָךְ לְבַלְבַל־מַלְאָךְ מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 15 וְהֵלֵךְ אֶלְמָא מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ.
 רַב־מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ לְבַלְבַל־מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 רַב־מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ.
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 20 מַלְאָךְ מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ.
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 רַב־מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ
 25 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ² מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ.
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ³ מַלְאָךְ מַלְאָךְ.
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. חַ
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ: מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ:
 מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ. מַלְאָךְ מַלְאָךְ מַלְאָךְ

¹ A אֶלְמָא. — ² A om. — ³ Codd. in sing.

:: נאמא דהאגא דהאגא ::

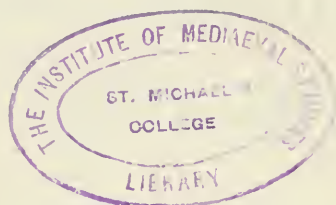
האגא דהאגא דהאגא

דאגא דהאגא :: דאגא דהאגא דהאגא
דהאגא דהאגא דהאגא. דהאגא דהאגא

5 דהאגא ::

דאגא דהאגא דהאגא דהאגא : דהאגא דהאגא
דאגא דהאגא : דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא : דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
10 דאגא דהאגא דהאגא : דהאגא¹ דהאגא
דהאגא דהאגא דהאגא. דהאגא² דהאגא : דהאגא
דאגא דהאגא דהאגא : דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא דהאגא דהאגא : דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא. דהאגא דהאגא דהאגא : דהאגא דהאגא
15 דהאגא. דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא.
דאגא דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
דהאגא דהאגא. דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא : דהאגא דהאגא דהאגא. דהאגא³ דהאגא
דאגא דהאגא דהאגא דהאגא : דהאגא דהאגא
20 דהאגא : דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
דאגא דהאגא דהאגא דהאגא דהאגא
25 דהאגא דהאגא דהאגא : דהאגא דהאגא דהאגא

¹ א דהאגא. — ² א דהאגא. — ³ S דהאגא.



ANONYMI AUCTORIS
EXPOSITIO
OFFICIORUM ECCLESIAE

GEORGIO ARBELENSI VULGO ADSRIPTA

II

ACCEDIT ABRAHAE BAR LĪPHEH
INTERPRETATIO OFFICIORUM

EDIDIT

R. H. CONNOLLY O. S. B.



PARISIIS
E TYPOGRAPHEO REIPUBLICAE

PARISIIS	LIPSIAE
J. GABALDA	O. HARRASSOWITZ
RUE BONAPARTE, 90	QUERSTRASSE, 14

MDCCCXIII

CORPUS
SCRIPTORUM CHRISTIANORUM
ORIENTALIUM
EDITUM CONSILIO
UNIVERSITATIS CATHOLICAE AMERICAE
ET
UNIVERSITATIS CATHOLICAE LOVANIENSIS

CURANTIBUS
I.-B. CHABOT, I. FORGET, I. GUIDI, H. HYVERNAT

SCRIPTORES SYRI

SERIES SECUNDA

TOMUS XCH

TEXTUS

PARISIIS MDCCCCXIII

SCRIPTORES SYRI

SERIES SECUNDA — TOMUS XCII

ANONYMI AUCTORIS

EXPOSITIO OFFICIORUM ECCLESIAE

II

ABRAHAE BAR LIPHEN

INTERPRETATIO OFFICIORUM

sius, bp. of Mosul - Expositio officiorum
clesiae. (Connolly ed.) v. 2 # 12713

PONTIFICAL INSTITUTE OF MEDIAEVAL STUDIES
59 QUEEN'S PARK CRESCENT
TORONTO-5, CANADA

12713 .

